

Alexis Gripenberg.

(Født d. 17/1, 1852, juridisk Kandidat 1875, ansat i Senatets Økonomidepartement 1876, Cancellist i Senatets Civilekspedition 1883, Ekspeditionssekretær i det kejserlige Kancelli for Finland 1885, Overdirektør for Fængselsvæsenet 1891, afskediget 1901).

Stod end Finnernes Vugge i fjerne Lande, var det dog i den nordiske Luft, at de vandt Ungdommens Varme og Manddommens Kraft; dér finde de ej deres Stammefrænder, men der fandt de for længst deres Aandsfrænder, og derfor giver hvert Slag, som rammer Finland, tung Genlyd over hele Norden.

Saaledes ogsaa dette sidste!

Med oprigtig Sorg og dyb Harme har vi modtaget Budskabet om, at Alexis Gripenberg under 20. Decbr. 1901 er bleven fjernet fra Stillingen som Overdirektør for Finlands Fængselsvæsen, som han havde beklædt siden 15. Juli 1891.

Ti Aar er ikke lang Tid til at føre Reformen ud i Livet, men de har dog været tilstrækkelige for Gripenberg til at sætte sig et varigt og ærefuldt Minde i det finske Fængselsvæsen ved Indførelse af adskillige, vigtige Forbedringer med Hensyn til Fangernes Bespisning, Beklædning, Arbejde og hele Behandling. For denne sidste satte han stadig Individualiseringen som det ledende Princip og inddrog derunder i stor Maalestok den betingede Benaadning. Han havde tidlig et aabent Blik for Betydningen af den

rette Behandling af de unge Lovovertrædere, og det skyldes i høj Grad hans utrættelige Virksomhed, at de finske Anstalter for saadanne har naaet et saa højt Standpunkt, og at det er lykkedes at faa vedtaget Oprettelse af endnu en ny Anstalt i Tavastehus Lehn.

Trods sin omfattende praktiske Virksomhed fik han ogsaa Tid til litterært Arbejde paa Fængselsvæsenets Omraade i Fångvårdsmannaföreningens Meddelanden, hvoraf adskillige af mere almen Interesse, saaledes om den betingede Benaadning¹⁾, om Varetægtsfangers Behandling²⁾, om Fængselsarbejde³⁾ m. m.

Den vigtigste Reform, hvormed han har beskæftiget sig, Reformen af Finlands hele Fængselsvæsen, forundtes det ham imidlertid ikke at bringe til Afslutning. Han naaede kun at drage den op i store Linier i Fångvårdskomiteens Betænkning⁴⁾, hvori saa godt som alle Nutidens Spørgsmaal om Straf og Fængselsvæsen finde en Behandling, der bærer Præget baade af den dybe og alvorlige Humanitet i dette misbrugte Ords rette Betydning, den praktiske Indsigt og ideale Stræben, som man saa sjældent ser forenede. Derfor vil han blive savnet, hvis den store Reform engang skal se Lyset, og derfor vil hans Plads staa tom, selv om der kommer en anden i hans Sted.

Dybt føles sikkert ogsaa Savnet af Finlands Fængselsmænd, som skylder ham deres Organisations Tilblivelse, og som stedse i ham har set Hjørnestenen, der holdt Bygningen sammen. Med sin fine Dannelse, sin Intelligens, sin levende Interesse for alt, Standen og dens Medlemmer vedrørende, ikke mindre end ved sin saglige Dygtighed blev han Organisationens Enhedsmærke, hans Nærværelse ved Møderne styrkede den, hans Indlæg i Diskussionerne gav stedse dens Beslutninger den rette Vægt. Med

1) II S. 69.

2) III S. 158 & V S. 19.

3) VIII S. 308.

4) XIV S. 83 & XV S. 3.

god Grund greb derfor Fængselsmændenes Forening Lejligheden til ved Gripenbergs 50-aarige Fødselsdag d. 17. Januar d. A., altsaa kort efter hans Afskedigelse, i en Adresse at udtale for ham varme Ord om deres Taknemlighed for og Paaskønnelse af alt, hvad han havde været for Finlands Fængselsvæsen og Finlands Fængselsstand.

Gripenberg er imidlertid ikke blot den stille Fagmand; fra 70erne har han som Repræsentant for Adelen deltaget i Landdagen og været virksomt Medlem af talrige særlige Udvalg; han er Medlem af Helsingfors Kommunalbestyrelse og har som Ordfører for Foreningen for Velgørenhedens Ordning ofret megen Tid og meget Arbejde paa filantropisk Gerning. Men fremfor alt har han overalt, hvor Lejlighed gaves, taget Del i det patriotiske Liv, som de sidste tunge Aar har kaldt til Live i Finland; netop dette og tillige hans Underskrift paa de to Nationaladresser til Monarken er ogsaa Grunden til hans pludselige Afskedigelse. Men i hint omfattende patriotiske Arbejde vil ingen Afskedigelse kunne stanse ham — her beholder Finland Alexis Gripenberg til hans Død.

Ikke mindst i Danmark har vi dyrekøbte Forudsætninger til at forstaa Finlands Ulykke, og dette Tidsskrift har en særlig Tak at bringe Gripenberg for den Støtte, han som Overdirektør og ved sit Navn har ydet det. Overdirektøren har vi mistet, men Navnet og Manden har vi tilbage.

Vel vide vi, at vore Ord ikke række vidt og intet rukke, men vi vide ogsaa, at et Haandslag af en ærlig Ven i Nødens Stund kan lysne Sindet og varme Hjertet — maatte det føles saaledes af vore finske Brødre!

Redaktionen.

Fuldbyrkelse af Frihedsstraffe i de Forenede Stater.

Saa vel i nærværende Tidsskrift som andetsteds er Straffuldbyrkelsen i de forenede Stater i Nordamerika jævnlig gjort til Genstand for Omtale. — Ikke desto mindre hersker der i Fagkredse ikke ringe Tvivl med Hensyn til Bedømmelsen af dens Værd, idet den snart karakteriseres som staaende betydeligt over al Straffuldbyrkelse i Europa, snart betegnes som blottet for alle gode Egenskaber, idet den antages i alt for høj Grad at bære Præg af den amerikanske Lyst til at foretage Eksperimenter samt af den demoraliserende Indflydelse, som de politiske Forhold i de Forenede Stater i det hele taget udøve paa Landets offentlige Institutioner.

Fra den amerikanske Straffuldbyrkelse er der imidlertid som bekendt i Tidens Løb udgaaet Impulser, der har været af den største Betydning for Fængselsreformen i den øvrige civiliserede Verden, og det er derfor naturligt, at Udviklingen paa det penitentiære Omraade i Amerika stedse følges med Interesse i Europa.

Der synes nu at foreligge en sagkyndig og uhildet Bedømmelse af det, der særlig er karakteristisk for den nævnte Straffuldbyrkelse i dens nuværende Skikkelse, nemlig en af den engelske Fængselskommission i 1899 til Parlamentet afgiven Beretning angaaende Fuldbyrkelse af Frihedsstraffe i de Forenede Stater, af hvilken Beretning et af J. Rauchsstein udarbejdet Resumé er optaget i »Blätter für Gefängniswissenschaft« 1901, 35te Bind S. 387 f. f.

Nedenstaaende er en Oversættelse heraf, i hvilken der dog er foretaget enkelte Udeladelser paa saadanne Omraader, hvor dette har kunnet ske uden Skade for Fremstillingen.

Der findes i Amerika 3 Arter af Straffuldbyrdelse, som vel ikke ere ejendommelige for Landet, men som dog der have naaet den højeste Udvikling, nemlig 1) Forbedringsbehandlingen, 2) Behandling med foreløbig Løsladelse og 3) Behandling ved betinget Domfældelse.

For Straffuldbyrdelsen overhovedet bemærkes, at den ikke ligger i Forbundsregeringens Haand, men i de enkelte Staters, og at den derfor ligesom Lovgivningen frembyder store Forskelligheder. Kun ved Forbrydelser mod Forbundslovene, f. Eks. Falskmøntneri, Posttyveri o. l. bringes Sagerne for Forbundsdomstolene, der sende de dømte til Anstalten ved Fort Leavenwort. Alle disse domfældte behandles dog ikke her, i 1896 vare af 3012 saadanne kun 500 anbragte i denne Anstalt, medens de øvrige befandt sig i de enkelte Staters Fængsler, uden at Forbundsregeringen bekymrede sig det ringeste om dem. Fastholdelsen af de enkelte Staters Selvstyre, ogsaa paa Retsplejens Omraade, forhindrer ganske naturligt Ensartethed i Behandlingen og bevirker, at det skorter paa den tilbørlige Myndighed hos Domstolene, endvidere paa en Kontrolmyndighed med Hensyn til Tilsynet med Fangernes Vel, paa en ordnet Udførelse af Straffuldbyrdelsen ved fast ansatte Embedsmænd og paa den ikke alene for Straffuldbyrdelsen, men for Bedømmelsen i kriminel Henseende af hele Folket saa nødvendige Statistik, og det uagtet Landet i Henseende til Intelligens og Fremskridt ikke vil staa tilbage for noget andet. Da Retsplejen og Straffuldbyrdelsen ikke er af national, men af lokal Karakter, er det naturligvis ogsaa vanskeligt at give et fuldstændigt Billede af Landets Strafferetspleje. Man

maa derfor holde sig til de paa dette Omraade toneangivende Stater, og disse ere New-York, Massachusetts, Illinois, Ohio og Pennsylvanien.

Fælles for alle Staterne er det, at Varetægtsfanger og saadanne, der afsone Straf for mindre Forbrydelser, staa under Distrikts- eller Kommunalmyndighederne, Fanger, som afsone Straf for større Forbrydelser, under de enkelte Statsmyndigheder. De førstnævnte ere anbragte i Arbejdshuse og kommunale Fængsler (jails) og de sidstnævnte i Centralfængsler (prisons) og store Statsforbedringshuse. Efter Arten af deres Lovovertrædelser adskiller man dem i to Hovedgrupper, nemlig saadanne, som ere dømte for en Forbrydelse (fenoly), og saadanne, der ere dømte for en Forseelse (misdemeanour).

Man er imidlertid ikke tilfreds med den bestaaende Ordning, idet man erkender det for hensigtsmæssigt at underkaste alle Fanger Statens Tilsyn, da det i Lokalfængslerne kun staaer daarligt til med Pleje, Orden og Renlighed. Af det til Byen New-York hørende Fængsel »The toms« gives saaledes følgende Skildring: »Det er aldeles utilfredsstillende over for ethvert moderne Krav. Det er mørkt, beklumret og slet ventileret. Klosetterne ere sande Pesthuler. Der er ingen Adgang til Bade, Gymnastik, Beskæftigelse eller endog religiøs Pleje. Det værste af alt er den uhyggelige Indretning at anbringe to Individuer i en Tid af indtil 3 Maaneder sammen i én Celle, hvilket for et anstændigt Menneske er en ubeskrivelig Pine og for den faldne en virksom Skole i Forbrydelser og Laster . . . . Man vilde betragte det som en stor Grusomhed at underkaste Hunde en Behandling som den, man her giver Mennesker.«

Naar saadanne Tilstande ere mulige i New-York, hvorledes maa det da ikke være andetsteds, selv om denne Slutning, hvad der forsikres, ikke tør drages overalt. Uagtet man kender disse slette Tilstande, ønsker man dog ikke — af Frygt for Indblanding — Statstilsyn. Ligesom de enkelte Stater saaledes holde ogsaa de enkelte Distrikter

og Kommuner fast paa deres Rettigheder og frygte stadig for Indgreb i deres Frihed.

De fleste Fanger befinde sig faktisk i Staternes Fængsler af følgende tre Grunde: 1) skulle efter Loven alle Straffe for Forbrydelser paa længere Tid end et Aar afsones i disse, 2) er det overvejende Antal af Forbrydelser i Amerika af graverende Beskaffenhed, som Mord, store Indbrud o. l. og 3) er Maalestokken ved Straffens Idømmelse i Almindelighed stor.

Bestemmende for Bedømmelsen af det amerikanske Fængselsvæsen er Behandlingen i Staternes Fængsler, af hvilke de ovennævnte Staters ere de vigtigste. For den følgende Beskrivelse ligge Iagttagelser, gjorte i Charlestown (Boston), Sing Sing (New-York), Joliet (Illinois), Colombus (Ohio) og Pittsburg (Pennsylvanien), til Grund.

I disse ere Fangerne efter deres Opførsel delte i tre Klasser. Ved Indsættelsen komme de alle i 2den Klasse; de, der i en Tid fra 6—12 Maaneder opføre sig godt, sættes i 3die, og de, der i samme Tidsrum udvise slet Opførsel, i 1ste Klasse. Klasserne adskille sig fra hinanden ved Klæde- dragten og ogsaa ofte ved Kosten, men i mange Tilfælde kun i ringe Grad.

Trods Arbejdslovgivningen ere Fængslerne stedse store Manufakturfabrikker, der drives enten for Statens egen Regning, saaledes at Staten fabrikerer og sælger aldeles som andre Driftsherrer, eller efter det System, ved hvilket en Entreprenør leverer Maskiner og Materialier og betaler en bestemt Pris for hvert færdigt Stykke. Indtægterne ved Arbejdet ere saa betydelige, at de som oftest overstige Bekostningerne ved Fængslernes Drift. Disciplinen i Arbejdstiden er overalt god, om end Opsynspersonalet er forholdsvis lille. Men alle Opsynsmændene bære Skydevaaben, hvilket gør et meget virksomt Indtryk paa Fangerne.

Kl. 4 $\frac{1}{2}$ om Eftermiddagen ophører Arbejdet, og Kl. 8 $\frac{1}{2}$ gaa Fangerne i Seng. Imellem disse Klokkeslet er Disciplinen mindre streng. Fangerne maa i deres elektrisk op-

lyste Celler skraa Tobak, adskillige Steder endog røge og læse Aviser. De maa ogsaa udstyre deres Celler med Billeder, Fotografier og Spejle. En Mangel er det, at Cellen kun lukkes ved en Gitterdør, hvorved den indbyrdes Forbindelse lettes, og hvorved Fangerne — hvilket ogsaa jævnligen sker — se Lejlighed til at aflægge hinanden Besøg i Cellerne om Natten. I mange Fængsler maa de indsatte om Aftenen fra Kl. 6—7 spille paa et Instrument, som de kende eller ønske at øve sig paa. Den derved frembragte Larm er naturligvis frygtelig, ofte en Pine for de ikke musicerende Fanger; men den ophører øjeblikkelig, naar Klokken giver Tegn dertil, og afløses da af en Stilhed saa intensiv, at man paa Gangene foran Hundreder af Celler kan høre en Naal falde paa Gulvet.

Naar den amerikanske Fængselstugt bliver beskyldt for en vis Slaphed, maa man — siger Beretningen — derved tage Nationalkarakteren i Betragtning, der ikke alene er tilbøjelig til Venlighed og Mildhed over for Forbryderne i Almindelighed, men ogsaa — overensstemmende med Livet, der i Amerika overhovedet har antaget friere Former — er i Besiddelse af en vis, ikke snæverhjertet Fordomsfrihed ved Behandlingen af Fangerne. Med Hensyn til det sidstnævnte kan den have Ret; men det førstnævnte modsiges af den i Beretningen omtalte større Strenghed ved Straf-idømmelsen for Forbrydelser ligesom ogsaa af den ubarmhjertige Lynchjustits.

Ejendommelig for Unionens Fængsler er endelig den Stilling, deres Direktører indtage. De ere i Besiddelse af stor Selvstændighed over for deres undergivne og ere for deres eget Vedkommende kun stillede under en Tilsynskommission, som udnævnes af Gouvernøren. Men ved hver Forandring i det politiske System, hvorved Gouvernøren fortrænges fra sin Stilling, afgaar ogsaa den af ham udnævnte Kommission, og ofte ogsaa Fængselsdirektøren; og uagtet alle forstandige Folk beklage disse Forhold, gør

Politiken dog vedblivende sin Indflydelse gældende paa dette Omraade.

Om de Forbedringer, Direktøren ønsker udførte ved sin Anstalt, indgiver han ved Begyndelsen af hvert Aar et Forslag, efter hvilket en passende Bevilling gives af den paagældende Statsmyndighed. Denne Bevilling er ofte meget rigelig, da Udgiften kan afholdes af Udbyttet af Fanger-nes Arbejde. Den største Frihed synes Direktøren for Sing-Sing at have, idet han slet ikke indbetaler Indtægterne af Arbejdet til Finanskassen, men selv forvalter dem. Eksempelvis anføres, at han paa egen Haand har afholdt Udgiften til et nyt Sygehus ved Fængslet, hvilken beløb sig til over 500,000 Kroner.

Alle Statens Fængsler ere lyse og luftige. Cellerne have store Vinduer, endvidere Kloset- og Vadskeindretning, Vandledning og Varmluftscentralopvarmning, hvilken sidst-nævnte ogsaa udstrækker sig til alle andre Rum og derfor forhindrer Temperaturforskell.

Hvad nu de tre foran nævnte Arter af det amerikanske Fængselssystem angaar, hviler den første, Forbedringsbe-handlingen, paa Anskuelse, der først opdukkede i Frankrig før Revolutionen 1789, og som maaske paa Grund af den nærmere Forbindelse, i hvilken da Amerika og Frankrig traadte til hinanden, ogsaa i det førstnævnte Land have fundet frugtbar Jordbund. Revolutionens Mænd sagde: Samfundet frembringer Forbrydelsen, Forbryderne ere kun Redskabet, der udfører den. — Derfor blive de ungdomme-lige Forbrydere, til hvilke i Elmira alle i en Alder fra 15 —30 Aar og i Concord alle fra 15—35 Aar blive regnede, mere betragtede som Mennesker, mod hvilke der er syndet, mindre som saadanne, der have syndet; man er derhos tilbøjelig til at begrunde deres Forbrydelser ved arvelige Dis-positioner, legemlige eller sjælelige Mangler, forbrydersk Milieu eller andre ugunstige Livsvilkaar, og man ønsker ikke at straffe dem, men derimod ved hensigtsmæssig Ind-virkning paa Legeme og Sjæl at omskabe og for Samfundet

at genvinde dem, førend de blive Sædvaneforbrydere. Man træffer derfor i Forbedringsanstalterne Mennesker paa 30—35 Aar, som have begaaet store Forbrydelser. Saaledes var i det sidste Aar i Concord 33 straffede for Legemsbeskadigelse, 9 for Røveri, 1 for Drab, 1 for forsøgt Mord, 163 for mindre eller større Indbrud, 13 for Underslæb, 1 for Dokumentfalsk, 9 for Bedrageri, 253 for simpelt Tyveri og 13 for Hæleri. De Forbedringsmidler, som anvendes, bestaa dels i Udvikling af den legemlige Sundhed ved gymnastiske og militære Øvelser, dels i aandelig Uddannelse ved politisk, etisk og nationaløkonomisk Undervisning i Forbindelse med Oplæring i tekniske Færdigheder som Grave-ring, Ætsning, Xylografi samt i Haandværk, idet Fangerne sysselsættes i fri Luft som Murere og Tømrere.

Klasseinddelingen er allerede ovenfor omtalt, og alle de i et Reformatory indsatte ere dømt paa ubestemt Tid.

Denne humane Straffemaade har imidlertid ikke haft nogen slap Anvendelse af Disciplinen til Følge, idet den tværtimod bliver saa strængt haandhævet, at der endog for nogle Aar siden paa Grund af Klager i Pressen blev nedsat en Kommission til Undersøgelse af Forholdene i denne Henseende i Elmira.

En for den sidstnævnte Anstalt ejendommelig Metode¹⁾ er den saakaldte »fysiske«, hvis Indførelse skyldes den Hypotese, at den legemlige Degenerering har medført den forbryderske Karakter. Den bestaar i Anvendelsen af kostbare tyrkiske Bade, som ere kombinerede med Douche- og Regnbade, og af et Kursus i Legemsøvelser. Genoprettelsen af en kraftig, normal Konstitution, Styrkelse af Nerverne og af Karakteren er Maalet for denne Fremgangsmaade. Dermed staar den militære Organisation af de indsatte i Forbindelse, deres Inddeling i 4 Batailloner, hver paa 4 Kompagnier; de skulle ved at vænne sig til man-

---

¹⁾ Se nærmere Goll i T. 1891 p. 65 ff.: New York State Reformatory ved Elmira.

dig Holning og Bevægelse opnaa at faa mandig Villie og Bevidsthed.

Resultaterne af dette System kunne hidtil kun bedømmes ved et Skøn, efter hvilket Antallet af de forbedrede angives til 63 og 81 p. Ct.

Angaaende Systemets Værd anfører Beretningen følgende: To Momenter maa tages i Betragtning ved en forsigtig Bedømmelse af Resultaterne. Det første er Beskaffenheden af de i Reformatoryerne indsatte. Flertallet af disse er første Gang dømte Individier, hvis tidligere Livsforhold og Karakter have ladet Dommeren erkende, at han ikke staar over for en egentlig Forbryder, men over for et Menneske, der endnu egner sig til at underkastes et Forbedringsforsøg. Derefter fælder han sin Dom, og saaledes kommer der allerede fra Domstolene sigtet Materiale i disse Anstalter. I den saakaldte »Stjerneklasse« i de engelske Fængsler er det samme Materiale repræsenteret, og uagtet der ikke her anvendes nogen af disse særlige Metoder, er dog Tilbagefaldsprocenten for denne Klasse ogsaa meget lav.

Det andet Moment er den Omstændighed, at de løsladtes Tilbagefaldstilbøjelighed hidtil kun er iagttaget i Løbet af den Tid, hvori de have været løsladte foreløbig paa Prøve, i hvilken Periode de endnu staa under Politiopsigt og derhos ere anbragte i Pladser eller have stadigt Arbejde; thi fra Reformatoryerne bliver ingen løsladt, uden at der er skaffet ham et Erhverv.

For Systemet kan — foruden at det er Resultatet af erfarne Mænds alvorlige Overvejelser og Arbejde — anføres, at det indeholder meget, der godt kan anvendes over for ungdommelige Forbrydere, som man helst vil undgaa at sætte i Fængsel uden dog helt at burde frigive dem. Beretningen foreslaar det engelske Parlament ved en eventuel Indførelse af Systemet i England for det første at foretage Indskrænkninger i den alt for luxuøse amerikanske Form, dernæst at nedsætte Aldersgrænsen for dem, der skulle behandles, og endelig at gøre Tilladelsen til fortsat

Behandling i et Reformatory afhængig af de paagældendes Opførsel sammesteds i den første Tid. Herefter skulde kun 16- til 23aarige unge Mænd kunne optages i en saadan Institution, og alle, der ikke opførte sig tilfredsstillende, skulde straks overføres til et egentligt Fængsel. For disse Forslags Vedtagelse i England er imidlertid Indførelse af Domfældelse paa ubestemt Tid en Nødvendighed.

Hvad endelig angaar Bekostningen, er denne i Amerika i Forhold til Udgiften til Fængslerne meget stor. Hver indsat koster i Concord 183 og i Elmira 133 Dollars om Aaret, medens Omkostningerne i Staternes Fængsler paa Grund af den betydelige Arbejdsindtægt ere langt mindre, saaledes i Sing-Sing 71, i Columbus 26 og i Joliet endog kun 20 Dollars for hver indsat.

Vi komme nu til den for Fangerne i Staternes Fængsler indrettede foreløbige Løsladelse.

Allerede før Indførelsen af denne havde Gouvernøren i hver Stat Beføjelse til efter Forslag af Fængselsbestyrelsen at eftergive Fangerne, naar de opførte sig godt, 1 Maaned af det første Aar, 2 Maaneder af det andet og saa fremdeles. Den foreløbige Løsladelse er som nyere Institution navnlig indført i Staterne Ohio, Illinois og Massachusetts. Med denne er Domfældelse paa ubestemt Tid indført under følgende to Former: 1) saaledes, at Dommeren fastsætter Minimum og Maksimum af Straffetiden, og 2) saaledes, at Dommeren kun fastsætter Minimum, medens Maksimum i Nødstilfælde kommer til Anvendelse efter den for den foreliggende Forbrydelse gældende Lovbestemmelse. Den førstnævnte Fremgangsmaade er den sædvanlige. Den anvendes ogsaa i Staten New-York, men dog kun i forholdsvis ringe Grad. Den gælder her for alle i Statens Fængsler inddømte Forbrydere, der ere over 16 Aar gamle. Løsladelsen foranstalles af en Kommission, bestaaende af Generaldirektøren for Fængselsvæsenet samt Fængslets Direktør, Præst og Læge.

I Illinois nævnes slet ingen Straffetid i Dommen, idet

man som Minimum benytter det ved Loven fastsatte. I Massachusetts er Forholdet som i New-Vork. Om Resultatet af dette System lader sig kun lidt sige. I Ohio, der hævder dette, er der f. Eks. i 1896 anvendt foreløbig Løsladelse over for 80 af 1260 Fanger, og i denne Stat benyttes altsaa Fremgangsmaaden med største Forsigtighed.

Beretningen udtaler sig imod denne Straffeinstitution. Den tilsidesætter — siges der — ganske Rettens Dom og sætter i Stedet Fængselsregulativet og Strafudmåling foretaget af en ikke juridisk Kommission paa Grundlag af blotte Iagttagelser.

Dertil kommer, at en saadan Kommission i Amerika bliver paavirket af de politiske Forhold, saaledes at Partivæsenet influerer paa dens Afgørelser. Det er af den Grund, at man i Ohio i Pressen først offentliggør Navnet paa den, der er bragt i Forslag til foreløbig Løsladelse, for at faa at vide, om den offentlige Mening billiger det trufne Valg. Endvidere er det paa Grund af de mange forskellige Statsgrænser meget let for den løsladte at unddrage sig Tilsynet ved Undvigelse.

Hele Systemet hviler paa en overilet Udvidelse af Reformatory-Behandlingen til virkelige Forbrydere, der ikke er berettiget ved noget som helst, og som ganske nedbryder Straffens Alvor og Begreb.

Det tredie af de amerikanske Straffesystemer er den betingede Domfældelse, efter de amerikanske Lovgivningsbestemmelers Ordlydende kaldet Prøvetidssystemet, fordi det tilstaar den, paa hvem det kommer til Anvendelse, en Frist, i hvilken han ved sin Vandel i sine hidtidige Forhold kan bevise, at han har forbedret sig. Lykkes det ham at føre dette Bevis, slipper han for Straf.

En lignende Fremgangsmaade eksisterer ogsaa i England; den amerikanske adskiller sig fra denne derved, at der til dens Udførelse er ansat særlige Embedsmænd (probations officers), idet den overhovedet er mere gennemført. Disse Embedsmænd skulle udforske den anklagedes Fortid

før Undersøgelsen; for at overgive de indvundne Oplysninger til Undersøgelsesdommeren, der derpaa udtaler sig for Prøvetid eller Sagens videre Behandling. Efter Undersøgelsen paahviler Tilsynet med de paa Prøve løsladte dem.

Staterne ere derfor delte i Distrikter, af hvilke hvert forestaas af en saadan Embedsmand. Boston f. Eks. bestaar af 6 Distrikter. Distriktsejbedsmændene besøge dem, der staa under Opsigt, hver Uge og indgive mundtlige Beretninger om dem til deres overordnede. Hver Morgen indfinde de sig i Arresthuset og tale med de indsatte om deres Forhold, deres Forbrydelse o. desl. Deres Assistenters besøge daglig dem, med hvilke der skal føres Tilsyn. Disse Embedsmænd skulle ved deres Virksomhed faa et omfattende Kendskab til Forbryderverdenen i deres Kredse, saaledes at de professionelle Forbrydere bleve genkendte af dem, selv om de optræde under falsk Navn.

Prøvetiden udgør sædvanligvis 2 Maaneder, for Personer, der have været stillede for Overretten, indtil 1 Aar.

Resultaterne af denne Fremgangsmaade blev i 1896 roste af en til Undersøgelse af den nedsat Kommission. De fleste af de paa Prøvetid løsladte falde ikke tilbage. Af 1820 i 1898 løsladte bestod 1300 Prøven.

Dette Systems Fortrin ere 1) den omhyggelige Behandling af og Opsigt med dem, der ere udsatte for at blive Forbrydere, 2) den nøjagtige Underretning, som Dommeren faar gennem øvede Undersøgere; dets Mangler 1) det skæve Forhold, der fremkommer ved en Forundersøgelse foretaget af Lægmænd inden den retslige, og den bestemmende Betydning heraf, 2) Kompetencestridigheder mellem Politiautoriteterne og de særlige Tilsynsmænd, 3) da Drukkenskab eller Beruselse foreligger i de fleste Tilfælde, ere de paagældende Embedsmænd egentlig kun Haandlangere ved Gennemførelsen af Loven til Forebyggelse af Drikfældighed, 4) Systemet er meget dyrt at gennemføre.

Med Beretningen følger 2 Bilag. Det ene besvarer ved Hjælp af statistiske Data Spørgsmaalet om, hvorvidt For-

brydelserne ere tiltagne i Amerika i de sidste 10 Aar. Svaret er, at der har fundet en Stigning Sted, for de grovere Forbrydelser dog kun en ringe. Paa hver 100,000 Indbyggere faldt i 1880: 116, i 1890: 131 Forbrydere, Antallet af mindre farlige Forbrydere var i 1880: 45, i 1890 58, af grovere i 1880: 71 og i 1890: 73 af 100,000.

Det andet Tillæg giver Oplysninger om en Statsforbedringsanstalt for Kvinder i Sherborne i Massachusetts. De fleste af de internerede ere indsatte for Drikfældighed, som i denne Stat straffes med indtil 2 Aars Fængsel. Som Mid- del til aandelig Forædling have de, der opføre sig godt, Tilladelse til at holde Kanarifugle, Papegøjer, Høns, ja endog Faar, Kalve og Grise. Med Rette mener Beretningen, at dette er at gøre Straffen til Legeværk.

(Oversat af V. From).

William Tallack.

Det er vel begrundet, naar Howard Associationen i sin Rapport for 1901—02 griber Lejligheden til at kaste et Tilbageblik over sin betydningsfulde Virksomhed i dets 35-aarige Levetid, samtidig med at det meddeler, at W. Tallack, der i alle disse Aar har været dets Sekretær, fra 1. Januar 1902 af Hensyn til sin Alder har trukket sig tilbage, thi derom er ingen Tvivl, at han med sine fremragende Evner og utrættelige Energi har været Selskabets bevægende Kraft.

Et Blik paa Fortegnelsen over Selskabets Korrespondenter i hele den civiliserede og en Del af den mindre civiliserede Verden giver en Forestilling om hans omfattende Interesse og store Arbejdsdygtighed, og igennem dets aarlige Rapporter faar man et levende Indtryk af hans vide Syn. Han betragter vel Straffen og den dermed følgende aandelige og religiøse Paavirkning som et vigtigt Middel i Kampen mod Forbrydelser, og han kræver den udført med lige Menneskekærlighed mod hvide, sorte og gule, men han overser dog aldrig den sociale Opdragelse og de sociale Reformers uoverskuelige Betydning for det hele Straffespørgsmaal.

Herom og om alt, hvad der staar i Forbindelse dermed, har han udtalt sine vægtige Anskuelser i sit vidt bekendte Værk »Penological and preventive principles«.

der udkom i 1889 og i 1896 opnaaede sin 2den Udgave.
»The lessening of the crime of a country is an object
worthy of the best thoughts and the best efforts of our
best men«, har han sat som Motto paa Bogen, og hans
Liv har svaret dertil.

Hans Efterfølger som Howard Associations Sekretær
er M. Edouard Grube.

S. G.

Bidrag til Vidneudsagnets Psykologi.

(I det nys udkomne 2.—3. Hæfte for 1902 af Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft har Docent i Filosofi William Stern offentliggjort en større Afhandling om ovennævnte Emne, hvoraf her det væsentligste gengives i Uddrag ved Aug. Goll).

I det følgende skal skildres nogle Undersøgelser, som tilhøre en Disciplin, der i al Almindelighed ligger Juristerne fjern, nemlig den eksperimentelle Psykologi, men som i deres praktiske Anvendelse rækker ind i den juridiske Interessesfære: Eksperimenter over Erindringens Psykologi. Det oprindelige Formaal var i første Række teoretisk-psykologisk; Tanken om de deraf følgende Konsekvenser for andre Omraader: Pædagogik, Psykiatri og Retspleje, kom kun i anden Række. Efterhaanden som Forsøgene skred frem, traadte imidlertid deres praktiske, særlig deres juridiske Betydning mere og mere frem, idet de gjorde Erfaringer syntes at vise Vejen til Besvarelsen af et for den praktiske Retsudøvelse særdeles vigtigt Spørgsmaal: hvorvidt et normalt, uanfægteligt Vidnes Gennemsnitsudsagn kan betragtes som en korrekt Gengivelse af det objektive Faktum.

Erindringstroskab.

Det særlige ved Erindringen er: En Hukommelsesforestillings bevidste Forhold til et bestemt, i Fortiden foregaaet Faktum. Der maa altsaa sondres mellem Hukommelse og Erindring. Naar jeg holder et Fore-

drag, maa jeg beherske en større Kundskabsfylde som noget selvfølgelig, uden at jeg nøjagtig kan gøre Rede for, hvor jeg i Enkelthederne har tilegnet mig den, ja uden at den overhovedet opfattes som selvstændigt Bevidsthedsindhold: jeg har den i Hukommelsen, men ikke i Erindringen. — Böcklin malede sine Landskaber efter Hukommelsen, o: Træer, Bjerge osv. opstod hos ham som Billeder, men ikke forbundne med Bevidstheden om, at han havde set dette bestemte Træ her eller der, saa at sige uden Signatur i Henseende til Tid og Sted. Erindring foreligger derimod, naar Faderen fortæller Barnet om sin Ungdom, naar Memoireforfatteren skildrer den Krig, han har deltaget i, naar Vidnet for Retten skal udsige noget, som han har set eller hørt paa en bestemt Dag.

Erindringens specielle Formaal er saaledes: at fikserer en svunden Virkelighed. Den har for det enkelte Menneske samme Betydning, som Historien har for Menneskeheden: at forvandle den reale Væren, som har eksisteret, til tænkt Væren, som nu eksisterer. Men opfylder nu Erindringen dette ideelle Formaal? Er dens Indhold virkelig Sandhed, d. v. s. Kopi af en svunden, real Kendsgerning?

Dette tror den sunde Menneskeforstand i Almindelighed. Naar ikke særlige Grunde foreligge, betragtes det Billede, som Folk bære i sig om deres Barndom, om foretagne Rejser, om Gaarsdagens Oplevelser, som en selvfølgelig, korrekt Gengivelse af disse Begivenheder. Kun ét bliver straks anerkendt og indrømmet: Kopiens Ufuldstændighed. Det Faktum, at man glemmer, er saa aabenbart, at det ikke kan overses; ja, man lægger endog snart Mærke til, at Forglemmelse er Regel, Erindring Undtagelse. Kun forsvindende faa af de Indtryk, som jeg i Dage og Aar og atter i Aartier optager, ere livskraftige paa den Maade, at de senere atter kunne dukke op som Erindringsbilleder. Men videre gaa Indrømmelserne ikke: det, som i det hele taget erindres, antages almindeligvis uden videre for at

stemme med Sandheden. Saa sikker er man herpaa, at man stedse kommer ud af Fatning, naar en iøjnefaldende Ikke-Overensstemmelse fremtræder mellem Erindringsudsagn og Sandhed, hvis særlige Aarsager hertil ikke lade sig paa-vise. Som saadanne Aarsager nævnes stedse to: den bevidste Løgn (henholdsvis den groft uagtsomme Usandhed) og den patologiske Usandfærdighed. Et Vidne gælder som »troværdigt«, naar han paa den ene Side ikke synes i Stand til forsætlig at ville skuffe Dommeren, og paa den anden Side er psykisk normal og saaledes i Stand til at forstaa Rækkevidden af sine Udtalelser og til den gennemsnitlige Selvkontrol af sine Erindringsbilleder. Og hvad et saadant Vidne beediger, det har ligesom afklædt sig den sidste Rest af jordisk Subjektivitet; det er spejlblank, guldren Objektivitet. Overbevises omvendt et Vidne om en aabenbar Urigtighed i dets Udsagn, saa har han enten gjort sig skyldig i en Forbrydelse eller maa overgives til Psykiatrikerne.

Nu ere jo ganske vist Alternativerne »strafbar eller patologisk Usandfærdighed« meget nemme og simple, men ere de tilstrækkelige? Den herskende Anskuelse mener ja, men en ikke ringe Minoritet mener nej. Adskillige, som paa Embedsvegne eller paa anden Maade have studeret Retslivet med Opmærksomhed, have for længst udtalt den Overbevisning, at moralsk og medicinsk Uanfægtelighed ikke byde tilstrækkelig Garanti for Erindringsudsagnets Rigtighed; man formodede Eksistensen af en normal psykologisk Usandfærdighed. Man henviste til de mangfoldige Kilder til saadanne, normale Erindringsforfalskninger: slet Iagttagelse, stærk Fantasi, Auto- og Altrosuggestion, Forveksling af Autopsi og det, man kun har hørt sige, Sindstilstand, Paavirken af Dommerens Spørgsmaal osv. Men det blev ved Formodninger og instinktive Overbevisninger; man anede Rækkevidden af disse normale Skuffelser, man udstyrede dem med morsomme, mere eller mindre anekdoteagtige Eksempler, men der har hidtil fuldstændig

manglet en afgørende Paavisning af og en nøjagtig Kontrol med deres Eksistens, Omfang, Beskaffenhed og Aarsager.

Her har det psykologiske Eksperiment sin Opgave. Den moderne Psykologi er for længst ude over den Mening, at Erindringsforestillingerne ere en Slags afbleget Fotogram af Iagttagelserne; den tror ikke mere paa, at Iagttagelserne, saaledes som de vare, nedlægges i Hjernens Depositumsrum, ud af hvilket de i Egenskab af »Forestillinger« ved Hjælp af Erindringen vel konserverede og uforandrede kunne hentes frem igen. Men de gjorte Eksperimenter vare hidtil ikke egnede til direkte at kunne finde Anvendelse paa det juridiske Omraade. Dette er, haaber jeg, muliggjort ved mine Forsøg.

Hvad Eksperimentet kan præstere er fremfor alt Konfrontation af den objektive Virkelighed med Erindringsudsagnet, og muliggør saaledes en nøjagtig Kontrol af dette sidste. Der maa altsaa fremkaldes Erindringsudsagn over Fakta, der ikke, som de fleste Data fra det virkelige Liv, ere uigenkaldelig forsvundne, naar de éngang i et Øjeblik ere iagttagne, men som kunne fikseres paa vedvarende Maade og saaledes direkte sammenlignes med Udsagnet. Saadanne Fakta ere: Billeder, som forevises, Tekst, som forelæses; vil man benytte sammenhængende Begivenheder, kan man tænke paa Kinematografer eller Teaterscener, hvor Tekstbogen senere giver en Sammenligningsmaalestok.

Mine Forsøg have hidtil indskrænket sig til Billeder og Tekst; men da jeg endnu ikke har bearbejdet de sidste, gælder den følgende Fremstilling kun de ved Billeder opnaaede Resultater.

Forsøgsmetoden.

Som Forsøgsobjekter disponerede jeg over et Materiale af 33 Personer, 25 Herrer, 8 Damer. For 30 af disse kunde Forsøgene, der strakte sig over 3 Uger, fuldstændig gennemføres, og de følgende Opgivelser referere

sig med faa Undtagelser udelukkende til disse 30. Samtlige »Medier« tilhørte de dannede Klasser: Herrerne vare med Undtagelse af en Tegnælærer og en 43aarig Matematiker alle Studenter fra forskellige Fakulteter i en Alder fra 18—24 Aar. Blandt de 8 Damer vare 5 universitetsbesøgende, endvidere en Forfatterinde, en ung Pige og en ældre Dame uden særlig Beskæftigelse; den yngste var 17, den ældste 46 Aar gammel. Til de Objekter, hvorom Udtalelserne skulde gøres, valgte jeg ikke, som andre Eksperimentatorer have gjort, simple Sanseindtryk (Farver, Linier, Ord, Toner), men med Forsæt komplicerede Billeder, med Handling og flere Figurer, for at komme det virkelige Livs Komplikationer nærmere. For Valget af Billeder var det afgørende, at de ikke vare af nyere Dato og derfor forudsætningsvis ikke tidligere vare komne Medierne for Øje, endvidere, at de indeholdt forskellige Vanskeligheder i Henseende til Enkelthedernes Mængde, Tydelighed og indre Sammenhæng. Resultatet blev 3 Billeder, uden Farver, som jeg i det følgende benævner henholdsvis Maleren, Harerne og Bedstefader*). Af Billederne maa »Bedstefader« i de nys nævnte Henseender betegnes som det letteste, »Maleren« med dets uorganiske Mængder af Objekter som det sværeste. Med disse Billeder anstillede jeg 2 Serier af Eksperimenter, som jeg betegner henholdsvis som Hovedforsøg og Edsforsøg.

A. Ved Hovedforsøget var Fremgangsmaaden følgende: det blev i Forvejen Forsøgspersonen meddelt, at han vilde faa et Billede overleveret, som han nøje skulde iagttage og bagefter skriftlig beskrive. Endvidere blev det indpræget ham, at han ikke maatte tale om Billedet hverken til de øvrige Forsøgspersoner eller nogen anden, samt saa vidt muligt lade være med at tænke paa det sete.

---

*) Billederne ere reproducerede i Zeitschrift og gengives som Bilag efter Teksten her ved velvillig Imødekommenhed fra Forlagets Side, Guttentag i Berlin.

Hvert Billede blev derfor overleveret Mediet til Betragtning i nøjagtig $\frac{3}{4}$ Minut. Denne Tid kan maaske synes temmelig kort, men er i Virkeligheden ret lang; man kan gøre en Prøve ved at tage et eller andet Billede for sig og betragte det grundig, indtil man tror at have set det tilstrækkeligt, og man vil da i Reglen finde, at man hertil ikke en Gang har brugt $\frac{3}{4}$ Minut. I Virkeligheden sagde mine Medier mig ofte, at de i Grunden allerede før Fristens Udløb havde været »færdige« med at betragte Billedet.

Efter $\frac{3}{4}$ Minuts Forløb tog jeg atter Billedet og opfordrede Mediet til straks at beskrive det; jeg har altsaa et Udsagn af hver enkelt Person om hvert Billede, afgivet umiddelbart efter Iagttagelsen. Dette kalder jeg det primære Udsagn.

Desuden indhentes i de følgende 3 Uger sekundære Udsagn, idet der paa en bestemt Dag skriftlig eller mundtlig blev rettet den Opfordring til Mediet: Beskriv f. Eks. »Maleren« efter Hukommelsen. Dette skete saaledes, at der af »Bedstefader« kun blev forlangt et sekundært Udsagn og først 3 Uger efter Iagttagelsen; af »Harerne« 2 sekundære Udsagn, det ene ved Udløbet af den anden, det andet ved Udløbet af den tredje Uge; og af Maleren 3 sekundære Udsagn, henholdsvis 5, 14 og 21 Dage efter Iagttagelsen. Dette skete dels for at prøve, hvilken Indflydelse de forskellige Tidsfrister mellem Iagttagelsen og Udsagnet udøvede, dels for at kunne forfølge de mulige Fejl gennem flere og gentagne Udtalelser.

Skema over Udsagnene:

(I betyder det primære, II det sekundære Udsagn).

	Iagttagelses- dagen	Een Uge senere	To Uger senere	Tre Uger senere
Maleren	I	II	II	II
Harerne	I		II	II
Bedstefader	I			II

Der foreligger saaledes fra hver Person 4 Udsagn om Maleren, 3 om Harerne, 2 om Bedstefader, i alt 9 Udsagn; af 30 Personer 270 Udsagn.

B. Edsforsøget. Til dette Hovedforsøg sluttede sig endnu for den største Del af Forsøgspersonerne et Efterforsøg, der paa en vis Maade skulde kontrolere Paalideligheden af de beedigede Udsagn. Efter adskillige Ugers Forløb — forskellig for de forskellige Personer — forlangte jeg endnu en Gang en Beskrivelse efter Hukommelsen af de tre Billeder; efter at dette var sket, føjede jeg endnu denne Fordring til: Understreg paa Deres Udsagn det, som De, hvis det drejede sig om en Udtalelse for Retten, vilde aflægge Ed paa. Saadanne delvis beedigede Udsagn fik jeg fra 23 Personer, 17 Herrer og 6 Damer. Antallet af disse Udsagn er 63.

C. Bearbejdelsen. Sluttelig maa jeg forklare, hvorledes jeg har bearbejdet det indvundne Materiale.

Da det var af Vigtighed at konstatere Erindringsfejlene baade kvantitativt statistisk og kvalitativt psykologisk, maatte Udtalelserne saa vidt muligt opløses i deres Elementer. Jeg lod derfor trykke Lister, der opregnede alle de paa Billederne indeholdte Enkeltheder, og anførte nu hvert enkelt Udsagn af hver enkelt Person paa Listerne, saaledes at jeg ud for hver enkelt paa Listen angiven Enkelthed anbragte et Plus for det rigtig udtalte, et Minus for det urigtige. Ved Sammenlægning fik jeg for hvert enkelt Udsagn Summen af samtlige omtalte Elementer, altsaa Erindringens Omfang; paa den anden Side Summen af alle gjorte Fejl. Kvotienten af begge Tal giver saaledes Procentsatsen af Fejlagtigheden i det hele taget.

Eksempel: Et Udsagn indeholder 50 Enkeltudtalelser, deriblandt 3 urigtige, altsaa er $\frac{3}{50} = 6\%$ af Udsagnene urigtige. For Sammenligningens Skyld gengives Fejlangivelserne omtrent stadig i Procenter.

Imod denne Fællesmetode kan nu fremfor alt indvendes, at Vigtigheden af de enkelte Elementer er meget for

forskellig til, at de alle i lige Grad kunne vurderes som 1. Det betyder f. Eks. en ganske anden Fejlagtighed, naar paa Harebilledet Harerne betegnes som Katte, end naar Stokken paa Træet kaldes en Parasol. Denne Nivellering af Forskellene, al Statistiks Grundmangel, er unægtelig; ganske kan den heller ikke undgaas, ellers maatte enhver Optælling opgives. Jeg har dog forsøgt i Beregningen at tage Hensyn til de allergroveste Afskygninger derved, at jeg har talt de vigtigste Enkeltheder dobbelt. Jeg udvalgte de egentlig integrerende og stærkt iøjnefaldende Bestanddele af hvert Billede, lod dem i Listerne trykke med spærret Sats og beregnede dem som dobbelt rigtige, naar de vare korrekte, som dobbelte Fejl, naar de vare urigtige.

En psykologisk Fejlstatistik kan altsaa ikke betragtes som en Syge- eller Skattestatistik som en rent mekanisk, for al Vilkaarlighed befriet Registrering af eksakte og ensbetydende Talstørrelser; dertil er Materialet alt for kvalitativt differencieret. Vi maa være tilfredse, naar Statistikken blot kan give os nogle almindelige Oplysninger om en vis kvantitativ Forholdsmæssighed; de følgende Talangivelser maa derfor som ved de fleste psykologiske Eksperimenter ikke saa meget tillægges Betydning efter deres absolutte som efter deres relative Værdier.

Hovedresultat.

Det er indlysende, at et Eksperiment som det foreliggende ikke uden videre kan betragtes som en egentlig Efterligning af de i det virkelige Liv forekommende Vidneudsagn. Vil man gøre sig Forskellen klar, maa man først lægge Mærke til en Række Momenter, der give Eksperimentet betydelig bedre Betingelser end Praksis. Menneskematerialet var særlig fortrinligt: dannede Personer i den til frisk Iagttagelse bedst egnede Alder, for en stor Del saadanne, hos hvem man allerede i Kraft af deres Stilling kunde vente en vis Øvelse i at iagttage og en vis Selvkritik over for deres Hukommelse. Forsøgsper-

sonerne vidste endvidere, at de senere skulde udtale sig om det sete; man kan følgelig forudsætte maksimal Opmærksomhed med Villien til at huske, medens Vidnet i Reglen først bagefter opfordres til at meddele Indtryk, som det maaske kun har optaget flygtigt og uopmærksomt, og som for længst ere forsvundne. For det tredje stod Objektet i $\frac{3}{4}$ Minut i rolig Uforanderlighed til Betragterens Disposition, medens det virkelige Livs Begivenheder i Reglen frembyde en Række Enkeltfaser, der kun ere til Stede i forsvindende kort Tid og derpaa ere redningsløst forsvundne. For det fjerde fandt der ved det umiddelbart efter Iagttagelsen afgivne primære Udsagn straks en Befæstelse af Erindringsindholdet Sted, der selvfølgelig maatte have den gunstigste Indflydelse paa alle fremtidige Udsagn. For det femte forlangtes de sekundære Udsagn meget hurtigt efter Iagttagelsen; den længste Pause var kun 3 Uger, medens Vidner ofte først efter Maaneders Forløb opfordres for første Gang til at rekonstruere deres Indtryk. Fremdeles manglede enhver Mulighed for Forfalskning ved Affekter, Partiskhed, Lidenskab, Kærlighed, Had, egoistiske eller sympatiske Interesser i at give Erindringsbilledet en bestemt Skikkelse. Forsøgspersonens mest Interesse bestod i at levere saa gode, og saa rigtige Forklaringer som muligt. Endelig bortfaldt alle suggestive Paavirkninger, da Personerne hverken erfarede noget om hinandens Udsagn, talte indbyrdes med hinanden om det iagttagne, eller ved Gengivelsen paavirkedes ved noget som helst Spørgsmaal i den selvstændige Udvikling af deres Erindringsbillede.

Paa den anden Side maa det erindres, at det hele Eksperiment jo er og bliver en Fiktion, som, hvor alvorlig »Medierne« end tage Sagen, dog aldrig kan faa det virkelige Livs hele Vægt; det er derfor sandsynligt, at Indtrykkene ikke have den Styrke, og iagttagerne ved deres Udsagn og »Edsaflæggelse« ikke føle saa stærkt et Ansvar, som hvis det drejede sig om levende Realiteter. Dernæst

mangle Billederne den Understøttelse af Bielementer, som i Reglen understøtte Indtryk fra Virkeligheden (Bewægelser, Toner, Støj). Endelig have virkelige Begivenheder delvis en logisk nødvendig Sammenhæng, som i Erindringen let kæder dem sammen, medens Billedernes Enkelbestanddele til Dels kun fremstille en uorganisk Sammenstilling.

Alt i alt tror jeg dog, at alle ville være enige i, at de Iagttagelsens Rigtighed fremmede Elementer have Overvægt over de hemmende, og at derfor Virkeligheden, i Henseende til Udsagnenes Korrekthed, vil staa tilbage for Eksperimentets Resultater. Med andre Ord: vi kunne ikke betragte vore Resultater som Gennemsnitsmaalestok for de i det praktiske Liv forekommende Erindringsfejl, men som laveste Grænse, som Minimum af Fejl, der kun kan opnaas under særdeles gunstige Omstændigheder.

Herefter maa Hovedresultatet af mine Forsøg bedømmes, som jeg sammenfatter saaledes:

»Foruden de hidtil overvejende betragtede Sfærer af Erindringsforfalskning — den forbryderske og den patologiske Forstyrrelse — gives der et stort Omraade af normale psykologiske Erindringsfejl, som er blevet betydelig undervurderet saavel i Omfang som i Betydning. Disse normale Skuffelser maa ikke alene tilskrives affektiv Paa-virkethed eller suggestive Indflydelser; tværtimod maa en bestemt Grad af Fejlagtighed paa Forhaand betegnes som normal Ejendommelighed ogsaa ved den nøgterne og rolige, selvstændige og upaa-virkede Gennemsnitserindring. Den fejlfri Erindring er ikke Regel, men Undtagelse. — Og selv Eden er ingen Betryggelse mod Erindrings-skuffelser.

Jeg skal nu dokumentere dette Resultat med det Materiale, hvorover jeg er raadig.

Nogle Eksempler.

Her anføres en Prøve af hvert af de 3 Billeder. Det er lutter sekundære Udsagn, tagne i Flæng. Den første Prøve stammer fra et Gennemsnitsmedium, den anden fra et af de paalideligste, den tredje fra et af de upaalideligste (en Dame). Fejlene ere trykte med spærret Tryk.

1. Sekundært Udsagn, afgivet 4 Dage efter Iagttagelsen.

En Maler flytter sit ikke meget omfangsrige Atelier tilligemed sin endnu barnløse Families Møbler og har hertil lejet en lille aaben Enspænder. Vi se Skimmelen med sin Byrde langsomt komme hen imod os. Foran paa Vognen tjener Sofaen som Buk. Den har mørkt, blomstret Betræk og en svajet Ryg. Derpaa sidder Fruen i Kaabe og holder i begge Hænder et Par skrøbelige Værdigenstande, i den højre, lænet mod sin Skulder en slank »Gliedermann«, der laver et rigtigt dumt Ansigt, som om den ikke rigtig ved, hvad der foregaar, i den venstre en Bordlampe med gennemsigtig Beholder, i fuld Udrustning med Kuppel. Ved Siden af sidder med udbredte Vinger en levende eller udstoppet Ravn. Lige bag ved Sofaen staar et Skab med Ryggen fremefter og afskildrer den resterende Del af Platformen. Her synes Køkkenet at ligge i broget Forvirring. Bag det skjærmende Skab ses kun en Torvekurv, gennem hvis Hank et Kasteskaft er stukket, hvis Børster stritter ud i Luften. Oven paa Kasteskaftet er igen anbragt en Krukke med Hank.

I Forvejen til venstre for Hesten marscherer Maleren fornøjet uden Frakke i aaben Trøje og en lille, skæv, rund Hat. Han ler tillidsfuldt ud i Fremtiden. Under venstre Arm bærer han et stort Staffeli, under den højre et Billede (et Hovede), hvis Ramme desværre er gaaet løs paa den nederste og bageste Side og hænger ned. Højre Haand bærer endvidere en med brogede Farver overklattet Palet.

2. Sekundært Udsagn, det første, afgivet 14 Dage efter Iagttagelsen.

Harefamilien har gjort en Udflugt Søndag Eftermiddag. De fint pyntede Børn maa i Dag ikke som til daglig springe om i Mark og Skov, men spille artigt Bold. Papa læser i sit Yndlingsblad, og Mama synes at være falden i Søvn, thi hun mærker ikke, at en Kop er falden om og sætter Pletter paa den pæne hvide Dug. Hun lægger heller ikke Mærke til, at bagved paa Bænken en ung Mand har en

øm tète-à-tète med hendes Datter. Farligt synes det heller ikke at være, thi Ynglingen lader platonisk smægtende sit Hærebø hængende ned, og Pigebarnet gør en dydig, afværgende Bevægelse. Den Bog, ved hvis Læsning alt dette foregaar, er sikkert ogsaa meget opbyggelig. Oven over det hele synger en Fugl i Træets Grene sin Sang uden at bryde sig om de der ophængte Parasoller, Stokke og Hatte.

3. Sekundært Udsagn, det eneste, afgivet 3 Uger efter Iagttagelsen.

Billedet forestiller en Scene af det daglige Liv, en Bedstefader med sit Barnebarn. Den gamle, klædt i Bondedragt, sidder paa en Træbænk og holder en Skaal med varm Mad paa sine Knæ. Med højre Haand rækker han sin ved Siden af staaende Sønnesøn en Skelfuld. Den lille er en nydelig Krøltop i sribet ærmeløs Jakke og Knæbukser. Han er barbenet. Den lille synes at more den gamle, thi dennes Miner udtrykke stor Tilfredshed og Glæde. Oldingens Hoved er bedækket af en Toplue; Overkroppen er iført en linned Vams og derover en Fløjlsjakke. Endvidere bærer han Læderbenklæder, der naa til Knæet, lange Strømper og udskaarne Sko med Spænder. Paa Bænken ved Siden af ham ligger hans Ur med en lang Kæde og hans endnu rygende Tobakspibe. En sort- og hvidsribet Kat ser spændt paa den hele Scene.

Vi skulle derefter gengive 3 »beedigede« Udsagn. De beedigede Steder ere som i Originalen kendetegnede ved en sort Streg; Fejlene ere spærrede.

4. »Bedstefader«. Første Gentagelse, 3 Uger efter Iagttagelsen.

Billedet viser os en gammel Mand siddende paa en Træbænk. En lille Dreng staar paa hans venstre Side. Han ser paa den gamle, der fodrer en Due af en Skaal. Paa et Tag sidder en anden Due, som netop bereder sig til at flyve ned paa Jorden, for at blive fodret ligesom den anden Due.

5. »Harerne«. Udsagn afgivet c. 4 Maaneder efter Iagttagelsen.

Man ser 3 Par Harer. De gamle sidde ved Kaffebordet; Hr. Hare læser »Neueste Nachrichten«; Fru Hare strikker. Et yngre Par sidder afsides og konverserer. Frøkenen har en Bog i Haanden. Det tredje Par spiller Bold; Bolden ses just flyvende mellem to Træer. Paa et Træ hænge Hatte og Stokke.

6. »Maleren«. Tredie Gentagelse, 3 Uger efter Jagttagelsen.

Maleren flytter. Han gaar i Forvejen og befinder sig nederst til højre i Billedet. Han har Filthat paa, under højre Arm bærer han nogle store Mapper, under den venstre Arm et stort Staffeli, en Palet og en lang Pensel. Bagved ham, midt i Billedet, bærer en firhjulet Vogn, trukket af en Skimmel, hans jordiske Gods. Foran paa Vognen sidder en Pige; hun sidder paa en stor Kasse, og har Tømmerne i Haanden. I venstre Arm hviler en Gipsfigur, som forestiller en langstrakt, nøgen Yngling; i højre Arm holder Pigen en udstoppet Fugl med udbredte Vinger. Bagved Pigen ere nogle Madrats'er opstillede paa Højkant, bag ved dem igen komme nogle Kurve med Æsker, Pensler og Krukker. En Krukke er hængt op paa Enden af en Stok.

7—11. Endelig skal anføres et gennemført Eksempel paa, hvorledes Udsagnene om den samme Genstand forandre sig i Tidens Løb, og i Særdeleshed hvorledes Fejlene tiltage. »Mediet« er en Dame, den paalideligste af Damerne. Hun har skildret »Maleren« en Gang primært og i Løbet af 3 Uger sekundært; derpaa efter 5 Maaneders Forløb endnu en Gang med efterfølgende »Beedigelse«. Vi gengive alle 5 Udsagn (se Side 31).

Fejlstatistik.

A. Hovedforsøget. Der foreligger i det hele fra 30 Personer 9 Udsagn fra hver == 270 Udsagn, og fra yderligere 3 Personer 4 Udsagn fra hver, i alt 282 Udsagn.

I disse findes i alt 10913 Enkeltudtalelser*), ved hvis Beregning, som før bemærket, Angivelsen af særlig vigtige Momenter tælles dobbelt. Af disse ere i alt 919 urigtige; paa hvert Totaludsagn falder altsaa gennemsnitlig 38,7 Enkeltudtalelser med 3,26 Fejl, o: 8½ % af samtlige Angivelser ere urigtige.

Paa de to Slags Udtalelser fordele Fejlene sig saaledes:

---

*) Herved forstaas Angivelse af et enkelt Objekt, en enkelt Handling eller en enkelt Tilstand.

I (Primært)	II	III	IV	V (Beediget).
<p>En Dame synes at flytte og optager tillige med sine Ejendele en hel Vogn. Paa denne staar en Sofa, hvorpaa hun sidder. Paa den ene Side hænger et Fuglebur. Bagved Sofaen ser man Koste, Børster og Krukke. Damen selv holder en Statue i den ene og en Lampe i den anden Haand. Hun er klædt i en mørk Dragt og bærer engelsk Hat. Ved Siden af Vognen gaar en Mand, som bærer et Staffeli, et Billede med itubrudt Ramme samt Pensel og Palet.</p>	<p>I Forgrunden sidder en Dame paa en Sofa, der staar paa en Vogn. Paa Sofaen hænger et Fuglebur, bagved staa Koste, Krukke og en Spand. Damen holder i den ene Arm en Statue, i den anden en Lampe. Hun er klædt i engelsk Dragt og en Rejsehat. Ved Siden af Vognen gaar en Mand, der bærer et Billede med itubrudt Ramme under den ene Arm og under den anden et Staffeli og Palet.</p>	<p>En Dame sidder paa en Vogn, paa hvilken er en Sofa og flere andre Ting. Damen sidder i Sofaen, holder i den ene Arm en Statue, i den anden en Lampe. Hun er klædt i engelsk Dragt og Rejsehat. Paa Sofaen hænger et Fuglebur, bagved flere Krukke og Koste, der er stukne ned i en Spand. Noget foran Vognen gaar en Mand, som bærer i den ene Haand et Billede med itubrudt Ramme, i den anden en Palet og Pensel.</p>	<p>En Dame flytter og har læstet sine Sager paa en Vogn med to Heste for. Hun selv sidder i en Sofa, der staar paa tværs i Vognen, holder i den ene Arm en Statue, i den anden en Lampe. Hun er klædt i engelsk Dragt og Rejsehat. Paa det ene Sofahjørne hænger et Fuglebur. Bagved Sofaen staar en Spand, hvori der er stukket Koste. Ved Siden af Vognen gaar en Mand, som i den ene Haand holder et Billede med itubrudt Ramme, i den anden Pensel og Palet. Han gør Indtryk af at løbe.</p>	<p>Maleren og hans Kone flytte. Hun sidder paa en Sofa, der staar paa tværs i Vognen, der trækkes af to Heste. Hun bærer en Jægerhat, en engelsk Dragt og ser ud som en Rytterske. I Haanden holder hun en Lampe, i den anden Arm en Statue. Bag ved hende staar paa Vognen et Skab; paa det ene Sofahjørne hænger et Fuglebur; bagved staar en Spand, af hvilken flere lange Koste stikke frem. Foran Vognen ser man Maleren i Løb, iført en blød Hat og en flagrende Fløjlsjakke. I den ene Haand holder han et Billede, hvis Ramme er gaet løs paa den ene Side, i den anden en Palet med Pensel (jeg husker ikke rigtig, om det er et Staffeli eller Palet og Pensel).</p>

i de primære Udtalelser ere 5,8 %, i de sekundære — og kun disse have praktisk Betydning for Juristerne — ere 10 % urigtige. Med andre Ord:

Umiddelbart efter Betragtningen er af hver 17 Elementer, ved senere Erindring af hver 10 Elementer gennemsnitlig 1 Udtalelse urigtig.

Billedernes forskellige Vanskelighed ytrer sig navnlig i Fejlens Antal ved de primære Udsagn: Ved »Maleren« begaas gennemsnitlig 7,1 % Fejltagelser, ved »Harerne« 5,8 %, ved »Bedstefader« 4,4 %. I de sekundære Udsagn synes mærkelig nok denne Forskel at være forsvunden, her ligger overalt Gennemsnitstallene af Fejl mellem 9 og 11 %.

Disse sidste Tal behøve dog en særlig og netop for Juristen vigtig Forklaring. De primære Udsagn ere ved alle 3 Billeder afgivne under lige Vilkaar: straks efter Iagttagelsen. Men ikke de sekundære; thi de fulgte, som Skemaet S. 23 viser, i forskellige Tidsafstande fra Iagttagelsen. Maleren »opfriskedes« første Gang efter 5 Dages Forløb, Harerne efter 14 Dage, Bedstefader efter 3 Uger. Her opstaar det Spørgsmaal: Hvorledes virker den forskellige Tidsafstand? Anderledes udtrykt: I hvilken Grad have Fejlene tiltaget fra det primære indtil det første sekundære Udsagn? Svaret lyder: ved Maleren fra 7 % til 8,6 %, ved Harerne fra 5,8 % til 10,1 %, ved Bedstefader fra 4,4 % til 10,4 %. Det vil sige:

Varede Pausen mellem Iagttagelse (primært Udsagn) og den første Generindring (første sekundære Udsagn):

5 Dage, saa voksede Fejlagtigheden med	1,5 %
14 Dage, - — — — —	4,3 %
21 Dage, - — — — —	6,0 %.

Disse Tal vise en mærkelig Regelmæssighed, der rigtignok kun gælder for en Frist af 3 Uger; herefter vilde Loven lyde saaledes: Tiden indvirker ikke blot svækkende paa Erindringen, men ogsaa forfalskende; og denne For-

falskning foregaar i temmelig regelmæssigt Tempo, idet Vidnet hver Dag forøger Fejlagtheden med ca. $\frac{1}{3}$ %.

Var denne Lov ogsaa gældende for længere Tidsrum, saa vilde f. Eks. efter et Fjerdingaars Forløb Erindringsbilledets Forfalskning være naaet til $90 \times \frac{1}{3} = 30$ %; en Trediedel af Udsagnene maatte altsaa efter en Mellemtid, som i Retspraksis meget ofte forekommer, anses for urigtige. — Denne pessimistiske Beregning synes nu rigtignok at stride imod Erfaringens Vidnesbyrd, og man kan vel ogsaa nok antage, at Forfalskningsprocessen ved længere Tidsrum faar et langsommere Tempo; desuagtet peger det nævnte Resultat paa en Side af Problemet, som kan være af stor Betydning for det praktiske Retsliv, og som det derfor var ønskeligt at faa nærmere bearbejdet.

I øvrigt gælder den anførte Beregning, selv for den korte Treugersfrist, kun, naar der ikke i Løbet af det paa-gældende Tidsrum har fundet nogen Opfriskning af Erindringen Sted. Thi enhver Gentagelse i Mellemtiden befæster Erindringsbilledet i overordentlig Grad.

Det vise ogsaa Tallene i mit Forsøg: Sammenligne vi ved alle 3 Billeder Fejlindholdet af det primære Udsagn med Udsagnene efter et bestemt Tidsrum, nemlig efter 3 Uger, faa vi en Tilvækst i Fejlene:

ved Maleren	(i Mellemtiden opfrisket 2 Gange)	2,6 %
- Harerne	(— — — 1 Gang)	5,0 %
- Bedstefader	(— — — slet ikke opfrisket)	6,0 %

Resultaterne af de sidste Betragtninger kunne sammenfattes saaledes: Et Udsagns Fejlagthed tiltager kontinuerlig, jo længere Tid der forløber mellem Oplevelsen og Udsagnet. Paa et bestemt Tidspunkt efter Oplevelsen er Udsagnet desto mindre fejlagtigt, jo hyppigere Erindringen er bleven opfrisket i Mellemtiden.

Hvad de individuelle Forskelligheder angaar, ere af

alle 282 Udsagn kun 17 ganske uden Fejl, af hvilke 15 tilhøre den primære Udtalelse. Af samtlige sekundære Udsagn, altsaa de virkelige Erindringsudsagn, ere kun 2 — 1 % uden Fejl. Blandt disse sekundære Udsagn er derimod 20 (altsaa hvert 9de Udsagn), i hvilke der findes over 16 % Fejl, altsaa $\frac{1}{6}$ af alle Udsagnene ere urigtige. De absolut sletteste Udsagn indeholde følgende Fejlprocent: Maleren (5 Dage efter Iagttagelsen) 23 %; Harerne (14 Dage efter Iagttagelsen) 26 %; Bedstefader (3 Uger efter Iagttagelsen) 28 %. — Fuldstændig Forglemmelse forekom 1 Gang, og netop ved »Bedstefader», hvor Pausen mellem Iagttagelse og første Gentagelse var størst.

Til den individuelle Differenciering hører ogsaa Forskellen mellem Kønnene, for saa vidt man da overhovedet kan slutte noget af et Menneskemateriale paa 25 Herrer, 8 Damer. Kvinderne ere Mændene overlegne i Henseende til Erindringens Fylde, men staa tilbage i Henseende til Erindringens Troskab; Kvinderne glemme mindre, men forfalske mere. Udtrykt i Tal: Mængden af det i de primære Udsagn indeholdte Stof er næsten nøjagtig lige stor for Mænd og Kvinder. Af dette primært opfattede Stof er i de sekundære Udsagn adskilligt gaaet tabt; men Erindringstabt er hos Mændene 20 %, hos Kvinderne kun 13 %. Derimod begaa Mændene i det hele 7,8 % Fejl, Kvinderne 10,5 %. Kvindens Glemsomhed forholder sig altsaa til Mandens som 2 til 3, men hendes Upaalidelighed som 4 til 3.

Endnu mere slaaende anskueliggøres dette Forhold, naar man opstiller en Rangforordning for de 31 Personer, først efter det udsagtes Mængde, dernæst efter dets Rigtighed. I førstnævnte Henseende have de 8 Damer følgende Pladser: 1, 3, 4, 6, 7, 18, 20, 26; i den sidstnævnte Nr. 10, 11, 13, 22, 27, 29, 30, 31. Hist ere blandt de 7 bedste 5 Damer, her er blandt de 9 første ikke en eneste Dame.

Sluttelig optalte jeg de med Forbehold nævnte Fejl,

hvorved jeg forstaar Udtryk som: det synes, maaske, jeg tror, etc. Man skulde tro, at ved de urigtige Udsagn vilde denne subjektive Usikkerhed hyppig fremtræde. Det modsatte er Tilfældet. I det hele taget blev kun 16 Fejl — $1\frac{2}{3}$ % af samtlige Fejl udtalte med slige Forbehold; alle andre med naiv Selvtillid som sikre Kendsgerninger.

B. Edsforsøget. Det med 17 Herrer og 6 Damer foretagne Efterforsøg, ved hvilket jeg ved Understregen lod »Edsstoffet« kendetegne, leverede 63 Udsagn, ved hvis Vurdering jeg som før talte de vigtigste Bestanddele dobbelt.

Herefter indeholder hvert Udsagn gennemsnitlig:

I alt.	32,9	Elementer,	deriblandt	4,4	=	13,6	%	Fejl.
Heraf blev								
beediget	25	—	—	2,8	=	11	%	—
ubeediget.	8	—	—	1,6	=	20	%	—

Herefter mødes den højeste Grad af subjektiv Sikkerhed, som fremtræder gennem Edsvilligheden, med en høj Grad af objektiv Urigtighed: 11 %, altsaa $\frac{1}{9}$ af et Udsagns beedigede Indhold er urigtig.

Selv om Eden imidlertid ikke befrier Udsagnet fra Fejl, saa forbedres det dog derved, idet den Rest, som ikke beediges — $\frac{1}{4}$ af Udsagnene — procentvis indeholder næsten dobbelt saa mange Fejl som den beedigede Del.

Forskellen mellem de to Køn forstærkes ved Eden. Allerede det Kvantum, som Edsvilligheden omfatter, er karakteristisk: Mændene beedige 71 % af deres Udsagn, Kvinderne 85 %. Og for Kvindernes Vedkommende findes næppe engang den ovennævnte Udsondring: den beedigede Del er ikke synderlig mindre fejlagtig end den ubeedigede. Da nu Kvindeudsagnene i det hele indeholde betydelig flere Elementer end Mændenes, da de endvidere procentvis begaa flere Fejl, og da de endelig medtage en langt større Brøkdel af disse i den beedigede Forklaring, faar man det Enderesultat, at et beediget Mandsudsagn gennem-

snitlig indeholder 2,1 % falske Angivelser, men et beediget Kvindeudsagn 4,8 %, altsaa over dobbelt saa mange. — Ganske uden falsk Ed vare af de 63 Udsagn 13; disse hidrørte alle fra Herrer.

Fejlens Art.

Fejlene kunne indeles efter deres logiske Beskaffenhed i 3 Arter: Udeladelser, Tilføjelser og Omdannelser.

Udeladelserne kunne ikke statistisk fastslaaes og ere heller ikke tagne i Betragtning i Fejlberegningen. Skal det betragtes som en Fejl, naar det ikke siges, at Bedstefader har plumpe Sko, eller Maleren en Knevelsbart? Dog maa nævnes, at der forekommer Udeladelser af fuldkommen integrerende Bestanddele af Billederne. Saaledes glemmes 3 Gange Malerens Hest, 8 Gange Bedstefaders Kat; ved Harerne gaar 4 Gange Bordet, 2 Gange det unge Par i Baggrunden, 2 Gange den ene Halvdelen af dette Par tabt; 3 Gange ses Bolden ikke, saa at Børnene siges at gøre nette Dansebevægelser o. l.

Tilføjelserne ere vigtigere og forbavse ofte ved deres fuldkomne Inkommensurabilitet, som i Eksempel 4 Duen paa Taget. Meget yndet er en Hund, i Reglen en Pudel, paa Malerbilledet; ofte hopper og gøer den. 8 Gange skildres Malerfruen som tømmeførende Vognstyrerske; 5 Gange faar Maleren foruden Malerstokken Pensler i Haanden, 4 Gange anbringes en Spand paa Vognen. Og sammenstille vi Tilføjelser, som hver forekommer engang, faa vi en Maler med sorte Øjenbryn, spidst Skæg, melankolsk Udseende, som bærer brun Hat, Palet med brogede Farver og Skitsebog; hans Kone har Kaabe eller Jacket paa, Bøger og Mapper i Armen; Vognen er lukket bagtil, bærer Æsker og Stole og kører gennem en snæver Port! Hos Harerne faar Stok 4 Gange Parasoller til Naboer, 2 Gange Frakker, 3 Gange faar Fru Hare en Hat paa Hovedet, 4 Gange faar hendes Mand en Pibe i Munden. Der ses endnu et Bord,

en Parasol i Haanden paa den lille Pige, en Botaniskasse og den uundgaaelige Hund. Bedstefader har ved sin Side snart nogle Pjalter, snart et Ur med lang Kæde, snart en Tobakspung, medens Drengen har røde Prikker paa sin Vest.

Til Omdannelserne høre de fleste Fejl. Her maa sondres mellem, om Omdannelsen vedrører et eksisterende Objekts Kvalitet, dets Kvantitet eller flere Objekters ydre eller indre Forhold til hinanden.

I første Fald tale vi om Metamorfoser. Bag ved Sofaen paa Flyttevognen staa lidt utydeligt nogle Genstande, aabenbart Skabe og et Klaver. Her opfører Erindringen en sand Heksesabbat: Kasser og Kister, en Sofa Nr. 2, et enkelt Skab, Madratser, Sengesteder, Lægtene. Ligeledes bliver det uklare Sceneri paa Bedstefaderbilledet 7 Gange til en Plads under et Træ, eller opfattes som Lysthuss, kælderagtigt Rum, Bræddevægge. Avisen fra Harebilledet skifter 7 Gange Navne (ofte et helt politisk Systemskifte). 3 Gange bliver paa Malerbilledet den udstoppede Fugl en Papegøje, eller — for at fremhæve særlig stærke Metamorfoser — Billedet under Malerens Arm bliver en Albrecht Dürer, Bolden paa Harebilledet den nedgaaende Sol, Harefamilien en Kattefamilie, og Bedstefaders Kat engang en Due, en anden Gang en Grævlingehund!

Mindre paafaldende, men i psykologisk og praktisk Henseende ikke mindre vigtige ere Kvantitetsforandringer. De kunne angaa Graden — Malerens Hest betegnes som »meget mager«, Harernes Bord er »fuldt besat« — men angaa navnlig Tallet. Idelig forvandler Erindringen et éngang forekommende Objekt til Pluralis. Hos Maleren: Koste og Skruer, Krukker, 2 Heste; hos Harerne: Bolde, Fugle, Spadserestokke, Trægrupper. Omvendt smelte de 2 Træer paa Harebilledets venstre Side 8 Gange sammen til et. En Slags Fejl, som vi senere skulle komme tilbage til, beror paa, at Kvantitetsændringerne ofte ved flere Gentagelser vokse og potensereres. Saaledes siger en af Damerne

2den Gang om Maleren: han gaar; tredje Gang: Han gaar med lange Skridt; 4de Gang: Han gaar i stor Fart.

Ved Konstellationsfejlene nævnes Enkeltobjekterne rigtig, men deres indbyrdes Forhold forandres. For Stillingens Vedkommende kan nævnes den allerhyppigst forekommende Fejl: Harepapa sidder ned (13 Gange, deraf i 7 primære Udsagn). Dislokationer (højre Side flyttes om til venstre og omvendt) forekomme ideligt, særlig fra Malerbilledet. Ogsaa Objekternes indre Forhold forrykkes: Harerne i Baggrunden omfavne hinanden, se paa hinanden, tale sammen etc.; det gamle Harepar drikker Kaffe m. m.

Fejlkilder.

Hvorledes fungere overhovedet Opfattelse og Erindring? Begge have den Opgave for det indre Jeg at afspejle en objektiv Virkelighed, den ene en nærværende, den anden en forbigangen. Ingen af dem magter rigtig sin Opgave.

Dette er nu almindelig anerkendt for Opfattelsens Vedkommende. Denne er jo ikke, som det nærmest synes, en simpel Laden-spadsere-ind i sig af Indtryk, som nu protokolleres af Bevidstheden og derefter lægges ad acta til eventuel fremtidig Brug. Tværtimod foretager Sjælen stedse straks en højst intensiv og aktiv Bearbejdelse af de udefra kommende Indtryk, før de blive til »Opfattelse«. Staar jeg foran den sixtinske Madonna, har jeg ikke blot Indtryk af en farvet, flad Kvindeskikkelse; tværtimod, trods min teoretiske Viden opfatter jeg Figureerne, Skyerne, Forhængets Folder plastisk; med dette Indtryk forbinder sig straks min hele Viden om Madonnadyrkelse og -Fremstilling, Stemninger og Tankegange, der knytte sig til Raphael og Renæssancen, og dette vældige Forestillingskompleks slutter sig sammen til et uløseligt Hele, som for mig danner min »Opfattelse af Madonna«. Der gives, især for voksne Mennesker, ingen Opfattelse, der ikke faar og

nødvendigvis maa have talløse Tilføjelser, Fuldstændiggørelser og Fortolkninger, for at Indtrykket fra et blot Opfattelseskonglomerat kan blive et Hele med Mening og Betydning. I denne Nødvendighed, at anvende subjektive Tilsætninger, for at Opfattelsen rigtig kan komme i Stand, ligger Kilden til Opfattelsesfejl; jo større Fristelsen er til slige Fuldstændiggørelser, desto større er Faren for Fejltagelser.

Fristelsen kan ligge i objektive eller subjektive Omstændigheder. Objektive Grunde foreligge, naar Sansindtrykket selv er særlig ufuldstændigt, utydeligt eller kortvarende. Ufuldstændigt er det, naar visse Dele ere dækkede til (som de 3 af Malerens 4 under Armen baarne Billeder, der derfor ofte opfattes som Mapper), eller naar kun én og tilmed en uvant Side ses (som Klaveret paa Malerens Vogn, hvilket ses bagfra imellem en Dyne og et Skab, og som kun er opfattet rigtigt af en eneste Person). Utydeligt er Indtrykket, naar Konturer og Nuancer flyde ud, som ved Møblerne bag Skabene og Sceneriet ved Bedstefader — og straks reageres der paa disse Elementer ved et særlig stort Antal Fejl. Det tredje Moment, Kortvarigheden, gør sig kun lidet gældende ved mine Forsøg; thi er $\frac{3}{4}$ Minut end ikke nok til at indprente enhver Detail, saa er Tiden dog betydelig længere end den Iagttagelsesfrist, det virkelige Liv i Almindelighed giver.

De subjektive Grunde ere først og fremmest affektive: Ønske, Haab, Forventning, Frygt; disse stærke Affekter manglede i mit Forsøg, men dog kunde Forventningen selv uden Sindsbevægelse nok udfolde sine forfalskende Virkninger. Ikke mindre end 6 Gange paastaas det i de primære Udsagn, at Malerkonen styrer Hesten; den selvfølgelige Forudsætning, at den, som sidder paa Bukken, holder Tømmen, usurperer den virkelige Iagttagelse, som ikke indeholder Spor heraf. — Andre subjektive Fejlkilder ere slet Iagttagelsessevne og mangelfuld Opmærksomhed. Den første er en vedvarende Egenskab, der bevirker, at Ind-

trykkene glide fuldstændig udenom, eller de gaa straks over til Fortolkning, Domme, Slutninger og Associationer. Den anden er en forbigaaende Egenskab, der kan skyldes Optagethed, Stemning, Træthed, Svækkelse. Hvilket af de to Momenter, der in concreto danner Fejlkilden, kan ofte være vanskeligt at afgøre, saaledes ved den 2 Gange forekommende Fejl, at Bedstefaders Madfad staar paa Bænken til venstre. Derimod er den Forveksling, at Harebørnenes flyvende Bold er den nedgaaende Sol, aabenbart en Opmærksomheds-lapsus, da Mediet ellers udmærker sig ved en Rigdom af rigtige Iagttagelser, medens de to Damer, af hvilke den ene kalder Harerne for Katte, den anden erklærer, at det ikke kan ses, om Malerens Dyr er en Hest eller et Æsel, aabenbart ere i Besiddelse af en særlig slet Iagttagelsesevne.

Vi komme nu til de aabenbart værste og talrigste Fejl, de egentlige Erindringsfejl. Her staa vi ved et af Psykologiens allervanskeligste Spørgsmaal: Hvorledes ser egentlig et Erindringsbillede ud?, idet vi dog her begrænse os til Erindringen om optiske Indtryk.

Allerede Ordet »Erindringsbillede« er her misvisende. Man kommer let til at tænke paa en virkelig Afbildning, en Kopi af den oprindelige Erfaring, som egentlig kun staar tilbage for Originalen ved Farvernes og Liniernes ringere Intensitet og Skarphed. Men kun meget faa Mennesker (navnlig Kunstnere) ere i Stand til en saadan »Visualisation«; langt den største Del af Menneskene maa hjælpe sig med mere eller mindre tarvelige Surrogater. Disse slaa imidlertid ikke til. Ganske som ved selve Opfattelsen danner ogsaa her Erindringens Ufuldstændighed og Uklarhed den kraftigste Spore til Fuldstændiggørelse og Fortolkning paa egen Haand, og man helmer ikke, før man faar udarbejdet et sammenhængende og anskueligt Hele. Hvor meget eller hvor lidt der af denne sjælelige Retouche er faktisk Erindring, det vise de talrige Fejl.

De nævnte Surrogater ere baade konkrete og abstrakte. De konkrete bestaa af optiske Rester, udflydende og utyde-

lige, ufuldstændige og ubestemmelige, eller i akustiske Bi-forestillinger om Toner, Ord, Støj. Særlig disse sidste ere baade som Erindringshjælpere og som Fejlkilder af særlig høj Rang. Paa vore Billeder rasler vel ikke Vognen osv., men tilbage bliver af akustiske Momenter Ordbetegnelserne, uanset at de ikke ere udtalte, som indre Klangbilleder. I Virkeligheden er en betydelig Del af Udsagnenes Indhold ikke Erindring om det sete, men om det tidligere derom afgivne Udsagn. Et Eksempel, om end langt fra noget særlig udpræget, ses ovenfor S. 31. Her vender det andet Udsagns Beskrivelse af Damen ordret tilbage i det tredje og fjerde. Ogsaa Udtalelserne om Maleren selv ligne meget hinanden i Udtryksmaaden. Ved Bedigelsen 5 Maaneder senere svigter Orderindringen til Dels for Malerkonens Vedkommende og ganske for Maleren selv, og straks aabenbarer dette sig ved, at ny Fejl dukke op.

Paa den anden Side bliver ogsaa den Omstændighed, at Erindringen klamrer sig til Ord, en ny Fejlkilde. Thi Ordene ere mangetydige, og Mangetydighed er Begyndelsen til alle Fejl. Der er f. Eks. Sofaen paa Møbelvognen. Om dens Form og Udstyrelse er ingen Erindring bevaret, kun Ordet staar fast. Naar nu Ordet næste Gang dukker op, søger Tanken at forbinde en ny konkret Anskuelighed med Ordet — men stemmer denne med den oprindelige Virkelighed? I Reglen lader det sig ikke paavise, fordi kun Ordet nævnes paa ny, og vi ikke vide, hvilket Billede Beskriveren tænker sig. Men af og til krystalliserer denne Forestilling sig og giver overraskende Oplysninger om, hvorledes Ordet »Sofa« som Mellemlid har skabt en ganske anden konkret Skikkelse, som naar der tales om en »mørk blomstret Sofa med svajet Ryg« (se Eksempel 1).

Ogsaa paa den anden Maade kan Ordet frembringe Fejl. Ofte bruges det som Floskel, udfyldende Frase, Sindbillede med Bevidsthed herom. Men denne Bevidsthed svinder i Tidens Løb, medens Ordet bliver tilbage, og gælder nu, naar det atter dukker op, som fuldgyldigt — Fejlen er der.

Saaledes er jeg sikker paa, at de ofte forekommende Farvebetegnelser i de primære Udsagn ikke oprindelig vare mente ganske alvorlig. Den, som netop har set det ganske ukolorerede Billede, kan ikke tro, at han virkelig har set en brun Krukke, men mener dermed en saadan Genstand, som i Virkeligheden er brun. Men Farvebetegnelsen gentages næste Gang og antages sluttelig for virkelig — og saaledes gaar det til, at en Forsøgsperson, hvem jeg efter Eksperimentets Afslutning atter foreviste Billederne, forbavset spurgte, om de ikke før havde været kolorerede. Paa samme Maade med Pluralisbetegnelserne. Naar det straks siges: paa Flyttevognen staa Krukker, Kurve osv., menes dermed egentlig ikke, at Fortælleren er vis paa at have set flere af disse Genstande, men kun, at disse Arter vare repræsenterede. Men ved Gentagelsen ender man med at tro paa en virkelig Flerhed, og en saadan opgives nu positivt, men urigtigt.

Som et næsten klassisk Eksempel paa den Ulykke, som en blot Orderindring kan anrette, skal nævnes den ellers uforstaaelige Fejl, at »Malervognen kører gennem en snæver Port«. Denne Fejl blev begaaet ved Udsagnets tredje Gentagelse; Oprindelsen ligger i den første Gentagelse, hvor, som retorisk Frase, det skæbnesvangre Udtryk blev brugt: en Maler drager »zum Thore hinaus« *).

Foruden de nævnte konkrete Erindringsurrogater findes endvidere de mere abstrakte: et ikke anskueligt Erindringsindhold, som refererer sig til et Artsbegreb, et Formaal eller dsl. Lad os som Eksempel tage Malerkonens Sofa. Naar denne primært benævnes rigtig, sekundært en Kiste, hvad er da foregaaet? Selvfølgelig har Sofaen ikke paa Ovids Façon undergaaet faktiske Forandringer i Tanken. Nej, Sofaskikkelsen som optisk Forestilling og Ordet selv ere forsvundne, og i Stedet for er kun kommen en abstrakt

*) o: hjemmefra. Da Ordspillet vistnok ikke kan oversættes træffende paa Dansk, gengives det i Originaludtrykket. O. A.

Bedømmelse »noget at sidde paa«; som nu faar sin konkrete Skikkelse »en Kiste«. Paa samme Maade, naar Spaserestokken bliver en Parasol, Indholdet af Bedstefaders Skaal Suppe, skønt det tydeligvis ikke er flydende; Mellemlidet var i det første Tilfælde, »der hænger noget«, maaske forbundet med en skyggeagtig Forestilling om noget langstrakt — i det andet Tilfælde Bedømmelsen — »der er noget i.« — Særlig lærerig er her saadanne Tilfælde, i hvilke det bærende abstrakte Mellemlid ikke maa søges mellem Linierne, men er udtalt. Saaledes siges der engang om Bedstefaders Dreng: han holder Haanden i Bukselommen, »for ikke at forstyrre«. Her giver Bisætningen Nøglen til Hovedsætningen: Handlingens Formaal er blevet staaende, men Handlingen selv er bleven urigtig fuldstændiggjort. Paa lignende Maade fører et rigtigt opfattet Formaal til Opgivelsen af en falsk Stilling i følgende Tilfælde: om Bedstefaders Kat siger en Forsøgsperson første Gang rigtig: »Den ser begærlig til, hvilket fremtræder i Legemets Linier,« men anden Gang urigtig: »dens Ryg er spændt udstrakt, den venter i næste Øjeblik at faa en Bid.« Herhen hører i det hele taget de fleste af de tidligere nævnte Metamorfoser og Konstellationsfejl.

Saaledes tjene de faktiske Erindringssurrogater, optiske Rester, Ord og abstrakte Domme kun til at danne Grundlaget for en højst omfangsrig Fortolkningsproces. Erindringen beror for en meget væsentlig Del paa et ubevidst Indiciebevis og er derfor saa fejlagtig. —

I de nævnte Tilfælde havde Erindringen dog noget faktisk at gaa ud fra; men ogsaa denne sidste Lænke kan afkastes, og den fritskabende Fantasi frembringe med suveræn Frihed ny Billeder. Herhen høre de fleste »Tilføjelser«: Pudelen paa Malerbilledet, Botaniskerkassen paa Harebilledet, Uret, Tobakspungen, Duen paa Taget i »Bedstefader«. I og for sig ere disse Erindringsforestillinger sikkert korrekte; lignende Genstande have de paagældende

Personer utvivlsomt set. Men et Erindringsbillede bliver straks falskt, naar det indordnes under en i Tid urigtig Forestillingssammenhæng. Thi et afsluttet Erindringsbillede maa kun indeholde saadanne Forestillinger, som paa et fælles Tidspunkt ere blevne optagne som Indtryk. Derfor kan et Menneskes Hukommelse meget vel være godt uddannet til den ene Side og fungere slet til den anden; han kan besidde en stærk Reproduktionsevne, og Evne til i stort Omfang at aflagre Indtryk og kalde dem tilbage i intensiv Anskuelighed — og dog have en slet Erindringsevne i den særlige Forstand, at han ikke af denne Overflod med Sikkerhed kan udsondre de Forestillinger, der angaa en enkelt bestemt Fortidsoplevelse. Dette er Kendetegnet for mange fantasirige Naturer. Saa værdifuld denne suveræne Sammenbinden af forskellige ikke sammenhørende Momenter til et Hele nu end kan være særlig ved kunstneriske Produktioner, lige saa farlig er den der, hvor som i Retslivet Sammenkæden i Henseende til Tid forlanges, altsaa ved Erindringen om et paa en bestemt Tid foregaaet Faktum. Her foretages denne Sammenbinden ofte med alt for stor Lakshed og Kritikløshed; hvad tilfældigvis dukker op som et Hukommelsesbillede, der stammer uvist hvorfra, nagles straks fast til den foreliggende Sag som et til samme hørende Erindringsbillede — og Sandheden er forfalsket. Og naar denne Mangel paa Selvkritik over for de opdukkende Fantasibilleder i saa høj Grad kan mærkes selv hos dannede, videnskabelig skolede Mennesker — hvorledes gaar det mon da i Menneskehedens andre Sfærer?

Endelig maa endnu nævnes som Fejlkilde det erindredes Ekspansionstendens. Hidtil har man navnlig bemærket den i kvantitativ Henseende iøjnefaldende svækkende Indflydelse, Erindringen i Tidens Løb er underkastet: Forestillingerne blive mattere, svagere, usikrere, indholdsløse og forsvinde sluttelig. Men ogsaa det modsatte ses. Virgils *crescit eundo* gælder ikke alene om

fama, o: den fra Mund til Mund fremskridende Erindring, men ogsaa for en og samme Persons Erindring frem igennem Tiden: *memoria crescit eundo*.

Af det Hav af Indtryk, som vedblivende stormer ind paa os, redde kun faa sig til senere Tider, og kun derved, at de besidde en særlig Vægt, en særlig Evne til at vække Interesse; saaledes er allerede Udsondringen Resultatet af en Kraftprøve, en Sejr i Forestillingernes Kamp for Tilværelsen. Men den samme Vægt, ved hvilken hist og her en Forestilling skød sig frem blandt de øvrige, kan virke videre: Sejren over saa meget andet udvider dens egen Magtsfære; med hver gentagen Opdukken i Erindringen beviser den paa ny sin Kraft, der virker tilbage og bringer dens eget Indhold til at vokse.

Herhen høre de talrige urigtige Pluralisdannelser, samt de mærkværdige, gennem en Række Gentagelser fortsatte Gradstigninger, hvoraf vi før nævnte et Eksempel (Maleren gaar — med lange Skridt — med stor Hurtighed). Som andre Eksempler kan nævnes: Bolden (hos Harerne) naar op i Højde med Træet (hvad allerede er en stærk Overdrivelse), næste Gang højere end Træet. Samme Billedes Træbestand beskrives af en Forsøgsperson efterhaanden saaledes: to Træer — Birkelund — Skov. Garderobe-genstandene paa Træet til højre vokse efterhaanden saaledes: Hat og forskellige andre Ting — Hat, Paraply og forskellige andre Ting — Hatte, Paraplyer og forskellige andre Ting. Og endelig udvikler Oldingen paa det tredie Billede sig to Gange fra en Mand i ret tarvelige Klæder til en veritabel Tigger!

Ogsaa paa Udsagnets Sikkerhed kan Stigningen vise sig. Eksempel herpaa er en Dame, som 3 Gange har udtalt sig rigtig om Maleren; 4de Gang mener hun pludselig: »Maaske er der ogsaa en Kusk paa Billedet; og 5te Gang udelader hun allerede dette »maaske.«

Endelig aabenbarer Ekspansionen sig ofte i en ejendommelig Art Udstraalen paa andre Billeddele. Saaledes

nævner en Dame først det runde Bord, ved hvilket Hareforældrene opholde sig, og lader derefter det unge Par »ogsaa sidde ved et rundt Bord« (man bemærke Ordet »ogsaa«, som udtrykkelig henviser til det første Bord som Infektionskilde). Ved Bedstefader indvirker Skaalens Dampen paa Piben, som ogsaa siges at dampe, og paa samme Maade forklares den ellers ganske ubegribelige Omklædning af Bedstefader (i Eksempel 3), der i den anden Nedskrift optræder i Knæbukser, lange Strømper og Spændesko. Allerede i den første Nedskrift vare Drengens noget korte Benklæder ved en lille Stigning blevne til Knæbukser. Disse komme igen ved det andet Udsagn, men overføres nu ogsaa paa Bedstefader. (De lange Strømper og Spændeskoene ere da kun en videre Konsekvens, for at gøre Rokokobilledet fuldstændigt).

Den Rolle, som Ekspansionstendensen spiller i det virkelige Liv som Erindringsforfalskning, kan efter min Mening ikke sættes højt nok. En betydelig Del af alle Erindringsudsagn bestaar i Bedømmelser af Grader: stor eller lille, smuk eller styg, hurtig eller langsom, klog eller dum, meget eller lidt; men vi lægge kun Mærke til en saadan kvantitativ Egenskab ved, at den synes os at afvige fra Gennemsnittet. Naar vi indprente os, at Hesten er mager, mene vi, paafaldende mager, og dermed er allerede atter Tendensen angiven til i Erindringen yderligere at forstærke denne Afvigelse fra Indifferenspunktet. Vi kunne derfor sige: Vor Erindrings stadige Tilstand er Resultanten af to modsatte Strømninger, idet det gennemsnitlige og normale drages imod Forglemmelsens Nulpunkt eller uigenkaldelig absorberes af vor Hverdagstilværelses almindelige indifferente Bevidsthedstilstand, medens det afvigende, paafaldende, abnorme i sin Modstand mod at blive forglemt og opslugt stedse mere og mere fjerner sig fra Normaliteten.

Det er en trykkende Tanke, at vi for vore Gradbe-

dømmelser bære en Slags selvstændig Multiplikator i os, der har Tendens til at potensere den gode Dom til Sværmeri, den slette til blind Fordømmelse og skabe de største Virkninger af de mindste Aarsager. Ogsaa Rygtets bekendte Kæmpevækst finder sin Forklaring i hver enkelt Kolportørs Ekspansionslyster. I praktisk Henseende opfordrer denne Erkendelse til, hvor Erindringsudsagn indeholde Gradbedømmelser, aldrig ved deres Vurdering at glemme Sætningen: *crescit eundo*. — Ejendommeligt er det, at Kvinderne efter mine Undersøgelser have en særlig stor Andel i disse Ekspansionsfejl.

Fremtidssyn.

Kan der drages praktiske Konsekvenser af de angivne Resultater, eller rettere af Resultaterne af yderligere, langt mere omfattende Forsøg, forudsat at disse gaa i samme Retning? Dette fører til 2 Spørgsmaal: Er en Forbedring af Erindringsudsagn mulig? Paavirkes Vurderingen og Behandlingen af Erindringsudsagn ved de konstaterede Mangler?

ad I. Vi have set, at Erindringen ikke er en blot Forestillingsfunktion, men i langt højere Grad, end man tror, en Villies- og Villiesopdragelsessag. Og Villien virker ikke alene i det, at man maa »tænke sig om«, naar Erindringsbilledet skal kaldes frem, men ogsaa ved selve Erindringsbilledets Dannelse. I Virkeligheden har man hidtil anset en Persons Erindringsevne for en Egenskab, han ikke kan »gøre for«. Men her maa omhyggelig skelnes. Om man opfatter let eller tungt, glemmer hurtig eller sent, om man kan rumme en stor Fylde Erindringsbilleder eller kun tarvelige Fragmenter, om Erindringsbillederne ere meget anskuelige eller det modsatte — det maa man tage som Faktum. Men anderledes med det Spørgsmaal, om Erindringsbillederne indeholde flere eller færre Fejl, altsaa med Erindringstroskaben som saadan. Vel beror ogsaa den paa visse individuelle Tendenser, men

ikke paa saadanne, over for hvilke Individet selv eller en anden maa staa som passiv Betragter. Thi alle de Processer, vi erkendte som Fejlkilder, Fortolkning, Fuldstændiggørelse, Ekspansion etc., det er ganske vist ikke refleksionsmæssig overlagte »fri« Handlinger, men det er Villiesakter. Og, saa mærkelig det end lyder: de oven konstaterede Fejl bero for den største Del slet ikke paa Ufuldkommenheder ved den egentlige Hukommelse, men paa Ufuldkommenheder i Villiesevnen. Thi de ere Tegn paa en ikke tilstrækkelig stærkt udviklet Selvkontrol over for sjælelige Oplevelsers objektive Værdi og en for laks Ansvarlighedsfølelse over for Virkelighedens Alvor.

Her kan derfor blive Tale om en etisk Mnemoteknik, o: en systematisk Erindringspædagogik, som skulde have til Opgave ved Prøver som de oven skildrede at vise Mennesket paa hans egen Person, hvor bedragerisk denne harmløse Tillid til Erindringen er, hvorledes her Erindrings-troskab kan fordres som virkelig Troskab, o: som etisk Dyd, og ogsaa kan opnaas ved Forsigtighed, kritisk Betænkksomhed og en stedse levende Ansvarsfølelse. Fremfor alt kan her haabes paa Skolen, hvor saadanne Opdragelsesbestræbelser endnu kunne anvendes paa modtagelige Sjæle, og hvor en Rigdom af gunstige Lejligheder til slige Forsøg frembyder sig ved Anskuelses-, Naturhistorie-, Tegne-, Historie- og Litteraturundervisningen. Kunde man ikke her tænke sig en Erindringsundervisning som Side-stykke til Anskuelsesundervisningen?

ad II. Her komme særlig Konsekvenserne for Juristerne i Betragtning. Selvfølgelig kunne ingen sikre Konsekvenser drages af det ringe Materiale, jeg her byder som første Begyndelse; vi ere nu i det højeste saa vidt, at vi kunne formulere nogle juridisk vigtige Problemer, om hvis Løsning man kan nære Haab gennem en Fortsættelse af Forsøgene. Saadanne 5 Problemer kunne her opstilles:

1. Bør der ikke anvendes større Forsigtighed ved Vidneudsagns Bedømmelse — ogsaa ved de heededede

Udsagn af moralsk fuldstændig uanfægtelige og i aandelig Henseende normale Vidner, som man hidtil har mødt med temmelig ubegrænset Tillid?

2. Kan den Fordring ikke forsvares, at man ved særlig vigtige Vidner efter Omstændighederne lod deres Erindrings karakteristiske Grad psykologisk konstatere, for saaledes at understøtte eller modificere hos Dommeren Bedømmelsen af deres Udsagn? Her maatte særlig tænkes paa Foretagelsen af eksperimentelle Stikprøver ved en psykologisk sagkyndig eller endnu bedre ved en i psykologisk Teori og Teknik grundig uddannet Jurist.

3. Bør ikke ved Meneds- og lignende Forbrydelser i højere Grad end hidtil Muligheden af en normal Erindrings-skuffelse i god Tro tages i Betragtning?

4*). Den gældende Edsaflæggelse tillader ikke en Sondring mellem de Elementer i Udsagnet, som Vidnet tør aflægge Ed paa, og dem, han ikke tør beedige, men lader hele Forklaringen blive afgivet under Ed. Vokser ikke Muligheden for falsk Ed herved i betænkelig Grad?

5**). Er ikke det i Almindelighed indtrædende, meget lange Mellemrum mellem den Begivenhed, hvorom Forklaring skal afgives, og Udsagnet selv en overmaade stærkt virkende Faktor til Forøgelse af Erindringens Fejlagthighed?

Jeg anser disse Spørgsmaal for vigtige nok, til at jeg tør rette den indtrængende Anmodning til juridiske Fagmænd ved aktivt Medarbejde at understøtte mig ved Fortsættelsen af mine Undersøgelser om Erindringstroskab. Ikke blot en Gentagelse af mine Billedforsøg var ønskelig, udstrakt paa et langt større Menneskemateriale, deriblandt ogsaa paa udannede Personer, Børn, Oldinge, Forbrydere, aandssvage — men der er endnu tænkelig utallige frugtbare Variationer af Forsøgsmetoden. Som saadanne skal jeg nævne:

---

*) Gælder ikke efter dansk Ret, hvor Ed'en aflægges som Slutsten.

***) Karakteristisk for Anklageprocessen.

1. Man kan i Stedet for Billeder vælge Tekst, for at studere Erindringen med Hensyn til akustisk Ordfølge og successiv, logisk Sammenhæng.

2. Man kan forsøge at fremkalde Erindringsudsagn om en Begivenhedsrække; her er Hovedvanskeligheden, at Faktum senere skal konfronteres med Udsagnet. Maaske kan man benytte kinematografiske eller mutoskopiske Fremstillinger eller Scener af et moderne Teaterstykke eller virkelige Handlinger, som foretages nøjagtig efter forud lagt Plan.

3. Man kan konstatere, hvorledes 2 paa hinanden følgende Udsagn af en Person om samme Faktum forandre sig, naar han i Mellemtiden har faaet en anden Persons Udsagn om samme Faktum at vide.

4. Man kan undersøge den Indflydelse, som Spørgsmaal i Almindelighed og en bestemt Spørgsmaalsstillen i Særdeleshed udøver paa Udsagnets Beskaffenhed.

5. Man kan studere de Forandringer, som et Rygte faar ved vedvarende Overgang fra en Person til en anden.

6. Man kan undersøge Virkningen af langt større Tidsrum mellem Iagttagelse og Erindringsudsagn.

7. Man kan konstatere, hvilken Indflydelse Udeladelsen af det primære Udsagn vil have osv. osv.

Litteratur og Statistik.

Sveriges fångvård år 1900.

Af fångvårdsstyrelsens officiella berättelse för år 1900 framgår, att antalet *straffanstalter* i riket under nämnda år utgjorde 55. Af dessa voro 46 enrumsfängelser (med sammanlagdt 2,602 ljusa och 98 mörka celler) 3 centralfängelser för män, ett centralfängelse för kvinnor, 4 centrala arbetsanstalter för män och en central arbetsanstalt för kvinnor.

Antalet fångar utgjorde vid årets början 3,022 och vid dess slut 3,260; tillkomne under året voro 23,378 och afgångne 23,140. Af de vid årets slut kvarvarande voro 275 tilltalade för brott, 1,623 voro straffarbetsfångar, 257 dömde till urbota fängelsestraff, 273 till fängelsestraff i saknad af tillgång till böter, 22 häktade för lösdrifveri och 810 hållne till tvångsarbete.

Bland *straffarbetsfångarne* voro vid årets slut kvarvarande 146 liftstidsfångar, och af de återstående voro 615 dömde öfver två år och 862 till två år och derunder. De senaste tio åren förete en ej obetydlig minskning i straffarbetsfångarnes antal. Under senaste tioårsperioden 1891—1900 har nemligen antalet fångar af nämnda slag minskats med 426, deraf med 86 på liftstiden och 340 på viss tid dömde.

Procenten af *återfall* i förhållande till antalet nykomne straffarbetsfångar utgjorde för berättelseåret 32.1 samt för

tioårsperioden 1891—1900 31.9. Särskildt af dem, som undergått straffarbete för stöld, återfölla år 1900 38.7 % män och 29.2 % kvinnor.

Af de under året nykomne voro 1765 (1592 män, 173 kvinnor) dömda till straffarbete från 2 månader till och med 2 år; dömda från 2 till och med 4 år voro 145 (118 m., 27 qv.), från 4 till och med 10 år 51 (49 m., 2 qv.) och öfver 10 år på viss tid 6 män.

Af *lifstidsfångarne* voro under året nykomne 10 (5 m., 5 qv.), och af de vid årets slut kvarvarande 146 (103 m., 43 qv.) hade 4 (3 m., 1 qv.) förut hållits till straffarbete på lifstiden men blifvit benådade.

Hela antalet *gemensamhetsfångar* i rikets straffängelser utgjorde vid 1900 års utgång 251 (213 m., 38 qv.).

Antalet *fängelsefångar* utgjorde under år 1900 17,101 (16,113 m., 988 qv.), deraf 1,492 (1,397 m., 95 qv.) undergingo urbota bestraffning och 15,609 (14,716 m., 893 qv.) förvandlingsstraff i saknad af tillgång till gäldande af ådömda böter. Nykomne urbota fängelsefångar voro 1,257 (1,181 m., 76 qv.) och bötesfångar 15,340 (14,457 m., 883 qv.). Den förstnämnda kategorien företer sedan år 1891 en ökning af 445 (423 m., 22 qv.) och den sistnämnda af 644 (619 m., 25 qv.).

För *sysslöst kringstrykande och bettlande* häktades under året 2,330 personer, af hvilka 1,053 komma på Stockholms stad och 1,277 på rikets öfriga delar.

Antalet *tvångsarbetsfångar* uppgick vid 1900 års slut till 810 (597 m., 213 qv.). Under året nykomne voro 1,239 (807 m., 432 qv.), af hvilka 1,214 (787 m., 427 qv.) voro dömda enligt lösdrifverilagen och 25 (20 m., 5 qv.) enligt fattigvårdsförordningen.

Af nykomne straffarbetsfångar i förhållande till folk-mängden i riket kommo år 1891 32 på 100,000 inv. och år 1900 37 på 100,000 inv. Beträffande nykomne tvångsarbetsfångar var samma förhållande år 1891 22 på 100,000 inv. och år 1900 24 på 100,000 inv.

Af de under året nykomne straffarbetsfångarne voro 16 (11 m., 5 qv.) ådömda förlust af medborgerligt förtroende för alltid och 1,166 (1,038 m., 128 qv.) på viss tid. Bland de brott, för hvilka de under året å fängelserna intagne personer blifvit dömda till straffarbete, märkas 1,245 fall af stöld, 91 af mened och förfalskningsbrott, 40 af barnamord, 33 af dråp, 18 af mordbrand och annan skadegörelse å egendom och 6 af mord. De för undergående af urbota fängelsestraff insatte personer voro bland annat dömda för misshandel (325 fall), brott mot offentlig myndighet (201), snatteri (137) och stöld (111). Af yngre ålder än tjugo år voro vid årets slut kvarvarande 130 (118 m., 12 qv.) straffångar och 35 (26 m., 9 qv.) tvångsarbetsfångar.

Beträffande *ordningen och disciplinen* vid straffanstalterna uppgick antalet extra judiciella bestraffningar, som ålades fångpersonalen vid läns- och kronocellfängelserna till 234, af hvilka 17 bestodo uti inneslutning i mörk cell, 207 uti mistning af sängkläder, 4 i beläggning med fängsel, 1 i förlust af sysselsättning och 5 i varning. De flesta af dessa bestraffningar voro ålagda för trots, våld eller ohöflighet mot bevakning (23), för olydnad och oskickligt uppförande (13), för okynne och missvård af fängelsets tillhörigheter (74) samt för olofligt meddelande med medfänge (94). De straffades antal utgjorde 14.3 % af det i dessa fängelser förvarade medeltalet fångar. Sjelfmord föröfvades af en i kronohäktet i Vestervik intagen, för mord och mordbrand tilltalad manlig fånge, hvilken skar sig i halsen med en knif, som lemnats honom till begagnande vid utförande af arbete för häktets räkning. Försök till sjelfmord gjordes vid länsfängelset i Linköping af två till straffarbete dömda män, vid länsfängelserna i Kalmar, Venersborg och Fåln af på hvarterda stället en manlig straffarbetsfänge samt af en manlig ransakningsfänge vid hvarterda af länsfängelserna i Malmö, Göteborg och Luleå. Rymningar företogos från krono-

häktena i Kungsbacka och Svanesund, en från hvardera häktet, och ett rymningsförsök gjordes vid länsfängelset i Falun, hvarjemte tre manliga fångar beredde sig tillfälle att undkomma från sina fängförare under transport.

Vid straffängelserna för män ålades fängpersonalen 43 bestraffningar, hvaraf 6 bestodo i prygel, 5 i mörk cell, 1 i mörk cell i förening med ljus cell och 31 uti ljus cell i förening med mistning af sängkläder. De vanligaste anledningarne till bestraffning voro förseelser mot bevakning (13), trots, olydnad m. m. (9), oskickligt uppförande (2), åverkan å fängelsets tillhörigheter (3), olofligt innehafvande af gods (4) samt kommunikation med medfånge (4). Procenten af antalet straffade i förhållande till medeltalet fångar utgjorde 5. Något sjelfmord eller sjelfmordsförsök egde icke under året rum vid ifrågavarande fängelser; ej heller någon rymning eller försök dertill.

Vid straffängelset för qvinnor i Göteborg undergick en person, eller 2.5 % af medeltalet fångar bestraffning bestående uti ljus cell utan arbete. Besträffningen var ålagd för smädligt yttrande om vaktqvinna och obefogadt klander af proviant. Rymning eller rymningsförsök, sjelfmord eller försök dertill förekommo icke under året.

Antalet bestraffningar vid arbetsanstalterna för män var 122 eller 17.6 % af medeltalet fångar. Bland dessa märkas prygel (i 15 fall), mörk cell (1), ljus cell utan arbete (16), ljus cell med arbete (2) samt ljus cell i förening med mistning af sängkläder (87). Besträffningarne voro bland annat ålagde för rymning (1), rymningsförsök (2), förseelser mot bevakningen (28), olydnad och oskickligt uppförande (18), hotfullt eller vanvördigt yttrande mot befäl (15), kif och slagsmål med kamrat (22), oljud och störande af ordningen (25) samt lättja eller vägran att förätta ålagdt arbete (7). Sjelfmord eller försök dertill förekommo ej under året vid dessa anstalter. Deremot inträffade två rymningsförsök och en rymning vid

tvångsarbetsanstalten å Svartsjö. Den rymde blef dock under året ertappad och återförd till anstalten.

Vid arbetsanstalten för qvinnor fingo under året 38 personer eller 24.1 % af medeltalet fångar vidkännas 46 bestraffningar, alla bestående uti ljus cell utan arbete i förening med mistning af sängkläder. Förseelserna voro bland andra trots, olydnad och osedligt uppförande (4), svordom, oljud och ohöflighet mot bevakning (10), fusk i arbete (2), gräl, trots och oanständiga yttranden (5), gräl med och våld å medfånge (16), trots och arbetsvägran (1), oloflig och osedlig brefskrifning till annan fånge (4). Rymning eller rymningsförsök, sjelfmord eller försök dertill förekommo icke under året vid anstalten.

Vid de centrala straff- och arbetsanstalterna utgjordes under år 1900 sammanlagdt 393,625 *dagsverken*, deraf med inkomst 295,514 och utan inkomst 98,111. Hindrade voro 108,015 *dagsverken*. De manliga fångarne sysselsattes förnämligast med väfnad, stenhuggeri, skrädleri, skomakeri, snickeri, korgmakeri, förfärdigande af papperspåsar, smide och borstbinderi; de qvinliga med tillverkning af trikåarbeten, sömnad, strumpstickning och tvätt.

Vid läns- och kronohäktena utgjordes under berättelseåret tillsammans 410,562 *dagsverken*; icke utgjorda *dagsverken* uppgingo till 143,455. De flesta utgjorda *dagsverken* kommo på förfärdigande af tändstickslådor, skrädleri- och sömnadsarbeten, skomakeriarbeten, korgmakeriarbeten, fjäder- och dunspritning, rensning af säd, bönor m. m., strumpstickning, borstbinderi, drefredning samt förfärdigande af papperspåsar.

Beträffande *religions- och skolundervisningen* vid rikets fängelser ingingo under år 1900 meddelanden om, att två till fångvårdsanstalt ankomne fångar saknat all kunskap i kristendom och innanläsning. Kristendomskunskapen hos de vid årets slut kvarvarande var god hos 18.3 %, försvarlig hos 65.4 %, ringa hos 15.9 % och saknades alldeles hos 0.4 %.

Af de vid årets slut kvarvarande fångar hade enligt inkomna uppgifter 76.9 %/o manliga och 8.3 %/o qvinliga straffarbetsfångar samt 77.5 %/o manliga och 25.5 %/o qvinliga fängelsefångar begått sitt brott i rusigt tillstånd eller före brottets begående varit begifna på dryckenskap. Förestående siffror äro, åtminstone hvad de manliga fångarne beträffar, oroväckande höga. Och i nästan alla de af fängelsepredikanterna afgifna årsberättelser visas också med exempel och siffror, i hvilket nära samband dryckenskap och brott stå till hvarandra. »När skall den dag gry,« utbrister en af dessa själasörjare, »då denna sociala kräftskada, som särskildt fräter på de breda lagrens kroppsliga och andliga sundhet, åtminstone är nedbragt till måttligare dimensioner? Tvångsarbete ensamt, äfven om det göres än så långvarigt och ordnas än så väl, skall aldrig kunna råda bot mot detta samhällsönda. Ännu mindre naturligtvis böter och förvandlingsstraff. Någon ljusning i detta mörker skall förvisso icke inträda, innan i ännu mycket högre grad än hittills rusdrycksåtkomsten försvårats och frestelserna utifrån till missbruk af dessa farliga drycker minskats — — —».

Under året erhöilo 1,034 från fängvårdsanstalterna frigifna personer understöd af fängvårdsföreningar, fängelseförvaltningen eller kommuner och enskilde.

Besparingskassornas behållningar vid rikets samtliga fängvårdsanstalter utgjorde vid 1900 års utgång 347,878 kronor 87 öre. Af dessa medel utgick till åkerbrukskolonien Hall ett bidrag af 50 öre för dag för hvar och en gosse till ett antal af högst 175. Antalet underhållsdagar för dessa barn uppgick till 53,725, utvisande ett medeltal af 147.

Sammanlagda beloppet af de under året frigifnes vid frigifningen i *postsparbanken* innestående premiemedel utgjorde 24,126 kronor 56 öre. Af dessa medel förverkades genom återfall 2,335 kronor 82 öre, som tillföillo anslaget till fångars vård och underhåll.

Beträffande *helsovården* vid rikets fängelser visar år

1900 en sjukprocent af 4.13 mot 3.33 under tioårsperioden 1891—1900. Med undantag af influensa förekommo akuta infektionssjukdomar endast i spridda fall. För sinnessjukdomar vårdades 45 individer (1899: 53). Dödlighetsprocenten af fångarnes medeltal var 0.90. År 1899 uppgick den till 0.85 och under tioårsperioden 1891—1900 til 1.01.

Fångvårdens *utgifter* belöpte sig år 1900 till 1,801,992 kronor 14 öre, hvilken summa öfverstiger den från föregående året med 64,583 kronor 52 öre.

Arbetsinkomsten uppgick år 1900 till 82,045 kronor 43 öre (mot 84,659 kronor 02 öre år 1899). *Dagportionen* kostade i medeltal 33.05 öre (mot 32.27 öre under år 1899).

Albert Montgomery.

Forhandlingerne paa Dansk Kriminalistforenings andet Aarsmøde den 24—26. September 1901 ved Carl Torp og Aug. Goll.

København 1901. I Kommission hos Det nordiske Forlag. 244 Sider.

Kriminalistforeningens 2det Aarsmøde var i det hele meget vellykket. Bestyrelsen havde lagt alt godt til rette. Emnerne var interessante og aktuelle, og de blev indgaaende og sagkyndigt belyste. Det er da ogsaa en ublandet Fornøjelse for Mødets Deltagere, hvis Antal var ret betydeligt (Medlemstallet er nu c. 200), at opriske Erindringerne fra Mødedagene ved at gøre sig bekendt med den trykte Beretning, ikke mindst fordi man paa flere Punkter overraskes ved at finde værdifulde Oplysninger, som paa Grund af den Form, hvorunder de oprindelig fremsattes, ikke tilstrækkelig kom til deres Ret. Det er aabenbart endnu ikke i lige høj Grad gaaet op for alle, at den mundtlige Meddelelsesform kræver andre Betingelser end den skriftlige, og at en Foredragsholder ikke bliver Taler, fordi han omhyggeligt opskriver sine Tanker og derefter for sine Tilhørere nøjagtigt

gjengiver de nedskrevne Sætninger. Foredragsholderen maa ikke trætte Forsamlingen med teoretiske Udviklinger, hvis Traad kun vanskeligt kan fastholdes, eller med en minutiøs Anførelse af Bestemmelser, hentede fra hjemlige og fremmede Lovtekster; dette er kun paa sin Plads, naar man har Adgang til i Ro at sammenholde det ene Punkt med det andet, altsaa i Almindelighed ikke under den mundtlige Udvikling. Det vilde være Synd ikke udtrykkelig at fremhæve disse Momenter over for et saa dygtigt Indlæg i Diskussionen, som Protokolfører Rüdingers Foredrag under Foreningens første Møde, thi det er virkelig Skade, at man først nu gennem den trykte Beretning lærer at skønne paa de fylde Oplysninger, det indeholder. Under Mødet gik det meste heraf tabt for de allerfleste, hvilket kunde være undgaaet, hvis Hovedpunkterne i Foredraget, særlig de citerede fremmede Lovbud, var blevne trykte og omdelte blandt de tilstedeværende, saa at Foredraget kunde have indskrænket sig til paa Grundlag heraf at demonstrere de til Grund liggende Principper. Det vilde sikkert i det hele være heldigt, om det under kommende Møder blev Regel, at der af Indlederne udarbejdedes korte orienterende Oversigter over, hvad de navnlig havde paa Hjerte, hvilke kunde komme Tilhørerne i Hænde inden Mødet og derved fremme Diskussionens heldige Forløb. Det skal dog straks siges, at største Parten af de indledende Foredrag var saa klare og vel afpassede til den mundtlige Form, at noget trykt Grundlag ikke savnedes.

Overlæge, Dr. med. Friedenreich indledede paa livlig og underholdende Maade Forhandlingen »om Straf og andre Foranstaltninger over for berusede og Alkoholister«. Man fristes stærkt til at begynde med Doktorens Slutningsbemærkning om, at det jo ikke er nok med Retsaandhævelses-skridt over for den Slags Personer; der trænges til Foranstaltninger ogsaa mod Drankere, der ikke have begaaet Forbrydelser, og der trænges først og fremmest til Forholdsregler, som hæmme Drikkeriet, indskrænket Salgstilladelse

med Hensyn til berusende Drikke, høj Skat paa saadanne Drikkevarer og alvorlige Forholdsregler mod Beværtere, der skænke for fulde Folk og mindreaarige. »Lad os ikke vedblive i den Ligeegyldighed, som hidtil har hersket i Danmark. Det maa atter og atter siges, at Alkoholnydelsen er maaske den vigtigste Faktor i Pauperismen, Kriminaliteten og Slægtens Degeneration . . . et af de største Samfundsonder . . . at Alkohol er Fjenden!« Gyldne Ord, blot de maatte blive tagne til Følge, men alt gaar jo desværre saa langsomt her hjemme, og vi ere kun avancerede lidet paa dette Felt siden Shakespeare, med særligt Henblik paa danske Forhold, lod Hamlet*) udtale:

»This heavy-headed revel east and west
Makes us traduc'd and tax'd of other nations;
They clepe us drunkards, and with swinish phrase
soil our addition! . . . .»

Med Hensyn til Hovedpunktet, Spørgsmaalet om Straf over for berusede, trænges der ganske sikkert til nye Lovbestemmelser. Den almindelige Restbevidsthed fordrer utvivlsomt, at berusede Forbrydere — man tænker særligt paa Voldsmænd — ikke skulle slippe lettere fra deres Bedrifter end ædru Forbrydere. Lægfolk kunne i Almindelighed ikke forstaa, at saadanne Personer ikke snarere skulle straffes strengere. Men her gælder det at erindre, hvad Indlederen understregede, at dette ikke gaar an, naar man vil fastholde Tilregnelighed som Strafbetingelse, undtagen i det ene Tilfælde, hvor Personen har beruset sig for at faa Mod til at begaa Forbrydelsen; — det fuldstændige Modstykke hertil er det Tilfælde, at en Person beruses ved at nyde en stærkt berusende Drik i den Tro, at den er ganske uskadelig, og da i utilregnelig Tilstand forser sig. Ham vil dog vel ingen straffe. Kriminalretsassessor, Dr. jur. Ussing viste, hvorledes Praksis stiller sig, at den utvivlsomt i de store Træk faktisk anerkender Sætningen, at hvad drukken Mand

*) act I, scene IV.

gør, skal ædru Mand svare til — uden for København gør man Loven formel Ære, citerer Straffelovens § 39 og giver dog samme Straf, som man vilde have givet uden dette Citat, i København sige vi, han er fuldt tilregnelig, og naar der blot kommer nogle Vidner, der udtale, at de mene, at Manden maa have vidst, hvad han gjorde, saa straffe vi ham som tilregnelig, selv om vi godt vide, at Vidnerne ikke forstaa sig paa at bedømme Personens Tilstand. Denne Praksis er næppe overensstemmende med Straffeloven, hvad der er meget uheldigt, men det er Straffeloven, ikke Praksis, der bør forandres. Borgmester Ekeroth paatog sig den vanskelige Opgave at anvise, i hvilke Retninger en Reform skulde gaa. Skønt han beskedent udtalte, at han ikke tiltroede sig Evne til at sige det forløsende Ord, synes det dog virkelig, at han har fundet en tiltalende Løsning. Hans Synspunkt er det, at Straf ifølge sit Begreb ikke kan og ikke bør anvendes i Tilfælde af manglende Tilregnelighed, selv om Forbryderen er modtagelig for Straffen, men at Samfundets Følelse bør imødekommes, naar den over for Forbrydelser, begaaede i beruset Tilstand, med Styrke kræver Anvendelse af andre, for Samfundet lige saa betryggende, Foranstaltninger. Ved Smaaforbrydelser kan man lade sig nøje med at straffe selve Rusen med en Straf, der svarer til den for Forbrydelsen fastsatte. Ved store Forbrydelser passer dette Synspunkt ikke, thi Rusen er i Almindelighed »uagtsom«, og i de grovere Tilfælde kan det ikke forsvares at straffe den uagtsomme Rus med den Straf, som er fastsat for den forsætlige Forbrydelse. De Foranstaltninger, der herefter bliver Spørgsmaal om, maa være Internering og, for saa vidt der foreligger Driksfældighed, tillige Helbredelsesforanstaltninger. Interneringen bør vare mindst lige saa længe som den Straffetid, der er fastsat for den tilregnelige Forbryder; men selv om Interneringen vil ligne Frihedsstraffen i mangt og meget, bliver den dog ikke Straf, thi den er ikke forbundet med Straffedommens borgerlige Følger. Dernæst foreslog Taleren Tvangsarbejdsanstalterne

tagne i forøget Brug og delte i en Straffeafdeling og en Interneringsafdeling, samt den Tid, hvori Tvangsarbejde kan anvendes som Straf, udvidet til 2 Aar.

Sagen vil derefter i mangfoldige Tilfælde være ganske ukompliceret, der bliver kun Spørgsmaal om Hendømmelse i Tvangsarbejdsanstaltens Straffeafdeling eller dens Interneringsafdeling. Af Interesse var ogsaa Borgmesterens Forslag om Alkoholistkommissioner i Byer og paa Landet (bestaaende af Politimester, Distriktslæge og et stærkt borgerligt Element), der kunde træffe Bestemmelse om offentligt Tilsyn med Drankere.

Ved at sætte Emnet: »Varetægtsarresten, dens Betingelser og Forholdet til Straffen« paa Dagsordenen, bragte Kriminalistforeningen et vanskeligt og betydningsfuldt Spørgsmaal ind for et kompetent Forum, og Indlederen, Kriminalretsassessor Tybjerg, viste sig at være Mand for at belyse Sagen upartisk og udtømmende. Enhver, der har beskæftiget sig med det paagældende Emne, vil have følt den Vanskelighed, der ligger i, at man i meget høj Grad savner paalideligt statistisk Materiale. Assessor Tybjerg har ikke skyet nogen Ulejlighed for at bøde paa dette Savn, og han har ved personlig Henvendelse til Kapaciteter i Udlandet opnaaet at samle Oplysninger, som tidligere ikke have staaet til Raadighed, og for hvis Fremskaffelse man bør være ham taknemmelig. Resultaterne af hans sammenlignende Metode ere yderst interessante. Han finder, at Antallet af Varetægtsfængslinger i Forhold til Befolkningstallet i Danmark maa sættes til $2\frac{1}{2}$ à 3 pro mille, medens det i England og i Preussen udgør kun c. $\frac{1}{3}$ pro mille og alene i Italien naar højere, nemlig til c. 4 pro mille, men oplyser, at dette urimeligt store Forholdstal i Danmark bl. a. skyldes Manglen af Regler om summarisk Behandling af Smaasager og vor slappe Lovgivning om Betleri, hvorved Arresterne ofte og længe fyldes med Personer, som de under andre Retsreglers Herredømme kun i forsvindende Omfang vilde lægge Beslag paa. Med Hen-

syn til den gennemsnitlige Varighed af Varetægtsfængslingen fastslog Indlederen, hvad utvivlsomt er rigtigt, at denne ikke er længere her end i Udlandet, snarere kortere, og at den nye Procesform næppe vil medføre nogen yderligere Forkortelse.

Overraskende vare flere af de Oplysninger, der gaves om fremmede, og da navnlig om svenske Forhold. Som Midler til Varetægtsfængslingens Begrænsning foreslog Taleren efter belgisk Forbillede at nægte det af en Enkelt-dommer afsagte Arrestdekret Gyldighed ud over en vis Frist, f. Eks. 30 Dage, medmindre det forinden er blevet udtrykkelig stadfæstet af et Dommerkollegium, idet han paaviste den Rækkevidde og Betydning, en saadan Bestemmelse vilde have, og nærmere udviklede, at den ingeniende overflødiggøres af § 80 og 4de midlertidige Bestemmelse i den gennemsete Grundlov, da disse Bestemmelser vel hjemle Appel af Arrestdekreter, men uden at dette i Livet kommer til at spille nogen videre Rolle.

Fængselsinspektør Grundtvig anbefalede til Indskrænkning af Varetægtsfængslet, i de Tilfælde, hvor dette er motiveret ved Frygt for, at Arrestanten skal flygte, Løsladelse mod Kaution af hæderlige Personer, paa hvis økonomiske Vederhæftighed der først i anden Række lægges Vægt. Han henlede derhos Opmærksomheden paa det japanske Straffelovsudkast af 1899, hvorefter Varetægtsfængsel ubetinget skal fradrages i Straffetiden, dog saaledes, at 6 Dages Varetægt kun regnes for 1 Dags Tugthusarbejde, 3 Dages Varetægt for 1 Dags Straffængsel af lavere Art og 2 Dages Varetægt regnes lig en Bøde; stor 1 Yen. Han gjorde derhos gældende, at det, naar Straffeprocessen reformeredes, formentlig var nødvendigt, at der blev truffet Bestemmelser, hvorefter en Varetægtsfange sikredes mod, at Dommeren greb stærkere ind i hans Retssfære end strengt nødvendigt for Varetægtens Øjemed.

Overretssagfører Fr. Bülow var den dygtige Indleder af Forhandlingen: Om professionel Injuriering og Krænkelser af Privatlivets Fred. Dette Emne, der tidligere har

beskæftiget den norske Kriminalistforening, øvede aabenbart en ikke ringe Tiltrækning paa Mødets Deltagere, saa at der fremkom en ret interessant Diskussion, ikke mindst fordi der viste sig en betydelig Uoverensstemmelse angaaende Maal og Midler. Dog var der for saa vidt Enighed til Stede, som ingen benægtede, at det vilde være særdeles tiltalende at kunne komme Skandalepressen, og særlig vedkommende Ud giver, grundigt til Livs, men nogle Talere, særlig Folketingsmand, Cand. jur. Philipsen og Professor, Dr. jur. Munch-Petersen, udtalte en ikke helt ubegrundet Frygt for, at alt for stærke Midler ogsaa kunde gøre nogen Skade. Overretssagfører Bülow's Forslag vare dog gennemgaaende moderate, han fremhævede det tiltalende i de gældende Regler, hvorefter Sandhedsbeviset kun er udelukket, hvor der er Tale om Krænkelser af Privatlivets Fred, men ikke ved Injuriering, og foreslog bl. a. forhøjet Straf for »professionel« Meddelelse om huslige og private Forhold (i Gentagelsestilfælde ikke under 3 Maaned), endvidere ubetinget Fængselsstraf for Fremsættelse af ærerørige Sigtelser i trykt Skrift »uden at den fornærmede kan oplyse noget som helst Støttepunkt for dens Rigtighed« (præsumeret Bagvaskelse), i visse Tilfælde Idømmelse af en Pengebod, der helt eller delvis kunde tillægges den forurettede for Tort og økonomisk Tab, som han maatte antages at have lidt ved Krænkelsen, endvidere betinget offentlig Paatale i de paagældende Sager. Cand. jur. Haack gik ikke saa lidt videre ved yderligere at tilraade Indførelsen af et særligt Straffebud for professionel Injuriering og Udelukkelse af Sandhedsbeviset, naar et »Pressenævn« havde udtalt sig for, at der in concreto forelaa »Profession«, samt ved at foreslaa Indførelse af Fængsel paa sædvanlig Fangekost og i Tilfælde af Gentagelse Tvangsarbejde eller endog Straf arbejder for slige Injurianter — Forholdsregler, om hvilke Professor, Dr. juris Torp ret træffende udtalte, at de ved første Øjekast kunde tage sig ud som baarne af en Slags »Blodtørstighed« over for Pressen. Den hele

Forhandling har vel i øvrigt ikke stort mere end akademisk Interesse, da Lovgivningsmagten i hvert Fald foreløbig synes tilstrækkelig optagen af mange andre Emner end det omhandlede.

Sluttelig afgav nuværende Politiinspektør Goll som Ordfører for et paa forrige Møde nedsat Udvalg en omhyggelig og meget oplysende Beretning angaaende de af Udvalget foretagne Undersøgelser om, hvorvidt Aftjening af idømte Bødebeløb ved frivilligt Arbejde for det offentlige lader sig gennemføre i Danmark. Resultatet af Udvalgets Overvejelser var blevet, at Gennemførligheden af den nævnte Tanke paa Grund af praktiske Vanskeligheder maatte anses for usandsynlig, hvorfor det ikkun indstilledes at anbefale en Bemyndigelse for Justitsministeriet til, under Forudsætning af en reformeret Ordning af Bødestraffen, forsøgsvis at give de Jurisdiktioner, som maatte ønske det, og som fremsatte Forslag om Sagens Gennemførelse paa betryggende Vis, Adgang til saadan frivillig Aftjenings Iværksættelse.

De ovenstaaende Bemærkninger ville, i alt Fald delvis, kunne give en Forestilling om det betydelige Arbejdsstof, der behandlede paa de tre Mødedage. Det kneb aabenbart lidt med at blive færdig i rette Tid, og der var saaledes nærmest sørget for godt for et rigeligt Program; det turde ogsaa være vel meget, naar der angaaende et enkelt Emne fremstod ikke mindre end 3 officielle Indledere, hver især mødende med sin selvstændige Udarbejdelse; men den udfoldede Energi er jo paa den anden Side al Ære værd.

Aarbogen indeholder som Bilag: Forslag til Ændringer i Straffelovens specielle Kapitler, Uddrag af 44 til Dansk Kriminalistforening indgaaede Besvarelser ved Aug. Goll. Det er mig ikke muligt at afvinde dette Aktstykke, hvis Tilvejebringelse sikkert har kostet en ikke ringe Ulejlighed, nogen videre Interesse. Disse i Almindelighed ikke nærmere motiverede, kategoriske Domme om Fejl og

Mangler i de enkelte Paragraffer i Straffelovens specielle Kapitler have for mig ikke nogen overbevisende Karakter, særlig da det viser sig, at næsten enhver af Svargiverne har fundet sig en speciel Kæphest, som han med Stolthed og Glæde rider paa, men som ikke synes at interessere de andre Ryttere synderligt. Det hele maa saaledes nødvendigvis falde fra hinanden, hvad naturligvis ikke udelukker, at der kan findes enkelte Guldkorn blandt de indløbne Besvarelser. Det forekommer mig dog, at Foreningens Bestyrelse maatte have kunnet opnaa et interessantere Resultat ved at indskrænke sig til at æske Udtalelser om Ønskeligheden af Forandringer i enkelte specielle Kapitler i Straffeloven. Hvis man f. Eks. havde valgt det 28de Kapitel, vilde bl. a. Kriminalrettens Dommere, der nu have tiet ganske stille, paa Grundlag af Voteringen i flere Sager, have kunnet paavise, med hvilke Vanskeligheder Retsanvendelsen har at kæmpe over for den yderst uheldige Affattelse, dette vigtige Kapitel har faaet, med dets forskellige Fordringer i objektiv Henseende til forsætlig og uagtsom Brandstiftelse, dets Opregning af »Brandstiftelsesobjekter« etc. Dog, dette er maaske ogsaa en Kæphest!

Dansk Kriminalistforenings Aarbog Nr. 2 er, enten man nu sætter mere eller mindre Pris paa »Bilaget«, en virkelig god Bog og et nyt Vidnesbyrd om den unge Forenings Livskraft og Eksistensberettigelse.

C. E. Cold.

Studier over den personlige Tilregnelighed i psykologisk og strafferetlig Henseende. En retsmedicinsk Undersøgelse af C. H. Würtzen.

Kbhvn. 1901. 215 Sider.

Som Titlen viser, er det en meget stor og omfattende

Opgave, Forfatteren til den foreliggende medicinske Doktor-disputats har stillet sig. Det er ikke et enkelt begrænset Felt af det store Tilregnelighedsproblem, han tager for sig, men han foretager Studier over hele dette Problems Omraade. Paa den anden Side viser baade Skriftets ikke store Omfang — 198 Sider foruden Litteraturfortegnelsen — og Betegnelsen »Studier«, at det ikke er Forf.'s Hensigt at forsøge at udtømme Emnet — hvilket ogsaa er temmelig ugørligt. Derimod gaar han efter nogle psykologiske Indledningsbemærkninger og Afsnit om Tilregnelighedens Begreb og dens Delelighed ind paa Undersøgelsen af en Række Fænomener af psykisk og psykopatisk Natur og søger at klarlægge, hvilken Indflydelse de bør øve paa Vurderingen af Individets Tilregnelighed, for saa at slutte med en kortere Udvikling om Juraens og Medicinens indbyrdes Forhold til Tilregnelighedsbestemmelsen. Og ved Undersøgelsen af de enkelte Tilregneligheden formindskende Fænomener er Systemet det, at der først handles om deres Indflydelse paa den psykologiske og dernæst paa den strafferetlige Tilregnelighed.

Det er selvsagt ikke Formaalet med nærværende Anmeldelse at forsøge en Kritik af den rent medicinske Del af Undersøgelsen, hvilket jo vilde ligge ganske uden for en Jurists Kompetence. Men derimod giver dels Skriftets Systematik, dels dets rent psykologiske og dels dets rent juridiske Underbygninger og Betragtninger Anledning til nogle Bemærkninger.

Forfatteren opgiver efter en Kritik af forskellige Formuleringer af Tilregnelighedsbegrebet ganske at finde en saadan og vender sig derfor til dets negative Modstykke, Utilregneligheden, som han derefter søger at rykke ind paa Livet af ved en Undersøgelse af dens Aarsager. Hertil er to Ting at bemærke: for det første, at Forf. først burde have gjort Rede over for sig selv og Læserne for, hvilken Straffeteori han gaar ud fra, da det er ganske indlysende, at Tilregnelighedsfordringen maa konstrueres forskelligt,

eftersom Straffens Maal er at øve den forskyldte Gengældelse mod Lovbryderen, eller at værne Samfundet mod Lovbryderes Angreb, og det maa derfor fastholdes, at en Opgivelse af Ævret med Hensyn til Fikseringen af Tilregnelighedsbegrebet i hvert Fald ikke er tilladelig, før man har stillet sig klart, ud fra hvilket almindeligt Synspunkt for Straffen og dens Formaal man ønskede at kunne formulere Begrebet. Men dernæst er formentlig den gennemgaaende Sammenstilling af en »psykologisk« og en »strafferetlig« Tilregnelighed aldeles misvisende: Tilregnelighed er — og er kun — et juridisk-teknisk Udtryk for Indbegrebet af de subjektive Momenter, som Retslivets Tarv kræver paaviste, for i et givet Tilfælde at kunne paalægge en Person Ansvar for hans Handlinger, altsaa et billedligt Udtryk for Tilstedeværelsen af alle disse Momenter. Men hvad kan der forstås ved en »psykologisk« Tilregnelighed? Forf. mener ikke »moralsk Ansvarlighed«, og en Undersøgelse heraf vilde heller ikke have nogen som helst Interesse i et Skrift af det foreliggendes Art. Den psykologiske Tilregnelighed bliver da enten blot en Del af de Forudsætninger, som eventuelt skulle foreligge for strafferetlig Tilregnelighed — Villiens Forhold til Retsbrudet — eller ogsaa et ganske taaget og fuldkommen uinteressant Begreb, hvis Opstilling for saa vidt er uheldig, som det ved at fremtræde som et med Tilregneligheden i strafferetlig Forstand sideordnet Begreb tilslører den rette Opfattelse af denne. Over for psykologiske Fænomener er Opgaven at konstatere, men ved Fikseringen af Tilregnelighedsbegrebet gælder det at konstruere.

Det har altid ved Juristernes Arbejde med Tilregnelighedsbegrebet været dem klart, hvilken stor Vanskelighed deres Mangel paa medicinsk Viden, særlig angaaende Sindsygdommene, var for Opgavens Løsning; det foreliggende Skrift viser, at tilsvarende Vanskeligheder kunne opstaa for Lægen, der uden større juridiske Forudsætninger tager fat paa Opgaven. I Undersøgelsen af Spørgsmaalet om Tilregnelighedens Deling søger Forf. en retshistorisk Paavis-

ning af dette Spørgsmaal i dansk Ret: Først nævnes som pegende i denne Retning D. L. 6—19—10. — Ja, dette Lovbud nævner ganske vist Ordet »Taabe«, men dets Regel om, at aen. som viser Barn eller Taabe efter Ild, selv svarer til deraf kommende Skade, har jo ingen som helst Relation til Spørgsmaalet om delvis Tilregnelighed. Ikke meget heldigere er Forfatteren i den følgende Omtale af Lovbuden inden Straffeloven: Han anfører Fr. $\frac{7}{2}$ 1749 som omhandlende Mord, begaaede i Melankoli; men om dette indeholder Forordningen ikke den fjerneste Antydning, dens Formaal er at gøre den ved Fr. $\frac{16}{10}$ 1697 indførte kvalificerede Dødsstraf for Mord paa Ægtefælle, Husbond, Madmoder o. s. v. anvendelig paa andre særlig ondartede Mord, der »uden nogen foregaaende . . . given Anledning«, »alene i Tanke at gøre en Ulykke«, øves mod nogen »mødende eller forekommende uskyldig Person«. Det næste citerede Lovbud, Fr. $\frac{18}{12}$ 1767, refererer ganske vist til Fr. 1749 og omtaler selv »slige melankoliske og tungsindige Mennesker, der dog ikke kunne anses at være berøvede Forstandens Brug«, men den foregaaende Passus i Fr. viser, at derved tænkes paa saadanne, der begaa Mord af Livslede, for at komme af med Livet. Der er altsaa egentlig slet ikke tænkt paa Melankolikere i moderne Forstand, hvis Aandsevner ere paavirkede af en patologisk Tilstand, men paa Individet, for hvem Motivet til Forbrydelsen er Ønsket om derved selv at komme af med Livet, og dette har jo i Virkeligheden intet med »delvis Utilregnelighed« at gøre — behøver i hvert Fald ikke at have det. Det var for en Del de slette Tilstande i Børnehuset, som fremkaldte den Lede ved Opholdet der, hvoraf Tendensen til ved slige Mord at gøre sig fortjent til Dødsstraf opstod, jvfr. Stuckenberg: Fængselsvæsenet i Danmark 1550—1741 S. 158—59. Endelig anfører Forf. blandt Forordninger, der lod Ønskeligheden af en Reform paa dette Punkt fremskinne, Plan for Kbhvns. Fattigvæsen af $\frac{1}{7}$ 1799. Det er sikkert ikke at stille for store Fordringer, naar man klager over, at Forf. ikke har

anført, i hvilken eller hvilke af dette Aktstykkets 215 §§ den nævnte Ønskelighed fremskinner. Anmelderen har gennemgaaet dem alle sammen, uden at opdage noget som helst i saa Henseende. — I Forbindelse hermed maa der ankes over, at Forf. S. 121 støtter et Resultat med Hensyn til Tvangsforestillingerens Indflydelse paa Tilregneligheden ved en Henvisning til »visse Domme, kfr. HR.-Tidende 1880 og 1882« — dette er virkelig for knap en Anvisning for den, som ønsker nærmere at undersøge de paaberaabte Domme.

Enkelte af Forfatterens Paastande paa det rent psykologiske Omraade ere meget omtvistelige, f. Eks. naar han S. 89 hævder, at der for et normalt Individ i Stridens Hede kan falde Ytringer, som siden ere udslettede af hans Erindring. — Ret uforstaaelig er en Ytring S. 100 om, at dansk Ret ikke helt savner Bestemmelser om døvstumme, idet disse ville kunne falde ind under Strfl.s § 36 — saa vist som denne Bestemmelse jo ikke særlig og ikke mere end f. Eks. eventuelt § 39 omhandler døvstumme. — Af Specialundersøgelserne, paa hvilke nærværende Anmeldelse i øvrigt ikke skal komme særlig ind, læses med særlig Interesse Afsnittet om Epilepsi, medens Behandlingen af Hypnosens Betydning synes noget for vidtløftig i Forhold til den praktiske Betydning, dette Fænomen formentlig har.

Alt i alt bringer dette Skrift ikke Tilregnelighedslæren videre frem — hverken med Hensyn til Klaringen af en eventuel »abstrakt Tilregnelighedsformel« eller med Hensyn til nye Synspunkter paa de enkelte Felter. Skriftets Værdi ligger nærmest i den ret fuldstændige Oversigt over de enkelte Punkter, hvor Tilregnelighedsspørgsmaalet kan tænkes rejst, og det meget fyldige Referat af den paa disse Punkter rejste Diskussion fra medicinsk og delvis ogsaa fra juridisk Side, hvor Forfatterens store Belæsthed sætter ham i Stand til at gøre Rede for de forskellige videnskabelige Retningers Anskuelse; Litteraturfortegnelsen rummer ikke mindre end 333 Numre. Dog maa det ogsaa her beklages,

at Forf. ikke angiver det Sted i paagældende Skrift, hvor den citerede Udvikling eller Udtalelse findes. Skriftet slutter med en Redegørelse (S. 189—198) for Juraens og Medicinens indbyrdes Forhold til Tilregnelighedsbestemmelsen, i hvilken Forf. nærmest hævder, at der bør tillægges Lægeerklæringer en afgørende og absolut Betydning ved Tilregnelighedsspørgsmaalet. Udviklingen i dette Afsnit er noget præget af en mangelfuld Forstaaelse af Juraens Karakter som virkelig Videnskab og af dens videnskabelige Arbejdsmaader og Formaal, ligesom den Hovedsætning, hvorpaa Forf. støtter sin Sætning om, at Domstolene bør rette sig efter Lægeerklæringen: »det er for at rette sig efter Underretningen, man søger Underretning«, i Virkeligheden er et Postulat: Man søger Underretningen for at klarlægge et Punkt af Betydning for den Afgørelse, man skal træffe, et Punkt, hvor man ikke selv er kompetent, in casu Spørgsmaalet om den tiltaltes psykiske Habitus; men man har ikke derved lagt Afgørelsen af de andre relevante Punkter i dens Haand, som man i den enkelte Retning har afæsket Erklæring. Forfatteren omtaler selv som det rette, at Tilregnelighedsspørgsmaalet skal føres ind paa Baner, hvis Ledelinier ere Sygdombestemmelser og praktiske Samfundshensyn. Nu vel — den første af disse Ledelinier overlades Lægerne — men de praktiske Samfundshensyns Afvejelse kan og tør Juristen ikke give fra sig, saa vist som hans Opgave er at værne Samfundet og dets Fred.

Olaf Haack.

Bemærkninger om Pladsforholdene i Øjeblikket i de danske Strafanstalter.

Indtil for faa Aar siden har der ikke været Vanskelighed ved at skaffe Plads i de danske Strafanstalter til dem, der dømmes til Strafarbejde. For kvindelige Straffangers Vedkommende er Forholdet endogsaa det, at Antallet er i stadig Tilbagegang, saaledes at det daglige Gennemsnitsantal af Fanger, der hensidde i Kristianshavns Strafanstalt, bevæger sig omkring 100, medens det blot for 5 à 6 Aar siden udgjorde mindst 150 daglig. Nogen enkelt bestemt Aarsag til denne Nedgang i Antallet af kvindelige Straffanger har ikke kunnet paavises.

Ganske anderledes stiller Forholdet sig for de Strafanstalter, der ere bestemte til at optage Mænd, der ere dømte til Strafarbejde, altsaa Vridsløselille og Horsens Strafanstalter. I de senere Aar har Tilgangen til disse Anstalter og ganske særlig til Vridsløselille Strafanstalt været saa stor, at der er indtraadt en følelig Pladsmangel i den sidstnævnte Strafanstalt. For at undgaa Overfyldning har det derfor været nødvendigt jævnlig at overflytte Fanger fra Vridsløselille Strafanstalt til Horsens Strafanstalt, og Antallet af Fanger i denne Anstalt er derved ogsaa steget langt over, hvad der i en lang Aarrække har været det normale.

Denne usædvanlig store Tilgang af Fanger tog sin Begyndelse allerede i 1895, da man første Gang saa sig nød-

saget til at overflytte 15 Fanger fra Vridsløselille til Horsens Strafanstalt. Siden den Tid er Tilgangen stadig vokset, og Forholdene have udviklet sig saaledes, at der nu maa siges at være indtraadt en Tilstand, der paa flere Punkter medfører væsentlige Ulemper saavel med Hensyn til selve Udtaaelsen af de Fangerne idømte Straffe som ogsaa i økonomisk Henseende. Spørgsmaalet om, hvad der i den Anledning bør foretages, synes derfor at maatte optages til Overvejelse, da der ikke er Grund til at antage, at der i nærmere Fremtid vil indtræde nogen Nedgang i Antallet af mandlige Fanger, der afgives til Strafanstalterne og navnlig til Vridsløselille Strafanstalt.

Til Belysning af den i Vridsløselille Strafanstalt herskende Pladsmangel hidsættes følgende Tal. I Tiden fra 1. April 1901 til 31. Marts 1902 er der i den nævnte Strafanstalt indsat 524 Fanger. Dette er den største Tilgang, der har været i den Tid, Anstalten har været i Brug. Tilgangen i Tiaaret 1891—1900 har været henholdsvis: 359—380—336—384—440—408—381—418—431 og 458. Anstalten kan rumme højst 380 Fanger, idet der af de 400 Celler fragaar 20, der benyttes til Betjentværelser og Materialrum og ikke kunne undværes til dette Brug, ligesom de paa Grund af deres Indretning ikke egne sig til Belægning med Fanger. Fangetallet har i de senere Aar og navnlig i det sidste Aar næsten til Stadighed været over 370, jævnlig 376 og en enkelt Gang endogsaa 380, og det har derfor været nødvendigt til Stadighed at overflytte Fanger til Horsens Strafanstalt for at skaffe Plads. I 1897 overflyttedes saaledes 20 Fanger, i 1899 5, i 1900 39 og i 1901—2 er der overflyttet 79 Fanger, og dog er Fangetallet i Vridsløselille Strafanstalt vedblivende meget nær ved 380. Af de i 1901—2 i Vridsløselille Strafanstalt indsatte 524 Fanger vare 109 eller 20,8 pCt. under 20 Aar; og af disse vare 80 eller 73,4 pCt. fra København.

At saavel Overfyldningen i Vridsløselille Strafanstalt som ogsaa den derved nødvendiggjorte Overflytning til

Horsens Strafanstalt baade i penitentier og i økonomisk Henseende medfører store Ulemper og Farer, turde være indlysende. For Fangerne, der skulle overflyttes, er selve Rejserne, der for en stor Del foregaa i Vintertiden og med smaa Dampskibe, der ere daarlige Søskibe og ofte opholdes undervejs paa Grund af uroligt Vejr, meget anstrengende og ubehagelige, og den Isolation fra Omverdenen og Udelukkelse fra Samkvem med Kammerater, der befinde sig paa fri Fod, som er af saa stor Betydning for Straffens Maal, og som Fangerne selv have Krav paa, er det ganske umuligt at gennemføre paa Rejsen til Horsens.

I Horsens Strafanstalt, der jo væsentlig er indrettet paa Udtaaelse af Straf ved Arbejde i Fællesskab, og som kun har foruden Receptions- og Straffeceller 50 Dag- og Natceller, vil største Delen af de overflyttede Fanger paa Grund af Pladsforholdene blive anbragt i Fællesskab. De udsættes der for de fordærlige Følger af Samkvemmet med ældre forhærdede miste den dem ifølge Lovgivningen tilkommende Afkortning (Forbrydere og) i Straffetiden, for saa vidt denne udstaas i Enkeltcelle. Om der vel ikke haves noget absolut Krav paa at opnaa Afkortning af idømt Forbedringshusstraf derved, at den afsones i Enkeltcelle, idet Afgørelsen af Spørgsmaalet om Fangens Behandling i Enkeltcelle eller i Fællesskab beror paa Hensynet til Fangens Helbredstilstand og om Cellestraffen iøvrigt kan antages at være hensigtsmæssig, maa det dog erkendes at være uheldigt, at udelukkende Hensynet til Pladsforholdene, foruden at nødvendiggøre den for de fleste af de overflyttede Fanger mindre ønskelige Behandling i Fællesskab, tillige skal berøve dem en Forkortelse af Straffetiden, de ellers vilde have opnaaet. Det bør ogsaa fremhæves, at en stor Del af de til Horsens Strafanstalt overflyttede Fanger, navnlig de i København hjemmehørende, faktisk berøves den dem tilkommende Adgang til at modtage Besøg af deres paarørende.

For Vridsløselille Strafanstalt betyder Forberedelserne til Rejsen og selve Rejsen et stort Ekstraarbejde for An-

staltens Kontorpersonale med Skriveri og for Opsynspersonalet med Bevogtning af Fangerne under Vejs, foruden at Betjentene tvinges bort fra deres Hjem og underkastes Rejsens Ubehageligheder. Heller ikke det med Rejsen forbundne Ansvar bør lades ude af Betragtning her.

Strafanstaltens stadige Overfyldning med Fanger, saa at der saa godt som ingen ledige Celler findes, er højst uheldig baade for Disciplinen og Hygiejnen. I første Henseende vanskeliggøres, ja næsten umuliggøres, Bestræbelserne for at hindre indbyrdes Forbindelse mellem Fangerne, idet ny Fanger maa sættes, hvor der kan blive Plads, uden at der kan tages tilbørligt Hensyn til, om de derved komme i Nærheden af Slægtninge eller medskyldige, og nødvendige Flytninger af Fanger, som have sat sig i Forbindelse med hinanden, kan ikke effektueres. Grundig Visitation af Fanger og Celler, der fordrer en midlertidig Anbringelse af de paagældende Fanger andetsteds, er udelukket og Muligheden derved aabnet for Indsmugling og Udsmugling af Genstande og for, at Forberedelser til Undvigelse og mange andre Uordner undgaa Opmærksomheden. Undersøgelse af disciplinære Overtrædelser, hvor det er af Vigtighed at forhindre Forbindelse mellem Nabofanger, vanskeliggøres i høj Grad derved, at man ikke straks kan flytte omkring paa dem; kan man endelig ikke undgaa at foretage en Flytning, foraarsages derved andre Flytninger, som ikke i og for sig ere nødvendige. Hygiejnen lider uundgaaeligt ved, at Celler ikke mere kunne staa ledige i nogen Tid og udluftes; den saa nødvendige aarlige Kalkning af Cellerne kan ikke udføres regelmæssigt, og nødvendige Rensninger og Desinfektioner af Celler efter Beboere med smitsomme Sydomme vanskeliggøres. Ogsaa Arbejdsvirksomheden generes i betydelig Grad ved Overfyldningen, idet ny Fanger maa anbringes i de enkelte Celler, der i Øjeblikket staa til Disposition, uden Hensyn til, om de egne sig bedre til andet Arbejde end det, der drives paa den paagældende Afdeling. Men fremfor alt volde Overflyttelserne Arbejds-

entreprenørerne et betydeligt Tab, idet der til Overflyttelsen af penitentiære Grunde maa vælges Fanger, som flere Gange tidligere have været i Strafanstalt. Det er disse Fanger, som Entreprenørerne tidligere have oplært og nu skulde have Udbytte af. Naar de bortsendes, er der stadig væsentlig kun Lærlinge tilbage, som give meget Arbejde for Mestrene og kun meget ringe Fortjeneste. Det maa formodes, at hvis de nuværende vanskelige Forhold vedvare, vil der blive stillet Krav om Nedsættelse af Arbejdslejen for Fangerne, og et slikt Krav vil vanskeligt kunne afvises.

I Horsens Strafanstalt har det store Antal dertil overflyttede Fanger medført, at Fangetallet, der i de tidligere Aar har udgjort gennemsnitlig 270—300 Fanger daglig, er vokset ret betydeligt, saa at der nu i Anstalten hensidder omtrent 350 Fanger, og dette Tal kan ikke ventes at gaa ned i en nær Fremtid, men vil snarere stige, hvorved det som alt anført maa erindres, at de fleste af de overflyttede Fanger behandles i Fællesskab og derfor komme til at forblive længere i Strafanstalten, end hvis de vare forblevne i Enkeltcelle i Vridsløselille Strafanstalt eller kunde behandles som Cellefanger i Horsens Strafanstalt. Skulde Antallet af Fanger i denne Anstalt vedblive at stige, vil man møde en anden Vanskelighed. Medens Anstalten vel er beregnet paa at kunne rumme 450 Fanger, er der kun Natceller til c. 340 Fanger foruden — som anført — Dag- og Natceller til 50 Cellefanger. Stiger Antallet af Fællesfanger over c. 340, vil man altsaa være henvist til at lade en Del af disse tilbringe Natten i Fællesoverum. At dette vilde være meget uheldigt og ganske i Strid med Nutidens Opfattelse af Nødvendigheden af at holde alle Fanger isolerede om Natten, behøver ikke nærmere at begrundes.

Hvad den økonomiske Side af Sagen angaar, er det klart, at de nødvendige Overflyttelser af Fanger fra en Strafanstalt til en anden medføre betydelige Udgifter. Ud-

giften til en Fanges Overflyttelse til Horsens beløber sig til henimod 25 Kr. Ogsaa Fangernes ved Pladsmangelen nødvendiggjorte Behandling i Fællesskab med det deraf følgende forlængede Ophold i Strafanstalten bevirker en stor direkte Udgift for Statskassen. Alene for det forløbne Finansaar kan denne Merudgift ikke anslaaes ringere end til 10,000 Kr.

Efter hvad der i de foranstaaende Bemærkninger er udtalt om Pladsmangelen i Vridsløselille Strafanstalt, og da der er al Grund til at formode, at der ikke i en nær Fremtid kan ventes nogen Nedgang i Fangetallet, men at dette snarere vil vedblive at vokse, maa det formentlig erkendes, at der ikke længere i de danske Strafanstalter findes et tilstrækkeligt Antal Enkeltceller til at modtage til Behandling de mandlige Forbrydere, der idømmes Forbedringshusarbejde, og for hvis Vedkommende der ikke findes Anledning til at lade dette udstaa i Fællesskab. At Forholdene have udviklet sig saaledes kan ikke undre, naar man betragter den stærke Tilvækst i Befolkningen i Danmark, der har fundet Sted, siden de to Strafanstalter for Mænd toges i Brug, nemlig i 1853 og 1859. Navnlig Københavns stærke Udvikling har bidraget i væsentlig Grad til at fremkalde de nuværende vanskelige Forhold.

Det ligger uden for Hensigten med disse Bemærkninger at komme ind paa Spørgsmaalet om, ad hvilke Veje man bør gaa for at afhjælpe den herskende Pladsmangel i Strafanstalterne for Mænd. Kun skal Opmærksomheden henledes paa, at det vilde være ønskeligt, om der i Forbindelse med det bebudede Lovforslag om Statens Forsorg for vanartede og forbryderiske Børn maatte fremkomme Forslag om Opførelse af en mindre Anstalt til Hensættelse af unge Forbrydere, der ere idømte Forbedringshusarbejde. Som alt bemærket, er en meget væsentlig Del af de til Vridsløselille Strafanstalt afleverede Fanger under 20 Aar, og der er al Grund til at undergive disse Fanger en anden

Behandling end den, der bliver de ældre Forbedringshusfanger til Del. Dette sker ogsaa i Vridsløselille Strafanstalt, saavel med Hensyn til Arbejde som til Undervisning, men en rationel Behandling af de unge Fanger kan dog, som Anstalten nu er indrettet, ikke lade sig gennemføre. Ved at indsætte disse Fanger i en selvstændig mindre Anstalt, der af økonomiske Grunde kunde opføres i umiddelbar Nærhed af Vridsløselille Strafanstalt og med fælles Administration og Økonomi med denne, vilde man kunne gennemføre en med Fangernes Forhold stemmende Behandlingsmaade — de burde navnlig sysselsættes ved Havearbejde — og samtidig skaffe bedre Pladsforhold i Vridsløselille Strafanstalt, selv om man ikke ad denne Vej vilde naa ud over alle Vanskeligheder.

K. Goos.

Fingeraftryks Anvendelse til Identificering.

Ved Siden af det Bertillonske Systems fremskridende Anvendelse paa det europæiske Fastland har man i England, engelsk Indien, Sydamerika, Cairo og flere Steder væsentlig arbejdet videre paa Fuldstændiggørelse af det ældre System*) med Fingeraftryks Benyttelse til Identificering. De nyeste Resultater af disse Bestræbelser ere i afgivte September Maaned fremstillede i et Foredrag af J. Vucetich, Chef for Politiets antropometriske Service i la Plata, som mener, at dette System virker langt sikrere og lettere end Bertillons. Han er i Besiddelse af 20000 Fingeraftryk af forskellige Personer, som han finder i den Grad varierende og navnlig ogsaa er naaet til at klassificere saa nøjagtigt og sikkert, at al Fejltagelse er absolut udelukket. Som en anden Fordel derved fremfor ved det Bertillonske System fremhæver han Muligheden af Fingeraftryks Benyttelse ikke blot til Identificering, men ogsaa som materielt Bevismiddel, nemlig i Tilfælde, hvor Forbryderen f. Eks. har ladet sine blodige Fingre stryge hen over Møbler, Vægge eller desl.

(Revue pén. 1902 S. 489).

---

*) Tidsskr. XVII S. 113 ff.

Forandringer

i 1901

med Hensyn til de overordnede Embedsmænd og Funktionærer ved de centrale Strafanstalter i Norden*).

Danmark.

Vridsløselille Forbedringshus.

Inspektionsassistent: Alexander Kraft: 1 August 1901 forflyttet til Horsens Strafanstalt.

Horsens Strafanstalt.

Inspektionsassistent: C. A. Grønning: 1 August 1901 forflyttet til Vridsløselille Forbedringshus.

Norge.

Akershus Landsfængsel.

Direktør: P. H. E. Soelberg, død 29 Maj 1901; Bestyrer af Kristiania Fængselselskabers Arbejdskontor, Cand. theol. Axel Smedal, født 1866, udnævnt i hans Sted.

Finland.

Tukthuset i Åbo.

Direktørassistent: Til denne nyoprettede Post er beskikket Kaptan Otto Mauritz Palmroth, født 1861.

Arbetsfängelset i Wilmanstrand.

Läkare: M. E. G. O. Blom afgaaet; Ernst L. Holm, født 1865, udnævnt i hans Sted.

---

*) se den fuldstændige Fortegnelse i Tidsskr. Bd. XXIV S. 118 ff.

Forskellige Meddelelser.

Psyko-fysisk Laboratorium i Washington.

„Amerikansk Lægeforening“, den toneangivende medicinske Forening i Amerika, har vedtaget følgende Resolution:

„Vi udtaler vor Tilslutning til Tanken om i Washington, sorterende under Indenrigsministeriet, at oprette et psyko-fysisk Laboratorium for praktisk Anvendelse af fysiologisk Psykologi paa sociologiske, abnorme og patologiske Kendsgerninger, dels, og særlig, som disse forefindes i Anstalter for Forbrydere, aandssvage og Fattiglemmer samt i Hospitaler, dels som man vil kunne iagttage dem i Skoler og lignende Institutioner“.

Tanken om Oprettelsen af et saadant Laboratorium er fremsat af Arthur Mac Donald, Medlem af de Forenede Staters Opdragsbureau i Washington, i en Redaktionen tilsendt Afhandling i American Journal of Sociology, Maj 1901.

Hr. Mac Donald udvikler her, hvor forsømt Studiet af Mennesket er, dette det mest praktiske og nødvendige af alle Studier. Det nytter ikke at studere Fortidens Menneske; et saadant Studium maa efter Sagens Natur blive usikkert og unøjagtigt; kun Studiet af Mennesket, som det er nu, kan give Førstehaands-Kendsgerninger.

Først i de senere Aar er man begyndt at anvende eksakt, videnskabelig Metode ved Studiet af Menneskets Sjæl — som man længe har anvendt den ved Studiet af dets Legeme. Det er Ty skeren Fechner, og efter ham Wundt, der har grundlagt og udviklet den saakaldte „fysiologiske Psykologi“, og det ny Studium drives bl. a. i mange Universitetslaboratorier i Amerika.

Det paatænkte Laboratoriums Opgave vilde være rent praktisk; det vilde ikke selv eksperimentere, men anvende de allerede

prøvede og sikre Eksperimenter. Forsynet med nøjagtige Instrumenter vilde det indsamle og prøve det størst mulige Materiale af Kendsgerninger, ikke blot psyko-fysiske, men ogsaa antropologiske og medicinske.

En af Laboratoriets vigtigste Opgaver vilde være Studiet af Forbrydere og aandssvage. Ligesom man i et Maskineri først maa reparere de smaa Hjul, der virke galt, maa man i Samfundet først studere de forstyrrende Aarsager: en eneste Forbryders Handling kan jo have uberegnelig skadelige Følger.

Først bør Børn studeres, da dér er størst Udsigt til fysiske og psykiske Forandringer. Det vilde f. Eks. være af stor Vigtighed at erfare, hvilke legemlige og sjælelige Ejendommeligheder der er fælles for forbryderske Børn, og hvorvidt saadanne Ejendommeligheder nærmest ligge i Barnets Natur eller i de Forhold, det har levet under. Ligeledes hvilke legemlige og sjælelige Ejendommeligheder der er fælles for uregerlige Skolebørn og Børn i Straffeanstalter.

Det er indlysende, at saadanne Undersøgelser vilde give de værdifuldeste Vink med Hensyn til de forskellige Individets rette Behandling.

Forfatteren anfører til Slutning en Række prøvede Resultater af det nybegyndte Studium af Mennesket, vedrørende Barnets og den voksnes Vækst og Vægt.

„Den hvide Slavehandel“.

Til Beskyttelse mod den under dette Navn oftere i Udlandets og vor hjemlige Dagspresse omtalte Trafik er der i Paris stiftet en Forening med den bekendte Advokat Bérenger som Formand for en Bestyrelse af 10 Mænd og 11 Kvinder.

Efter et af Formanden holdt Foredrag synes den systematiske Hvervning af unge Piger til Prostitutionen trods alle hidtil gjorte Anstrengelser at have et ikke ubetydeligt Omfang i de store Byer; navnlig lokkes Pigerne med List og Svig til at rejse til Amerika eller Sydafrika, hvor Situationen lægges saaledes til rette for dem, at de saa godt som ingen anden Udvej have. Den største Vanskelighed ligger i, at de Personer, der drive denne Næringsvej, vel vogte sig for paa nogen Maade for Pigerne at antyde deres egentlige Hensigt, og at dennes endelige Realisation finder Sted i et andet og fremmed Land. Autoriteterne i Hjemlandet kunne maaske nok faa fat i Forbryderne, men kunne meget ofte paa Grund af Bevisvanskeligheder ikke ramme dem, medens det frommede Lands Autoriteter paa den anden Side maaske nok kunde straffe Forbryderne, men har stor Vanskelighed ved at faa fat i dem.

Bérenger mener derfor, at det eneste Middel er i Forvejen at underrette det fremmede Land om den forestaaende Invasion og i øvrigt at virke for at tilvejebringe Ensartethed i de forskellige Landes Lovgivning paa dette Punkt; særlig tiltrænges Bestemmelser, der slaa slig Forlokkelse fast som en Forbrydelse, ogsaa hvor det ikke drejer sig om mindreaarige.

S. G.

De engelske Bødlers Videnskab.

I England foregaa som bekendt Henrettelser saaledes, at den Dødsdømte anbringes med Strikken om Halsen paa en Lom; Bøddelen trækker i en Snor, Lemmen glider bort, og den Dømte falder med hele sit Legemes Vægt ned i Løkken, som derved øjeblikkelig strammes og medfører Døden i et Nu, idet Halvhvirvlerne knækkes.

En af Londons tidligere Bødler, Berry, udgav i 1890 en Bog, hvori han gjorde Rede for Enkelthederne i hans gyselige Haandværk. Denne Bog er nu af en engelsk Læge, Dr. Barr, bleven fremdragen og videnskabelig belyst.

Berry meddeler bl. a., at jo tungere den Domfældte er, desto kortere maa Tovet være, naar man vil undgaa, at Hovedet afrives. Berry gik ud fra, at en Domfældt paa 112 $\%$ behøvede en Strikke af 3 Meter, og formindskede herefter Strikkens Længde med 4 Centimeter pr. 6 $\%$ Vægtforøgelse. Gennem en længere videnskabelig Udvikling paaviser Barr, at det rette Forhold vil fremkomme, naar Legemets Vægt, maalt i engelske Pund, multipliceres med Strikkens Længde i engelske Fod saaledes at Produktet naar saa nær op til 1260 som muligt. Naturligvis maa der ogsaa tages Hønsyn til Halsformen: hvis Halsen er lang og lidet muskuløs, maa Produktet formindskes, saafremt man ikke vil give Publikum det uhyggelige Skuespil: En Halshugning ved Hængning.

De engelske Bødler arbejde efter Betaling pr. Henrettelse og faa altsaa ingen fast Løn. For hver „Forretning“ udbetaler Indenrigsministeren Bøddelen 12 Pd. St. og 1 Guinea til Medhjælperen. Haandværket vilde imidlertid lønne sig slet uden Turnéerne i Irland, som give en god Høst. Det bør tilføjes, at Bøddelen maa bekoste Strikken, som maa være af fortrinlig Kvalitet. Gaar den istykker, faar Bøddelen en Irettesættelse og risikerer at miste sin Stilling.

Billington og Bugsprætteren Jack.

Den nylig afdøde engelske Bøddel, James Billington, har betroet en engelsk Journalist, at han aldrig har følt saadan Glæde ved nogen af sine Eksekutioner, som da han henrettede Morderen, Dr.

Neill Cream; Billington var nemlig fuldt og fast overbevist om, at denne ikke var nogen anden end Bugsprætterten Jack.

Dr. Cream fandt paa alle mulige Kneb for at hale Tiden ud, da han skulde henrettes, saa at Bøddelen tilsidst blev utaalmodig, og trak voldsomt i den skæbnsvangre Klap, hvorigennem Legemet forsvinder.

I det Øjeblik, da dette skete, hørte Bøddelen Dr. Cream aldeles tydelig sige: „Jeg er Jack“ — og mente, at Domfældte et Øjeblik efter vilde have sagt: „Bugsprætterten“, men i det samme trak Løkken sammen, og Cream tog sin Hemmelighed med i Graven.

Sikkert er det, at siden Creams Død har man aldrig mere hørt Tale om Bugsprætterten.

Lynching i de Forenede Stater.

Sidste Aar har der i de Forenede Stater fundet 135 Lynchinger Sted, hvoraf 121 i Sydstatene, kun 14 i Nordstatene. Ialt er det 20 flere end det foregaaende Aar. Kun 28 af de lynchede vare hvide — alle de andre vare Negre!

Den franske Recidivistlov.

Statistiken for 1900 viser, at 632 Personer ere blevne „relegerede“ o: i Henhold til Dom deporterede til Kolonierne efter udstaaet Straf. Antallet formindskes Aar for Aar, saaledes:

i 1886: 1610 relogerede.	i 1893: 848 relegerede.
- 1887: 1934 —	- 1894: 885 —
- 1888: 1638 —	- 1895: 861 —
- 1889: 1231 —	- 1896: 788 —
- 1890: 1035 —	- 1897: 948 —
- 1891: 967 —	- 1898: 771 —
- 1892: 925 —	- 1899: 774 —

Fra Begyndelsen indtil 31. Decbr. 1900 ere saaledes 15637 Individer dømt til Deportation. Af disse ere for Tiden 2037 anbragte i Deportationskolonierne, de øvrige have enten opnaaet Tilladelse til at vende tilbage, ere døde, hensidde endnu i Strafanstalterne eller ere blevne fritagne for Straffen.

Tolstoi og Lombroso.

Lombroso har besøgt den berømte Russer før dennes sidste Sygdom. Hvad der særlig imponerede L., var den store Forfatters kolossale Kræfter. Om Morgenen spillede han i 2 Timer Tennis med sine Døtre; derpaa sadlede han sin Hest og red sammen med

L. hen til en lille Sø i Nabolaget. Paa Strandbredden opfordrede han sin Gæst til at klæde sig af og gjorde selv det samme, hvorpaa den russiske Forfatter og den italienske Kriminalist stak paa Hovedet ud i Bølgerne. L. er en dygtig Svømmer og mente sagtens at kunne følge sin Ledsager, men maatte efter et Kvarters Forløb, udmattet og forpustet, erklære sig for overvunden. Tolstoi var meget stolt over denne lette Sejr, og for at vise, at den ikke havde taget paa hans Kræfter, greb han, saa snart de vare komne i Land, den italienske Professor og løftede ham, som om han havde været en Fjer. — Ved Maaltidet bagefter nød Tolstoi kun Grøntsager, men L. var meget imponeret over de Kvant, han satte til Livs. Da L. senere udviklede sine Teorier om den fødte Forbryder for Tolstoi, blev denne yderst indigneret. Hans Øjenbryn rynkedes, Øjnene skød Lyn. L. fortsatte ikke desto mindre med at udvikle sit System, medens Tolstoi mumlede: „Drømmerier, Drømmerier.“ En efterfølgende Diskussion om Rotten til at straffe, gravede slutte- lig en Afgrund mellem de to berømte Mænd. L. holdt paa, at Samfundet har Ret til at udrydde af sin Barm Forbryderen, der ikke vil bøje sig under dets Love, selv om han er utilregnelig. Tolstoi generede sig ikke for at kalde denne Sætning for afskyelig og erklærede, at enhver Straf var en Forbrydelse. Iøvrigt lykkedes det ham ikke at overbevise Lombroso. Og de to Modstandere skiltes, hver for sig endnu mere overbeviste end forhen om deres Systems Fortræffelighed. — Og det er vel for Resten Diskussionens sædvanlige Resultat.

Sindssyge Forbrydere og Kriminalasyler.

Der er oftere saavel i Dagspressen som i nærværende Tidsskrift klaget over de store Vanskeligheder ved at faa sindssyge Forbrydere anbragte paa passende Maade, saa længe man her i Landet mangler et Kriminalasyl. Senest har Politiinspektør Goll*) kortelig gjort Rede for Lægernes Stilling til Sagen, som denne viste sig ved Kriminalistforeningens Aarsmøde i 1900, og i Forbindelse dermed fremstillet som et karakteristisk Eksempel, hvorledes det er gaaet den ved Kriminal- og Politirettens Dom af 13. Februar 1900 til at tages i Forvaring dømte Person: først ventede han c. 2 Maaneder i Varetægtsfængsel paa at komme paa en Sindssygeanstalt, undveg fra denne, paagrebes atter, undveg paa ny, flakkede Verden rundt i 5 Maaneder, gjorde sig skyldig i ny Forbrydelser, paagrebes igen og ventede derefter atter 5 Maaneder i Fængslet, før det lykkedes, efter ny Tiggergang til samtlige Statens Sindssygeanstalter, at faa ham anbragt paa Sindssygeanstalten i X den 23. November 1901.

Heller ikke her skulde han imidlertid finde sit blivende Sted, og da ogsaa hans senere Skæbne kan tjene til Belysning af Psykiatriens og Psykiatriernes Standpunkt og af Spørgsmaalet om Kriminalasylers Nødvendighed, skal den her berettes.

*) Nærv. Tidsskr. Bd. XXIV, Side 225 ff.

Efter at han, som for Nemheds Skyld kaldes ved Fornavnet Julius, havde opholdt sig paa X Sindssygeanstalt indtil 5. Februar 1902, altsaa i knap 2¹/₂ Maaned, tilskrev Anstaltens Overlæge Politidirektøren i København, efter hvis Foranstaltning Anbringelsen var sket, bl. a. saaledes:*)

» . . . Jeg kan kun rent ud sige, at Anstalten ikke magter sin Opgave over for ham. Han er af en utrættelig Voldsomhed i sine bestandige Bestræbelser for at undvige herfra, som jeg aldrig imellem Patienter i en Sindssygeanstalt har truffet Mage til, og som Anstalten i Virkeligheden ikke er beregnet paa. Medens han paa den ene Side har vist sig ret godmodig og skikkelig af Væsen, saa er der intet, han viger tilbage for, naar det gælder om at stræbe efter at komme herfra. Han underminerer Gulve, bryder igennem Mure — kort sagt: de Forebyggelsesmidler, en Anstalt i saa Henseende er i Stand til at byde, forslaa ikke for ham. I hans urolige Perioder har det vist sig nødvendigt at holde særlig Vagt over ham, og jeg tvivler ikke om, at det vil lykkes ham at undvige herfra. Under disse Omstændigheder synes det mig ikke forsvarligt at beholde ham her i Anstalten, saa meget mere som det forekommer mig højst tvivlsomt, om han i Virkeligheden er at betegne som sindssyg, eller om han ikke snarere er at opfatte som et degenereret Individ af aandssvag Beskaffenhed.

I Virkeligheden maa ethvert Sted, hvor man vil haabe at kunne sikre sig imod et Individ som ham, være indrettet som et virkeligt Fængsel, og et saadant have vi ikke her i Anstalten og bør efter min Mening heller ikke have det. Jeg tillader mig derfor at henstille, at Julius . . . atter modtages af Københavns Politi . . . og anbringes under mere betryggende Forhold.«

---

*) Til Offentliggørelse af denne og de øvrige citerede Udtalelser haves rette Vedkommendes Tilladelse.

Sagen indstilledes derefter til Justitsministeriets Afgørelse, og til dette afgav Overlægen under 16. Marts d. A. en Erklæring, hvoraf uddrages følgende som det, der har ny og særlig Interesse i denne Sammenhæng:

»Jeg kan ikke anerkende, at Julius . . . hører til de Individier, der overhovedet høre hjemme inden for Sindsygeanstaltens Mure. Han er ikke naaet til sin nuværende aandelige Tilstand gennem en Sindssygdom, han er utvivlsomt et fra Fødselen af saa dybt degenerativt anlagt Individ, at han kun hører hjemme i de aandssvages Rækker. Hans hele saavel legemlige som aandelige Personlighed betegner ham — saavel i positive som negative Egenskaber og Ejendommeligheder — som hørende til denne Klasse af abnorme Individier. Ligesom det i Politidirektørens Indstilling til Justitsministeriet med god Grund er fremhævet, at han er aldeles uskikket til at leve mellem almindelige Fanger i en Arrest, saaledes gør ganske det samme sig gældende over for de almindelige Patienter, de, der lide af virkelig Sindssygdom, i en Anstalt. . . . Her som i Arresten er han absolut henvist til det isolerede Liv i en Celle. At dette er uheldigt, maa utvivlsomt erkendes, og at det uvirksomme og isolerede Liv giver endmere Næring for hans ubeherskede Uvornhed, er utvivlsomt; men at sætte ham under friere Forhold, vilde være at paalægge det vedkommende Opsynspersonale et Arbejde og et Ansvar, som de selv erkende ikke at kunne magte, og som ogsaa forekommer mig ubilligt. Og selv inden for Cellens fire Vægge er hans Opførsel af en Beskaffenhed, som man ikke finder den hos den virkelig sindssyge, og som derfor bliver en Opgave for sig, der ikke falder ind under Opsynspersonalets almindelige Opgave og Pligter . . .«

Overlægen er altsaa i denne Udtalelse naaet til bestemt at kunne erklære Julius for aandssvag, hvilket i den første erklæredes for tvivlsomt og overhovedet kun nævntes i

anden Række, medens Hovedgrunden til Fordringen om hans Fjernelse da var hans Undvigelsesbestræbelser. Der var derefter intet andet at gøre for Justitsministeriet end at beordre ham fjernet fra Sindssygeanstalten.

Som sidste Udvej forsøgte han anbragt paa en Aandsvageanstalt; ogsaa dette mislykkedes: Ebberødgaard kunde ikke modtage Patienter af hans Art, de Kellerske Anstalter i Brejning vare fuldt belagte for den paagældende Afdelings Vedkommende, og ved eventuel Vakance skulde Jyder have Fortrinnet.

Resultatet blev derfor, at Julius paa ny vendte tilbage til Vestre Fængsel den 22. Maj d. A. —

Det blev ovenfor sagt, at hans Skæbne havde Interesse baade til Belysning af Psykiatriens og Psykiatrikernes Standpunkt og af Spørgsmaalet om Kriminalasylers Nødvendighed.

Sin Interesse i førstnævnte Retning vinder Sagen nemlig, naar Konklusionen: aandssvag, og ikke sindssyg, sammenholdes med de tidligere Udtalelser fra vore andre psykiatriske Autoriteter.

Overlægen ved Kommunehospitalets 6te Afdeling skriver saaledes under 23. Septbr. 1898, at Julius er

»utvivlsomt sindssyg, nemlig lidende af udtalt Sløvsind. Om den Form af Sindssygdom, hvoraf han har lidt, og i hvis Terminalstadium han nu befinder sig, er det efter de foreliggende mangelfulde Oplysninger næppe muligt at udtale sig med fuld Sikkerhed; rimeligst er det, at han har gennemgaaet en akut Psykose af overvejende melankolsk Karakter, der, som det ofte sker hos unge Individier, hurtigt og med forholdsvis svage Symptomer er gaaet over i Dements. . . . Han maa anses for ganske uhelbredelig og ganske uimodtagelig for Straf og kun egnet til at uskadeliggøre og forpleje«.

Atter i Sommeren 1900 skriver samme Overlæge, at Julius er:

»fremdeles sløvsindet, lidende af Sindssygdom i Terminalstadiet«.

Den førstnævnte Erklæring er derhos under 10. Juni 1899 tiltraadt af den daværende Fængselslæge, nuværende Overlæge ved Sindssygeanstalten i Viborg.

Julius har endvidere i 1898—99 i c. 3 Maaneder været indlagt paa St. Hans Hospital, hvorfra han efter Forsørgelseskommunens Begæring som uheldredet overflyttedes til Tikøb Daareanstalt, hvorfra han senere undveg, og endelig i 1900—01 c. 9 Maaneder haft Ophold paa Vordingborg Sindssygeanstalt, hvorfra han ogsaa undveg. Da ingen af disse 2 Sindssygeanstalters henholdsvis 3- og 9-maanedlige Observation har ført til Udskrivning for Aandssvaghed, tør det vel sluttes, at ingen af de paagældende Overlæger har draget denne Konklusion, saa meget sikrere som Julius, hvad noksom fremgaar af det foregaaende, er en saa vanskelig Patient, at han ikke kan undgaa hurtigt at blive Genstand for særlig Opmærksomhed.

Der maa altsaa siges at foreligge udtrykkeligt eller stiltiende Vidnesbyrd fra 4 Psykiatikere for, at Julius er sindssyg, mod 1 Vidnesbyrd for, at han er aandssvag og ikke sindssyg.

Det ligger uden for min Kompetence at udtale mig om, hvem der har Ret, eller om, hvorvidt en Iagttagelse for 4 Aar siden eller nu har størst Udsigt til at ramme det rigtige. Derimod tror jeg at kunne slaa fast, at den paaviste Uoverensstemmelse mellem Psykiatrikerne ikke er af nogen overfladisk Art, ikke drejer sig om et fint Grænse-spørgsmaal mellem forskellige Sygdomsformer, men derimod om en dybt indgribende Væsensforskel: medfødt Aandssvaghed eller senere indtraadt Sindssygdom, og dette gør jeg ikke mindst paa Grundlag af de bestemte Udtryk i den sidste Erklæring fra Overlægen ved X Sindssygeanstalt, der synes at vise, at der maa eksistere et gabende Svælg mellem de »positive og negative Egenskaber og Ejendommeligheder« hos en sindssyg og en aandssvag, saa gabende, at man staar ganske uforstaaende overfor den blotte Mulighed af en Uenighed mellem Fagmænd. En saadan foreligger jo imid-

lertid, og da de alle ere højt ansete og med offentlig Autoritet beklædte Videnskabsmænd, er det absolut udelukket at tvivle om deres Kompetence til at have en Mening om Sagen. Tilbage staar da kun af denne mærkelige Konflikt at drage den Slutning, at selve Psykiatrien overhovedet endnu ikke har naaet en saadan Udvikling, at dens Dyrkere med Rette kunne hævde den Fordring paa absolut Underkastelse under deres Skøn, som jævnlig fremsættes i mere eller mindre bestemt Form*), og som der imellem Jurister er en stedse stigende Tilbøjelighed til at honorere, fordi disse føle sig selv ganske usikre paa det psykiatriske Felt og derfor hidtil have været — som det synes — for villige til at sætte de sagkyndiges ringere Usikkerhed lige med fuldstændig Sikkerhed. —

Hvad angaar Spørgsmaalet om Kriminalasylers Nødvendighed, da udtalte de fleste af de Sindssygelæger, der ved Kriminalistforeningens Aarsmøde i 1900 havde Ordet, sig imod denne, i alt Fald for de egentlig sindssyges Vedkommende. Skarpest og tydeligst fik disse Anskuelse Udtryk i Overlæge ved Middelfart Sindssygeanstalt F. Langes Ord om de sindssyge Forbrydere:

»... I de 13 Aar, jeg har været Overlæge i Middelfart, har der kun været aldeles forsvindende Vanskeligheder med den Slags Patienter og slet ikke større end med alle andre. ... Enhver Sindssygelæge maa kunne magte den Opgave at have en 3—4 Patienter, der volde særlige Vanskeligheder. Andre Patienter kunne frembyde de samme, ja langt større Vanskeligheder. ...«

Disse Ord faa en ejendommelig Belysning ved det refererede Tilfælde. Julius er jo nemlig af fire Overlæger antaget for sindssyg og af den femte erklæret for absolut umulig at have paa en Sindssygeanstalt, først og fremmest

---

*) Se f. Eks. C. II. Würtzen: Studier over den personlige Tilregnelighed i psykisk og strafferetlig Henseende, 1901, Side 189—98.

paa Grund af hans Opførsel, se navnlig den først citerede Henvendelse til Politidirektøren i København. Der turde her-efter være Grund til at haabe, at i alt Fald de fire Overlæger maatte kunne mødes i Enighed om, at der er Trang til et Kriminalasyl til Anbringelse af slige Personer, hvad den ene af dem i øvrigt alt holdt paa ved det oftnævnte Kriminalist-møde. Ja, man bør maaske endog ikke helt opgive Haabet om at faa den femte Overlæge med til denne Konklusion, thi, vil han ikke erklære sine fire Kolleger, der ogsaa have set Tusinder af sindssyge, for ganske inkompetente, maa han dog i alt Fald indrømme, at her foreligger et Tilfælde af saa skuffende Lighed mellem Aandssvagheds og Sinds-syges Ytringsformer, at Julius for saa vidt lige saa godt kunde være sindssyg. Skulde særlig ikke ogsaa hans ubetingelige Undvigelseslyst, som Overlægen ved X Sinds-sygeanstalt saa stærkt understreger, kunne findes hos sindssyge Forbrydere?*) Saadanne Patienters hyppige Undvigelser fra vore Sindssygeanstalter tyder dog derpaa, og tillader de moderne Sindssygeanstalters open-doors-System ikke de for at hindre Undvigelse fornødne Modifikationer, saa ere de jo alt af denne Grund uskikkede til at optage farlige Forbrydere, som Samfundet først og fremmest maa kræve sikkert forvarede.

Til Slutning endnu kun nogle Ord om det foreløbig endelige Resultat af Lægernes beklagelige Uenighed. Julius befinder sig, som sagt, nu atter i Vestre Fængsel. At sætte ham i Fællesarrest er umuligt; man kan ikke forlange, at Varetægtsfanger skulle sidde sammen med en Person, for hvem de paa Grund af hans sære, skumle og pirrelige Væsen, hyppig forvirrede Udtalelser og ikke sjældnen opblussende Voldsomhed nødvendigvis maa nære Frygt; at sætte ham sammen med Strafarrestanter er — afset fra disses idelige Vekslen og mange andre Hensyn

---

*) Prof. Pontoppidan synes f. Ex. at have haft et saadant Tilfælde i Aarhus Sindssygeanstalt, se »Tilskueren« 1902, S. 647—48.

— ugørligt alene af den Grund, at disse saa godt som alle sidde paa Vand og Brød og derfor ikke kunne sættes sammen med Arrestanter paa anden Kost. Det er derfor nødvendigt at holde ham i Enkeltcelle, hvad han mindst af alt taaler; det »isolerede Liv giver endmere Næring for hans ubeherskede Voldsomhed«, og han har ikke der nogen Afledning for sine Tanker ud over det simple Arbejde, han kan udføre, og som man endog ret jævnlig helt maa unddrage ham, for at berøve ham Midlerne til at gøre sig selv eller andre Skade. — Man kan i et Fængsel netop ikke gøre det for ham, som Overlæge Lange paa det ofte omtalte Møde betegnede som det, hvortil »Sindssygebehandlingen« [og vel lige saa meget Aandssvagebehandlingen] »i vore Dage endnu indskrænker sig, at man anbringer den omhandlede sindssyge i det for ham bedst egnede Milieu«, da man just mangler de som en Fordel ved Sindssygeanstalterne fremfor ved mindre Kriminalasyler nævnte »tilstrækkelig mange Afskygninger, tilstrækkelig mange Afdelinger, hvori de forskellige Patienter kunne indpasses«. At holde ham i Fængsel, er derfor ensbetydende med at berede ham en saa pinefuld Tilværelse som mulig.

Ses endelig Sagen fra Fængslets Standpunkt, behøver man næppe at have oplevet det for at kunne sætte sig ind i, hvilken daglig Uorden, Uro og Bekymring han der kan foranledige. Han har under sine forskellige Ophold der i sine urolige Perioder jævnlig nægtet at rengøre sin Celle etc., han har hyppig ødelagt Vægge, Bøger, Inventar og alt, hvad han kunde faa fat paa, han har til Tider hylet, fløjtet og sunget ved Dag og Nat, saa at det hørtes vidt omkring, han har overfaldet Opsynspersonalet med Vold og Skældsord osv., og i Længden vil en saadan Optræden, der uundgaaelig, i alt Fald til Dels, kommer til de andre Arrestanters Kundskab, faa disse til at begaa lignende Uordener, paa hvis Smitsomhed man har adskillige Eksempler, og derved undergrave Disciplinen. Han maa endelig — i langt højere Grad end andre Arrestanter — være under stadigt Tilsyn

af ikke til slig Virksomhed særlig uddannet eller dermed udelukkende beskæftiget Personale. bl. a. ogsaa for om mulig at forhindre Selvmord, som han flere Gange har forsøgt.

Tænker man sig denne Tilstand fortsat et Liv igennem — Manden er kun 27 Aar og legemlig rask — maa man sikkert erkende, at det fra alle Sider set er en højst alvorlig Mangel, at man intet andet Sted har end et Fængsel til Anbringelse af et Menneske, hvem det offentlige har berøvet Friheden paa Grund af Sygdom*), og man maa med Gysen spørge, om Verdensordenens evige Kredsløb er i Færd med paa dette Punkt at bringe os tilbage til det Middelalderens Mørke, hvoraf man troede, at Pinel for over 100 Aar siden for bestandig havde udrevet os.

S. Grundtvig.

---

*) Dette Ræsonnement fremsætter han selv idelig!

De deporterede i Australien og deres Efterslægt.

(Efter en af M. Sutherland i Melbourne til den antropologiske Kongres i Amsterdam 1901 afgiven Rapport.)

Som bekendt er Australien oprindelig for en stor Del bleven koloniseret ved Deportation fra Storbritannien, der først ophørte i 1850, efter at der var deporteret ialt 95495 Forbrydere til Ny Sydwailes og Tasmania. I 1830 begyndte den frivillige Indvandring, og Resultatet var i 1850, at der da fandtes 135000 Indbyggere af »kriminell« og 105000 af »normal« Race.

Med Arvelighedsteorien i Minde skulde man herefter antage den kriminelle Type langt stærkere udbredt i Australien end andetsteds. For at godtgøre, i hvor ringe Grad dette slaar til, anfører Forfatteren (efter Bodio) følgende Tal paa de pr. 10000 Indbyggere for alvorlige Forbrydelser i 1880 — altsaa en Menneskealder efter Deportationens Ophør — straffede Personer:

Italien	10,10	Frankrig	6,12
Sverrig	9,83	Danmark	5,75
Preussen	9,52	Østerrig	5,26
Saxen	9,14	Holland	4,64
Australien	7,70	Storbritannien	4,60

Australien indtager altsaa en meget hæderlig Plads midt imellem Europas mest civiliserede Stater, og denne Plads hævdes fuldkommen ved en tilsvarende Undersøgelse med Hensyn til en enkelt Forbrydelse, f. Eks. Manddrab.

Man maa naturligvis være forsigtig med at bygge for meget paa Sammenligning af slige Tal fra Lande med vidt forskellige Retsforhold. Resultatet støttes imidlertid betydelig ved den ligeledes opstillede Sammenligning mellem de australske Kolonier indbyrdes, som foruden andet Fællesskab navnlig ogsaa have væsentlig ensartede, efter engelsk Mønster uddannede Retsinstitutioner, og hvor Kriminaliteten i 1899 stillede sig saaledes, at der af 10000 Personer straffedes i:

Vestaustralien	9,3	Ny Zeeland	4,8
Ny Sydwaales	5,7	Sydaustralien	4,3
Queensland	5,3	Victoria	3,5
Tasmania	1,9		

Af disse Kolonier har navnlig Ny Zeeland, Sydaustralien og Victoria aldrig modtaget Forbrydere, og dog staa de kun lidet bedre end Ny Sydwaales, der — som nævnt — har modtaget mangfoldige, og navnlig langt ringere end Tasmania, der staaar allerbedst, skønt det er den af Kolonierne, der har faaet flest deporterede, nemlig til Dato 67655 mod 32218 fri Indvandrere. Helt uden Kampe er det dog ikke blevet det rolige og lykkelige Land, som det nu er; det er først kommet gradvis, som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt:

Kriminaliteten pr. 10000 Indbyggere:

1861	14
1871	7,4
1881	4,5
1891	4,3
1899	1,9

Henrettelser:

	Personer:	pr. Mill. Indb.:
1841—50	83	140
1851—60	32	40
1861—70	15	15
1871—80	3	2,7
1881—90	5	3,6
1891—99	1	0,5

Hvad er nu Grunden til disse mærkelige Fænomener?

For det første maa det erindres, siger Forfatteren, at mellem Forbryderne findes der 2 Kategorier. Der er dem, som ere blevne Forbrydere ved et ulykkeligt Tilfælde, hvis Forbrydelser kun ere Udtryk for en Energi, som har faaet en fejltagtig Retning, for en Kraft, som under de givne Forhold ikke har kunnet finde sin rette Vej. Naar man nu river dem ud af disse Forhold, overflytter dem fra et tætbeholdet, af mange konventionelle Hensyn behersket Samfund til et Land, hvor der er mere Albuering i legemlig og aandelig Henseende, saa kunne mange af dem rette sig. — Og den virkelige Forbryder, den efter Nutidens Forhold abnorme Type, der efter Forf.s Mening for 600 Aar siden maaske var en Kraft i Samfundet, han gifter sig sjælden, efterlader altsaa sjælden legitimt Afkom, der under hans Opdragelse præges af hans Aand; gift eller ugift faar han overhovedet kun undtagelsesvis mange eller levedygtige Børn, og i mangfoldige Tilfælde dør han selv tidlig af Drik og Udsvævelser.

Det detaillerede Bevis for denne Forklarings Rigtighed føres ikke, skønt den efter Fremstillingen synes at have et statistisk Grundlag; selv dens Rigtighed forudsat kunde den dog næppe føre videre end til at begrunde, at de Depor- teredes Afkom ikke er blevet værre end andre; at det — som i Tasmanien — bliver langt bedre, forbliver et ligesaa gaadefuldt som interessant Faktum.

S. Grundtvig.

Om skärpt frihetsstraff såsom förvandlingsstraff för böter.

Af *Edvin Gullstrand*.

Öfverläggningsämne ved det tionde nordiska juristmötet.

(Behandlet d. 28.—29, August 1902).

Att de för samhället tillgängliga medel till brottslighetens bekämpande äro behäftade med stora brister, har längesedan varit allmänt uppenbart, och mångenstädes har deraf, hvad straffen och deras användning angår, alstrats tvifvel på förmågan att åstadkomma bättre anordningar än de förefintliga. Ofta hafva dock kraftig ansträngningar gjorts för att af bestående straffmedel draga den största möjliga nytta och ersätta föråldrade med nya samt införa förut främmande straffrättsliga institut. Vid dessa sträfvanden har hågen att införa nyheter i bland fått öfverhand, och man har stundom förbisett vådan af nya, för det allmänna rättsmedvetandet främmande och för folklynnnet ej fullt afpassade anordningar. Varsamhet å ifrågavarande område är emellertid af stor betydelse, och kan man vänta lika godt resultat af smärre ändringar i det bestående straffsystemet, är det otvifvelaktigt lämpligast att ej onödigtvis underkasta detta större rubbningar.

Ganska allmän är förkastelsedomen öfver det korta frihetsstraffet, och dock erkänner man mer eller mindre öppet, at man ej kan undvara det. At nämnda straff ej är i och

för sig lämpligt, torde vara obestriddigt, men i fråga om dess ersättande med bättre äro meningarna delade.

I allmänhet fordrar man för mycket af det korta frihetsstraffet. Man jemnställer det med det längre och begär samma verkningar som af detta.

Det till tiden utsträckta frihetsstraffet är känbart genom frihetsförlusten under längre tid, och det medgifver tillgång att i flera afseenden påverka fången till hans förbättring. Deremot förebrår man det korta straffet, att det icke är nog känbart, att tillfälle till fångens förbättring ej finnes, att fängselifvets inflytande på fången är för honom skadligt, att hans fortkomst och näring onödigtvis lida afbräck af frihetsförlusten, att straffet alltför mycket drabbar fångens närmaste genom hans frånvaro från hemmet, med flera anmärkningar.

Obestriddigt torde vara, att man ej kan medhinna att i moraliskt afseende påverka en fånge, som allenast under dagar, veckor eller en eller annan månad vistas inom fängelsets murar, men man är ej heller berättigad att uppställa fordran å fångens sedliga förbättring genom det korta frihetsstraffet. Hvad angår de öfriga anmärkningarna, äro de, der de ej träffa frihetsstraffet i allmänhet, förnämligast grundade i olämpligt sätt för straffverkställigheten. Kan man icke förbättra fången, bör man dock förmå tillse, att man ej försämmer honom och att han ej utsläppes ur fängelset mera sedligt förderfvad än han ditkom eller med en ringaktande tanke om straffet. Att i de länder, der man haft bedröfligaste erfarenheter af det korta frihetsstraffets skadliga verkningar, införa häråt syftande ändamålsenliga anordningar torde vara ett ingalunda förkastligt botemedel.

Bötesstraffet har den olägenheten, att det icke i den ringaste mån medgifver direkt verkan å brottslingen till förbättring, och jemväl i flera andra afseenden är det förenadt med betydliga olägenheter, bland annat derigenom, att det verkas synnerligen ojemnt och stundom alldeles icke är känbart. Anloppen emot detta straff äro icke desto mindre

ingalunda så kraftiga som emot det korta frihetsstraffet, och mångenstädes har man påyrkat utvidgad användning af bötesstraffet på frihetsstraffens bekostnad.

I selfva verket torde bötesstraffet ej kunna undvaras i något straffsystem. I de lager af befolkningen, der brott talrikast förekomma, är penningens nytta och användbarhet till fullo uppskattad, och denna omständighet i förening med den rådande böjelsen för timliga egodelar gör, att straffet i de ojemförligt talrikaste fallen kännes såsom ett lidande. Det är nu en allvarsam olägenhet, at det i detta afseende verkar ojemnt, men värre är, att straffet på grund af sin innebörd, beröfvande af egodelar, ofta icke kan verkställas. Vanligen får då ett annat straff träda i stället. Dertil användes i de flesta länder det korta frihetsstraffet. Den utsträckta användning, detta straff genom dylik ytterligare tillämpning erhållit, har å många håll nästan omöjliggjort att så reformera detsamma, att dess förnämsta olägenheter undvikas, och härutinnan är att söka en af de viktigaste anledningarna till den allmänna åsikten om detta straffs förkastlighet.

Är emellertid frihetsstraff nödvändig såsom förvandlingsstraff för böter?

Man har vid undersökningar i detta ämne satt i fråga att medgifva befrielse från straffrättslig åtgärd i fall, der den dömda saknar penningar till böternas gäldande. Uppenbart är, hvart en dylik lagstiftning skulle leda, nämligen till privilegierande för dem, som utgifva sig för medellösa, att föröfva sådana förseelser, som med böter försonas.

Utgår man derifrån, att, i händelse ådömda böter icke betalas, någon straffrättslig åtgärd blir nödvändig, kan man tänka sig olika former för denna.

En så sträng exekution i den dömdes egendom, att, derest tillgång i penningar eller egendom verkligen funnes, böterna komme att utgå, skulle i och för sig medföra sådana förhållanden, att det möjligen kunde sättas i fråga, om de ej kunde medgifva förvandlingsstraffs bortfallande.

Tanken innebär icke blott att, om böterna ej betalas, beloppet utsökes genom utmätning, utan äfven att, der denna icke leder till något resultat, generalexekution eger rum, i det att den dömda försättes i konkurs och hans möjligen undanhållna tillgångar framskaffas i den ordning, det allmänna konkursförfarandet medgifver. Otvifvelaktigt skulle en dylik anordning i hög grad bidra till talrikare förekommande bötesbetalningar, och den är för öfrigt i och för sig teoretiskt riktig, då den ju i sjelfva verket ej innebär annat, än att straffet verkställas med de medel, som vid uttagande af ådömda penningebelopp stå fordringsegare lagligen till buds. Icke desto mindre torde denna utväg ej vara att tillråda, och förnämsta olägenheten af densamma lär väl ligga deri, att straffverkställigheten mången gång skulle blifva strängare, än skäligt vore. I allt fall skulle behovet af förvandlingsstraff icke försvinna. Många bötesdömda lida nämligen icke något men af den strängaste exekution i deras egendom, och att lemna dessa straffria vore ingalunda tillrådligt. Visserligen sväfvär alljämt straffhotet öfver dem på sådant sätt, att, om de erhålla någon egendom, denna användes till böternas gäldande i den mån den därtill förslår, men då de icke uppfattat exekutionen i deras egendom såsom ett lidande, är repressionen för ringa.

Bättre vore då att tillgripa den exekution, som är vanlig i Frankrike, nämligen personalexekution. Denna, kallad *contrainte par corps*, består i en slags bysättning, som kommer till användning, då utmätning icke leder till åsyftadt resultat eller såsom gagnlös ej företages. Användningen af ifrågavarande tvångsmedel medför icke befrielse från bötesstraffet och är följaktligen icke att betrakta såsom ett förvandlingsstraff, äfven om det kunde förefalla såsom sådant, ty om den dömda efter tvångets utövande skulle blifva solvent, kan han åter underkastas, visserligen icke ny bysättning, men vanlig exekution. Efter i lag gifna regler bestämmes i domen antalet dagar, under hvilka frihetsförlusten skall ega rum, och om den dömdes medellöshet vederbör-

ligen styrkes, afdrages från detta antal hälften. Anordningen har en dubbel karaktär: å ena sidan är den et medel för straffverkställighet, ett sätt att utröna, om de dömde, som vägra att betala, äro utfattiga eller dölja sine tillgångar, och å andra sidan är den, då förvandlingsstraff saknas, ett oundgängligt strafftvång emot dem, som icke kunna gälda sina böter. Man synes vara i Frankrike nöjd med denna anordning, och vissa fördelar saknar den ingalunda. Bysättningen gör i verkligheten samma tjenst som ett förvandlingsstraff och behöfver mindre ofta än sådant anlitas, då den dömde vet, att bötesstraffet ändock kan komma att verkställas, och han följaktligen ej gerna underkastar sig bysättning, om han kan anskaffa tillgångar. Men frihetsförlusten eger rum under samma omständigheter som vid det vanliga korta frihetsstraffet och har altså dettas olägenheter.

Den, som saknar tillgång att betala honom ålagda böter, eger ofta i sin arbetskraft ett medel att anskaffa sådan tillgång. Då bötesstraffet är riktadt mot den dömdes egendom, ligger det ock nära till hands att vid bristande betalning af böter anlita den dömdes arbetskraft i sådan mån, som motsvaras af bötesbeloppet. Tanken är icke ett hugskott för dagen, den återfinnes i äldre lagar och litteratur. Men äfven i de nyaste lagförslag har den upptagits, och ibland teoretiska och praktiska jurister har den på senare tider flitigt afhandlats.

I Tyskland, Frankrike, Schweiz och Italien finnas lagar, som för vissa fall medgifva böters aftjenande genom arbete. Märklig för sin fullständighet är en den 20 januari 1865 för Baden utfärdad förordning beträffande förfarandet i skogsåverkansmål.

Denna författning innehåller bland andra följande bestämmelser:

Die unbeibringlichen Geldstrafen müssen, soweit zulässig und nur immer möglich, durch öffentliche Arbeit abgebüsst werden. — Zum Abverdienst durch Frevler geeignete Arbeiten sind voraugsweise: Kulturen,

Wegarbeiten, Grenzreinigungen und Grabenziehungen in den Waldungen, Waldausstockungen; sodann Arbeiten an Landstrassen, Vizinal- und Feldwegen, Verbesserungen landwirtschaftlicher Grundstücke, Beihilfe bei Hoch-, Eisenbahn-, Flussbauten u. dgl. — Um die Bezirksforstei in den Stand zu setzen, die Arbeiten zum Vollzug zu bringen, haben alle diejenigen, bei welchen Gelegenheit vorhanden ist, die Arbeit der Frevler zu benutzen, insbesondere die Vertreter der Gemeinden und Körperschaften, die Waldeigentümer, die Domänenverwaltungen, Wasser- und Strassenbauinspektionen, Bezirksbauinspektionen u. dgl., die Bezirksforstei von dieser Arbeitsgelegenheit fortwährend in Kenntniss zu erhalten. Die Bezirksforsteien werden auch stets von selbst zu ermitteln suchen, wo die Strafarbeiter auf nützliche Weise beschäftigt werden können. Nicht minder werden die Forstgerichte sich davon Kenntniss zu verschaffen suchen, soweit dies noch erforderlich ist. Insbesondere werden die Gemeindevorstände nicht übersehen, wie durch derartige Arbeiten die Frohnden oder die Auslagen dafür erheblich gemindert werden können. — Für jeden Forstgerichtsbezirk wird eine verhältnismässige Anzahl zuverlässiger Arbeitsaufseher auf den Antrag der Bezirksforstei vom Forstgericht aufgestellt und handgelüblich verpflichtet. Unter Umständen können die Funktionen eines Aufsehers einem zuverlässigen Gemeinderat, Waldmeister, Waldhüter, Polizeidiener oder einer sonst geeigneten Person, sei es für beständig, sei es nur vorübergehend, oder für einen einzelnen Fall übertragen werden. — Bei der Zuweisung von Arbeit sind vor allem die Waldeigentümer zu berücksichtigen, in deren Waldungen die Frevel verübt wurden. Sodann ist besonders darauf zu sehen, dass dem Sträfling für eine gewisse Zahl von Tagen eine angemessene bestimmte Arbeit in der Art zugewiesen wird, das ihm, wenn er die Arbeit durch be-

sonderen Fleiss früher vollendet, die Strafe für sämtliche Tage, für welche die Arbeit berechnet war, als erstanden angenommen wird. — Nur wenn sich gar keine Gelegenheit zur Arbeit finden sollte, ist dem Forstgericht gestattet, die Arbeitsstrafe in Gefängnisstrafe umzuwandeln. — Sobald der Aufseher Listen zum Abverdienst von der Bezirksforstei oder andern Stellen oder Personen erhalten hat, benimmt er sich mit dem, für welchen die Arbeit verrichtet werden soll, näher über Zeit, Ort und Art des Vollzugs. Er ladet hierauf die in den Verzeichnissen genannten Frevler auf eine bestimmte Zeit mit dem erforderlichen Arbeitsgeschirr an den genau zu bezeichnenden Ort im Namen des Forstgerichts durch das Bürgermeisteramt gegen Bescheinigung zur Arbeit vor. In der Vorladung ist zu bemerken, dass derjenige Sträfling, welcher ohne genügende Entschuldigung bei der Arbeit nicht erscheint, durch Polizeibedienstete zur Arbeit werde abgeholt werden.

Die ohne hinreichende Entschuldigung ausgebliebenen Sträflinge werden vom Aufseher dem Bürgermeisteramt angezeigt, welches dieselben sofort oder an einem der nächsten Tage zur Arbeit vorführen lässt. — Die Frevler haben unter der Aufsicht und nach Anleitung des Aufsehers die Arbeit zu verrichten. Lassen es die Sträflinge bei der Arbeit an dem nöthigen Fleiss oder Gehorsam fehlen, oder sind sie nach stattgehabter Vorführung wiederholt ohne hinreichende Entschuldigung ausgeblieben, so macht der Aufseher hiervon der Bezirksforstei Anzeige, auf deren Antrag das Forstgericht eine Gefängnisstrafe bis zu 8 Tagen verfügt. Nach Ersetzung dieser Strafe werden die betreffenden entweder vom Gefängnis aus zur Arbeit vorgeführt oder entlassen und dann von neuem auf obige Weise zur Arbeit vorgeführt und behandelt. Die hiernach erstandene Gefängnisstrafe wird nicht an der Forstfrevlstrafe abgerechnet.

Jemväl i andra tyska stater hafva utfärdats författningar, hvilka medgifva aftjenande genom arbete af sådana böter, som ådömas för skogsåverkan. Man synes emellertid å håll, der man är kompetent att bedöma verkningarna, icke vara särdeles belåten med anordningen. »Die Holzdiebe benutzen die Arbeit im Walde zum Erspähen der Gelegenheit,« säger Amsrichter Dr. Felisch. Deras arbete är dessutom föga produktivt, och de arbeta så litet som möjligt.

Under namn af prestation en nature förekommer arbete såsom verklighetsform för bötesstraff i den franska rätten. Så innehåller Code forestier af den 21 Maj 1827, art. 210, såsom detta lagrum lyder enligt lag den 18 Juni 1859, följande bestämmelse:

L'administration forestière pourra admettre les délinquants à se libérer des amendes, réparations civiles et frais, au moyen de prestations en nature consistant en travaux d'entretien et d'amélioration dans les forêts ou sur les chemins vicinaux. Le Conseil général fixe, par commune, la valeur de la journée de prestation.

Enligt den schweiziska Bundes-Gesetz af den 30 Juni 1849 kunna böter, som ådömas för öfverträdelse af tull- och skatteförfattningar eller polisförordningar, förvandlas till fängelse eller offentligt arbete utan frihetsberöfvande. Straffprocesslagen för Kantonen Bern af 1854 innehåller:

Jede gegen einen Fremden, welcher nicht genügendes Eigentum innerhalb des Kantonsgebietes nachweist, oder gegen eine darin angesessene Person, deren Armut amtlich nachgewiesen ist, ausgefallte Busse wird von Rechts wegen in Gefängniss oder öffentliche Arbeiten umgewandelt. Ein Tag Gefängniss zählt für 4 Franken Busse. Der Tag Arbeit wird zu 1 Frank und 50 Rappen berechnet.

Slutligen innehåller en den 17 Mars 1875 för Kantonen Waadt utfärdad lag sur les établissements de détention:

Si l'amende est indépendante de toute autre peine,

le condamné, qui ne peut ou ne veut la payer en argent, peut se faire inscrire chez le receveur de l'État pour être employé à des travaux publics. Avis en est donné au voyer du district et à l'inspecteur forestier de l'arrondissement, qui peuvent requérir le condamné pour des ouvrages d'entretien et de construction de route, d'endiguement ou de sylviculture et l'admettre à acquitter son amende sous leur surveillance et leur contrôle, à raison de trois à six francs par journée, suivant la valeur de son travail. A ce défaut, ou si le condamné n'exécute pas le travail qui lui est assigné, l'amende sur la déclaration de non-paiement délivrée par le receveur et en vertu d'ordonnance du travail du district, est transformé en emprisonnement, à raison d'une journée de détention pour trois francs d'amende.

Den italienska strafflagen af 1889 upptager arbete såsom en på den dömdes begäran användbar verkställighetsform för böter, hvilka ej kunna gäldas. Det heter nemligen, att i stället för frihetsstraff såsom förvandlingsstraff kan träda arbete i statens, provinsens eller kommunens tjänst och att dervid två arbetsdagar räknas lika med en dags frihetsstraff.

Såsom bekant kan enligt det norska strafflagsförslaget »den ilagte Bod efter nærmere Regler, givne af Kongen, tilstedes optjent i Statens eller Kommunens Tjeneste«, men om böterna icke betalas, aftjenas eller kunna indrivas, tillgripes fängelse såsom förvandlingsstraff.

Märkligast uti ifrågavarande hänseende är förslaget till strafflag för Schweiz. I sin första redaktion innehåller förslaget dessa bestämmelser:

Der Richter kann dem Verurteilten gestatten, die Geldstrafe nach und nach zu bezahlen oder sie durch freie Arbeit abzuverdienen. Bezahlt der Verurteilte die Geldstrafe innerhalb drei Monaten oder innerhalb der richterlich bestimmten Frist böswillig nicht, so hat er

den Betrag auf richterliche Verfügung hin durch Arbeit in einer Strafanstalt abzuverdienen.

Men efter den granskning af en Expertkommission, som foreslaget undergâtt, lyda hithörande bestämmelser på följande sätt:

Die Geldstrafe ist innerhalb 3 Monaten zu bezahlen. Doch kann der Richter diese Frist je nach Umständen verlängern und einem unbemittelten Verurteilten gestatten, den Betrag nach und nach zu bezahlen oder denselben durch freie Arbeit abzuverdienen. Gestalten sich die Verhältnisse des Schuldigen nach dem Urteil wesentlich ungünstiger, so kann der Richter den Betrag der Geldstrafe angemessen ermässigen. Bezahlt der Verurteilte die Geldstrafe innerhalb der bestimmten Zeit nicht, so kann ihn der Richter dafür betreiben. Erachtet der Richter eine Betreibung nicht für angezeigt oder ist die Betreibung fruchtlos, so hat der Verurteilte die Geldstrafe in einer öffentlichen Anstalt durch Arbeit abzuverdienen. Es können dem Verurteilten auch Arbeiten ausserhalb der Anstalt, insbesondere Arbeiten für den Staat, zugewiesen werden. Die Arbeit soll möglichst seinen Fähigkeiten entsprechen. Für einen Tag Arbeit werden dem Verurteilten je nach dem Ertrag der Arbeit 2 bis 5 Franken von der Geldstrafe abgezogen. Die Kosten für Verpflegung dürfen ihm nicht angerechnet werden. Der Verurteilte wird entlassen, sobald er die Geldstrafe abverdient hat. Kann der Verurteilte nicht zur Arbeit angehalten werden, so wandelt der Richter je 5 Franken Geldstrafe in einen Tag Haft um. Die Freiheitsentziehung dauert in keinen Falle länger als ein Jahr.

Vid öfvervägande af frågan, i hvad mån böters afljånande eller ersättande genom arbete för det allmännas räkning kan göra egentligt frihetsstraff umbärligt såsom förvandlingsstraff för böter, har man, såsom ofvannstående redogörelse för hithörande bestämmelser i främmande lagar

och lagförslag framgår, at skilja emellan det förhållande, att den bötfälde efter mer eller mindre fritt val tillstodjes aftjena böter genom arbete, och det, som uppkommer, då vid bristande betalning af böterne den dömde ovillkorligen tvingas till offentligt arbete.

I förra fallet kan arbetet vara antingen fritt arbete eller och tvångsarbete, som den dömde kan föredraga framför annat förvandlingsstraff. Om arbetet är fritt, d. v. s. förrättas i frihet utan uppsigt och utan tvång, kan ett sådant sätt för böttesskuldens infriande inganlunda inverka på frågan, huruvida frihetsstraff är såsom förvandlingsstraff erforderligt, då ju förvandlingsstraff i detta fall är lika nödvändigt som eljest, och den dubbla verkställighetsformen för bötesstraffet icke föranleder eller befordrar omgestaltning af förvandlingsstraffet.

Eger den bötfälde att välja tvångsarbete, d. v. s. har han rätt att vid oförmåga att gälda böterna aftjena desamma genom arbete, som föresättes honom och verkställas under uppsigt och hvilket han ej äger afbryta förr än böterna aftjenats, så förutsätter en dylik anordning tillvaro af två olika förvandlingsstraff, af hvilka det ena på samma grunder som eljest måste vara frihetsstraff, och den dömdes val torde i de flesta fall komma att ske så, att det lindrigare straffet föredrages. Derest tvångsarbetet är lindrigare, minskas användingen af det andra förvandlingsstraffet. Fråga blir da, om ett jemförelsevis så lindrigt tvångsarbete kan anordnas och upprätthållas, att den bötfälde obetingadt föredrager detsamma framför det andra förvandlingsstraffet, frihetsstraffet, hvilket i sådan händelse nästan endast på papperet skulle finnas till. Otänkbart är det icke: man kan ju göra detta senare straff både i förhållanda til tvångsarbetet och i jemförelse med bötesstraffet synnerligen strängt, men man måste då och fordra, att tvångsarbetsstraffet blir effektivt, hvilket det ej gerna kan vara, utan att det samtidigt utgöres af frihetsstraff. Eftersätter man denna fordran, får man tvifvelsutän riklig användning för annat frihetsstraff

såsom oundgängligt medel för tvångets upprätthållande eller såsom förvandlingsstraff för förvandlingsstraffet.

Hvad slutligen angår sådant förhållande, att den dömdes vid bristande betalning af böter ovilkorligen hålles till tvångsarbete, hafva vi här uppenbarligen att göra med ett egentligt frihetsstraff såsom förvandlingsstraff, äfven om enligt terminologien böterna aftjenas genom arbetet.

Af hvad sålunda anförts torde framgå, att införande af arbete såsom verkställighetsform eller förvandlingsstraff för böter icke gör frihetsstraff såsom förvandlingsstraff onödigt. Det fria arbetet är en verkställighetsform för bötesstraff, men behovet af förvandlingsstraff kvarstår; det icke fullt effektiva tvångsarbetet är ett förvandlingsstraff, som kräfver vid sidan af sig ett strängare förvandlingsstraff, nämligen frihetsstraff, och det effektiva tvångsarbetet är ett frihetsstraff, vare sig tiden för detsamma bestämmas direkt efter bötesbeloppets storlek eller den jemväl beror af den dömdes arbetsförmåga, och vare sig arbetet förrättas i straffinrättning eller det verkställles under uppsigt.

Att varning, vilkorlig dom eller annat dermed närbeslägtadt rättsinstitut ej kan ersätta frihetsstraffet i dess användning såsom substitut för böter, torde vara lätteligen insedt, och hvad angår frågan om enbart prygel såsom förvandlingsstraff, torde den utan vidare kunna affärdas.

Ej heller torde husarrest eller andra oegentliga frihetsstraff kunna ifrågasättas såsom förvandlingsstraff med utslutande af det egentliga frihetsstraffet, då detta senare väl måste finna användning alternativt eller åtminstone såsom tvångsmedel att tillgripa i fall, der det oegentliga frihetsstraffet på grund af den dömdes tredska eller öfverträdelse af gifne förbud ej kan upprätthållas.

Då frihetsstraff följaktigen ej kan umbäras såsom substitut för sådana bötesstraff, som icke kunna verkställas, och då det korta frihetsstraffet under vanliga förhållanden

är ett föga lämpligt straff, har man att tillse, huruvida ej de olägenheter, som uppkomma af frihetsstraffets användning såsom förvandlingsstraff, kunna genom ändamålsenliga anordningar undvikas eller åtminstone minskas.

Användning af förvandlingsstraff är en åtgärd, som endast i nödfall bör tillgripas. Då en dom lyder å böter, bör domen kunna verkställas, eljest har den ikke skäl för sig, och annat straff borde i stället hafva ådömts, eller annan straffrättslig åtgärd borde hafva vidtagits emot den brottslige. Bötesstraffets användning bör vara så reglerad, att det icke ålägges i andra fall, än der utsikt finnes, att det kan verkställas. Fasthåller man denna synpunkt, blir förvandlingsstraffet hvad det bör vara: en extraordinär åtgärd, som antingen kan försvaras på grund af omöjligheten för lagstiftare och domare att förutse, i hvilka fall bötesstraffet ej är verkställbart, eller och betingas af den dömdes tredska att betala.

Innan man inlåter sig på frågan om den ändamålsenligaste anordningen af förvandlingsstraffet, torde vara skäl att utveckla, huru bötesstraffet lämpligast bör användas och verkställas. Först derefter kommer man i tillfälle att bedöma förvandlingsstraffets tillämplighetområde, hvarpå dess innehåll bör grundas.

Utgår man derifrån, att det omedelbart ådömda frihetsstraffet icke får vara så kort, att det understiger en eller annan månad, erhåller man ett ganska vidtsträckt fält för bötesstraffets tillämpning. I hvad mån inskränkning däraf kan ske genom ändamålsenligt afpassad användning af sådana institut som varning, vilkorlig dom, kautions eller något af de oegentliga frihetsstraffen, är en fråga, som visserligen är af synnerlig betydelse men nu ej kan blifva föremål för undersökning. I hvarje fall lära dock mindre brott fortfarande i de ojemförligt flesta fall komma att bestraffas med böter.

Detta straff bör på sådant sätt ådömas, att böterna motsvara både den brottsliges skuld samt hans personliga

och ekonomiska förhållanden. Två personer, som skattapenningen lika högt, känna ett bötesstraf å 50 kronor mycket olika, om den ena äger 100,000 kronor i förmögenhet och den andre allenast 500 kronor; och äfven om deras tillgångar och inkomster äro lika, drabbar straffet den hårdare, som har en talrik familj att försörja, än den, som endast försörjer sig sjelf. Blott då är lagen rättvis, när den vid samma straffskuld, så vidt möjligt, ålägger samma strafflidande, och det är därför ej med rättvisans kraf för enligt, om lagen ej förpligtar domaren att fästa tillbörligt afseende å den brottsliges ekonomiska ställning. Med hensyn till de mångahanda olika omständigheter, som inverka på en persons förmögenhets- och inkomstförhållanden och därmed på hans relativa betalningsförmåga, är det emellertid icke möjligt för lagstiftaren att uti ifrågavarande afseende uppställa för domaren bindande föreskrifter, såsom många författare föreslagit. Tanken at bestämma bötesbeloppen efter de dömdes förmögenhets- eller inkomstskatter och att sålunda ovilkorligen för en och samma förbrytelse ålägga den högre beskattade strängare bötesstraf än den lägre eller alldeles icke beskattade, förutsätter ett så genomfördt och strängt rättvist skattesystem, som knappast i något land kan presteras. Äfven den, som icke eger beskattningsbar inkomst eller förmögenhet kan besitta en god betalningsförmåga. Och för öfrigt skulle böternas beräkning efter skattskyldigheten leda den brottslige till antagandet, att det vid bötesstraff vore fråga om en extraordinär skatt till staten och icke om ett strafflidande, som åstadkommes genom en utbetalning af bötesbeloppet.

Det är uppenbart, att, om bötesbeloppets storlek bestämmes efter den brottsliges förhållanden, förvandlingsstraff jemförelsevis sällan behöfver komma til användning. Detta mål kan ytterligare befördras genom ändamålsenliga anordningar med afseende å värkställighet af bötesstraff. Ofta kan nämligen inträffa, att den bötfälde icke genast förmår betala böterne men kan uppbringa det nödiga penninge-

beloppet, om han erhåller lämpligt rådrum. Sådant torde och böra stå honom till buds. En allmängiltig frist borde vara i lagen medgifven att räknas från den tidpunkt, då straffets verkställighet kan ega rum, och under denna uppskofstid bör det vara den dömde obetaget att, när helst han sådant åstundar, verkställa betalningen utan onödig omgång såsom genom personlig inställelse hos exekutor eller dylikt. Kraf bör under nämnda tid icke i annan mån förekomma, än att den dömde erhåller underrättelse om tid och ort för böternas betalning.

Äfven om detta rådrum tillmätes så utsträckt som exempelvis till tre månader, kan det emellertid ofte nog hända, att den dömde icke utan alltför stora försakelser förmår inom samma tid gälda det ådömda beloppet, men att det är honom möjligt att under en längre tidrymd utgöra detsamma. Det vore därför ingalunda olämpligt, att den bötfälde under vissa förhållanden berättigades till längre uppskof eller till att i vissa terminer verkställa afbetalningar. Om en dylik rätt göres beroende deraf, att under den generela uppskofstiden en i förhållande till bötesbeloppets storlek ej alltför obetydlig afbetalning sker, så erhålles i viss mån garanti, att den bötfälde ärnar under det ytterligare uppskofvet allvarligen söka afbörda sig bötesskulden. I hvarje fall bör alltid vara så stäldt, att sedan domen blifvit exigibel, afbetalning när som helst emottages med den verkan, att det eventuella förvandlingsstraffet i mån deraf nedsättes, då det ju alltid ur hvarje synpunkt är en fördel, att så stor del af bötesstraffet som möjligt på frivillighetens väg verkställes och användningen af förvandlingsstraff minskas.

Stundom är det emellertid den bötfälde alldeles omöjligt at anskaffa kontanta penningar för böternas betalning, hvaremot han kan vara i stånd at prestera arbete i stället för penningar. Detta är i synnerhet fallet beträffande personer, som afsevärda delar af året äro arbetslöse, såsom vissa handverkare, hvilka ibland blott under sommaren

hafva ständigt arbete. Om staten af dessa till böter dömda personer emottoge arbete i stället för penningar, så skulle verkställighet af bötesstraf i många fall möjliggöras, der den eljest syntes ej kunna ske. Vål är det icke lätt att anskaffa arbete åt alla de bötfälde, om hvilka nu är fråga, men genom ändamålsenliga anordningar torde dock mycket kunna uträttas i detta afseende. Såsom framgår af hvad ofvan anförts vid behandling af frågan om oundgängligheten af frihetsstraff såsom förvandlingsstraff, har arbete såsom verkställighetsform för böter vunnit beaktande i nya lagor och lagförslag. Betydande olägenheter vidlåda dock anordningen. Så kan en ojemn tillämpning aldrig undvikas. Tillfälle till arbete kan icke å alla orter beredas, men skall den bötfälde förrätta arbetet å annan ort, än der han har sin bostad, är anordningen, hvad honom beträffar, helt förfelad. Och slutligen kan ju ej undvikas, att de bötesdömde sammanföras med hvarandra, derigenom de bättre elementen blifva utsatta för moralisk smitta af de sämre. Man får nemligen ej förgäta, att bland de bötfälda finnas många, som äro i brott djupt sjunkna. Fördelar och olägenheter stå så emot hvarandra, att man känner sig synnerligen tveksam med afseende å ändamålsenligheten, och torde denna för öfrigt ej kunna bedömas utan tillbörlig hänsyn till förhandenvarande förhållanden i det land, der reformens genomförande ifrågasättes.

Sedan den för betalning af böter bestämda uppskofstiden, vare sig den i lagen generelt angifna eller den särskilt beviljade, gått till ända, och efter det sig visat, att böterna icke aftjenas genom arbete, der tillfälle till sådant är beredt, bör en sträng realexekution äga rum, sträng i sådan mening, att man söker åtkomma den egendom, som den dömda är sinnad att undandölja, men icke i den mening, att man fräntager honom sådan egendom, som han till sin bergning oundgängligen behöfver. Hvad af böterna ej guldits uttages, men om egendomen ej förslår till fulla gäldandet häraf, bör intet tagas utan förvandlings-

straff inträda för det oguldna beloppet. Att utmäta den egendom, som finnes, och derefter låta den dömde undergå förvandlingsstraff för ogulden bötesandel vore nemligen att låta straffet på ett alltför strängt sätt drabba den skyldige og kan derfor ej tillrådas.

Vid öfvervägande af de verkningar, ett nu föreslaget användningssätt och nu beskrifna verkställighetsformer för bötesstraff skulle medföra med afseende på förvandlingsstraffs tillämpning, torde man ej kunna undgå att finna området för denna betydligt reduceradt. På bestämmande af förvandlingsstraffets innehåll inverka nu delvis helt andra faktorer än eljest.

Först torde böra bemärkas, at bötesbeloppens bestämmande efter brottslingarnes ekonomiska och personliga förhållanden nödvändigt medför, att förvandlingsstraffet i det särskilda fallet icke bestämmas uteslutanda efter böternas storlek, ty äfven om nämnda förhållanden anses böra inverka vid förvandlingsstraffets utmätande, är deras betydelse härvid mycket inskränkt i förhållande till deras vikt i fråga om bötesstraffet. Så är ju frihetens värde icke i någon mån beroende af den ekonomiska ställningen eller rättare uttryckt af domstolens uppfatning angående den dömdes betalningsförmåga.

Redan häraf torde inses olämpligheten af sådant förvandlingsstraff, som består i böternas aftjenande genom tvångsarbete, der den dömde icke eger efter fullkomligt fritt val utbyta detta emot annat förvandlingsstraff. Och dock har man väntat sig goda resultat af detta tvångsarbete, som man föreställt sig kunna verkställas utan egentligt frihetsberöfvande. Arbetet skulle, har man tänkt sig, anordnas så, att man på ett liberalt sätt bestämmer det arbetsquantum, som skall presteras, efter den på platsen gällande dagspenning, och att straffet först då anses aftjennadt, när arbetet till fullo utförts. En kostsam uppsigt eller

afskiljande från frie arbetara skulle icke erfordras. Såsom hvarje annan arbetare hade den bötfälde att förrätta sitt dagsverke, blott med den skilnad, att arbetslönen icke skulle utbetalas utan afräknas på böterna. En ytterligare inskränkning i hans personliga frihet skulle icke behövas; om aftonen skulle han återvända till sin familj, sedan han fullgjort sit lönlösa arbete till staten eller kommunen. Allt efter som han vid arbetet varit flitig eller icke, skulle den tid, under hvilken han vore förpligtad till lönlöst arbete förlängas eller förkortas.

Ett dylikt förvandlingsstraff är onekligen för tanken mycket tilltalande. Men huru ojemnt och orättvist skulle det icke blifva i utförande? Allt efter de olika orterna för verkställigheten skulle arbetet blifva lätt eller svårt, och förmågan att på rimlig tid utföra det anvisade arbetet skulle alltför mycket blifva beroende på den bötfäldes vana vid arbetet, hans kroppskrafter o. s. v. Och som böterna bestämts till sitt belopp efter hans uppskattade betalningsförmåga, och ej efter hans förmåga att genom det föresatta arbetet förtjena penningar, skulle han af goda grunder ega att beklaga sig. Åtminstone borde han vara berättigad till sådan jemnkning i böterna, att dessa nedsattes till det belopp, som skulle hafva ådömts honom, derest hans fattigdom varit domstolen känd. Men han torde ej känna sig rättvist behandlad, utan att jemväl arbetsmängden bestämdes efter hans arbetsförmåga, därför liknande grunder finnas som för böternas utmätande efter betalningskraften. Slutligen skulle hela anordningen blifva dyrbar och föranleda mycken omgång, bland annat med det sekundära förvandlingsstraffets dubbla användning, nemligen både såsom förvandlingsstraff för de arbetsoduglige och såsom tvångsmedel för de tredskande.

Jemväl det förvandlingsstraff, som består i böters af-tjenande genom tvångsarbete under fullständig frihetsförlust, drabbas af den viktiga anmärkningen om bristande öfverensstämmelse emellan förvandlingsstraffets og bötesstraffets

reela innehåll, då äfven här förvandlingsstraffets stränghet göres beroende af de med afseende å brottsligheten delvis oväsentliga grunderna för bötesummans bestämmande. Hvad emellertid eljest angår tvångsarbete under frihetsförlust såsom förvandlingsstraff utan egentligt aftjenande af böterna, skall derom nedan vidare ordas.

Den första fordran, man är berättigad att uppställa å frihetsstraffet såsom förvandlingsstraff, är, att det utgör ett lidande, som visserligen ej får stå i alltför stort missförhållande til bötesstraffet, men bör vara starkt nog att afhålla från frestelse att utbyta böterna emot förvandlingsstraffet. Detta senare måste för brottslingen framstå såsom ett kämbart ondt, och medvetandet om denna straffets egenskap måste förefinnas i samhällets alla lager, eller med andra ord: straffhotet måste vara verksamt. För en hvar är förlusten af frihet alltid ett lidande, och för en del af dem, som förbrutit sig emot samhällets lager, innebär äfven en kortare tids frihetsförlust, åtföljd af medvetandet att straffet inverkar på andra personers omdöme om den straffade, en fullt tillräcklig maning till laglydnad. Men erfarenheten har visat, att förhållandet ingalunda är sådant i de flesta fall. Nyare tiders fullt berättigade sträfvanden att, med bibehållande af grundsatsen: allas likhet inför lagen, afpassa hvaje straff så, att den straffades helsotillstånd och arbetsförmåga icke genom straffet lida förfång, hafva vanligen föranledt en så human behandling af förvandlingsfångarne, att känslan af frihetsförlusten hos ett större antal af dem uppvägas af den goda behandlingen och friheten från näringsbekymmer. Det intryck, straffet gjort på brottslingen, har fortplantat sig till det samhällslager han tillhör, och i samma mån förnimmelsen af straffet såsom ett ondt minskats, har känslan af skam öfver ett undergånget förvandlingsstraff aftagit.

Frihetsförlusten bör följaktligen ur synpunkten, att

straffet må medföra tillräckligt lidande, antingen ega rum under längre tid eller och stå i förbindelse med andra straffmedel.

Af lidandet tuktas fången; men borde man icke äfven ega tillfälle att i sedligt afseende inverka på honom, då man i alla fall har hans person till sin disposition? Denna fordran torde man icke få ställa å förvandlingsstraffet, enär man ej eger den å bötesstraffet. Deremot böra alla dåliga inflytelser vara aflägsnade. Fången får under inga förhållanden vara en sämre människa, då han utgår ur fängelset, än han var, då han ditkom. Häraf betingas nödvändigheten, att förvandlingsstraffet aftjenas i enrum. Och ej blott detta, utan fången måste äfven under strafftiden sysselsättas med lämpligt arbete. Det till tiden mera utsträckta förvandlingsstraffet lemnar större utsikt än det korta till uppfyllande af sidstnämnda fordran. Vid det långa straffet kan nemligen lämpligt arbete lättare anordnas, och möjligen torde dessutom tiden medgifva att i förbättrande riktning påverka dåliga böjelser. Den olägenhet med afseende å anordnande af arbete, som vid det korta förvandlingsstraffet förefinnas, förlorar emellertid sin betydelse, om detta straff förenas med lämplig skärpning, då denna alltid i viss grad gör arbetet umbärligt. Med afseende å nödvändigheten, at förvandlingsfången ej under strafftiden försämras, torde följaktligen såväl det långa förvandlingsstraffet som det korta, med skärpning förenade, ega företräde framför ett kort oskärpt förvandlingsstraff.

Slutligen ställa vi det anspråk å förvandlingsstraffet, att den bötesdömde icke genom detsamma mere än nödigt hindras i sin näring och fortkomst. Då han är friheten förlustig, ligger deri ett betydligt hinder för honom att ombesörja sina angelägenheter, och ju längre strafftiden er, desto allvarsammare olägenhet orsakas den bötesdömde. Han hällas fängslad på grund af sin oförmåga att betala, men just i följd af hans medellöshet är det så mycket viktigare för honom att åtnjuta frihet för att kunna genom

sin arbetskraft förskaffa sig och de sina nödigt uppehälle. Att göra förvandlingsstraffet till tiden längre än hvad oundgängligen kräfves, är således förkastligt.

Såsom resultat af det anförda framgår, att förvandlingsstraffet bör vara ett kort och skärpt frihetsstraff. Men är det rätt och billigt att ålägga den ett skärpt frihetsstraff, hvars brottslighet ej är större, än att den kan med böter försonas? Ja, enär det korta oskärpta frihetsstraffet icke uppfyller sitt ändamål, måste man vara dertill berättigad, såvida man gjort hvad göras kan för att befordra bötesstraffets verkställighet.

I flera länder hafva på senare tider ej mindre bland den stora allmänheten än äfven af lagstiftare och straffrättsvetenskapernas målsmän höjts röster för användning af s. k. affliktiva straff. Man har vidgått, att den humanitetskänsla, som fordrat kroppsstraffens afskaffande, ledt till öfverdrifter, och man har kommit till insigt därom, att den humanitära synpunkten icke medför annat kraf, än att straffet ej innebär grymhet och icke för brottslingen medför skadliga verkningar, som sträcka sig utöver tiden för straffets utstående. Under förbehåll af tillbörlig hänsyn till nämnda fordran, och då samtliga de affliktiva straff, som kunna sättas i fråga såsom skärpningar af förvandlingsstraff, hafva fördelen att icke medföra nämnvärda kostnader vid verkställigheten, bör man alltså bedöma ifrågavarande straffs användbarhet uteslutande ur ändamålsenlighetens synpunkt.

En i nordisk rät väl känd skärpning af frihetsstraff är kostens inskränkning till vatten och bröd. Jemväl i främmande länder har detta eller liknande straffmedel med framgång anlitats.

I Österrike, hvars strafflag är af den 27 Maj 1852, kunna saaväl straffarbete (Kerker) som fängelse (Arrest) skärpas genom kostens inskränkning till vatten och bröd,

vid straffarbete högst tre och vid fängelse högst två gånger i veckan. Straffskärpningen, som ej förekommer vid den mildare arten af fängelse, kan ådömas för hela strafftiden, som för straffarbete i vanliga fall ej understiger sex månader men för fängelse kan vara så kort som tjugofyra timmar. Systemet med straffskärpning på ifrågavarande sätt har i Österrike befunnits godt, och i det förslag till ny strafflag som för landet utarbetats och 1893 behandlats af ett representationsutskott, har skärpningen sålunda upptagits, att den i vissa af lagen angifna fall kan förekomme vid tukthus (Zuchthausstrafe), fängelse (Gefängnisstrafe) och Haft högst två dagar i veckan och bestå i kostens inskränkning antingen till vatten, bröd och en portion varm soppa eller till allenast vatten och bröd.

I Holland, hvares strafflag är af den 3 Mars 1881, gäller såsom allmän regel, att en hvar, som undergår ett frihetsstraff, af hvad art det vara må, de två första dagarna erhåller allenast vatten och bröd til förplägning.

Hvad beträffar förhållanden i England, har man där sökt att vid de två strängare arterna af fängelse, hvilket straff kan ådömas från en dag intill två år, anordna förplägningen så, att straffet därigenom blir mera kämbart.

I två af Europas kulturländer, der affliktiva straff eljest ej förekomma inom den allmänna straffrättens område, nemligen Tyskland och Belgien, hafva resp. regeringar på senare tider framställt förslag om införande för vissa fall af straffskärpning bland annat genom inskränkning i kost. Så har 1892 för Tyskland föreslagits möjlighet at skärpa tukthus och fängelse under de sex första veckorna af strafftiden genom förplägning af allenast vatten och bröd jemte användning af hårdt nattläger, med inskränkning likväl på det sätt, att skärpningen hvar tredje dag ej skulle ega rum; och i Belgien framstälde regeringen följande år ett förslag till sådan behandling af dem, som under vissa förhållanden gjort sig skyldige til återfall i brott och därför skulle undergå frihetsstraff i högst sex månader, att de, jemte det

straffet skärptes genom hårdt nattläger, erhöle till näring allenast vatten och bröd hvarje dag till och med den åttende samt derefter hvarannan dag till och med den trettionde, äfvensom från och med den trettioförsta till och med den nittionde dagen en sämre kost än den för fångar eljest brukliga. I begge länderne föreslogs befrielse från straffskärpningen för dem, som deraf skulle lida men till helsan, och i Belgien afsåg förslaget dessutom allenast manliga personer i ålder emellan sexton og sextiofem år. Indetdera af dessa förslag har emellertid upphøjts till lag.

Af denna korta redogörelse torde vara satt utom allt tvifvel, att inskränkning i kost er ett användbart medel att skärpa det kortvariga frihetsstraffet, följaktligen äfven när detta användes såsom förvandlingsstraff. Den omständigheten, at möjlighet förefinnes för ett sådant anordnande af fångkosten, att afsevärdt lidande eller åtminstone obehag därigenom tillfogas fången utan skada för hans helsa, talar i hög grad jemväl för medlets ändamålsenlighet. Hufvudsakliga svårigheten vid dess användning ligger deri, att dess verkningar äro i betydlig mån olika på de särskilda individerna. Ej allenast fångens helsa och kropps-konstitution äro i detta hänseende bestämmande, utan jemväl hans samhällsställning med deraf följande större eller mindre förmåga af umbäranden och vana dervid. För yngre personer, hvilkas kroppsutveckling ännu pågår, kan dessutom en ansenlig nedsättning i kosten medföra framtida men, äfven om helsan ej för tillfället synes deraf lida. Från synpunkten af en väl afpassad användning af skärpningsmedlet torda kunna ifrågasättas, huruvida icke lämpligast vore, att de verkställande myndigheterna egde i det särskilda fallet anordna skärpningen efter sig företeende omständigheter. Visserligen skulle de alltmera framträdande krafven på straffens afpassande efter brottslingarnes individuella förhållanden härigenom tillgodoses, men olägenheterna blefve dock öfvervägande. Äfven om detaljerade föreskrifter angående sättet för skärpningens användande vore meddelade

åt vederbörande myndigheter, skulle dock i fångens och allmänhetens ögon anordningen få sken af at vara gifven till pris åt vilkorlighet och godtycke. Att lemna domstolarne rätt att genom olika grader af inskränkning i kost skärpa ett förvandlingstraff torde emellertid icke heller vara lämpligt såsom alltför oförenligt med domstolarnes höga uppgifter; och måste vid dessa förhållanden, derest man skall begagna sig af skärpningsmedlet, inskränkningen i kost göras så effektiv, att den blir känbar för alla, som underkastas densamma. Äfven för samhällets sämst lottade medlemmar är en diet af vatten och bröd för en tid utöfver ett par dagar et verksamt ondt, då brödet saknar det för kroppens tillräckliga näring erforderliga ämnet animalisk ägghvita, hvaremot en för kortare tid med afseende på födans beståndsdelar nedsatt kost, deri detta ämne ingår, ej kan anses vara en under alla omständigheter verksam straffskärpning. Vid anordnandet af vatten- och brödstraffet kräfver naturligen den hygieniska synpunkten tillgodoseende, och kan detta ske på flera sätt, såsom genom lämpligen afpassede afbrott i bestraffningen, genom skärpnings inskränkning till ett fåtal dagar, derunder den kan kombineras med annan skärpning, eller slutligen genom at låta vatten- och brödstraffen allenast vara första delen af en längre fortsatt inskränkning i kost. Genom väl afvägda bestämmelser torde skärpnings i fråga kunna blifva användbar, jemväl på personer emellan femton och aderton år, utan att fordran på tilbörlig effektivitet åsidosättes.

Förlust af sängkläder eller hårdt nattläger är ett allmänt förekommande disciplinstraff inom straffinrättningar och användes jemväl mycket inom militärstraffrättens område. Så ega i Sverige direktörerna för de centrala fängvårdsinrättningarna och Konungens Befallningshafvande, såvidt angår länsfängelser och kronohäkten, förordna, att sängkläder för högst åtta dagar frantagas fånge, som brutit mot anbefald ordning, och kan detta straff, hvilket ofta användes, förenas med annan disciplinär bestraffning. Enligt

svenska strafflagen för krigsmakten kan arrest, såväl vaktarrest som sträng arrest, då någon af manskapet undergår straffet, skärpas genom mistning af sängkläder under hela strafftiden eller högst femton dagar.

Inom den allmänna kriminalrättens område förekommer hårdt nattläger såsom skärpning af frihetsstraff i England och Österrike.

I förstnämnda land aftjenas fängelse med tvångsarbete och enkelt fängelse på det sätt, att fången genomgår fyra särskilda stadier med olika behandling, och sker uppflyttningen från ett stadium till et annat i mån af fångens flit och uppförande. På första stadiet kvarblir fången minst fyra veckor och har derunder hårdt nattläger (plank bed) utan madrass, dock at barn under tretton år, män öfver sextio år och kvinnor erhålla hufvudkudde och en halmsäck. Kortaste tiden för vistelse på andra stadiet är åfvenledes fyra veckor, derunder fången två nätter i veckan hvilat på plank bed men öfriga nätter har madrass. På tredje stadiet med en tid af minst fyra veckor användes plank bed en gång i veckan, men på sista stadiet förekommer ej dylikt hviloläger.

Hvad beträffar Österrike, kunna der såväl straffarbete som fängelse efter domarens bepröfvande skärpas genom hårdt nattläger, som kan förekomma vid straffarbete högst tre och vid fängelse högst två gånger i veckan under hela strafftiden. Detta straffskärpningsmedel är afsedt att bibehållas enligt österrikiska strafflagsförslaget, som under vissa vilkår medgifver skärpning af hvarje art frihetsstraff för hela strafftiden eller en del af densamma genom användning af hårdt nattläger »auf Brettern«, dock högst två gånger i veckan.

Ofvan har redan omförmülts, att tyska regeringen 1892 framställt lagförslag om skärpning af tukthusstraff och fängelse under en tid af högst sex veckor genom hårdt nattläger, hvilket afsets kunna komma till användning med eller utan förening med inskränkning i kosten, men allenast

under två dagar af tre; och den skärpning af frihetsstraff, hvarom belgiska regeringen 1893 framställt förslag, består, enligt hvad ofvan sagts, utom af kostförminskning jemväl af hårdt nattläger, som skolat användas under straffets första trettio dagar och utgöras af bräda och hufvudkudde med eller utan täcke efter temperaturen.

Hårdt nattläger anses allmänt saasom ett synnerligen ändamålsenligt medel att skärpa frihetsstraff. Dess förtjenster äro ock stora. Användbart på personer af alla åldrar och af begge könen, är det, rätt anordnadt, alltid verksamt i den mening, att det tillfogar et fysiskt lidande, och om än detta ej är lika för alla individer, kan ej anses, at skillnaden i sådant hänseende i väsentlig mån beror på den olika samhällsställning fångarne tillhöra och de ekonomiska förhållanden, under hvilka de lefvat. Visserligen har man sökt göra gäldande, att de illa lottade individer, som äro vana att söka sin sofplats utomhus, hvar förhållandena kunna medgifva, ej skulle vara mottagliga för straffets affliktiva verkan, men härvidlag har man förbisett, at nämnda verkan till väsentlig del bör åstadkommas genom frånvaro af möjlighet att under hvilat tillfredsställa behofvet af upphöjdt stöd för hufvudet på annat sätt än medelst ena armen. Straffskärpningen gäller för att vara jemförelsevis ofarlig. I Sverige hafva klagomål om hygieniska vådor vid dess användning såsom disciplinstraff inom fängelserna eller bland militären ej afhörts, och i Tyskland har under en period af öfver tolf år ej konstaterats större antal sjukdomsfall, föranledda af militärarrests skärpning genom hårdt nattläger, än 50 på ett antal af 1385000 verkställda dylika skärpningar. En annan hufvudsaklig fortjenst hos skärpningsmedlet är lättheten att kombinera detsamma med annan skärpning.

I ett af de lagförslag, som utgöra förarbeten till den gällande svenska strafflagen, hade upptagits en art frihetsstraff under benämningen ensligt fängelse, som skulle kunna ådömas på minst sex och högst nittio dagar och

verkställas sålunda, att fången sex dagar å rad med lika många dagars afbrott emellan hvarje gång hålles innesluten i enrum utan sysselsättning. Såsom disciplinstraff förekommer förlust af sysselsättning inom de svenska fångelserna och visar der ofta vid lindrigare förseelser godt resultat. Användt på kort tid, torde straffet verka synnerligen olika och ofta innebära ett velkommet tillfälle till hvila och rekreation, i synnerhet om det skulle brukas såsom skärpning af kort tids frihetsstraff, och det torde därför ej lämpa sig såsom enbar skärpning af förvandlingsstraff. Såsom förstärkning af annan straffskärpning synes arbetsförlust dock ingalunda vara olämplig, enär den drifver fången att sysselsätta sina tankar med den belägenhet, hvori han befinner sig och orsakerna därtill.

Vid det olika omdömen underkastade skärpningsmedlet mörkt enrum ingår förlust af arbete såsom ett viktigt moment. Jemväl genom mörkret tvingas fången till sjelfbegrundelse, och straffets begge moment i förening medföra i regeln ett kämbart lidande. Såsom disciplinstraff inom fångvårdsanstalter är insättande i mörk cell allmänt förekommande, och i Sverige kunna direktör för central fångvårdsanstalt och, vidkommande länsfångelserna, Konungens Befallningshafvande förordna om dylikt straff för en tid af högst åtta dagar. Straffet användes vidare i Sverige för militära förseelser under benämningen sträng arrest, som kan ådömas för högst åtta dagar och uttgöres af inneslutande i mörkt enrum under strafftiden, dock med en dags afbrott efter hvar tredje dag.

Inom den utländska lagstiftningen förekommer i Österrike rätt för domstol att vid dom till straffarbete eller fängelse skärpa straffet genom mörkt enrum, straffarbete dock allenast för tre dagar i rad, hvarefter skall följa ett afbrott på minst en vecka, och fängelse för högst tjugufyra timmar utan afbrott, hvilket jemväl skall vara minst en vecka. I det österrikiska strafflagsförslaget är sistnämnda bestämmelse om skärpningsmedlets användning vid fängelse upptagen

såsom afseende alla tre arterna af frihetsstraff, och torde den omständigheten, att förslaget beträffande användning af mörkt enrum såsom straffskärpning anslutit sig till den gällande rätten, vitsorda medlets ändamålsenlighet.

Man anser i allmänhet, att i sydligare länder, der solljuset är mera intensivt, starkare verkan af inneslutande i mörkt enrum ernås än i nordligare klimat, der för öfrigt nationallynnet ej uppvisar samma liflighet utan lättare kan lämpas efter den stillhet och sysslolöshet, som straffet i fråga med nödvändighet medför. Olika är i regeln dess verkan på man och på qvinna, och är mörkret absolut, verkar det på många människor så starkt, att det vore förenadt med grymhet at fortsätta dermed. Den ångest, som stundom öfverväldigar fången, kan dessutom medföra våda för hans helsa i psykiskt afseende, fara för skada å ögonen kan uppkomma, och den i hygieniskt afseende skadliga inverkan, fängelset i och för sig i mer eller mindre mån alltid innebär, stegras genom utestängande af det helsofiendtliga bakterier dödande dagsljuset. Straffet måste användes med största varsamhet och har väl egentligen sin rätta plats bland disciplinstraffen. Vid användning såsom sådant kan straffet nemligen när som helst afbrytas, allt efter som det verkar. Emellan absolut mörker och halfdunkel är en betydlig skilnad, och den repressiva verkan, som det senare ästadkommes, är relativt så obetydlig att, om man beslutar sig för användning af mörkt enrum såsom straffskärpning, tvifvelsutan bør fordras, att ljuset såvidt möjligt utestänges. I gengäld bør tiden göras saa mycket kortare, utan att dock straffet bør användas i den försvagade gestalt, hvori det såsom ofvan nämnt upptagits i det österrikiska förslaget. Den fara för skada å förut friska ögon, som straffet kan medföra, ligger, enligt hvad från kompetent håll upplyses, hufvudsakligen deri, att öfvergången från mörkret till dagsljuset kan verka bländande, något som genom lämpliga anordningar utan svårighet kan förebyggas.

Det torde förtjena öfverväges, huruvida ej det i England rådande systemet med korta frihetsstraffs skärpning genom strängt arbete kan mana till efterföljd med afseende å förvandlingsstraff. Den, som i nämnda land dömes till fängelse med strängt arbete, sysselsättes under hela strafftiden, om denna ej öfverstiger en månad, och eljest minst en månad med sådant arbete, som hufvudsakligen är afsedt upprätthålla straffets afskräckande verkan. Fängelsearbetets ändamål i öfrigt att bidraga till fångens förbättring och att åstadkomma god arbetsprodukt anses för nämnda tid af underordnad betydelse, men vinna afseende under den öfriga strafftiden, der straffet öfverstiger en månad. Vål är sant, att det stränga arbetet medför betydlig respekt för straffet och att hygieniska invändningar ej kunna framställas, men straffskärpningen är jemväl egnad att afskräcka från arbete, och häri ligger det fornämsta skälet till att densamma icke kan till införande förordas. Om arbetet derjämte är improduktivt eller såsom förhållandet är med det i England förut förekommande arbete å trapqvarn eller med kringvidande af hjul och dylikt, för fången synes vara improduktivt, så är detsamma ännu mera förkastligt såsom beröfvande fången den känsla tillfredsställelse öfver ett verkställt arbete, som alltid bör vara med arbetet förenad. Att hos fången inprägla nämnda känsla är ett af frihetsstraffets viktigaste mål, och vid detta förhållande kan det ej vara tillrådligt att behandla en fånge så, att målet uppenbart motarbetas. Improduktivt arbete är följaktligen absolut förkastligt, och emot annat arbete, som är förenadt med sådan möda, att det kan anses vara ett straffskärpningsmedel, förekommer i öfrigt, att dess anordnande stundom erbjuder afsevärda praktiska svårigheter.

Man har på senare tider ej blott i Sverige utan äfven annorstädes väntat sig goda verkningar af et begränsadt användande af kroppsstraff i egentlig mening eller prygel till skärpning af frihetsstraff, särskildt för unga brottslingar. Man har framhållit de goda verkningar, aga såsom upp-

fostringsmedel rätt använd medför, och velat införlifva kroppsstraffet med den fostrande och danande behandling, som bör vara med frihetsstraff förenad. Då det emellertid ej torde kunna på allvar ifrågasättas att med prygel skärpa det korta såsom förvandlingsstraff använda frihetsstraffet, är här ej platsen at redogöra för skälen för och emot prygelstraffet.

Inskränkning i kost och hårdt nattläger torde vara de skärpningsmedel, som bäst lämpa sig för förvandlingsstraffet, der detta utgöres af kortvarigt frihetsstraff. Måhända ernåddes bästa resultat genom användning af bådadera i förening med hvarandra. Det är emellertid antagligt, att den dubla skärpningsens användning skulle medföra, att intetdera skärpningsmedlet kunde göras i och för sig särdeles strängt af hänsyn till nödvändigheten, att straffet ej medför men til helsan. Men då en större del af de fångar, som undergå förvandlingsstraff, icke äro vana vare sig vid riklig kost eller vid godt nattläger, skulle ett lindrigt verkställighetssätt mången gång medföra, att skärpningsen icke blefve särdeles känbar i annan mån än såsom medförande frånvaro af de förmåner, fängselifvet eljest erbjuder fångar af sådan klass.

För bedömande af frågan, hvilketdera eger företräde: hårdt nattläger eller inskränkning i kost, måste omständigheter af skilda slag tagas i betraktande, allt efter beskaffenheten af de så at säga lokala faktorerna. Begge skärpningsmedlen kunna göras fullt effektiva. Hårdt nattläger kan anordnas så, att ej annan hviloplats i cellen finnes än golfvet och ej andra kläder få brukas än gångkläder, och kostförminskningen kan gå så vidt, att ingen annan föda lemnas än vatten och torrt osmakligt bröd. Och å andra sidan kunna båda så anordnas, at ingen fara för skada till

helsan i normala fall förefinnes. Göres skärpningen jemförelsevis sträng, måste man vara beredd på tallrika af helsoskäl betingade undantagsfall, i hvilka den ej kan tillämpas. Möjligen skulle i saadant fall vara förmånligt med olika anordningar för normalfall och för undantagsfall. Till dessa senare borde i sådan händelse hänföras först och främst de, då helsan lade hinder i vägen för den strängare skärpnings verkställande, och i andra rummet de, då åldern öfver- eller understege vissa i lagen bestämda gränser. I hvarje fall borde vara tillgång till att, då den dömdes helsotillstånd absolut förbjöde hvarje skärpning, låta böterna aftjenas genom enkelt frihetsstraff.

Tiden för det skärpta frihetsstraffet likasom hvarje förvandlingsstraff bör bestämas i domen eller eljest af domstol. Orsaken härtill är redan ofvan omförmäld.

Att låta domstolen i hvarje särskildt fall ingå på ett bestämmande af det skärpta straffets innehåll, såsom man från vissa håll påyrkat, torde icke vara tillrådligt. Med sådana uppgifter kan domstolen ej lämpligen betungas. Ej heller vore ändamålsenligt att i annan mån åt de verkställande myndigheterna öfverlemna att bestämma skärpnings anordning i det särskilda fallet, än som betingas af valet emellan två olika skärpningsgrader, den ena för normalfall och den andra för de af helsoskäl betingade undantagsfallen.

En ganska viktig fråga är, huruvida det skärpta straffet bör användes jemväl för aftjenande af böter, som ådömts för enkla polisförseelser. Straffet kan möjligen synas i dessa fall för strängt, men frågans besvarande är beroende af samma omständigheter, som i allmänhet betinga förvandlingsstraffs skärpning. Erkänner man, att det oskärpta förvandlingsstraffet icke fyller sitt ändamål, kan det ej försvaras att använda det för aftjenande af talrikt förekommande böter för obetydligare förseelser. Det skärpta förvandlingsstraffet erfordras ingalunda på grund af allmänt

behof af starkare repression emot de brott, som beläggas med böter, utan i följd af annat förvandlingsstraffs otjenlighet.

Det återstår nu endast att nämna, att de här i korta drag lemnade antydningarna rörande förvandlingsstraffs lämpligaste beskaffenhet och innehåll icke referera sig til något särskildt land. Hvad våra nordiska länder beträffar, föreligger i dem erfarenhet angående användning af skärpta förvandlingsstraff, och det är uppenbart, att i fråga om förvandlingsstraffets gestaltning åt denna erfarenhet måste tillmätas den största betydelse. En vigtig roll spelar äfven tillvaron af en allmän opinion, som i följd af de verkningar, hvilka iakttagits af redan använda skärpta straff, kan hafva uppstått inom de särskilda länderna. I synnerhet gäller detta i fråga om vatten- och brödstraffet, hvilket ända målsenlighet dessutom på senare tider varit föremål för djupt ingående undersökningar.

I den paafølgende Diskussion, i hvilken fra dansk Side Politiinspektør Goll var Koferent, vandt den af Indlederen fremsatte Tanke kun betinget Tilslutning. Inspektør Goll resumerede sit Standpunkt i de tre Sætninger:

Under den bestaaende Ordning af Bødestraffen kan skærpede Frihedsstraffe ikke anbefales;

under en reformeret Bødestraf kan saadan Frihedsstraf finde Plads;

men kun i Skikkelse af Tvangsarbejde eller Fængsel med Arbejdstvang.

Förslag till ändrad organisation af provinsfängelseförvaltningen i Sverige.

I underdånig skrifvelse den 27 september 1901 ingaf Fångvårdsstyrelsen till Kongl. Maj:t efter en längre motive-ring förslag till ganska vidtgående ändringar i den nuvarande organisationen af förvaltningen af länsfängelser och kronohäkten. Nämda ändringsförslag afse hufvudsakligen att åstadkomma större centralisation och mera enhet i den penitentiära förvaltningen. Ett af de förnämsta hindren härför har varit, att Konungens Befallningshafvande i länen sedan gammalt haft en ganska vidsträckt befogenhet beträffande provinsfängelserna. Enligt Fångvårdsstyrelsens förslag skulle länsstyrelsernas befattning med fångvårdsanstalterna försvinna i den mån den icke afser ransakningsfångars och dermed likställda häktade personers vård och behandling, d. v. s. någon inskränkning i Konungens Befallningshafvandes befogenhet och ansvar i dess egenskap af högsta polismyndighet inom länen skulle ej ske.

Ur fångvårdsstyrelsens motivering för sitt förslag må här anföras följande, hvilket är särdeles belysande för den historiska utvecklingen af Sveriges fångvård och gifver ganska tydliga fingervisningar om den riktning, uti hvilken dess fortsatta reformerande bör gå.

»Redan den 14 april 1827 understälde styrelsen Kongl. Maj:ts pröfning en plan för fångvårdens förbättring. Deri föreslogs, att rikets fängelser borde indelas i tre klasser:

Den första borde bestå af länshäkten, under hvilka äfven stads- och häradshäkten skulle inberäknas; den andra af fästningsfängelser och den tredje af korrektionsinrättningar. I länsfängelserna skulle förvaras fångar på kortare tid och »med bestämd utsigt till snar befrielse» eller till förflyttning till fängelse af de båda andra klasserna, med andra ord ransakningsfångar, fängelsefångar på kort tid, bysättningsfångar och fångar å vatten och bröd. Och då styrelsen ansåge någon korrektionel behandling icke kunna ifrågakomma med dessa fångar, hade den heller inga andra åtgärder att med hänsyn till första klassens fängelser föreslå än hvad som i dem kunde »afhjälpa trängsel och förstärka säkerheten». I fästningsfängelserna borde förvaras straffångar på längre tid eller på lifstid; i korrektionsinrättningarne försvarslösa, vanartiga och lätjefulla personer.

Denna allmänna plan för organisationen af rikets fängelseväsen gillades af Kongl. Maj:t den 21 juni 1827 och kvarstår ännu till sina grunddrag orubbad. Hvad angår första klassens fängelser, blef dock deras här så förbisedda betydelse redan tio år senare på helt annat sätt uppskattad. Då förklarade nämligen styrelsen i sin den 30 december 1837 till Kongl. Maj:t afgifna berättelse för föregående året, att ett förbättradt fängelseväsende kräfde förbättring först af länshäkterna ock andra större förvaringsfängelser samt sedermera ock af straffängelserna. I följd af beslutet vid riksdagen 1840—1841 blef ock ombildningen af länshäkterna fastslagen såsom utgångspunkten för den då inledda reformen af Sveriges fångvård, men samma beslut åstadkommo ock den ändring af deras dittillsvarande ställning, att de, från att vara endast häkten för ransakningsfångar och ofvan antydda fångar på kort tid nu jemväl blefvo verkliga straffängelser.

Härmed blef ock Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes ställning till fångvården i riket en annan än ditintills. Ifrån att hafva under sin tillsyn haft häkten »utan korrektionel betydelse» underlades dem nu straffängelser med de

viktigaste korrektionela uppgifter. Länsstyrelserna blefvo verkliga fångvårdsmyndigheter, en hvar i sitt län. Men om äin med hänsyn til fångelsernas beskaffenhet betecknande ett utomordentligt framsteg, hade dock reformarbetet på denna punkt i sjelfva verket återfört fångvårdsadministrationen till en rätt likartad organisationsståndpunkt som den, hvilken den 3 februari 1825 föranledt uttalandet om svårigheten att förvänta någon enhet och fullständighet i styrelsen af rikets fångvårdsanstalter,« så länge vården och förvaltningen deraf vore delad på flere auktoriteter«. Då voro dessa blott sex. Nu hade de blifvit minst tjugufyra.

Hos fångvårdsstyrelsen väckte detta dock ingen betänklighet. Den var så upptagen med omsorgerna om de starkt överbefolkade fångelserna af andra och tredje klassen samt af den nyanordnade kronoarbetareskåren, att den tvärtom med största tillfredsställelse ville fortfarande å Kongl. Maj:ts Befallningshafvande öfverlåta hela befattningen med första klassens fångelser. I sitt förslag af den 28 augusti 1846 till provisoriskt reglemente för de nya länsfångelserna hemställer den därför, att Kongl. Maj:t måtte åt sina befallningshafvande i länen anförtro att antaga, hvar vid sitt länsfångelse, dess direktör och vaktbetjening. Men i skrifvelse af den 24 november samma år tillbakavisar Kongl. Maj:t detta förslag såsom »icke fullt öfverensstämmande med fångväsendets nuvarande organisation« och anförtror uppdraget åt fångvårdsstyrelsen, som dock borde utöfva det efter samråd med vederbörande befallningshafvande. Svårigheten för fångvårdsstyrelsen att under då rådande kommunikationsförhållanden kunna vidmagthålla första klassens fångelser, hvilka voro kringspredda öfver hela landet och hvilkas föreståndare ännu då ej i allmänhet egde den bildningsgrad, som måste för en mera sjelfständig tjänsteförvaltning förutsättas, gjorde dock oundvikligt att åt de olika länsstyrelserna och dessas ombud, tillsyningsmännen vid kronohäktena, anförtro den närmaste ledningen af ifrågavarande fångelser, äfven om dermed önskelig »enhet och fullständighet«

i fångvårdens styrelse måste mera eller mindre lemnas derhän. Och i nära öfverensstämmelse med det faktiska förhållandet står ock nådiga reglementet för läns- och kronofängelserna i riket af 28 maj 1867, deruti fångvårdsstyrelsen mera anvisas ställningen af en i efterhand stående samstyrelse med Kongl. Maj:ts Befallningshafvande än af en central öfverstyrelse öfver länens fångvård.

Den redan anmärkta ändringen i länsfängelsernas penitentiära betydelse, som i följd af besluten vid 1840—41 årens riksdag kom till stånd och genom nådiga förordningarne den 4 maj 1855 och den 21 december 1857 samt strafflagen den 16 februari 1864 både inriktades och fullföljdes, har emellertid på grund af straffmildringarne i lagen af den 29 juli 1892 stadgade utsträckningen af enrumsstraffet blifvit på senaste tiden i hög grad förstärkt. Under det tidigare i länens fångelser förvarades blott ett mindre antal af rikets till straffarbete dömda fångpersonal, för hvars inrymmande de centrala fångelserna hufvudsakligen togos i anspråk, har förhållandet nu blifvit ett alldeles annat; och om icke på grund af nådiga förordningen af den 30 maj 1873 cellafdelningar anordnats vid centralfängelserna å Långholmen, i Malmö och å Nya Varfvet, af hvilka den å sistnämnda plats nyligen ytterligare utvidgats, skulle dessa fångelser numera i det närmaste stå tomma och så godt som hela fångpersonalen i riket vara att finna i länens fångelser. Gemensamhetsfångarne utgöra nämligen numera föga mer än 250, af hvilka omkring 215 män. På grund af de nämnda centralfängelsernas cellafdelningar har emellertid sagda förhållande kunnat förekommas, dock icke i högre grad än att flertalet af rikets straffångar nu üro att finna icke i fångelserne af andra, utan af första klassen, således icke i de centrala utan i länens fångelser.

Huru ifrågavarande ändring under senast gångna fyra årtionden fortskridit, visa nedanstående siffror:

Straffångar förvarade vid ingången af

år 1858:	i centralfängelser	2,942;	i länens fängelser	244;		
» 1874:	-	»	2,535;	-	»	752;
» 1891:	-	»	1,415;	-	»	675;
» 1899:	-	»	696;	-	»	840;
» 1900:	-	»	682;	-	»	812;
» 1901:	-	»	679;	-	»	944;

Under det de till centralfängelserna under 1898 nykomna straffångarna utgjorde 173, inkommo till länens fängelser under samma år 1,678. År 1900 uppgick den förra siffran till 196, den senare till 1,799. Inräknar man vidare de till länens fängelser ingående fängelse- och bötesförvandlingsfångarne, hvilka årligen uppgå till ett antal af 15—18,000, torde väl vara till fullo bestyrkt, att tyngdpunkten inom rikets fängsvård numera är att finna inom den närmast under Kongl. Majt:s Befallningshafvande lagda delen af fängelseförvaltningen.

I jembredd med med den fortskridande omgestaltningen af 1827 års »fängelser af första klass», hafva ock i fråga om dess fängelser af andra och tredje klasserna genomgripande förändringar egt rum. Ifrån att ända till fjorton dessa båda klasser tillhörande fängsvårdsanstalter, bland hvilka de sedermera tillkomna kronoarbeitsstationerna icke inräknats, samtidigt varit ställda under fängsvårdsstyrelsens direkta förvaltning, stå nu i denna ställning blott fyra centrala straffängelser och likaledes blott fyra centrala tvångsarbetsanstalter, således tillsammans åtta, deribland dock en, centralfängelset i Malmö, under viss förutsättning föreslagits till indragning. Desto kraftigare verkar och motsättningen emellan denna siffra och de tillsammans fyra-tiotre länsfängelser och kronohäkten, hvilka äro ställda under särskilda lokalförvaltningar, hos hvilka penitentiär fackkunskap och särskildt fängsvårdsintresse icke kunna fordras ehuru, såsom redan visats, det penitentiära arbetet

i öfvervägande mån numera förlagts just till dessa fängelser.

Men icke blott beträffande förhållandet emellan länens fängelser och de centrala fångvårdsanstalterna har under senare tid djupgående förändringar inträdt. Utvecklingen har på alla håll undanträngt den länsgräns, som en gång för ifrågavarande del af fångvårdsförvaltningen var organisationens hufvudgrund. Fängelséföreståndarne rekryteras numera från de tjänstemannaled, som arbeta mera direkt under fångvårdsstyrelsen och som därför äro mindre kända af lokalstyrelserna än af den förra, de äro nu vida bättre utbildade för sitt kall och ega i allmänhet ock de egenskaper, som krävas för en mera sjelfständig embetsförvaltning. I känslan häraf hafva de ock redan för flera år tillbaka i ingifven petition anhållit om styrelsens åtgärd i det syfte att de måtte, i likhet med centralanstalternas tjänstemän, beredas förmånen af att varda ställda direkt under styrelsen. Om än fortfarande indelad till tjänstgöring vid olika fängelser har dock bevakningspersonalen vid dessa alltmera lärt att uppfatta sig såsom en enda kår. Skillnaden i tjänstgöringssättet vid länens fängelser och de centrala straffanstalterna är numera blott obetydlig, sedan äfven de senare blifvit i öfvervägande grad enrumsfängelser.»

Fångvårdsstyrelsen hänvisar derefter till tvenne samtidigt med de nu ifrågavarande organisationsändringarne till Kongl. Maj:ts pröfning och stadfästade hänskjutna reformförslag, hvilka båda förutsätta, att ett fullständigt särskiljande af de nu samstyrande myndigheternas befogenhetsområden komme till stånd. Berörda reformförslag afse dels ett ändamålsenligare tillgodogörande af fångpersonalens arbetskraft under fångvårdsstyrelsens direkta ledning och med möjligast vidsträckta tillämpning af principen: fångarbete för statens egen räkning för framställande af för dess olika förvaltningar användbara och behöfliga föremål, dels upphäfvande af den under länsstyrelserna sorterande

fånggevaldigersinstitutionen och fångföringsbestyrets öfverflyttande å provinsfängelsernas bevakningspersonal.

Af de detaljerade författningsförslag, hvilka följa efter framläggandet af här ofvan i korthet antydda grundsatser, torde förslaget till »förnyadt nådigt reglemente för läns- och kronocellfängelserna i riket» vara det ur ren fångvårdsynpunkt mest intresseväckande, och meddelas här till slut ett utdrag af detsamma, i hvad det rör de föreslagna fängelsedirektionernas sammansättning och befogenhet.

§ 1.

Ledningen och förvaltningen af läns- och kronocellfängelserna handhafvas närmast under fångvårdsstyrelsen af fängelsernas direktionser.

Ordförande i fängelsedirektion förordnas af Kongl. Maj:t på fångvårdsstyrelsens förslag. Ledamöter äro samtliga de vid fängelset anställda tjenstemän, der ej för visst fall finnes annorlunda stadgad.

§ 2.

Fängelses tjenstemän äro föreståndare, under benämning direktör eller bevakningsbefälhafvare, samt prest och läkare, der sådane äro vid fängelset anstälde.

§ 3.

Tjenstemännen tillsättas af fångvårdsstyrelsen efter yttrande af fängelsedirektionens ordförande.

I fråga om kompetens och lämplighet inhemtas före tillsättandet yttrande angående prest af vederbörande domkapitel och angående läkare af medicinalstyrelsen.

Vaktbetjening såväl ordinarie som å extra stat tillsättes af fångvårdsstyrelsen.

§ 4.

Fängelsedirektionen åligger:
att biträda fångvårdsstyrelsen vid inseendet öfver fängelset;

att i ordningsmål utöfva bestraffningsrätt öfver fångarne i enlighet med hvad härnedan bestämmes;

att, der för tjänsteman eller betjening vid fängelset sökes tjänstledighet, så ock vid vakans anmäla ärendet till fångvårdsstyrelsens afgörande; egande direktionen, der sådant af omständigheterna påkallas, om befattningens upprätthållande förordna, intill dess fångvårdsstyrelsen hinner i frågan besluta;

att i fråga om afsked från befattning vid fängelset till fångvårdsstyrelsen jemte eget yttrande insända vederbörandes ansökning;

att, der i fråga om erforderliga nybyggnader och reparationer vid fängelset besigtningssinstrument och förslag böra fångvårdsstyrelsens pröfning underställas, dem till styrelsen med eget yttrande insända;

att der fångvårdsstyrelsen så äskar, låta föranstalta om arbetens utförande och förnödenheters upphandling för fängelsets räkning; samt

att afgifva utlåtanden ej mindre öfver ansökningar om fångars frigifvande än äfven i de öfriga frågor, hvilka fångvårdsstyrelsen till dess yttrande hänskjuter.

§ 5.

Ordförande och ledamöter i fängelsedirektionen ega hvar för sig att för densamma framlägga ärenden till handläggning och beslut. Direktionen, vid hvars sammanträden kortfattade protokoll föras, kan ej fatta beslut, utan att jemte ordföranden fängelseföreståndaren i ärendets handläggning deltager. I fråga om fånges bestraffning i ordningsmål är ordföranden allena beslutande; och må fängelsets predikant icke deltaga i handläggningen af dylikt mål. I öfriga ärenden ega ordförande och ledamöter hvar för sig en röst, och skall, der skiljaktiga meningar yppa sig men rösterna äro lika delade, ordförandens mening gälla.

§ 6.

Ordförande i fängelsedirektion åligger särskildt:

att låta kalla direktionen till sammanträde en gång i hvarje månad inom tionde dagen i månaden och i öfrigt så ofta ärendena det påfordra;

att afgifva yttrande i fråga om tillsättande af tjänstemän vid fängelset;

att å kassarapport, som vid månadssammanträdet af fängelseföreståndaren framlägges, attestera ej mindre utgiftsposternas behöriga verificering än äfven fängelsets i kontanter eller bankbevis för dagen inneliggande kassabehållning;

att hålla tillsyn derå, att i rätt tid och ordning till fångvårdsstyrelsen afgifvas stadgade redogörelser, äfvensom att i öfrigt fängelsets tjänstemän fullgöra sina skyldigheter;

att derest tjänsteman eller vaktbetjening beträdes med fel eller försummelse i sin befattning, derom til fångvårdsstyrelsen göra anmälan; och må ordföranden i afvaktan på det beslut, styrelsen jemlikt dess instruktion eger fatta, den felaktige från befattningens utöfvande afstänga.

Knut Blomquist.
Fängelsedirektör.

Den hvide Slavehandel og dens Bekæmpelse.

I.

Det har gennem Aarhundreder været en bekendt Sag, at de østerlandske Haremer for en ikke ringe Del forsynes med vesterlandske Kvinder, der indkøbes som Slavinder efter ved List eller Tvang at være bragt i vedkommende Sælgers Vold.

Det skulde da ikke ligge fjernt at antage, at de »civiliserede« Landes Bordeller ogsaa i stor Udstrækning forsynes paa en tilsvarende Maade. Desuagtet er det først i den aller-nyeste Tid, at dette Analogiforhold er paavist. Og den Slags Trafik har mærkelig nok vist sig særlig at kunne florere i Ly af Nutidens strænge Lovbud til Individets Beskyttelse. De Bud, der sikrer mod Overgreb fra Samfundsmyndighedernes Side, skærmer, hvor de ikke burde, og Forholdet er omvendt med dem, der skal værge mod Overlast fra Privates Side. De paagældende Forbrydelser danner en temmelig kompliceret Række af Handlinger; og det Forhold, som kan rammes med Straf, har det i Almindelighed været umuligt at føre Bevis for, ialfald før Skaden er sket, og det som oftest er bleven for sent at gøre noget derved. Dertil kommer, at de forskellige Handlinger i de fleste Tilfælde vil være at tilregne forskellige Personer, og at kanske de mest skyldige unddrager sig Forfølgning, om det en sjelden Gang lykkes at faa Beviser, fordi de opholder sig i et andet Land end det, hvor Forfølgningssagen rejses, saa at Reglerne om

vedkommende Lands Straffedomstoles eller Strafferets Virkeomraade er til Hinder.

Forfølgningen af den hvide Slavehandel bereder, som det heraf vil fremgaa, mange Vanskeligheder, og de staar i Forbindelse med saa mange fine Spørgsmaal, at det ubetinget maa anses for et Emne værd saavel theoretiske som praktiske Juristers Opmærksomhed. Hidtil har man i den juridiske Verden imidlertid mest betragtet Sagen som et Udslag af vor Tids mange Hjælpeforeningers »utidige« Virke-
trang. Man er ikke lidet tilbøjelig til at undervurdere Betydningen af, hvad alle disse foretager sig. Det er da maaske ikke af Vejen at se lidt paa, hvorledes det Korstog, som nu prædikes mod den hvide Slavehandel, tog sin Begyndelse.

Netop for 25 Aar siden dannedes under den kontinentale og britiske Abolitionistføderations Kongres i Genf *L'Union internationale des amies de la jeune fille* efter Initiativ af en Mme Humbert fra Neuchâtel (ikke at forveksle med den berygtede parisiske Svindlerske). Man satte sig egentlig som Opgave at beskytte unge Piger, som rejser til fjerne Lande for at tjene sit Brød. Denne Forening, der nu tæller mangfoldige Tusinde Medlemmer, har oprettet et stort Antal Fæstekontorer og ikke mindre end 240 Redningshjem eller Asyler i de forskellige Lande (deriblandt i Argentina). Under sit Arbejde stødte nævnte Forening snart sammen med dem, der forhandlede »friskt Kød« til Utugtsmarkedet. Man fik ogsaa snart at mærke, at Lovene ydede liden Hjælp i det ene som det andet Land; og desuagtet lykkedes det i mange Tilfælde gennem ihærdigt Arbejde at krydse de listige Agenters Kunstgreb. Eftersom Afsløringerne forfleredes blev Raabet paa de offentlige Myndigheders kraftige Indskriden mere og mere højlydt. I den tyske Rigsdag blev Sagen flere Gange fra Begyndelsen af 80-Aarene bragt frem, indtil man i 1897 ved Behandlingen af Udvandrerloven fik vedtaget sammes

§ 48*), der paa en vis Maade maa betegnes som en vigtig Milepæl i Udviklingen, om denne Bestemmelse end ikke er tilstrækkelig omfattende for Øjemedet, selv sat i Forbindelse med den tyske Straffelovbogs Bestemmelser om Rufferi og Kobleri. Derimod tør man nok betegne den nye norske Straffelov af 22. Maj 1902 §§ 141, 200—206, 216, 217 og 224 sammenholdt med sammes §§ 12, 14 og 36 som temmelig fuldstændig i strafferetslig Henseende.

Ved Behandlingen af Prostitutionsspørgsmaalene paa den internationale Fængselskongres i Paris i 1895 (se dette Tidsskrift Aarg. XIX S. 1 ff.) blev den hvide Slavehandels planmæssige Bekæmpelse første Gang Genstand for en mere almindelig indgaaende Drøftelse, om man end særlig tog Sigte paa Beskyttelse af mindreaarige Kvinder. Paa en international Sædelighedskonference i Bern Aaret efter bragte Hilty, Udgiver af »Politisches Jahrbuch der schweizerischen Eidgenossenschaft« den hvide Slavehandel frem, og Konferencen rettede en Henvendelse til det schweiziske Forbundsraad om at tage Initiativ til en international Overenskomsts Afslutning, uden at det dog førte til noget.

Først i 1899 kom der rigtig Fart i Tingene, idet *the National Vigilance Association* i London fik samlet en privat international Kongres, dersteds under stærk Tilslutning fra alle Lande. Foruden at befæste og organisere den internationale Samvirken mellem de forskellige Landes private Foreninger til Hjælp for og Beskyttelse af den hvide Slavehandels Ofre, trak Londonerkongressens Forhandlinger og Beslutninger op Grundlinierne for de Lovændringer og administrative Forføjninger, som i de forskellige Lande var

*) Denne § er saalydende: »Wer eine Frauensperson zu dem Zwecke, sie der gewerbmässigen Unzucht zuzuführen, mittelst arglistiger Verschweigung dieses Zweckes zur Auswanderung verleitet, wird mit Zuchthaus bis zu 5 Jahren bestraft. Neben der Zuchthausstrafe ist der Verlust der bürgerlichen Ehrenrechte auszusprechen, auch kann zugleich auf Geldstrafe von 150—6000 Mark, sowie auf Zulässigkeit von Polizeiaufsicht erkannt werden«.

paakrævede, ligesom ogsaa antydedes Hovedindholdet af de internationale Overenskomster, der gjordes fornødne.

I London var de tre nordiske Lande som de fleste andre civiliserede Stater repræsenterede. Ialt mødte omkring 150 Delegerede.

I Amsterdam holdtes i Oktober 1901 en mere faatallig Konference, hvor Danmark ikke lod afgive Møde; men Sverige og Norge var repræsenteret. Denne Konference havde til Øjemed at tilrettelægge og forberede de Emner, som skulde komme under Forhandling ved den da endnu ikke sammenkaldte, men vel bebudede Konference i Paris, hvorom nedenfor.

II.

I de tre nordiske Lande er hidtil, saavidt man har kunnet erfare, ikke mange Tilfælde af »hvid Slavehandel« forekommet; noget virkelig paaviseligt Tilfælde af »Indførsel« i Utugtøjemed af narret eller tvungen Kvinde er ikke Forf. bekendt, hvorimod »Udførsel«, omend blot mere lejlighedsvis er paavist. Det har dog ved flere Lejligheder fremstillet sig som tvivlsomt, hvorvidt Ofrene virkelig har været i god Tro. De nordiske Lande staar baade ved sin Beliggenhed (særlig Norge og Sverige) og ved Folkenes Sædelighedsfølelse noksaa fjernt i Forhold til den internationale Prostitutionstrafik. Sprogforskellen er iøvrigt næppe nogen Hindring. Forf., der i 1895 havde Anledning til at sætte sig nærmere ind i Prostitutionsforholdene i Paris, bragte i Erfaring, at de skandinaviske Lande var repræsenterede blandt de da indskrevne Prostituerede! Paa Grund af Vanskelighederne ved at komme efter Fødested (de Prostituerede har ofte falske Navne og falske Papirer), var det dog ikke godt at afgøre, hvormange Repræsentanter for Norden, der var.

I Sverige er Organisationen af Arbejdet til Bekæmpelse af den hvide Slavehandel mere fuldkommen end i Norge og Danmark.

Den danske Straffelovs § 174 om Forførelse til Utugt af Pigebarn under 16 Aar og Rufferibestemmelsen i §§ 182—83 og §§ 210 fg. om Krænkelser af andres Frihed muliggør ikke en Strafforfølgning overfor hvid Slavehandel i ønskeligt Omfang. Medskyldighed i §§ 170—171 eller andre desl. Forbrydelser bliver der vanskelig Bevis for.

Den svenske Straffelovs Kap. 15 §§ 17 og 18, der straffer Bortførelse af Kvinde mod hendes Villie i Utugtsøjemed eller om hun er umyndig endog med hendes Villie, om Samtykke mangler fra »Målsman« eller Værge — Kap. 18 §§ 11 og 12 om Kobleri rækker vistnok lidt længer, men kunde nok trænge til nogen Supplering.

Den nye norske Straffelov af 22. Maj 1902 truer i § 141 den, som ved falske Forespejlinger eller anden underfundig Adfærd forleder nogen til at udvandre, eller som medvirker dertil, med Bøder eller Fængsel indtil 1 Aar.

§ 200 sætter Fængsel indtil 1 Aar for Forførelse til utugtlig Omgængelse med en anden eller Medvirken i saadan Forbrydelse. § 201 skærper Straffen, om vedkommende er under 16 Aar.

Efter § 202 straffes den, som forleder nogen til at gøre sig en Næringsvej af at holde sit Legeme tilfals til Utugt — eller som medvirker — med Fængsel indtil 4 Aar; men indtil 6 Aar om den forlede er under 18 Aar eller i utugtigt Øjemed er befordret ud af Riget.

§ 203 sætter Fængsel indtil 2 Aar for den, der søger at afholde nogen, der gør sig en Næringsvej af at holde sit Legeme tilfals til Utugt, fra at ophøre dermed.

§ 206 har samme Straf for den, der af Vindesyge fremmer andres utugtige Omgængelse, eller som udnytter denne i vindesygt Øjemed. Straffen skærpes, om vedkommende er under 18 Aar eller i utugtigt Øjemed befordres ud af Riget.

Efter § 216 straffes den, som bevirker eller medvirker til, at en umyndig under 18 Aar ulovlig unddrages eller holdes unddragen fra sine Forældres eller andre Vedkommendes

Omsorg eller Myndighed, med Fængsel indtil 3 Aar. § 217 skærper Straffen, om Forbrydelsen er forøvet mod Barn under 16 Aar i utugtigt Øjemed eller af Vindesyge eller for at forberede nogen i §§ 200 fg. omhandlet Forbrydelse.

Endelig har § 224 Fængselsstraf indtil 10 Aar for den, som ved Magt, Trusel, eller underfundig Adfærd ulovlig bringer nogen i sin eller en andens Vold for i utugtigt Øjemed at føre vedk. til et fremmed Land.

III.

Foruden at udfylde eller ændre sin Straffelovgivning, saa at den kan ramme den hvide Slavehandel i dens forskellige Ytringsformer, vil de forskellige Stater have som Opgave at sørge for Opsyn med Ind- og Udvandring særlig af unge Kvinder og at ordne sit Efterretningsvæsen, saa at man med Lethed kan samvirke med andre Landes Myndigheder.

Endelig gælder det at rydde af Vejen alle af Landsgrænserne flydende processuelle Hindringer mod Strafforfølgning, baade med Hensyn til at udstrække Straffedomstolenes Virkeomraade og til at lette Samvirken mellem Undersøgelsesmyndighederne i de forskellige Lande.

Naar under den nu gældende Tingenes Tilstand Politiet er heldigt nok til at opspore og gribe mistænkelige Personer, som efter al Sandsynlighed kan være skyldige, viser sig de største Vanskeligheder ved at faa Dom over dem for deres Forbrydelse. Dette glipper gerne, fordi den er forøvet eller paabegyndt i Udlandet. Og bortset herfra er det omtrent umuligt at udrette noget med den nuværende Kommunikationsmaade mellem Politimyndigheder og Forhørsdommere i de forskellige Lande. Først skal vedkommende Dommer eller Polititjenestemand skrive til Stedets Prokurør (Statsadvokat-Fiskal osv.), denne igen til Justitsministeren (ofte med en Melleminstans), saa denne til Udenrigsministeren, denne til Landets Gesandt i vedk. fremmede Stat, denne

igen til den fremmede Udenrigsminister, som har at lade Sagen gaa videre til Justitsministeren, der saa skal skrive til vedkommende lokale Myndigheder. Først da kan disse sætte sig i Bevægelse. Naar saa Oplysningerne langt om længe er bleven indhentede, skal alle Dokumenter tilbage samme Vej, og paa den Maade kan der gaa baade Uger og Maaneder. (Den officielle Korrespondance er som bekendt aldrig hurtig). Imidlertid havde man paa vedkommende Sted maattet holde den mistænkte arresteret. Men Vidnerne, de ledsagede Kvinder, kunde man jo ikke vel holde fast den lange Tid, og selv om Sagen kunde været bragt i Orden med et rask Greb og en hurtig iværksat Proces, saa løber som oftest alt ud i bare Skrivelser, og saa faar man maaske efter alt dette paagældendes Frifindelse paa Grund af Bevisets Stilling. Om man end ikke var bange for hans Reklamationer ang. Erstatning for ulovlig Arrest, saa synes det klart, at vedkommendes Handleiver maa blive slappet; og i Stedet for at have den samme Historie om igen, saa vil man maaske næste Gang heller lade det tvivlsomme Følge passere.

Og Kontrollen med Ofrene ved Udførsel er ogsaa yderst vanskelig at gennemføre. Man ved nok saa god Rede paa, at der foregaar den livligste Trafik til de og de Steder, og tillige, at den udgaar fra visse Havne. For at tage et Eksempel kan meddeles, at man er kommen efter, at der i flere Aar over Genua er bleven udført unge Piger i stort Antal bestemte til Utugtshuse i Sydamerika. Anslagsvis har været angivet omtrent 1200 om Aaret! Disse kommer alle fra andre Lande end Italien; Agenter rekruterer over hele Europa. De italienske Piger udføres over andre Landes Havnestæder, særlig Marseille, Antwerpen og Hamburg. Pigerne er gerne i en Alder fra 16 til 25 Aar. De er i Almindelighed ikke forsynede med Pas, men har enten Arbejdsvandrebog eller Pas som Tjenestepiger. De rejser hyppigst i Grupper paa 5 til 8 eller 10 med hvert Skib og opgives at være Tjenestepiger eller Opvartningspiger, som

søger Arbejde hinsides Havet. De er alle villige til at forsikre, at de ikke er narrede afsted, og rejser i Regelen sammen med en mandlig Ledsager, som omtrent altid siger sig at være gift med en af Pigerne og at være en Slægtning af de øvrige i Følget. Folkene ombord, som iagttaget den samme Mand stadig rejsende over med en ny Hustru og et nyt Sæt kvindelige Paarørende, forstaar vel, hvordan Tingen er fat, og hvis Kaptejnen er interesseret i at hindre Trafiken, kan det med Lethed ske ved at gøre Anmeldelse til Politiet paa Bestemmelsesstedet. Men i de fleste Tilfælde vil de vistnok helst være fri for Ulejligheden og lader Sagen gaa sin Gang. De rejsende Agenter er alle forsynede med Legitimationspapirer fra Bestemmelseslandet (som oftest Argentina), men har gerne ogsaa saadanne fra det Land i Europa, som de for Øjeblikket helst vil regnes for at tilhøre. Disse Kosmopoliters virkelige Nationalitet er i Almindelighed yderst vanskelig at bringe paa det rene. Politiet i Genua har flere Gange forsøgt at skride ind; men Lovgivningens Bestemmelser har ikke strakt til.

Fra Genua udgaar svære Passagerdampere, som kan have indtil 1200 ja op til 1500 Tredieklassepassagerer. Man indser let, hvor vanskeligt det er i en saadan Sværm at anstille virksomme Undersøgelser, og Ofrene er ofte selv lidet villige til at give sig Politiet i Vold i den fremmede By, hvis Sprog de som oftest ikke forstaar.

Som mistænkelige Havne nævnes almindelig: i Tyskland: Hamborg, Bremen og Bremerhafen — i Frankrig: Bordeaux, Marseille, St. Nazaire, La Pallice og La Rochelle — i England: Southampton og Liverpool — i Belgien: Antwerpen — i Holland: Amsterdam — i Spanien: La Coruna, Villagarcia, Vigo, Barcelona og Cadix — i Portugal: Lissabon og Leiscaës — i Italien: Genua og Neapel — i Østerrig: Triest og Fiume.

Man har af og til sammenlignet de Agenter, der driver den hvide Slavehandel, med Edderkoppe, og det er noksaa træffende. Efter at vedkommende Kvinde med lokkende

Tilbud er narret med, sikrer de sig gerne første Tag i hende ved at faa hende til at tage imod og bruge de falske Attester, de skaffer hende, hvor det gælder en og anden oftest maaske ufoønden Legitimation, paa hvilken de ikke har været belavede. Bagefter er det da saa nemt at skræmme dem fra at søge Tillugt hos Politiet. Derved aabenbares nemlig deres Falskneri. Senere bruges videre Kunstgreb. Kredit indrømmes hende paa Fornødenheder, som de kommer til at trænge til, fordi den først lovede Plads slaar fejl osv. Med forskellige Imødekommenheder holdes Spillet gaaende, indtil alle Udveje synes stængte, og saa ender det vel i de fleste Tilfælde med, at Kvinden som Befrielse tager Engagement som Bordelpige, om hun da ikke forinden ved Tvang eller List uden hendes egen Villie de facto er bleven gjort dertil.

Den Lethed, hvormed Ofrenes Spor forsvinder, naar de ikke selv — undtagelsesvis — faar Anledning til at tilkalde Hjælp, før de giver sig over og tager sin Skæbne, gør, at man har saa vanskeligt ved statistisk at angive, hvor mange Ofre der er fra det ene eller fra det andet Sted.

Man maa ogsaa have dette for Øje her i Norden, naar man dysser sig ind i den Bevidsthed, at her paa vore Kanter er Fred og ingen Fare.

IV.

Allerede før Kongressen i London var der bleven gjort Forsøg paa at faa den engelske Regering til at give denne en officiel Karakter. Det lykkedes imidlertid ikke.

Derimod blev det i London erkjendt som nødvendigt, at de forskellige Landes Regeringer satte sig i Bevægelse for at træffe en Overenskomst om de mange Forhold, som maatte ordnes i Fælleskab Land og Land imellem.

Efter forskellige Forhandlinger og Henvendelser til et Par andre Staters Regeringer, gav den franske Republiks

Regering et imødekommende Svar, og den udsendte da Indbydelse til forskellige Lande om at sende indtil 3 Delegerede til en Konference i Paris til Forhandling angaaende 1) visse Fællesregler med Hensyn til Strafbarheden af Forførelse til Utugt med andre — 2) Konvention om Ordning af Forholdet med Forfølgningen uden Hensyn til Landsgrændser, Udlevering af de skyldige, hurtigst mulig Efterkommelse af Begæring om Bevisoptagelse i fremmed Land, om Grænsekontrol m. m.

Ved denne Konference, der holdtes i Paris i Tiden fra 15. til 26. Juli 1902, var foruden alle de europæiske Lande (undtagen Balkanhalvøens Stater) Brasilien repræsenteret. De nordamerikanske Fristater og Argentina lod ikke møde.

Som Resultat af Konferencens Forhandlinger fremkom nedenstaaende Forslag til Konvention og til Fællesaftale (*Arrangement*), hvilke de Delegerede enedes om at forelægge sine respektive Regeringer til nærmere Prøvelse.

A.

Forslag til Konvention.

-----
i lige Grad opfyldte af Ønsket om at gøre saa virksom som muligt Repressionen af den Trafik, der er kendt under Benævnelsen »den hvide Slavehandel«, har til den Ende besluttet derom at aftale en Konvention osv. — — — —

Art. 1.

Straffes bør enhver, som — for at tilfredsstille andres Lidenskaber — har fæstet, lokket eller forledet en mindre-
aarig Kvinde til at tage Plads med Sigte paa hendes Anvendelse til bedriftmæssig Utugt (endog om hun samtykker)

og uden Indskrænkning af den Omstændighed, at de enkelte Handlinger, som danner Forbrydelsens Gerningsindhold, er forøvede i forskellige Lande.

Art. 2.

Straffes bør ogsaa enhver, som — for at tilfredsstille andres Lidenskaber — ved Hjælp af List, Voldshandlinger, Trusler, Misbrug af Myndighed eller hvilket som helst andet Tvangsmiddel har fæstet, lokket eller forledet en Kvinde over Mindreaarighedsalderen til at tage Plads med Sigte paa hendes Anvendelse til bedriftmæssig Utugt, uden Hensyn til, at de enkelte Handlinger, som danner Forbrydelsens Gerningsindhold, er forøvede i forskellige Lande.

Art. 3.

De høje kontraherende Magter, hvis Lovgivning ikke for Tiden maatte være tilstrækkelig til Forfølgning af de i de foregaaende Artikler omhandlede Forbrydelser, forpligter sig til at iværksætte eller til at foreslaa sine lovgivende Myndigheder de nødvendige Forholdsregler for at kunne faa disse Forbrydelser straffede efter Fortjeneste.

Art. 4.

De høje kontraherende Magter skal gensidig give hverandre Meddelelse om de Love, som er eller maatte blive givne i vedkommende Stater med Hensyn til det, som er Genstand for nærværende Konvention.

Art. 5.

De i Art. 1 og 2 omhandlede Forbrydelser skal fra den Tid, da nærværende Konvention træder i Kraft, betragtes som paa behørig Maade opførte blandt de Forbrydelser, som giver Adgang til at kræve Udlevering efter de mellem de høje kontraherende Magter allerede bestaaende Overenskomster.

Forsaavidt foranstaaende Bestemmelse ikke kan vinde

Gyldighed uden at ændre den gældende Lovgivning, forpligter de høje kontraherende Magter sig til at træffe de fornødne Foranstaltninger dertil eller til at forelægge sine lovgivende Myndigheder Forslag derom.

Art. 6.

Oversendelse af Retsanordninger (Commissions rogatoires) med Hensyn til de Forbrydelser, som denne Konvention tager Sigte paa, skal, om anden Aftale ikke dermed staar i Strid, finde Sted enten direkte fra den ene Domsmyndighed til den anden eller ogsaa ved Formidling af den diplomatiske Agent eller Konsularagenten for det Land, hvorfra Anmodningen om Bevisoptagelse stilles, i det Land, hvortil den fremkommer; i sidste Tilfælde skal vedkommende diplomatiske Agent eller Konsularagent direkte oversende Retsanmodningen til vedkommende Domsmyndighed, og han skal igen fra denne direkte faa oversendt de Dokumenter, som viser, hvad der er foretaget til Efterkommelse af Retsanmodningen.

Afskrift af denne skal altid samtidig oversendes den overordnede Myndighed i det Land, til hvilket den stilles. Alle Vanskeligheder, som maatte rejse sig angaaende Efterkommelse af Retsanmodninger fra de paagældende Myndigheders Side, skal som hidtil søges ordnet ad diplomatisk Vej.

Er Retsanmodningen ikke affattet i det Lands Sprog, hvis Myndigheder ønskes sat i Bevægelse, skal, om modsat Aftale ikke foreligger, Retsanmodningen være ledsaget af en bekræftet Oversættelse i det Sprog, hvorom de to interesserede Magter maatte være komne overens.

Art. 7.

De høje kontraherende Magter forpligter sig til gensidig at give hverandre Meddelelser om Domfældelser for saadanne Forbrydelser, som denne Konvention sigter til, for-

saavidt de Handlinger, der danner Forbrydelsernes Gerningsindhold, er forøvede i forskellige Lande.

Art. 8.

De Stater, som ikke har undertegnet, har Adgang til at slutte sig til nærværende Konvention. I saa Fald har de ad diplomatisk Vej at tilkendegive sin Hensigt for den franske Regering, som derom underretter alle de kontraherende Stater.

Art. 9.

Nærværende Konvention træder i Kraft 6 Maaneder efter Udveksling af Ratifikationerne. I Tilfælde af Opsigelse fra nogen kontraherende Magts Side, skal saadan kun gælde for vedkommende Stat og ikke inden 12 Maaneder efter Opsigelsen.

Art. 10.

Nærværende Konvention skal ratificeres, og Ratifikationerne udveksles i Paris saa snart som muligt.

* * *

Tillæg.

Forslag til Slutningsprotokol.

Ved at skride til Undertegningen af Konventionen af i Dag anser undertegnede Befuldmægtigede det for hensigtsmæssigt at angive, hvorledes Art. 1, 2 og 3 i denne Konvention er at forstaa, og efter hvilken Opfatning de kontraherende Stater under Udøvelse af deres Selvbestemmelsesret med Hensyn til Lovgivning skal søge gennemført eller fuldstændiggjort de trufne Bestemmelser.

A. Indholdet af Art. 1 og 2 maa betragtes som et Minimum, saa at det følger af sig selv, at de kontraherende Regeringer bliver fuldstændig fri med Hensyn til Strafforfølgning af andre lignende Forbrydelser som f. Eks. Hverv-

ning af Kvinder over Mindreaarighedsalderen, uden at der foreligger List eller Tvang.

B. Med Hensyn til Strafbarheden af de i Art. 1 og 2 omhandlede Forbrydelser regnes som Grænser for Mindreaarighedsalderen de, som den civile Lovgivning opstiller.

C. Med Hensyn til de samme Forbrydelsers Repression bør Loven i hvert Fald fastsætte en Frihedsstraf, uden at derfor skal være afskaaret hvilket som helst andre Hoved- eller Tillægsstraffe; uden Hensyn til Ofrets Alder bør tages i Betragtning de forskellige skærpende Omstændigheder, der kan forekomme, som de, hvortil der sigtes i Artikel 2, eller den Kendsgerning, at Ofret virkelig er bleven bragt til at bedrive Utugt.

D. Tilbageholdelse af en Kvinde mod hendes Vilje i et Utugtshus har, uagtet Forbrydelsens graverende Beskafenhed, ikke kunnet medtages i nærværende Konvention, fordi den fremtræder som noget, der udelukkende vedkommer den indre Lovgivning.

B.

Forslag til Fællesaftale.

Undertegnede Befuldmægtigede — — — opfyldte af Ønsket om at sikre Kvinder over Mindreaarighedsalderen, naar de er narrede eller tvungne, som mindreaarige Kvinder overhovedet en virksom Beskyttelse mod den forbryderske Virksomhed, der kaldes »den hvide Slavehandel«, er kommen overens om at slutte en Fællesaftale (*arrangement*) for at bringe til Samstemmighed de Foranstaltninger, der kan være egnede til at fremme det nævnte Øjemed — og har besluttet følgende Artikler:

Art. 1.

Enhver af de kontraherende Regeringer forpligter sig til at oprette et Embede eller til at ansætte nogen med Pligt til at samle og meddele alle Oplysninger angaaende Hvervning af Kvinder til Udlandet i Utugtsøjemed; denne Myndighed skal have Adgang til at brevveksle direkte med tilsvarende i enhver af de øvrige kontraherende Stater.

Art. 2.

Enhver af Regeringerne forpligter sig til særlig paa Jærnbanestationer og i Afgangshavne, som under Rejsen, at holde Opsyn for at komme paa Spor efter Folk, som ledsager Kvinder betemte til Utugtsbedrift. Nærmere Paa-læg skal i det Øjemed gives Tjenestemænd eller andre, hvis Stilling giver dem Myndighed dertil, om Tilvejebringelse, saavidt Lovgivningen tillader det, af de Oplysninger, hvorved man kan komme paa Spor efter den forbryderske Virksomhed.

Ankomst af Personer, som klarlig synes at være Gerningsmænd, Medskyldige eller Ofre for saadan Trafik, skal meldes efter Omstændighederne enten til Bestemmelsesstedets Myndigheder eller til den interesserede diplomatiske Agent eller Konsularagent — eller til anden Myndighed, som dermed har Befatning.

Art. 3.

Regeringerne forpligter sig til efter Omstændighederne, og forsaavidt det er foreneligt med den gældende Lovs Forskrifter, at aføske Kvinder af fremmed Nationalitet, som driver Utugtsnæring, Forklaringer om Navn og Stilling og om; hvad der har faaet dem til at forlade sit Land. De saaledes erhvervede Oplysninger bliver, saavidt muligt, sendt til Vedkommendes Hjemlands Myndigheder — i Tilfælde med deres Hjemsendelse for Øje.

Regeringerne forpligter sig til, forsaavidt det inden

Lovgivningens Grænser lader sig gøre, at overgive Ofrene for den forbryderske Virksomhed, naar de er uden egne Hjælpe midler, midlertidig og i Paavente af deres Hjemsendelse, til det offentlige Fattigvæsens, velgørende Indretningers eller andre Personers Omsorg, som giver den fornødne Betyggelse.

Regeringerne forpligter sig ogsaa til, om det er foreneligt med deres Landes Lovgivning, saavidt det lader sig gøre at sende tilbage til deres Hjemland Kvinder, som gør Krav derpaa, eller med Hensyn til hvem det forlanges af Værger eller Foresatte. Hjemsendelsen sker kun, efter at Navn og Nationalitet er bragt fuldstændig paa det rene, ligesom ogsaa hvor og naar paagældende kom over vedkommende Lands Grænser. Enhver af de kontraherende Stater har i Tilfælde at lette Overførelsen over deres Territorium. Brevveksling om Hjemsendelse sker — saavidt muligt — direkte.

Art. 4.

Kan den Kvinde, der skal hjemsendes, ikke selv betale Omkostningerne ved sin Tilbagerejse, og hun ikke har Ægtefælle, Slægtninge eller Værger til at betale for sig, bliver Hjemsendelsesomkostningerne at udrede af det Land, hvorfra hun sendes, saa langt som til nærmeste Grænse eller Havnested i den paagældende Retning, men falder forøvrigt Hjemlandet til Last.

Art. 5.

Indholdet af Art. 3 og 4 ovenfor ophæver ikke mulig bestaaende Aftaler (i Strid dermed) mellem de kontraherende Regeringer.

Art. 6.

De kontraherende Regeringer forpligter sig til inden Lovgivningens Grænser at øve Tilsyn i saa stor Udstrækning som muligt med Kontorer eller Agenter, der beskæftiger sig med at antage Kvinder til Tjeneste i Udlandet.

Art. 7.

De Stater, som ikke har undertegnet, osv. (som Art. 8 i Konventionsforslaget ovenfor).

[Art. 8 og 9] svarer fuldstændig til Art. 9 og 10 i Konventionsforslaget.

V.

De førte Forhandlinger i Paris maa efter ovenstaaende erkendes at have bragt Sagen nok saa vidt, særlig naar man ser hen til, at det gælder Spørgsmaal, der først ganske nylig er bragt paa Bane og derfor ikke paa Forhaand har været Genstand for saa megen Drøftelse.

De fleste Lande vil være i den Stilling, at de maa foretage større eller mindre Ændringer i den gældende Straffesom vel tildels ogsaa Proceslovgivning. Konventionen, der særlig vil afhænge heraf, vil derfor maaske ikke ret snart kunne ventes formelig vedtaget af alle de i Konferencen deltagende Stater.

Som man vil se, er Spørgsmaal om Forsøgs Strafbarhed som Delagtighed i de paagældende Forbrydelser ligesom ogsaa Skærpelse i Gentagelsestilfælde overladt til hver enkelt Stats Lovgivningsmyndigheder at ordne efter Behag.

Forslaget til Fællesaftale er derimod tænkt at skulle søges sat i Kraft snarest muligt, og de væsentlige Bestemmelser deri vil da ses at være af den Art, at de for de fleste Landes Vedkommende kan gennemføres uden Lovforandringer. Noget andet er, at forskellige af de der foreslaaede Foranstaltninger kan koste Penge, og at derfor Spørgsmaalet om deres Iværksættelse maa forelægges de bevilgende Myndigheder.

Hvilken delikat Sag saavel Konventionsforslagets som det andet Forslags Affattelse virkelig har været, er det iøvrigt vanskeligt at gøre sig nogen Forestilling om, naar man

ikke har været med og paahørt Drøftelsen pro og contra af hver mindste Enkelthed og Udtryk.

Hensigten med ovenstaaende Fremstilling er væsentlig at give en Oversigt over Sagens Stilling og mulig derved vække lidt Interesse blandt de nordiske Landes Jurister for de vigtige Spørgsmaals Ordning, hvorom her er Tale.

En nærmere Indgaaen paa Emnets juridiske Side kunde have meget for sig, og hvis Tid og Lejlighed dertil gives senere hen, vil Forf. intet have derimod. For nærværende vil han ikke stille større Krav paa Spalterum i Tidsskriftet end allerede sket.

And. Færden.

Note: Danmark har nu faaet en Komité til Forebyggelse af den hvide Slavehandel. Komiteen, der hovedsagelig bestaar af Medlemmer fra Bestyrelserne af bestaaende Foreninger, hvis Opgave er at forhindre, at unge Kvinder blive Ofre for Usædelighed, har konstitueret sig med Oberstløjtnant Ramsing som foreløbig Formand og har gennem Justitsministeriet opnaaet et Tilskud til Repræsentation ved den netop afholdte Kongres i Frankfurt d. 7.—10. Oktober d. A.

Red.

Litteratur og Statistik.

Dr. phil. *Alexander Kraft*: **Kriminalogiske Studier over mandlige Straffanger i Vridsløselille Straffeanstalt.** Kbhvn. 1902. (Gyldendal.) 321 Sider.

I Forordet til nærværende Arbejde siger Dr. Kraft, at han fra den første Dag, han paabegyndte sin praktiske Fængselsgerning, har stillet sig til Opgave »gennem egne foretagne Undersøgelser af Fangerne og deres Forhold at finde de virkelige, dybere liggende Aarsager til Forbrydelsen«. At Forfatteren har omfattet denne sin Opgave med stor Interesse, derom bærer Fremkomsten af den foreliggende Bog et tydeligt Vidnesbyrd, og at han har anvendt megen Flid paa Opgavens Løsning, derom vidner selve Indholdet af Bogen, der røber Forfatterens store Belæsthed, og som giver os Resultatet af hans Undersøgelser af de c. 2000 Fanger, der ere indsatte i Vridsløselille Forbedringshus i den Tid — fra 1. November 1895 til 1. August 1901 — i hvilken han har været knyttet til den nævnte Straffanstalt som Inspektionsassistent.

Inden jeg skrider til en nærmere Omtale af Afhandlingens Indhold, maa jeg fremhæve, at den i formel Henseende i meget høj Grad giver Anledning til Anker.

For det første skæmmes Fremstillingen af en Mængde Trykfejl. Navnlige virker det irriterende hvert Øjeblik at se de »degenererede« optræde som de »degenerede«. Der-

næst vilde det have lettet Læsningen af Bogen betydelig, hvis Forf. havde anvendt nogle færre Ord. Dr. Kraft bruger mange Synonymer, og hans Fremstilling er i det hele meget vidtløftig; navnlig i sin Karakteristik af de forskellige Forbrydertyper gør han Brug af et ganske overvældende Ordforraad. Forf. gør sig endvidere skyldig i en Mængde trættende Gentagelser. Anmelderen skal i saa Henseende særlig henvise til Omtalen af de »emotionelle« Forbrydere pag. 59—61, hvor der findes Gentagelse paa Gentagelse; det siges saaledes ikke mindre end tre Gange — paa halvanden Side — om disse Forbrydere, at de ere selvfølende.

Men Forf. bruger ikke blot frygtelig mange Ord, men ogsaa mange frygtelige Ord, og hans Udtryksmaade er ofte sjusket og ulogisk. Dette mener jeg at burde fremhæve, idet jeg vilde svigte min Pligt som Anmelder, hvis jeg ikke paatalte den forærgelige Mishandling af vort Modersmaal, hvori Dr. Kraft gør sig skyldig i sin Bog. Men naar jeg fælder en saa skarp Dom, er det formentlig min Pligt at dokumentere dens Berettigelse. Jeg skal derfor fremhæve nogle enkelte Eksempler.

Der forekommer i Bogen Ord som »Begrunding«, »en Indleven«, »Uforstaaenhed«, »Ubeherskelse«, »Levedygtighedsevne«. Der tales om Vagabondernes »Stemthed«, om, at Forbryderne ere »rundmundet« med Løfter og gode Ord, og at de vandre Livet igennem »uden videre Belast af Anger«. Om de skulkende Skoledrenge hedder det, at de ere dovne »med en temmelig stor amorf Natur«.

Og som enkelte Eksempler paa Forfatterens sjuskede Udtryksmaade skal Anmelderen fremhæve følgende. Om en Gruppe Forbrydere siges der: »Selvfølede med en Sandhedskærlighed, som i deres egne Øjne er uovervindelig, lyver de gladeligen«. Forf. fortæller et Sted, at han kun har taget Gennemsnittet af »et i et bestemt Tidsrum Antal uægte fødte Børn«. Et andet Sted hedder det, at det, som ved Udøvelsen af den forbryderske Gerning kan synes Op-

findsomhed, er en »som oftest tillært, næsten medfødt«
Ensidighed i Forstandsevnen. Ved Omtalen af Alfonserne
siger Forf.: »Et af de Tilfælde, som har undret mig mest
ved mit Studium af disse Mennesker, er den Lethed, hvor-
med de omgaas yngre levelystne Mennesker af den bedre
Klasse«. Flere Steder forekommer Eksempler paa det, man
populært kalder Dobbelt-Konfekt. Saaledes hedder det:
»Gennemgaaende kan man sige, at det største Antal af
Forbryderne mangler udprægede Lyst- og Ulystfølelser«, og
»Gennemgaaende for Forbryderne er det fælles Træk, at
de som Regel hører til de daarligste blandt deres Stand«.

Blandt de mange Vendinger, der røbe Forfatterens
Mangel paa Evne til at udtrykke sig logisk korrekt, skal
nævnes nogle enkelte. Pag. 6 hedder det: »Naar vi under-
søger de degenererede, maa vi først og fremmest huske,
at der ikke er noget enkelt Symptom, der er saa karak-
teristisk for det enkelte degenererede Individ, at den blotte
Paaavisning af dette ene Symptom er tilstrækkelig til at
stille Diagnosen Degeneration«. Pag. 23 siger Forf., at den
enkelte Handlings Forbryderskhed, foruden at rette sig efter
de krænkede Retsgoders Værdi, endvidere bestemmes af
»andre Forhold, der, naar disse Forhold ikke er til Stede,
kan bevirke, at Handlingen mister sin særlig forbryderske
Karakter«. Pag. 278 siges der: »En Del af de forbryderske
Handlinger, som foretages, og for hvilke Individet bliver
dømt, foretages ofte under saadanne Omstændigheder, at
en egentlig bestemt Viljeshandling med klart Maal og med
vel overvejede Midler *sjælden* foreligger«. Pag. 219, hvor
der tales om de dovne og udygtige Arbejdere, der som
Regel staa uden for deres Fagorganisation, forekommer
følgende meget uklare Passus: »Hvor gerne nu end disse
Individer, som jeg her omtaler, vil skubbe Skylden paa
deres Arbejdsløshed og den efter deres Sigende dermed
følgende Forbryderskhed over paa de andre og give Ar-
bejdsstandsninger og Arbejdsløsheden Skylden, saa er Grun-
den dog ikke der«. Absolut utilladelig baade i sproglig og

logisk Henseende er følgende Sætning, hvormed Afsnittet om Forbrydernes Kærlighedsfølelse indledes: »Kærlighedsforholdet mellem Mand og Kvinde, der fremtræder i de mest forskelligartede Skikkelser, i nuancerende Farvevekslinger, bestemte ved Øjeblikkets Stemninger, Længsel og Savn, af Ejendomsglædens Nydelse, af Uvished, Skinsyge, er vel umuligt at bestemme paa den Maade, at naar visse Egenskaber, som i Almindelighed findes hos denne Følelse, ikke er til Stede, er Kærligheden det heller ikke«. Og rent ud meningsløs er følgende Passus, der forekommer pag. 297: »Selv om det desværre kun er i de færreste Tilfælde, at man med Rette tør udtale om denne Anger, at den har faaet den etiske Karakter, at den frigør det enkelte Individ for hans lovbryderske Tendenser, og at den har vakt et alvorligt følt Samvittighedsliv hos den enkelte, maa man stedse huske paa, at man af den Kendsgerning, at den enkelte ikke oftere bliver idømt Strafarbejde, ikke tør udlede altfor meget«.

De nævnte Eksempler kunde forøges med adskillig flere. Men Anmelderen skal nøjes med dem, der ovenfor ere fremhævede, da de formentlig ere tilstrækkelige til at godtgøre Berettigelsen af de fremsatte formelle Indvendinger mod Bogen.

Hvad dernæst angaar Indholdet af det foreliggende Arbejde, da omtaler Forf. i Indledningen først de forskellige kriminalantropologiske Forbryderteorier. Over for Teorien om »den fødte Forbryder« indskrænker han sig til at nævne enkelte af »de væsentligste Anker«, der ere fremførte imod den. Til disse kan man dog næppe henregne den pag. 3 anførte Betragtning: Begrebet Forbrydelse er ikke en konstant Størrelse, men det varierer, rettende sig efter den sociale Udvikling. Og der hersker blandt de lærde megen Strid om Begrebet. »Taler man om den fødte Forbryder, saa vil det sige, at man fødes med Tilbøjeligheder til at begaa Handlinger, over hvis Værdi man diskuterer og er grumme uenige. Det vil med andre Ord sige, at den fødte

Forbryder ikke eksisterer.« At den nævnte Teori nu »kun er en Ruin«, turde skyldes andre, langt alvorligere Angreb. Dernæst omtales og kritiseres Teorien om Forbryderen som en degenereret. Og Forf. gør i denne Forbindelse opmærksom paa den Fare, som Fængselsmanden løber for, at hans Undersøgelser af det Mindretal af Fanger, der særlig udmærker sig ved mentale Mangler, ved udprægede Karakterejendommeligheder eller ved deres Forbrydelsers Art og Begaelsesmaade, kommer til i uforholdsmæssig høj Grad at farve hans almindelige kriminalpsykologiske Betragtning, fordi netop disse Fanger beskæftige ham mest i hans daglige Gerning eller særlig tiltrække sig hans Opmærksomhed og præge sig i hans Erindring. Og Dr. Kraft fremhæver, at han ved sine psykologiske Studier har haft sin Opmærksomhed særlig henvendt paa »de almene saakaldte normale« Fanger.

Efter nogle træffende Bemærkninger om den Fremgangsmaade, som bør følges ved den psykologiske Undersøgelse af Fangerne, og om de Vanskeligheder, som denne Undersøgelse møder, og efter at have gjort Rede for det Materiale, som han har benyttet til Støtte for sine Iagttagelser, gaar Forf. over til det Spørgsmaal, hvilke Sondringer man bør opstille inden for Forbryderne. Efter at have bemærket, at hverken Straffelovens Forbrydelseskatalog eller det til Forbrydelsen førende Motiv egner sig til at danne Grundlaget for en psykologisk Inddeling af Forbryderne, omtaler han de bekendte Grupperinger, af hvilke hverken Firdelingen i Lejlighedsforbrydere, Vaneforbrydere, professionelle og uforbederlige Forbrydere eller Tredelingen i de tre førstnævnte Led eller Sondringen mellem Lejlighedsforbrydere og Vaneforbrydere eller mellem akutte og kroniske Forbrydere efter Forfatterens Mening egner sig til at tjene som Grundlag for en kriminallogisk Undersøgelse. Alle disse Grupperinger lide nemlig — siger Forf. — af den væsentlige Fejl, at de ikke have dannet deres Gruppemærker efter »psykiske — enten individuelle eller sociale Kendings-

mærker«. Hertil maa imidlertid bemærkes: For det første ere de citerede Ord noget uklare. De skulle rimeligvis forstaas som: »psykiske Ejendommeligheder, hvad enten de ere medfødte eller skyldes social Paavirkning«. Og for det andet har Forf. aabenbart Uret, naar han mod de nævnte Sondringer indvender, at de ikke hvile paa et psykologisk Grundlag. Paa hvad andet end en Forskel i den forbryderske Villieskarakter hviler Sondringen mellem Lejligheds- og Vaneforbrydere, mellem akutte og kroniske Forbrydere?

Endelig omtales den af Inspektør Ammitzbøll i hans Rapport til Fængselskongressen i Bryssel fremsatte Opfattelse, hvorefter Sondringen bør ske efter Forskellen i den forbryderske Energi. Imod denne Opfattelse indvender Forf. for det første, at »Udtrykket Energi er uheldig valgt, idet Hovedparten af Forbryderne ikke har nogen som helst Energi; de vil ikke være Forbrydere, men de bliver det«. Det kan indrømmes Forf., at det valgte Udtryk er lidet heldigt. »Intensiteten af de forbryderske Tilbøjeligheder« havde været det adæquate Udtryk for Inspektør Ammitzbølls utvivlsomt rigtige Tanke. Dernæst indvender Forf. mod den nævnte Opfattelse, at den tager fejl, naar den endvidere mener for hver Gruppe at kunne paavise en særlig psykisk Tilstand som den bag ved alle ydre Tilfældigheder liggende Hoveddrivfjeder til Forbrydelsen. »Størsteparten af vore Forbrydere — siger Forf. — ere blevne og vedblive at være Forbrydere netop paa Grund af de ydre sociale Tilfældigheder. De ydre Tilfældigheder forstaas saaledes, at det er det sociale Milieu, de sociale Forhold, under hvilke de lever, der har ført dem til Forbrydelse.« Efter denne noget vel stærke Pointering af de sociale Faktors Betydning hedder det senere: »Man kan vel tale om en bestemt psykisk Tilstand, som har sin betydelige Række af Aarsager, der kån føre til Forbrydelse; men at Forbrydelsen kommer i Stand, skyldes sociale Paavirkninger i en ikke ringe Grad.« Og Forfatterens Hovedindvending mod Inspektør Ammitzbølls Opfattelse bliver da den, at

den kun tager Hensyn til den ene Række af Aarsager — de individuelle — men undlader at omtale den anden Række, de sociale.

Forf. hævder derefter, at det for Kriminalogien eneste mulige Inddelingsgrundlag bliver »Graden af den Asocialitet, i hvilken Forbryderne befinder sig — eller kortere deres Asocialitet«, hvorved han forstaar »ikke alene deres egen tagen Stilling overfor Samfundet, men ogsaa Samfundets Forhold overfor dem«. Efter at have givet denne intetsigende Definition af Begrebet Asocialitet, siger Forf., at Sondringen paa det angivne Grundlag maa »tage Hensyn til baade de individuelle og de sociale Faktorer og deres relative Forhold indbyrdes«. Og til nærmere Forklaring heraf hedder det videre, at »Grupperingen maa tage Hensyn til de individuelle Evner og Mangler paa Evner, og det sociale Milieu, hvoraf Individet er betinget«, og at »Sondringen maa endvidere bygges, dels paa den sociale Smitteevne og dels paa de sociale Forholds Frugtbarhed for de forbryderske Spirer«. Herefter forekommer det imidlertid Anmelderen, at »Asocialiteten« er et Begreb, som det vil være saa vanskeligt at operere med, at det bliver ganske ubrugeligt som Grundlag for en Straffastsættelsen og Strafuldbyrdelsen vejledende Sondring inden for Forbryderne.

I Bogens 1. Afsnit — »Kriminalpsykologiske Studier« — anstiller Forf. nogle almindelige psykologiske Betragtninger og omtaler de typiske Ejendommeligheder i Forbrydernes Sjæleliv: Forbryderne ere villiesvage Individuer. Deres Følelsesliv mangler Syntese. »De er i høj Grad Stemningsmennesker, men Stemning mangler de. De har mange Følelser, men har ingen Følelse.« Deres Apperceptions-, Associations- og Erindringsevne er ringe. Og Forf. fastslaar »som Resultatet af en Undersøgelse af Tusinder af Forbrydere«, at det særlig karakteristiske for Forbryderne er deres manglende Hæmningsforestillinger. Derefter gaar Forf. over til at omtale de vigtigste Karaktertyper blandt Forbryderne. Han opstiller og karakteriserer meget ud-

førlig følgende: De ligeglade, de amorfe, de apatiske, de emotionelle, de ustadige, de ubeslutsomme, de disputerelystne, de hypokondre og de forfulgte. Efter Omtalen af disse Typer gør Forf. opmærksom paa, at de ikke staa skarpt adskilte fra hverandre, men glide over i hverandre, ligesom der ogsaa hos et og det samme Individ kan findes udprægede Kendemærker for flere Typer. Derefter omtaler Dr. Kraft — »for at tydeliggøre Billedet af Forbrydernes psykiske Tilstand« — endnu tre Typer, hvoraf den ene »har en Række psykiske stigmata tilfælles med de idiotiske Individuer, den anden med de imbecile, den tredje med en særlig Gruppe af Paranoikerne«.

I 2. Afsnit meddeler Dr. Kraft en Del statistiske Oplysninger, som skulle tjene til nærmere Støtte for det næste Afsnits Undersøgelse af Forbrydernes sociale Forhold. Men medens Forfatterens kriminalpsykologiske Studier kun have haft de Fanger til Genstand, der ere indsatte i Vridsløselille Strafanstalt i Løbet af de c. 6 Aar, i hvilke han har været knyttet til Strafanstalten, omfatte de af ham givne statistiske Oplysninger 3138 Individuer, som ere indsatte der i Tiaaret 1. Januar 1891—31. December 1900. Som Grundlag for sine statistiske Meddelelser har han benyttet de saakaldte Tællekort, der til statistisk Brug ere indførte ved samtlige Strafanstalter, og hans Materiale er det samme som det, der for Tiden — i Forbindelse med et lignende fra de to andre Strafanstalter — af Overinspektionen for Fængselsvæsenet gøres til Genstand for en meget indgaaende statistisk Behandling, som i en nær Fremtid kan ventes afsluttet. Dr. Kraft har nedlagt et meget stort Arbejde i Bearbejdelsen og Tilrettelægningen af det omfattende Materiale, hvormed han har opereret, og hans statistiske Meddelelser indeholde mange interessante Oplysninger.

Da det vilde føre for vidt at gaa nærmere ind paa disse, maa Anmelderen indskrænke sig til at dvæle ved et Par enkelte Punkter. Ved Undersøgelsen af, hvorledes

Forholdet stiller sig med Hensyn til Forbrydernes ægte eller uægte Fødsel, anstiller Forf. en Sammenligning mellem Gennemsnitsprocenten af de uægte fødte Forbrydere og Gennemsnitsprocenten af »de uægte levende fødte i Tidsrummet 1885—1894«. Fremstillingen heraf pag. 91 er overordentlig uklar. At Forf. dernæst ikke udviser den fornødne Varsomhed, naar han uddrager Slutninger af sit statistiske Materiale, fremgaar af Fremstillingen pag. 98. Her oplyses det, at af 183 ægtefødte Fanger, der ved Indsættelsen i Strafanstalten vare under 18 Aar, have 42 mistet deres Fader, kun 13 deres Moder, og Forf. tilføjer derefter: »Det viser, at Faderen, den mandlige Forsørger, er den, der holder Familien samlet og oppe«. Denne Slutning er imidlertid for svagt funderet, idet en begrundet Dom i den angivne Henseende kun kan fældes, naar de nævnte Oplysninger — hvad unægtelig vil frembyde Vanskelighed — suppleres med Oplysninger om de tilsvarende Forhold i den almindelige Befolkning. Til Vejledning for en saadan Dom kunde Forf. dog have anført, at der inden for hvert 1000 Individuer over 20 Aar findes 68 Enkemænd og 142 Enker*), og Billedet vilde da være blevet et noget andet end det, Forfatterens Oplysninger give.

Ved Omtalen af Forbrydernes Stilling og Erhverv bemærker endelig Forf., at det hører til Sjældenhederne, at der findes dygtige Haandværkssvende blandt Fangerne. De fleste ere udygtige og dovne og ere — hvad Forf. fremhæver som et karakteristisk Træk hos dem — ikke Medlemmer af deres Fagforbund. De have vanskeligt ved at indordne sig under andre og kunne derfor heller ikke underkaste sig den Disciplin, som Fagforeningerne holde blandt deres Folk. Som Undskyldning for deres Forbrydelser fremhæve de stadig, at de ikke have faaet Lov til at arbejde for Socialisterne. Derefter omtales det, at der er

---

*) Michael Koefoed og Harald Westergaard: Grundrids af Danmarks Statistik. Kbhvn. 1898. Pag. 22.

bleven fremsat den Paastand, at det moderne Socialdemokrati og de socialdemokratiske Læresætninger har haft deres store Andel i den stigende Kriminalitet, men dette er, siger Forf., »en Sætning saa meningsløs og saa fuldstændig blottet for al Fornuft, i alt Fald hvad danske Forhold angaar, at der ingen Grund er til at imødegaa den«. At imidlertid den nævnte Paastand — den være sig nu rigtig eller ikke — i alt Fald ikke kan affærdiges med en Bemærkning om, at den er meningsløs, det synes at fremgaa af Forfatterens egne Udtalelser senere hen i Bogen. Dr. Kraft bemærker saaledes pag. 170, at der efter Afslutningen af de store Striker og Lockouter sker en Tilvækst i Forbrydertallet, og som en »medvirkende Grund« hertil anfører han, »at de arbejdssky eller dovne under Striker og Lockouter er bleven vant til Driveriet, saa at de ikke gider tage fat igen«. Forf. siger dernæst pag. 309: »De store industrielle og sociale Kriser skaber en Uro i Arbejdet og Arbejdsforholdene, inden Udviklingen faar dannet de ny Former, der er de mest hensigtsmæssige. Men netop derved skabes der en Urosbølge i de enkeltes Sind, der kan oversvømme de sociale Hensynshæmninger og gennembryde dem til Fare for det enkelte Individ sociale Fred og Eksistens«. Forfatterens her anførte Udtalelser synes det unægtelig noget vanskeligt at forene med hans ovenfor citerede Karakteristik af den nævnte Paastand om Socialdemokratiets Forhold til den stigende Kriminalitet.

I 3. Afsnit — »Sociale Aarsagsforhold« — giver Forf. en Skildring af de sociale Forhold, under hvilke de fleste af vore Forbrydere henleve deres Barndoms- og Ungdoms-aar. Skildringen heraf er vel noget bred, men Sproget er letflydende og kvikt, og der er en Fart over Fremstillingen, som staar i en ejendommelig Modsætning til det noget tunge og knudrede Sprog, hvori Bogens øvrige Afsnit ere skrevne, en Modsætning, som utvivlsomt finder sin Forklaring i, at Forf. her — hvor han omtaler de forsømte og vanrøgtede Børn — er inde paa et Emne, som i særlig

Grad er Genstand for hans Interesse. Fremstillingen omtaler først Forholdene i København. Der gives en Skildring af »Barnelivet, saaledes som det leves i de store Arbejderkaserner, i deres Gaarde og paa deres Trappegange, i Stræder og Gyder«, og af det slette Kammeratskab, som Drengene indgaa, og som ofte resulterer i Dannelsen af de bekendte Bander. Dernæst omtaler Forf. de store Farer for Børnenes Helbred og Moralitet, som Fabriksdreng- og Bydrenginstitutionen rummer, og særlig mod den sidste retter han sine Angreb. Men naar Dr. Kraft siger: Der er talt mange haarde Ord mod Fabriksdrengelivet, »men man har glemt det langt større Onde — Bydrenginstitutionen — herunder indbefattet alt det Arbejde, som ikke falder ind under det i Loven nævnte Fabrikarbejde«, da mener Anmelderen at burde gøre opmærksom paa, at Spørgsmaalet om Skolebørns erhvervsmæssige Arbejde blev gjort til Genstand for en indgaaende Forhandling paa Danmarks Lærerforenings Skolemøde i København 1899, og at der paa dette Møde blev talt »mange haarde Ord« ogsaa — og særlig — mod det uden for Fabrikarbejde faldende Arbejde og vedtaget en Resolution, hvori det henstilles til Lovgivningsmagten at udvide Lov 23. Maj 1873 til ogsaa at omfatte andre Slags Børnearbejde end det i Fabrikker.*)

Fremstillingen beskæftiger sig derefter med Landbefolkningen. Er Faren — siger Forf. — for Københavnerdrengen den, at han bliver udsat for altfor mange ny Impulser og dermed følgende Fristelser, saa er Faren for Landalmuedrengen den, at han ved at overlades for meget til sig selv kommer til at mangle de nødvendige Impulser, bliver indesluttet og henfalder til usund Fantaseren. Samme sørgelige Rolle, som Bydrengelivet spiller for Drengen i Byen, spiller Vøgterdrenginstitutionen for Landalmuedrengen.

---

*) Jfr. Beretning om Danmarks Lærerforenings 5. alm. Skolemøde. Kbhvn. 1899. Pag. 53 ff.

I 4. Afsnit skænker Forf. Forbrydernes Arbejdsulyst, Drikfældighed og Tilbøjelighed til Vagabondering en særskilt Omtale, fordi det er i disse Tilbøjeligheder, at deres asociale Karakter særlig lægger sig for Dagen. Forfatterens Omtale af Arbejdsulysten, »den første, den største Aarsag til Forbrydelsen«, er i alt væsentligt kun en Gentagelse af, hvad han allerede har sagt i de foregaaende Afsnit af Bogen. Over for den sædvanlige, stærke Fremhæven af Alkoholismen som Aarsag til Forbrydelsen hævder Dr. Kraft, at han i ikke faa Tilfælde har truffet en Alkoholisme hos Forbryderne, der maa betragtes som en Virkning af deres tidligere Kriminalitet, »at de er bleven Alkoholister, fordi de var Forbrydere«. Er dette mon mere end en Aandrig-
hed? — Inden for Vagabonderne opstiller Forf. to forskellige Typer, som han karakteriserer meget rammende. Den ene er »den fødte Vagabond«, den godmodige, gemytlige og vittige Fyr, som lader fem være lige. Den anden Type er mere ondartet: den misfornejede, onskabsfulde, løgnagtige og brutale Dagdriver. Til denne Gruppe høre Alfonserne.

Bogens 5. Afsnit omhandler Forbrydernes Kærlighedsfølelse, Familiefølelse, religiøse Følelse og — meget vidtløftig — deres Samvittighedsfølelse. Fremstillingen heraf, der i øvrigt havde haft sin naturlige Plads under de kriminalpsykologiske Studier i Bogens 1. Afsnit, gaar ud paa at vise, at de nævnte Følelser ere svagt udviklede hos de fleste Forbrydere, og at Forbryderne som Følge deraf — hvad der, som foran omtalt, efter Forfatterens Mening er det særlig karakteristiske for deres Sjæleliv — mangle de af disse Følelser betingede Hæmningsforestillinger eller etiske Kontrastforestillinger.

I Bogens Slutningskapitel giver Forf. først en Definition af Begrebet Asocialitet, som er bredere, men ikke mere stringent end den i Indledningen givne, foran omtalte. »Naar jeg bruger Begrebet Asocialitet — siger Forf. — saa forstaar jeg ikke blot derved en Sjælestilstand, der er i Modstrid med Samfundslivet, saaledes som det er reguleret og

normsat ved den praktiske Moral og deraf uddannede Love, der er sat til Værn for den, men jeg forstaar endvidere derved et bestemt socialt Forhold, der er fremkommet ved Individets manglende Adaptionsevne og Samfundets Mangel paa Evne eller Tilbøjelighed til at adaptere ham.« Der- efter opstiller Dr. Kraft en Sondring — i 6 Grupper — inden for Forbryderne »efter de endogene og exogene Aar- sager til deres Asocialitet«. Da han imidlertid om denne Sondring siger, at den ikke er tilfredsstillende, og da An- meldereren er enig med ham heri, skal der ikke gaas nær- mere ind paa den. Endelig opstilles en Gruppering af Forbryderne, saaledes som den efter Forfatterens Mening bør opstilles, nemlig efter Graden af deres Asocialitet. Paa dette Grundlag inddeles Forbryderne i to store Hoved- grupper: de antisociale og de asociale. De antisociale falder atter i to Grupper. Den første rummer dem, der er »antisociale af frit Valg«, o: de Individer, hvis Forbrydersk- hed er villet og bevidst, og som have sat Forbrydelsen i System. Den anden Gruppe omfatter dem, »hvis Asocialitet har fremtvunget deres Antisocialitet«. Til denne Gruppe henregner Forf. de kroniske Forbrydere. Den anden Hoved- gruppe — de asociale — deler han i 6 Underafdelinger. Den første bestaar af dem, der kun er tilbøjelige til at overtræde Loven paa et enkelt bestemt Omraade, og hvem en ensidig, abnormt udviklet Drift, en Tvangside fører ud i Forbrydelsen. Den anden Gruppe rummer de kroniske Alkoholister. Den tredie Gruppe de egentlige Vagabonder. Den fjerde Gruppe omfatter »de socialt degenererede«, o: dem, for hvis Forbryderskhed de ulykkelige sociale For- hold, hvorunder de ere opvoksede, have en afgørende Be- tydning. Den femte Gruppe bestaar af dem, der vel nær- mest kunne kaldes akutte Forbrydere. Den sjette Gruppe bestaar endelig af »dem, man ellers kalder for Lidenskabs- forbrydere«. Uden at komme nærmere ind paa denne For- fatterens Sondring, hvis praktiske Værdi forekommer An- meldereren meget problematisk, skal det blot fremhæves som

noget overraskende, at Dr. Kraft ifølge den betragter f. Eks. Kleptomanen eller den perverse Sædelighedsforbryder som i højere Grad asocial end den kroniske Alkoholist og den egentlige Vagabond.

Den foreliggende Bog, der er det første større kriminalogiske Arbejde i vor Litteratur, rummer enkelte gode Iagttagelser og træffende Bemærkninger, men noget væsentlig nyt indeholder den ikke.

Thorkil Fussing.

C. Fliegenschmidt: Der Beruf des Aufsehers in den Strafanstalten und Gefängnissen. — Leipzig 1902. — 92 Sider. — Rmk. 1,80.

Der er ingen Tvivl om, at, hvis det nogen Sinde skal blive til Alvor med Individualiseringen i Straffebehandlingen, maa det underordnede Personale ganske anderledes end hidtil drages med ind i Arbejdet, i langt højere Grad opdrages til Forstaaelse af dettes Formaal og af sit mulige Bidrag til dette og ikke anses eller anse sig for færdig med sin Pligt, naar blot alle Reglementer og Forskrifter overholdes strengt og maskinmæssigt. Ogsaa kun saaledes kan den underordnede Betjent faa mere end den rent levebrødsmæssige Interesse for sin Gerning og vækkende Impulser under den ensformige og opslidende daglige Tjeneste.

At give nogle Vink og Anvisninger i denne Retning er Hensigten med ovennævnte fortræffelige lille Bog.

Forfatteren er inde i alle den praktiske Fængselsgerings Detailler, og skønt han ikke overser, at det maa kræves, at den underordnede Betjent nøje overholder de gældende reglementariske Forskrifter, paaviser han dog særdeles træffende, hvorledes alle Regler og Forskrifter til syvende og sidst først faa deres Aand af den, der udøver dem, og at det derfor væsentlig afhænger af dennes snevrere eller videre Opfattelse af deres rette Hensigt, om de skal

virke godt eller daarligt, til Fremme eller til Skade for Formaalet.

Han kommer under disse og lignende Udviklinger ind paa mange Enkeltheder vedrørende Straffebehandlingen og faar derved Lejlighed til at vise sin rige Erfaring paa alle dennes Omraader og give adskillige Fingerpeg, som ogsaa de overordnede kan have Udbytte af. Ved Omtalen af Tiltaleformen til voksne Fanger, hvorm der ogsaa i sin Tid i dette Tidsskrift*) har fundet et Ordskifte Sted, udtaler han eksempelvis: »Paa en Tid, da *De* er blevet det almindelige, vil det store Flertal af Fanger føle det som en Mishandling, en hensigtsløs Raahed, naar man tiltaler dem med *Du*«; den første Tiltaleform synes i øvrigt i Almindelighed at være foreskrevet i Tyskland.

En Oversættelse af Bogen, maaske med en ubetydelig Bearbejdelse efter nordiske Forhold, vilde utvivlsomt danne et ypperligt Grundlag for Betjentes Uddannelse.

S. Grundtvig.

---

*) Bd. XVI, S. 57 ff.

Forskellige Meddelelser.

Var Napoleon I Epileptiker?

I Archives d'antropologie criminelle giver Louis Proal følgende Bidrag til Spørgsmaalots Besvarelse.

Om Napoleon I var Epileptiker, er meget omtvistet; nogle paastaa det, andre*) benægte det. Der gives imidlertid vægtige Data for Spørgsmaalots bekræftende Besvarelse. Som bekendt optræder Epilepsien paa forskellige Maader; at Kejseren ikke har lidt af de store Anfald, som paavirke Intelligenen, er givet: alene hans vældige Geni gør dette uantageligt. Men der gives ogsaa lette, ganske kortvarige Anfald, der slet ikke have Indflydelse paa Intelligenen, og som let gaa ubemærket hen, særlig naar de finde Sted om Natten; selv de nærmeste kunne da undgaa at lægge Mærke til dem.

Først skal jeg minde om, at *Mémorial de St. Helène* siger: „Kejsereus Legeme paavirkes af de mindste Bagateller; Lugten af Maling er f. Eks. nok til at gøre ham syg.“ Constant meddeler, at han havde en nerves Trækning, der bestod i hyppig og hurtig at trække paa den højre Skulder, hvilket undertiden af Personer, der ikke kendte ham, optoges som et Tegn paa Misfornøjelse og Misbilligelse. — Efter Bourrienne troede N. paa Varsler: „Naar Døden rammer en Person, som er os kær, faar vi næsten altid en Forudfølelse deraf, og den døende viser sig for os i Dødsøjeblikket.“ N. troede paa sin Stjerne, ikke billedlig talt, men bogstavelig; Bois-mont mener, at denne Tro skyldtes en Hallucination. Da General Rapp i 1806 nødvendig skulde tale med N., traadte han en Gang uanmeldt ind i hans Værelse; han fandt da N. saa dybt hensunken i Tanker, at han ikke lagde Mærke til Rapps Indtræden. Generalen gjorde da lidt Støj for at gøre N. opmærksom paa hans Nærværelse; N. vendte sig nu pludselig om, greb ham i Armen, pegede paa Himlen og sagde: „Se deroppe.“ Rapp svarede, at han ikke kunde se noget. „Hvad,“ svarede Kejseren, „ser De intet? Der staar min Stjerne, se hvor den straalet; den har aldrig forladt mig, jeg ser den altid; den befaler mig nu at gaa frem, og det er stedse et lykkeligt Tegn for mig.“

Talleyrand fortæller følgende: „Jeg fik i September 1805 Ordre til at ledsage ham til Strassburg; Kejseren fik i Begyndelsen af denne Kampagne et Anfald, som foruroligede mig meget. Samme Dag, som han skulde rejse fra Strassburg, havde jeg spist Middag hos ham; efter Bordet gik han alene ind til Kejsereuden, men kom et Par Minutter efter hastig ud derfra, tog mig under Armen og førte mig med ind paa sit Værelse. Rémusat, første Kammerherre, gik samtidig ind. I samme Øjeblik faldt Kejseren om paa Gulvet, idet han kun lige fik Tid til at bede mig lukke Døren. Jeg rev hans Krave op, da han syntes at skulle kvæles; dog kastede han ikke op, men stønnede, medens Frauden stod ham ud af Munden. Rémusat gav ham Vand at drikke, medens jeg stænkede ham med

*) Bourrienne, Constant, Hertuginde af Abrantes, Barral, Regnard, Corre og Laurent.

Eau de Cologne. Han fik nu stærke Kramper, som varede et Kvartertid. Vi satte ham derpaa i en Lænestol; han begyndte saa at tale, bragte sit Tøj i Orden og paabød os at tie stille med det passerede. Et Kvarter efter var han paa Vej til Karlsruhe.“

Constant beretter ligeledes om et Anfald, som N. var Genstand for den 10. September 1804. „I Nat synes Kejseren at have gennemgaaet en stærk Nervekrise. Han havde længe befundet sig ilde, uden at han dog vilde bede Josephine, som sov i samme Værelse, om Hjælp, men da Anfaldet ikke vilde gaa over, bad han om Lys. Præfektens Lejlighed er i den Grad tarvelig, at der ikke findes Ringeapparat; Kammertjenerne ligger langt borte, og Josephine maatte derfor kun halvt paaklædt selv kalde paa den vagt-havende Adjutant for at faa Lys. General Rapp skaffede dette, og efter flere Timers Ængstelse gik Anfaldet over. N. har forbudt Josephine at tale et Ord om hans Ildebefindende. I Aftes var Kejseren meget blog og nedslaaet, men ingen vovede at spørge til hans Helbred. Man risikerede altid Ubehageligheder, hvis man vovede at tro, at Hans Majestæt kunde lide af nogen Slags menneskelige Svagheder.“

Talleyrands Beretning indeholder alle de Ejendommeligheder, der karakterisere epileptiske Anfald: Bevidsthedstab, Kramper, Fraade. Mémorial de St. Helène indeholder endelig nogle Ord, som synes mig at bestyrke denne Antagelse. Det hændte oftere, at N. faldt i Søvn midt under Slagene, saaledes ved Wagram og Bautzen. N. har selv forklaret dette Faktum ved, at han bukkede under for Træthed, idet han sov, hvor og naar han kunde. Han tilføjede, at bortset fra Nødvendigheden af at adlyde Naturens Orden, gav disse Søvnstilstande Føreren af en stor Armé den vigtige Fordel, at han med Ro afventede indløbende Efterretninger og alle Hærafdelingers Samvirken i Stedet for maaske at lade sig rive hen af, hvad han tilfældigvis selv var Vidne til. Denne Forklaring synes dog lidet tilfredsstillende; Kejseren havde en Arbejdskraft, en Evne til at overvinde Træthed og undvære Søvn, som grænsede til det utrolige; i Ministerraadene, som han undertiden holdt midt om Natten efter en yderst anstrengende Dag, efter lange Diskussioner om de vigtigste Spørgsmaal, følte han ingen Træthed, ingen Søvnighed, medens hans Ministre vare ved at styrte af Overanstrengelse. Og de Fordole, som Søvn skulde indeholde for en Hærfører, synes meget smaa i Forhold til de store Ulemper, som deraf kunde følge. Jeg er derfor mest tilbøjelig til at tro, at denne Søvn, som undertiden indtraf paa saa uheldige Tidspunkter, stik imod hans Interesser og Sædvaner, var Følgen af den forbigaaende Udmatelse, som ledsager et epileptisk Anfald.

Skal man heraf slutte med Lombroso, at Geniet er af epileptisk Natur, er en Nevrose? Snarere maa man vel sige, at Nevrosen kan koeksistere med Geniet, men langt fra at være Aarsagen til dets aandelige Overlegenhed, er den dets ømme Punkt; den er ikke Sindssyge, men kan føre til den. Napoleon var paa det rone med dette frygtelige Naboskab, da han sagde til Pinel, at mellem et Geni og en gal var der kun en Væg saa tyk som en Skilling, og smilende tilføjede: „Jeg maa tage mig i Agt for ikke at falde i eders Hænder.“

Sindssyge Forbrydere og Kriminalasyler.

I.

Hr. Fængselsinspektør Grundtvig har i en Afhandling i nærværende Tidsskrift i Anledning af en sindssyg (eller aandssvag) Forbryder af den besværligste Art, som han har været saa uheldig at faa i sin Varetægt, rettet et Angreb mod Psykiatrerne, som ikke kan andet end bringe os frem i Skranken.

Hovedanklagen mod os er, at forskellige Psykiatrer, navnlig Overlægen ved X Sindssygeanstalt og min Ringhed, have udtalt os forskelligt om samme Patient. Overlægen ved X har betegnet ham som aandssvag (fra Fødslen), medens jeg har ment, at han var dement σ : aandssvækket efter en i Ungdommen gennemgaaet Sindssygdom. Dette har jeg dog kun udtalt som en sandsynlig Antagelse, idet jeg ganske manglede Oplysninger om, hvorledes han havde været som Barn. Forskellen mellem de to Tilstande er vel heller ikke saa enorm, som Hr. G. — vel ogsaa ironisk — gør den til. At Patienten har Perioder, hvorunder han er ret sindssyg, synes utvivlsomt, at han fra først af er et degenereret Individ, er vist ogsaa sikkert. Spørgsmaalet er altsaa kun, i hvor høj Grad hans Evner allerede fra Fødslen have været svækkede, og det tør jeg ganske vist ikke afgøre med Sikkerhed, da jeg næsten intet ved om ham før 22 Aars Alderen.

Naar Hr. G. paa Basis af Uoverensstemmelsen mellem Overlægen ved X. og mig vil undergrave Juristernes Tillid til Psykiatrien og Psykiaterne i Almindelighed, saa synes det mig vel haardt. Det kan vel ogsaa ske for Jurister, at de paa Grund af manglende Vidnesbyrd maa nøjes med en vis Sandsynlighed f. Eks. over for en anklagets Skyld, og det forekommer dog, at Domstolenes forskellige Instantser komme til forskellige Resultater. Derfor kan man dog ikke drage den Slutning, at man ikke skal underkaste sig deres Skøn — dertil bliver man jo endda nødt.

Med Hensyn til Spørgsmaalet Kriminalasyler deler jeg selvfølgelig Hr. G.s Mening, at det er nødvendigt at have et Sted, hvor farlige og besværlige sindssyge (og aandsyge) kunne anbringes saaledes, at de ikke blive en stadig Fare for Samfundet og kunne leve under de efter Omstændighederne for dem selv bedste Forhold. Kunne Sindssygeanstalterne nægte at modtage saadanne Patienter, eller mener man at burde fritage dem derfor, maa der vel kunne indrettes en Specialafdeling paa et af Fængslerne.

Saadanne Patienter ere jo besværlige overalt. Sindssygeanstalterne kunne ikke af Hensyn til dem indrette sig med Gitre og Slaaer, høje Mure o. s. v., som nu ere afskaffede eller skulle afskaffes; de Fordele, som den nyere Tids Fremskridt have bragt de andre Patienter, maa ikke berøves dem for nogle faa ganske antisociale Individuers Skyld. Jeg er dog enig med Hr. G. om, at Idealet er, at alle sindssyge skulle behandles og forvares paa Sindssygeanstalter. Jeg er heller ikke sikker paa, at det ikke kan gennemføres; som Overlæge Lange har bemærket, er der jo paa Sindssygeanstalterne mange besværlige og voldsomme Patienter foruden de kriminelle.

A. Friedenreich.

II.

Hr. Fængselsinspektør Grundtvig har i »Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen« paa ny slaaet til Lyd for Nødvendigheden af at oprette særlige Asyler for sindssyge Forbrydere — de saakaldte Kriminalasyler; og som Bevis for denne sin Paastand anfører han den sørgelige Skæbne, der har rammet et stakkels Individ — Julius ved Navn — der er blevet tumlet om fra Fængsel til Sindssygeanstalt og saa atter tilbage til Fængslet, fordi ingen af disse Institutioner vil vedkende sig at være hans rette Forsørger. Da jeg har en ikke ubetydelig Andel i, hvad der er sket, maa jeg udbede mig Ordet for en kort Bemærkning.

Først vil jeg gerne klare mit mere personlige Forhold til Sagen. Efter at have gennemgaaet forskellige Fata blev Julius for et Aarstid siden indlagt til offentlig Forvaring i Sindssygeanstalten ved Middelfart. Skønt han tidligere af højt ansete Sindssygelæger var opfattet som lidende af Sindssygdom i et vidt fremskredet Slutningsstadium, mente jeg — efter længere Tids Undersøgelse — at maatte hævde, at det ikke var denne Lidelse i Ordets strengere Betydning, men derimod en udtalt Form af Aandssvaghed, han led af, og jeg begærede ham derfor fjernet fra Sindssygeanstalten, hvor han ved sit med de andre Patienter i høj Grad uoverensstemmende Væsen og Naturel voldte de største Vanskeligheder og gjorde den største Fortræd i Samlivet. I denne »mærkelige Konflikt« mellem de andre Sindssygelæger og mig finder Fængselsinspektør Grundtvig et Bevis paa, at Psykiatrien endnu ikke er naaet saa vidt, at den kan gøre Krav paa nogen »absolut Underkastelse under dens Skøn«. Dette er maaske berettiget; men hvordan komme Sagen nærmere? Vi Sindssygelæger anerkende vistnok saa villigt som nogen, hvor langt alle disse Forhold ere fra deres endelige Afslutning; men det store Spørgsmaal om Forbrydelse og Sindssygdom er nu en Gang sat i Bevægelse og lader sig vel ikke mere standse i sin Udvikling.

Enhver, der har Forudsætninger dertil, maa arbejde med derpaa, saa godt han formaar.

Naar jeg da i Modsætning til mine Kolleger har ment at maatte betegne Julius som aandssvag, er mine Grunde følgende: Forskellen mellem Slutningsstadiet i en Sindssygdom og et Tilfælde af Aandssvaghed er jo dog den, at det første er fremkommet som Enderesultat af en uhelbredet akut Sygdom, medens det sidste er et Fænomen, der har bestaaet fra Fødselen af, men som naturligvis i Livets Løb og under uheldige Omstændigheder — som her Misbrug af Spiritus og et i alle Henseender løsagtigt Levned — kan forværres og antage en bestandig mere udpræget Karakter. Nu ser jeg ganske vist af Hr. Fængselsinspektørens Artikel — hvad der tidligere var mig ubekendt — at der allerede 3—4 Aar, før Julius kom mig for Øje, forelaa en Erklæring fra Overlægen ved Kommunehospitalets 6te Afdeling, hvori han betegnes som lidende af Sløvsind, der maatte formodes opstaaet efter en akut Sygdom, om hvilken man dog intet som helst vidste, men som antagelig havde været en af de Psykoser, der, »som det saa ofte sker hos unge Individier, hurtigt og med forholdsvist svage Symptomer er gaaet over i Demens«. Selv om denne meget hypotetiske Erklæring havde været mig bekendt, vilde jeg absolut ikke kunne have tiltraadt den, saa ganske strider den mod min Erfaring. En Sindssygdom, der fører til et saa — endog ualmindelig — dybt degraderet Resultat, som der her kunde være Tale om, maatte nødvendigvis have været af en vis Rang og Betydning, og saaledes som jeg har kendt Forholdene her til Lands i snart en Menneskealder, vilde den ganske sikkert ikke være gaaet upaaagtet hen. Julius var jo et ganske ungt Individ; der havde ikke været Tid til at glemme hans Livs Begivenheder. Fra daværende Fængselslæge, Dr. med. Geill, forelaa der derhos ved Patientens Optagelse i Midelfart-Anstalten en særdeles omhyggelig redigeret Meddelelse om hans tidligere Tilværelse, som næsten fulgte ham fra Aar til andet; den indeholdt intet som helst om en forløben

Sindssygdом, men den gav endog den positive Oplysning, at naar Julius's besynderlige Opførsel — som jeg altsaa mener grundet i medfødt Aandssvaghed — gav Anledning til, at han kom under Lægetilsyn, havde dette bestemt udtalt, at han ikke var at betragte som sindssyg. Alt i hans hele Historie stemmer derimod fuldtud med Opfattelsen af ham som aandssvag. Og for den Tydning taler endvidere hele hans ydre Fremtræden, hans Holdning, Ansigtstudtryk o. s. v., hvilket i denne Sammenhæng har meget at sige. — Men vil man da spørge, hvorledes det er muligt, at de andre Sindssygelæger ere komne til den modsatte Opfattelse, saa vil jeg over for dette Punkt vove en simpel og almenmenneskelig Forklaring. Imellem gamle Slutningsstadier i Sindssygdommene, hvis Fortid undertiden er ganske uoplyst, og visse Former af Aandssvaghed kan der vistnok undertiden være en ikke ringe Lighed. Kun naar man stiller sig selv meget direkte Spørgsmaal og anstiller planmæssige Prøver og Sammenligninger, naar man til en bestemt Besvarelse af Patientens Stilling til disse Grænsegebetter. Mine Kolleger, som alle kun have haft Julius til mere forbigaaende Undersøgelse eller Behandling, have maaske ikke fundet Anledning til at rejse dette Spørgsmaal. Da det faldt i min Lod muligvis at skulle have ham som livsvarig Gæst, fik jeg Kniven paa Struben og maatte stille mig selv Spørgsmaalet i den bestemteste Form. Deraf ogsaa den tilsyneladende Uoverensstemmelse, Fængselsinspektøren finder mellem mine to skriftlige Udtalelser i Sagen. Den 5te Februar udtalte jeg det endnu kun som en Formodning; den 16de Marts derimod som en Overbevisning, at Julius var aandssvag og ikke sindssyg. Ganske simpelt. I den første Tid af Opholdet tvang Patientens overordentlig voldsomme Eksaltation mig til at holde ham i fuldstændig Isolation, hvad der absolut ikke er det bedste Observationsfelt for en saadan Undersøgelse. I den følgende Tid kunde jeg anbringe ham imellem andre Patienter, og under disse Forhold blev hans hele Forskelligartethed fra disse og den

deraf følgende skadelige og ødelæggende Virkning for Samlivet med Individuer af en helt anden Art og Beskaffenhed mig saa indlysende, at Tvivlen forsvandt og forvandlede sig til Overbevisning.

Dette til Forklaring af min egen Stilling til den foreliggende Sag. Jeg gaar nu over til det langt vigtigere Spørgsmaal om Kriminalasylernes Berettigelse eller Nødvendighed. — Af det ovenfor omtalte Tilfælde synes det altsaa at fremgaa som Resultat, at der virkelig her i Verden undtagelsesvis forekommer Tilfælde, hvor Naturen i et mørkt Lune frembringer Individuer, der ere af en saadan Beskaffenhed, at et hvilket som helst Samfund vægrer sig ved at optage dem i sin Midte. Hverken mellem de normale Mennesker i Fængslet eller mellem de sindssyge eller de aandssvage har Julius kunnet finde blivende Sted. Alle Vegne plumrer han Vandene, alle Vegne gør han Fortræd, intet Sted tør man, af Hensyn til den Skade, han forvolder, have ham blandt andre Mennesker. Intet andet Middel har man kunnet finde end at uskadeliggøre ham ved Isolation, endda under meget betryggende Forholdsregler, saa samfundsfjendsk og saa samfundsfarlig er han — og dog saa uansvarlig. Har nogen jordisk Magt Ansvar i den Sag, maa det vel snarere blive Samfundet end ham.

Men hvad kan man lære heraf? Jeg synes ikke andet end selve den Kendsgerning, at der virkelig findes saadanne Individuer, som endnu slet ikke lade sig passe ind i de Rammer, som Videnskab og Praksis i Fællesskab ere naaede til at udforme og fastslaa til Slægtens Vel og Beskærmelse. Men fordi der virkelig i Ny og Næ findes saadant et enkelt sort Faar — og mange er det efter min ret rundelige Erfaring ikke — er det derfor berettiget at tage særlige Forholdsregler, der til Bedste for Systemet og til Skade for de enkelte Individuer ville lade mange forholdsvis uskadelige Skikkelser undgælde for de enkelte Undtagelsestilfælde. Jeg synes det ikke. Sæt Julius i et Kriminalasyl; hvad vil Re-

sultatet blive? Højest rimeligt, at han der, ligesom alle andre Steder, maa isoleres i en Celle. Just imellem en Samling af uansvarlige Individuer, der allerede ved deres Forbrydelser have røbet farlige Instinkter og Tilbøjeligheder, maa han med sin instinktive og voldsomme Forbrydernatur og sin vistnok fuldstændigt upaavirkelige Karakter være et Element af den allerstørste Farlighed. Men hvorfor saa lade de 99 andre bøde, fordi der findes en enkelt saadan Undtagelse hist og her? Jeg forstaar ikke denne Tankegang. Det har nu i mangfoldige Aar været Skik og Brug at betragte den sindssyge Forbryder først og fremmest som sindssyg og behandle ham som saadan ved at anbringe ham i en Sindssygeanstalt. Han kan ganske vist der frembyde sine Vanskeligheder — f. Eks. naar man, som hidtil sket, derunder medtager Epileptikerne, som, staaende uden for de egentlige sindssyges Rækker og delvis krævende andre Hensyn end disse — absolut burde fjernes og behandles i særligt indrettede Anstalter, saaledes som det ogsaa sker i andre Lande. Men de egentlig sindssyge Forbrydere ere og blive først og fremmest sindssyge og bør behandles som saadanne. Det er min Tro, som bestyrkes ved andres Vidnesbyrd — jeg minder om Professor Pontoppidans Udtalelser ved den første Kriminalistkongres i København — at Kriminalasyler ifølge deres Natur maa blive Opholdssteder af en mørkere og skumlere Natur, end de almindelige Sindssygeanstalter ere det i vore Dage; hvorfor saa uden Nødvendighed fordømme den store Mængde af sindssyge Forbrydere til et saadant Opholdssted? — Fængselsinspektør Grundtvig slutter sin Artikel med et manende Ord om ikke, ved at indespærre et Individ som Julius, at vende tilbage til »Middelalderens Mørke«, hvorfra Pinel i sin Tid udrev de sindssyge. Jeg synes, dette beror paa en Misforstaaelse. Fordi Samfundet paa Grund af et enkelt Undtagelsestilfælde er nødt til at tage ekstraordinære Forholdsregler, derfor bør det ikke stille hundrede andre, virkelig syge Mennesker

under mørkere Forhold end nødvendigt. Jeg tror ikke, Pinel vilde baaret sig saaledes ad.

Sindssygeanstalten ved Middelfart. November 1902.

Fr. Lange.

III.

I Anledning af Overlæge Friedenreichs foranstaaende Bemærkninger skal jeg først og fremmest udtale min Glæde over, at han uforbeholdent erklærer sig enig med mig om Trangen til et Kriminalasyl, en Tilslutning, jeg tillægger saa meget mere Vægt, som Overlægen fra sin tidligere Virksomhed som Fængselslæge og sin nuværende som Retspsykiatiker ikke blot har Kendskab til de Forbrydere, der som sindssyge afleveres til Sindssygeanstalterne, men tillige til de mange flere, der ikke komme paa Anstalterne, men enten løslades uden videre, fordi de trods deres Utilregnelighed anses for forholdsvist uskadelige, eller som halvtilregnelige idømmes en modereret Straf og derefter atter slippes løs paa Samfundet.

Naar Overlægen derimod svækker Betydningen af Psykiatrikernes Uenighed ved at sige, at han kun har »udtalt som en sandsynlig Antagelse«, at Julius var sindssyg, er jeg ganske uenig med ham. Han har under 29. Septbr. 1898 — som i min forrige Artikel udførlig citeret — vel udtalt sig hypothetisk om, hvilken Form af Sindssygdom der har ført til Julius's nuværende Tilstand, men om selve denne har han ikke ytret mere Tvivl, end der findes i Ordene, at han er »utvivlsomt sindssyg, nemlig lidende af udtalt Sløvsind«.

Ogsaa med Overlæge Fr. Langes ovenstaaende Udtalelse er der overvejende Grund til fra mit Standpunkt at være tilfreds. Overlægen er for det første tilbøjelig til at ind-

rømme Rigtigheden af min Paastand om, »at Psykiatrien endnu ikke er naaet saa vidt, at den kan gøre Krav paa nogen absolut Underkastelse under dens Skøn«. Han indrømmer derhos ogsaa, at »imellem gamle Slutningsstadier i Sindssygdommene . . . og visse Former af Aandssvaghed kan der vistnok undertiden være en ikke ringe Lighed«. Hermed er det jo givet, at Sindssygeanstalterne kunne blive belemrede med lige saa vanskelige sindssyge Patienter som Julius, hvilke de efter Overlægens egen Erklæring ere ganske ude af Stand til behørig at forvare, saa at Konklusionen Kriminalasyl synes uundgaaelig, for saa vidt de som farlige for den offentlige Sikkerhed ubetinget bør gøres uskadelige.

Naar Overlæge Lange mener, at Julius's Aandssvaghed er undgaaet hans 4 Kollegers Opmærksomhed, fordi disse »alle kun have haft Julius til mere forbigaaende Undersøgelse eller Behandling«, medens han selv fik særlig Grund til at stille Spørgsmaalet: »sindssyg eller aandssvag« i den bestemteste Form, fordi »det faldt i hans Lod muligen at skulle have Julius som livsvarig Gæst«, da er dette ikke holdbart. Overlæge Friedenreich har gentagne Gange haft ham til Observation, deriblandt 1 Gang 1 Maaned, Overlæge Geill har som Fængselslæge observeret ham forskellige Gange i 1—3 Maaneder, paa St. Hans Hospital har han været i c. 3 Maaneder og paa Vordingborg Sindssygeanstalt i c. 9 Maaneder. De tre sidste Overlæger have altsaa haft længere Tid til deres Observationer end Overlæge Langes $2\frac{1}{2}$ Maaneder, og for Vordingborg Sindssygeanstalts Vedkommende forelaa ogsaa Udsigt til at beholde Julius paa Livstid, da han efter sit Forsørgelsessted hører hjemme der, og denne Anstalt kun er sluppet for ham, fordi han undveg derfra, og hans Plads fandtes besat ved hans Tilbagekomst. Tid eller Anledning til at rejse Spørgsmaalet har altsaa ikke manglet for Overlæge Langes Kolleger, og min Argumentation paa Grundlag af Lægernes Uenighed lader sig derfor næppe rokke ad denne Vej.

Julius være nu aandssvag eller ikke — Spørgsmaalet

om Kriminalasyler staar og falder ikke med ham, thi kun hvis han var et saadant Unicum, som Overlæge Lange anser ham for, kunde det med Rette gøres gældende, at Samfundet ikke af Hensyn til ham burde træffe ganske ekstraordinære Forholdsregler. Overlægen paaberaaber sig i saa Henseende sin »ret rundelige Erfaring«. For denne har jeg al Respekt, men jeg er temmelig sikker paa, at den vilde ændres, hvis Overlægen havde haft Lejlighed til at lære at kende de ikke faa helt eller halvt utilregnelige Individuer, der — som ovenfor antydtes — Gang paa Gang arresteres, underkastes den Irritation og Lidelse, som Forhør og Fængselsliv fører med sig, for endelig at løslades efter en ringe eller ingen Straf. Saaledes var det f. Eks. gaaet den omtalte Julius flere Gange, inden hans Farlighed erkendtes derved, at han skød paa Politiet; det er nemlig først i de senere Aar, at Domstolene ere komne ind paa at anse og dømme som farlige for den offentlige Sikkerhed andre end Voldsmænd og Brandstiftere. Derfor kender Overlægen ikke disse Eksisterer, hvoraf jeg uden Vanskelighed kunde nævne en halv Snes Stykker alene fra København; en af disse »uskadelige« var det eksempelvis, der i Sommer gjorde Forsøg paa at voldtage en ung Pige i Færgelunden ved Frederikssund.

Desuden hensidder der utvivlsomt i Provinsarrester, paa Fattiggaarde og i kommunale Daareanstalter ikke ganske faa lignende Personer under uheldige Forhold for dem selv og Anstalterne.

Hertil kommer yderligere en Del Fanger, der i Horsens Straffeanstalt til stor Ulempe for denne behandles paa den saakaldte »Abnormafdeling«, fordi deres intellektuelle eller moralske Tilstand er saadan, at de ikke bør holdes i Celle og alle Forsøg paa at disciplinere dem til Ophold paa Fælleslokale ere haabløse, medens de paa den anden Side ikke egne sig til stadigt Ophold paa Sindssyge- eller Aandsvageanstalter, dels paa Grund af deres vekslende Tilstand og dels paa Grund af Anstalternes ringe Sikkerhed mod Undvigelse.

Det vil heraf skønnes, at der ikke vil blive Mangel paa Patienter paa et Kriminalasyl, og at Trangen dertil sandsynligvis vil vokse Aar for Aar.

Maatte der ikke ske alt for mange Ulykker for den enkelte og Samfundet, inden man kan enes derom.

S. Grundtvig.

Foreningen til Straffangere Forbedring i Berlin.

(Korrespondance til Tidsskriftet).

Foreningen til Straffangere Forbedring fejrede d. 16. November d. A. sin 25aarige Stiftelsesdag i den kgl. Landrets store Mødesal i Berlin. Kejseren viste ved en Kundgørelse og ved Uddeling af Ordre sin levende Interesse for Foreningen og dens velsignelsesrige Virksomhed. Justits-, Kultus- og Indenrigsministeriet saavel som Politipræsident og Berlins Magistrat sendte Repræsentanter for at udtale deres Lykønskninger. For Universitetet mødte Rektor magnificus Gierke tilligemed 2 af Strafferettens Koryfæer, Berner og v. Liszt. Ogsaa en Række beslægtede Velgørenhedsforeninger havde sendt Deputationer.

Festtalen holdtes af Admiralitetsraad, Dr. Felisch. Han mindede om, at Foreningen er grundlagt i Aaret 1827*), kort Tid efter at det Rhinsk-Westphalske Fængselselskab var blevet stiftet. I Begyndelsen var Foreningens Virksomhed hovedsagelig viet til Omsorg for Fangerne under Straffens Udstaaelse. Lærere og gejstlige bleve lønede af Foreningens Midler og udsendte til Fængslerne for at virke belærende og forbedrende paa Fangerne. Da Fængselsvæsenet paa den Tid endnu lod meget tilbage at ønske, og

*) Se »Die Geschichte des Berliner Vereins zur Besserung der Strafgefangenen 1827—1900« af Dr. Rosenfeld. Berlin 1901.

da der i Særdeleshed ikke var gennemført Adskillelser mellem Fangerne efter deres Alder, underholdt Foreningen endog en Tid en særlig Station for unge Forbrydere. De saaledes givne Impulser forbleve ikke uden Resultat. Snart overtog Staten Fangernes Sjælesorg og Undervisning, grundlagde særlige Anstalter for voksne og for yngre Forbrydere af begge Køn, og muliggjorde derved, at Foreningen kunde sætte sine Kræfter ind paa andre Omraader. Med Rette fremhævede Taleren, at de nævnte Foranstaltninger virkelig ogsaa ere Statsopgaver, og at Foreningen kunde regne sig til Ære at have været banebrydende paa disse Omraader. Først i den sidste Tid igen kunde Foreningen rose sig af at have været medvirkende til at indføre en gennemgribende Reform paa Straffuldbyrdselsens Domæne. Ved ministeriel Kundgørelse af ³⁰/₆ 1900 er det nemlig blevet foreskrevet, at Tilsynet med de under Politiets Opsyn staaende Personer kan stilles i Bero, saa længe vedkommende staaer under regelmæssigt Tilsyn af en Forening. I 1901 have allerede 223 under Politiets Observation staaende Personer underkastet sig Foreningens Forsorg og Tilsyn. Taleren kom herved ind paa den Virksomhed, af hvilken Foreningens Kræfter for Tiden fortrinsvis ere optagne, Omsorgen for de løsladte Fanger. Som ledende Grundsætning for Udførelsen af denne Opgave har stedse den Tanke været raadende, ikke at give Almisser, men at virke for den løsladtes Vel ved personligt Arbejde af Foreningens Medlemmer. I saa Henseende har Foreningen benyttet »Plejersystemet«, idet der anvises enhver, som Foreningen tager sig af, en tilsynshavende, der særlig drager Omsorg for ham. Til de Løsladtes Beskæftigelse og Anbringelse oprettedes der tidligere Brændehuggerier, Opholdsstationer og Asyl, men disse Indretninger have ikke virket tilfredsstillende og ere derfor atter nedlagte. For Tiden underholder Foreningen en Skrivestue, et Antal Sovepladser, en Afdeling til Understøttelse af de fangnes Familier og et Arbejdsanvisningskontor under Hr. Bischoffs for-

standige Ledelse, hvis Fortjenester ere blevne anerkendte ved Tildeling af en Orden i Anledning af Jubilæumsfesten. Arbejdsanvisningskontoret har siden Aaret 1883 understøttet 74,956 Personer og anbragt 54,679 i Stillinger paa Landet, fjernt fra Storstadens Fristelser. Betydningen af disse sidste Tal vil kun den vide rigtig at vurdere, som selv engang har lært at kende de uhyre Vanskeligheder, som optaarne sig, naar en tidligere straffet Person skal skaffes Tjeneste eller Arbejde. Taleren fremhævede udtrykkelig, at Foreningen lægger den største Vægt paa, at ingen Understøttelse gives som Almisse, men som Laan, og i Virkeligheden ere af de anvendte Summer allerede 144,376,23 Mark blevne tilbagebetalte Foreningens Kasse af de straffede Personers egen Fortjeneste. Taleren sammenfattede til Slutning de Principper, som i Foreningens 75aarige Virksomhed havde staaet deres Prøve, saaledes: Forbryderen er intet særligt Naturfænomen med en fra Normalen absolut afvigende, medfødt Organisation, som de italienske Positivister lære. Han er et faldent Menneske, der er blevet et Offer for sine Lyster og Lidenskaber paa eget Ansvar, men han er falden i Kredsen af sine Medmennesker, der, om de end ikke har kunnet redde ham for Forbrydelsen, dog ikke maa forsømme at muliggøre og lette ham hans Tilbagevenden til det menneskelige Samfund.

Til Slutning holdt Medicinalraad, Dr. Leppmann et Foredrag om »Frihedsstraffenes Indflydelse paa Sundheden«. Taleren vendte sig mod den ikke sjældent fremkomne Antagelse, at Fangen i de moderne Strafanstalter nød en overdreven god og mild Behandling. Sund Ernæring, Lys, Luft og Renlighed ere nødvendige for at holde Sygdomme borte og særlig for at overvinde de specielle Fængselssygdomme, af hvilke Tuberkulosen og sjælelige Forstyrrelser endnu stadig kræve talrige Ofre. Til at bekæmpe Tuberkulosen spiller fremfor alt grundig Desinfektion af alle de af den syge benyttede Genstande en vigtig Rolle, specielt maatte efter Talerens Erfaring heller ikke de af Fangen benyt-

tede Haandværksredskaber glemmes, hvad nu ofte sker. Dr Leppmann anbefalede fremdeles at anvende tuberkuløse Fanger til Have- og Landarbejde og tilraadede en udstrakt Anvendelse af Sanatoriebehandling paa løsladte Fanger. I gribende Ord oprullede Taleren sluttelig et Billede af de uhyggelige Virkninger, som lang Tids Frihedsberøvelse udøver paa Fangernes Sjælstilstand, af hvilke en stor Del enten som Følge af lidte Savn og Nød eller som Følge af udsvævende Levned eller særlige lidenskabelige Anlæg ere stærkt udsatte for Sindsforstyrrelser. Taleren endte med i anerkendende Ord at omtale Foreningens Forsorg for de ulykkelige, som forlade Strafanstalten, brudte paa Sjæl og Legeme, og som hjælpeløse stødes ud i det Liv, der nu er blevet dem fremmed.

Dr. *Lindenau*.
Berlin.

Fra den IX. internationale kriminalistiske Kongres.
(St. Petersborg 17.—21. Septbr. 1902.)

I det Foredrag om »Kriminalitetens sociale Faktorer«, som v. Liszt holdt paa Kongressens sidste Dag, fremhævede han stærkt, at Unionen mere end hidtil burde erindre den første Paragraf i sine Statutter og studere Kriminalitetens Aarsager. »Det er i selve det sociale Liv og i de sociale Grupper normale Funktioner, at Kriminalitetens første Aarsager maa søges. Vor Tids Kriminalitet adskiller sig fra tidligere Perioders ved to karakteristiske Træk: Proletarernes og Neurastenikernes Kriminalitet. Proletariatets og Neurastenikernes Tilvækst i de store Byer søger sin Forklaring i den industrielle Udvikling og den mere og mere haardnakkede Kamp i den internationale Handel. Den industrielle og kommercielle Udvikling, som Lovgivningen ikke kan forhindre, paalægger denne en dobbelt Opgave: at støtte dem, som Kampen for Tilværelsen truer med at knuse, og uden Svagheit, men ogsaa uden Haardheit at udskille fra Samfundet dem, som den ikke kan frelse. Summen af disse opdragende og eliminerende Forholdsregler danner Kriminalpolitikens fremtidige System, hvis Studium er Unionens højeste Maal og Eksistensbetingelse.« Forhaabentlig vil da den næste Kongres — hvad enten den skal afholdes i Athen eller i Berlin — faa mere ak-

tuelle Spørgsmaal paa sit Program og ikke nøjes med som Kongressen i St. Petersborg at forhandle Emner af ren speciel juridisk Interesse.

Thi som saadanne kan man vel nok betragte Kongressens to Hovedspørgsmaal. Det første af disse lød paa: »Hvilken Betydning bør Forbrydelsens psykiske Elementer have i Straffeloven i Sammenligning med dens materielle Følger«. Efter en livlig Forhandling enedes man om, at »ingen er strafbar for sine Handlingers Følger, uden for saa vidt som han har forudset eller kunnet forudse dem«, og »med Hensyn til Spørgsmaalet om Meddelagtighed bør Loven opgive enhver doktrinær Distinktion mellem dem, som have deltaget i den samme Forbrydelse, og indskrænke sig til at angive de Arter af Meddelagtighed, som den betragter som saadanne«. Det andet, der optog to fulde Møder, drejede sig om: »Hvilke Reformers vil det være ønskeligt at indføre paa Forundersøgelsens og Anklagens Omraade for at skaffe saavel den personlige Friheds som Sandhedens Interesser de størst mulige Garantier«. Det vedtoges, »at Grundlaget for de Reformers, der bør gennemføres ved Forundersøgelsen, er Adskillelse af Politiets Funktioner fra Dommerens, og Gennemførelsen af den kontradiktoriske Fremgangsmaade. Under Dommerens Kontrol bør alle det stedlige Politis Funktioner overføres til den fuldt ansvarlige offentlige Anklager.« Om »Patronagen« talte Berthélemy, som hævdede, at den først naaede til fuld Nyttevirkning, naar den blev øvet ved Samarbejde mellem den dømmende Øvrighed og den private Godgørenhed, at den maatte bestaa i Gerninger, men ikke i Gaver, i Indflydelse, Raad, Forholdsregler, men ikke i Penge, og at den saa meget som mulig burde være individuel; endvidere Albanel, som opstillede Regler for Patronagen af Børn, Feldstein, der gav Oplysninger om Patronagen i Moskva, og Rivière, som kommenterede sin Rapport om Patronagens Standpunkt og Resultater særlig i Frankrig. Der fremkom dog intet ud over, hvad man har

hørt paa andre Kongresser. Salomon og Witte — fra hvis Haand der forelaa en meget interessant og udførlig Rapport — gav Meddelelser om Transporten af Straffefanger til Siberien og Sakhalin (Kathorga). Begge fremhævede stærkt Ankerne mod denne Straffemetode, hvis i enhver Henseende skadelige Indflydelse synes at staa klar for alle russiske Kriminalister, der af Selvsyn kende Straffestederne. »Den hvide Slavehandel«, som ogsaa hører til de kendte Kongresemner, tilligemed nogle andre Spørgsmaal, der bleve gjorte til Genstand for »Kommunikation« og »Diskussion«, fik en ret stifmoderlig Behandling. Det samme var Tilfældet med den betingede Domfældelse; Kongressen udtalte sig her i en Resolution for Nyttens af dette Institut, men mod dets administrative Anvendelse.

Det var vel i øvrigt næppe alene Iver efter at komme til at deltage i Kongressens Forhandlinger, der havde draget saa mange Deltagere til St. Petersburg. At der var 200 russiske Deltagere, tør vel nok skrives paa den kriminalistiske Interesses Regning. Der er ingen Tvivl om, at der mellem de russiske Jurister er Enighed om, at Reformen paa Strafferettens Omraade ere nødvendige, og da Rusland forbereder en ny Straffelov, er Sagen jo ret aktuel. Det stærkt officielle Præg, man havde givet Kongressen, tydede ogsaa paa, at man var særlig glad ved at samle netop de civiliserede Landes Kriminalister til Møde i Rusland. Justitsminister Mourawieff, der var Kongressens Ærespræsident og holdt dens Aabningstale, pointerede stærkt dette. Og de gunstige RejsEBetingelser, der vare indrømmede Unionens Medlemmer, lige saa vel som de mange Festligheder (Reception paa Raadhuset, Middag hos Kejseren, Festforestilling i Operaen etc. og særlig Udflugten til Moskva) tydede ogsaa derpaa.

Men de fleste af de 150 fremmede Deltagere, mellem hvilke der i øvrigt kun fandtes faa betydelige Navne, havde sikkert mest følt sig dragne af Lejligheden til under gunstige Vilkaar at lære lidt at kende af det Land, hvis For-

hold og Institutioner ere indhyllede i en vis Hemmelighedsfuldhed. Og med den virkelig storslaaede russiske Gæstfrihed, der gav sig Udslag paa alle Kanter, arrangerede man ikke alene under kyndig og — ved det russiske Sprogs Uforstaaelighed — i øvrigt højst nødvendig Vejledning Udflugter til alle de mulige Seværdigheder, der danne Tiltrækningspunkter for sædvanlige Turister, men indbød ogsaa Kongresdeltagerne til at besøge saadanne Institutioner, der ellers ere lukkede for almindelige dødelige. Og da det var en fysisk Umulighed at overkomme alle Møderne og samtidig besøge Museer, Slotte, Kirker, Fængsler, Opdragelsesanstalter etc., blev Kongresmøderne for mange et nødvendigt Onde, som besøgte, naar der ikke var andet arrangeret. Men disse mange fik maaske nok det betydeligste Udbytte af Rejsen ved at gøre Bekendtskab med Institutioner, der tydeligt genspejle et mærkeligt Land, som paa uciviliseret Grund har modtaget Vestens færdige Kultur, hvor Udviklingen ikke er foregaaet jævnt og stigende, men i Spring, hvor man snart er bleven staaende ved middelalderligt Barbari, snart er sprungen langt over Maalet. Forleden læste man i Aviserne, at det kvindelige Opsynspersonale i en af St. Petersborgs Sindssygeanstalter havde pint Patienter til Døde ved skiftevis at overhælde dem med varmt og koldt Vand, og samtidig ejer Moskva en hypermoderne psykiatrisk Universitetsklinik, som i sine udstrakte Bygninger huser 50 Patienter, der plejes af et Opsynspersonale paa 34. Og mellem Moskvaer Transportfængslets skumle Kældere, der uafbrudt give Genlyd af Lænkeklorren, og St. Petersborgs lille fikse Kriminalmuseum ligger der mindst et Aarhundrede.

Af Institutioner besøgte selvfølgelig væsentlig Fængsler, Tvangsopdragelsesanstalter, Politistationer etc. Undersøgelsesfængslet (*maison de détention préventive*) i St. Petersborg er ældre og uden særlig Interesse; det er i to Étager, bygget i Rektangelform og er ved en Tværføj delt i to ulige store Dele for hvert Køn. Det optages

væsentlig af Celler, der støde op til Galerier og vende ud mod Midtergaarden, hvor der findes vifteformig lejrede Spadseregaarde. Desuden findes et kommunalt Arresthus (maison municipale d'arrêt), bestemt for dem, der have gjort sig skyldige i Politiforseelser. I St. Petersburg opdagedes i 1900 af Politiet 20,076 Forbrydelser (hvoraf 2772 i Forstæderne). Af disse vare 189 Drab eller Drabsforsøg, 226 Indbrudstyveri eller Røveri, 19,456 simpelt Tyveri eller Bedrageri. Største Delen af de mindre Forbrydelser saa vel som Forseelserne falde ind under Fredsdommerens Virksomhed. I 1900 havde de 42 Fredsdommere i St. Petersburgdistriktet 97,061 kriminelle Sager og 81,395 civile Sager til Undersøgelse. For kriminelle Sager maatte 113,213 anklagede fremstille sig, og af disse bleve 78,715 (69,5 %) dømt. Ved største Delen af Fredsdommernes Domfældelser drejede det sig om Forseelser mod Sømmelighed, Ro og Orden.

St. Petersburg har paa côté de Viborg ved Nevaen en stor Straffeanstalt (prison cellulaire) for Mænd, væsentlig saadanne, der ere dømt ved en af Byens Jurisdiktioner, men ogsaa en Del andetsteds fra, der ere overførte paa de lokale Øvrigheders eller de dømtes eget Forlangende. Det er bygget fra 1884 til 1889 og har kostet 1,480,000 Rubler. Man har lagt Fængslet i selve Byen, fordi man vilde give Fængslernes øverste Administration — først oprettet 1879 — Lejlighed til paa nært Hold at gøre Erfaringer om Anvendeligheden af Cellestraffen, der da var lidet studeret i Rusland. Fængslet, der kan rumme 1150—1200 Fanger, er væsentlig beregnet paa Celleophold, men der findes dog nogle Fællestuer. Det bestaar af to adskilte Fangebygninger med korsformede Fløje, i hvilke der paa begge Sider af en Midtergang er lejret ganske rummelige Celler med Jernseng til at slaa op og løst Kloset. Uden om og mellem disse ligge Administrationsbygninger, Køkken, Vadskeri, Smedie og 4 Sygehuse, af hvilke 1 er bestemt for de epidemiske Sygdomme. Der findes

ingen adskilte Spadseregaard, men Fangerne spadsere med nogle Skridts Mellemrum i Kreds i en aaben Gaard. Overhovedet er Isolationen ikke strengt gennemført. Paa Sygestuerne behandles Fangerne paa Fællestuer, og ogsaa Arbejdet foregaar for en stor Del i Fællesskab saavel i Køkken, Vadskeri og den store Smedie — hvor det var uhyggeligt at se Fangerne staa og manøvrere med glødende Jernstænger — som ogsaa i de i Kælderen beliggende store Rum for Typografi og Litografi. En Del, saaledes Skomagere, Skræddere, Snedkere, havde dog deres Arbejde i Cellerne. De Fanger, der ere uegnede til Haandværk, saavel som de, der ere dømt til højst 14 Dages Fængsel, beskæftiges med Værkplukning. De raske Fanger maa om Vinteren arbejde 10 Timer, om Sommeren 11 Timer om Dagen, heri dog indbefattet den Tid, der anvendes til Spadsere og til Besøg i Fængslets Kirke og Skole. Kun Fanger, hvis Sygdom er konstateret af Lægen, ere fritagne for Arbejde. Bruttoindtægten af Fangernes Arbejde var i 1900 62,568 Rubler 80 Kopek. Da der var anvendt 13,072 Rubler 32 Kopek til Arbejdsmateriale, var Arbejdsfortjenesten altsaa 49,496 Rubler 48 Kopek. Heraf godskreves Fangerne 19,839 R. 22 K., Statskassen fik 14,788 R., og 14,869 R. 26 K. gik til Fængslet for at anvendes dels til de Fanger, der besørgede Husgerningen, dels til Reparationer, dels som Gratiale til Arbejdstilsynet og dels til Udviklingen af Arbejdet i de øvrige russiske Fængsler. Foruden en Fængselsdirektør og 7 Assistent, der hver har sit Omraade at varetage, er der ved Fængslet ansat 100 Vogtere.

De kvindelige Straffanger ere anbragte i »le château de Lithuaine«, en gammel Bygning, som gaar helt tilbage til Katharina II's Tid, og som tidligere har tjent til Kaserne; dens mærkelige Form — en overordentlig langstrakt Trekant — hidrører sagtens fra denne dens oprindelige Bestemmelse. Den indeslutter et Fængsel for 200 kvindelige Straffanger, et Fængselssygehus paa 50 Senge og

et Forbedringshus (établissement correctionnel pénitentiaire) for 484 Mænd. Hvad Straffens Strenghed angaar, repræsenterer Forbedringshusene (maisons correctionnelles) umiddelbart efter Fængslet (prison) den strengeste Straf, den russiske Straffelov rummer. Denne Straf er næsten den vigtigste i det russiske Fængselssystem, og den er stærkt tiltagende, efter at Loven af 1900 har indskrænket Deportationen til Siberien. Forbedringshusfangerne faa kun $\frac{3}{10}$ af Nettofortjenesten for deres Arbejde, medens Fangerne ellers faa $\frac{4}{10}$ — Tugthusfangerne (les forçats) dog kun $\frac{1}{10}$ —, og de ere undergivne sværere Disciplinærstraffe, deriblandt ogsaa Legemsstraf, hvilken Straf dog efter Sigende kun tildeles sjældnere og i St. Petersborg fordrer Chefen for Fængselsadministrationens, i det øvrige Rusland Guvernørens Billigelse. De Forbedringshusfanger, som i 2 Aar have vist en god Opførsel, gaa over i Forbedringsstadiet, faa Ærmesnor, ere fritagne for Legemsstraf og kunne anvendes til at føre Tilsyn med de andre Fanger under Arbejdet. 10 Maaneders Ophold i denne Klasse regnes for et Aar. Men fjernes de paa Grund af daarlig Opførsel af Forbedringsklassen, kunne de ikke optages i den igen før efter 3 Aars Forløb. Efter det nye Straffelovsudkast skal Forbedringshusstraffens første Stadium afsones i Celle og den øvrige Tid i Fællesskab, dog med Adskillelse om Natten. Medens Kvinderne beskæftiges ved Vadsk, Syning og Værkplukning, beskæftiges Mændene ved Snedkeri, Smederi, Væveri, Bogbinderi, Skomageri, Skrædderi, Spejlbelægning og Filtarbejde. Nettoindtægten af Kvindernes Arbejde var i 1900 9597 Rubler 66 Kopek, af Mændenes 29,687 R. 81 K. Heraf fik Kvinderne 3939 R. 86 K., Mændene 9529 R. 35 K., medens det øvrige anvendtes paa samme Maade som ovenfor nævnt. I Spidsen for Kvindefængslet staar en Fængselsdirektrice, som i visse Punkter er Direktøren for Forbedringshuset underordnet; hun assisteres af 1 Assistent og 13 Opsyn. Forbedringshuset ledes af en Direktør med 5 Assistentter og 47 Vogtere.

Endelig har St. Petersburg et Transfertifængsel (prison de transfert), som er ret nyt, idet det er bygget 1891—94. Det er Tformet med en 2 Etages Hovedbygning og en fra Midten af denne udgaaende 4 Etages Sidefløj og har kostet 619,350 Rubler. Det kan rumme 600 Mænd og 100 Kvinder. Foruden som Transfertifængsel tjener det ogsaa til Ophold for Fanger fra de baltiske Provinser, som sidde under Appel, Fanger, som have afsonet deres Straf i Cellefængslet eller Forbedringshuset og nu skulle dirigeres ud af Hovedstaden, Individider, der af Politiet ere udviste af St. Petersburg, og endelig — ved Mangel paa Plads i Varetægtsfængslet — en Del Varetægtsfanger. Mændene beskæftiges ved Skrædderi og Skomageri, Kvinderne udelukkende ved Syning paa Fangernes Tøj. Nettoindtægten af Arbejdet var i 1900 6550 Rubler 17 Kopek, af hvilke Fangerne selv fik 3879 Rubler 47 Kopek. Personalet bestaar af en Direktør med 3 mandlige og 1 kvindelig Assistent, 37 mandlige og 5 kvindelige Betjente. — En Kontrolkomité, der ogsaa tager sig af Patronagen, fører uafhængig af Administrationen Tilsyn med Fængslerne i St. Petersburg.

Moskva har foruden et kommunalt Arresthus tre Fængsler og et centralt Fængselssygehus. I det kommunale Arresthus (maison municipale d'arrêt) afsone de, der ere dømte af Fredsdommerne, og i nogle Tilfælde ogsaa de, der ere dømte af Domstolene, deres Straf. Det arbejder siden 16. Februar 1867, sorterer under Kommunalbestyrelsen og ledes af en Inspektør med en Økonom til Hjælp. Det husede i 1901 6116 Fanger (5573 Mænd og 543 Kvinder), af hvilke 4093 (3964 Mænd og 129 Kvinder) kunde læse og skrive. Den daglige Gennemsnitsbelægning var 79,⁹⁸ Individider, Opholdets Gennemsnitslængde 4,⁸⁸ Dage, Fangedagenes Antal 29,868. Udgifterne vare 14,222 Rubler 65 Kopek eller i Gennemsnit 47,⁶¹ Kopek daglig pr. Fange.

Guvernementet Moskvas Fængsel (prison du gouvernement de M.) er bestemt saavel for Undersøgelsesfanger som Straffefanger og kan rumme 1100 Mand. Det

bestaar af 3 Dele: Et Cellefængsel for de tiltalte og de til ensomt Fængsel dømte, et Fællesfængsel for de anklagede og et Fællesfængsel for de dømte. Cellefængslet, der er bygget i 1886 i T Form, har 405 Celler i 4 Etager. Korridorerne ere gennemgaaende og faa Lys fra Vinduer i hele Bygningens Højde. Gange, Galerier og Celler ere cementerede. Der er W. C. ved Enden af hver Korridor. Cellerne, der ere ca. 30 Kbm. store, opvarmes ved varmt Vand, oplyses ved gitterbeskyttede Petroleumslamper og ere godt ventilerede, indeholde en Jernseng til at slaa op, Bord, Taburet, flytteligt Kloset, Vadskeapparat og elektrisk Ringeapparat. Celledøren er forsynet med en Klap. Den 3 Etages Bygning, som rummer Fællesafdelingerne og er forbunden med Celleafdelingen ved en opvarmet Gang, har tidligere været Fabrik og er først 1876 omdannet til sin nuværende Brug. Den har Plads til 695 Fanger og er indrettet paa samme Maade som de almindelige departementale Fængsler. Op til lange Korridorer, der løbe langs Bygningens Ydermur, og skilt fra dem ved Jerngitterporte, ligge ca. 30 Sale, der hver kan rumme fra 18 til 70 Behoere. Foruden Jernsenge til at slaa op, Borde og Taburetter findes i hver Sal en Del faste Skabe med nummerede Skuffer, i hvilke Fangerne kunne opbevare deres tørre Kost. Midt i hver Korridor, hvor Vogterne færdes, findes et W. C., Vadskeapparat og en Beholder med varmt Vand. Desuden findes der i Korridorerne saavel som i Værkstederne rigelige Ildslukningsbomber. Opvarmning, Belysning etc. er i øvrigt som i Cellefængslet. Fængslet styres af en Direktør (2000 Rubler og fri Bolig), der under sig har 4 Assistentter, 2 Læger, 1 Præst, 1 Diakon, Kontorpersonale etc.; desuden 1 Vagtmester, 4 Overvogtere og 80 Vogtere, som alle ere tidligere Underofficerer eller Soldater, og som ere kasernerede ved Fængslet i to Kaserner, en for gifte og en for ugifte. Fængslets daglige Gennemsnitsbelægning var i 1899 520,⁰² Varetægtsarrestanter og 499,⁵¹ dømte, i 1900 587,⁴⁸ resp. 541,⁹⁴ og i 1901 635,⁵⁷

resp. 444,63. I Overensstemmelse med Moskvas Befolkning er ogsaa Fængslets Klientel stærkt blandet. Det overvejende Element er sammensat af storrussiske Bønder og Smaaborgere. Den underviste Klasse danner kun 10 0/0. De hyppigste Forbrydelser ere Tyveri og Bedrageri. Recidivisternes Antal er ca. 60 0/0. Fangerne staa efter Reglementet op Kl. 5 (om Vinteren Kl. 6). Til Paaklædning og Bøn er der indrømmet $\frac{1}{4}$ Time; derpaa uddeles varmt Vand, ved Hjælp af hvilket Fangerne selv lave deres Te, som de have $\frac{1}{2}$ Time til at nyde. Derpaa synes Cellerne af Vogterne, og de rengøres af Fangerne, medens samtidig i Fællesfængslet Fangerne fordeles til Arbejdet. Dette begynder overalt Kl. 6 (om Vinteren Kl. 7) og varer til Kl. 11 $\frac{1}{2}$ (12), da der spises til Middag; derefter er der 1 ($\frac{1}{2}$) Times Hvile, som kan benyttes til at spadsere i. Derpaa igen Arbejde fra Kl. 1 til 3 $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{2}$ Times Hvile til Te og atter Arbejde fra Kl. 4 til 6 $\frac{1}{2}$. Derefter Aftensmad, Bøn og Lukning. Fællesfangerne kunne spadsere i Grupper, sidde ned og tale sammen. Cellefangerne spadsere alene eller i Grupper paa 12, men da i fuldstændig Tavshed, den ene bag den anden, alt efter Straffens Art. Fanger, der tilhøre de privilegerede Klasser i Samfundet, faa en særlig Kost, varierende efter deres civile Grad (tchine), have Ret til at skaffe sig Ekstraforplejning udefra eller fra Fængslets Køkken og gaa i deres egne Klæder og Linned, medens de andre Fanger maa leve af Fængslets Kost og gaa i Fangedragt. Undtagelsesvis maa dog sikkert de ikke privilegerede Fanger kunne modtage Ekstraforplejning udefra — i alt Fald for saa vidt som de ere Varetægtsarrestanter —, thi det er næppe rimeligt, at de privilegerede alene kunne fortære de 80,000 Æg og 4000 Kilogram Kød, som efter Angivelse bringes Fangerne paa en eneste Paa-skedag. Forplejningsomkostningerne ere for de almindelige Fanger 7—8 Kopek daglig, for de privilegerede 16 Kopek. Paa de »fede« Dage er Kosten, der i øvrigt er ens i alle Moskvas Fængsler, beregnet til at indeholde 113,6 Gram

Æggehvidestof, 41,⁶ Gram Fedt og 500 Gram Kulhydrater¹⁾. To Gange om Ugen fra 12 til 3 kunne Fangerne modtage Besøg, de tiltalte og anklagede dog kun med Rettens Til-ladelse; samtidig efterses Pakkerne med Ekstraforplejning. Bøgerne i Fængslets Bibliotek ere overvejende af religiøs Natur; de underviste Fanger kunne dog faa videnskabelige Bøger. Overtrædelser af Reglementet (Nægtelse af Arbejde, Ulydighed, Uhøflighed mod Personalet) straffes af Fængsels-direktøren ifølge Disciplinærbestemmelserne. Straffene ere: Reprimande i Enerum eller i en tredies Nærværelse, Ind-skrænkning af Kosten og af Retten til at modtage Besøg eller til Korrespondance, Anbringelse i mørk eller lys Celle (indtil 7 Dage). For de tiltalte og anklagedes Vedkom-mende afhænger Straffen dog af Prokurøren. Ved alvor-lige Forseelser kan der lige over for de til Tugthus, Tvangs-arbejde og til Deportation for Vagabondering dømte anvendes Rotting (indtil 50 Slag); dog maa denne Straf sanktioneres af Prokurøren, den lokale Fængsels-inspektør og Guvernøren. Hver Fanges Paaklædning, der væsentlig fabrikeres i selve Fængslet, koster Sta-ten 19 Rubler 49 Kopek. Direktion, Administration og Overvaagning iberegnet koster hver Fangedag Staten 30,³⁵ Kopek. Arbejdet er obligatorisk for alle Fanger undtagen de tiltalte og de dømte privilegerede. Arbejdet i en Del af Værkstederne (Bogbinderi, Sadelmageri, Modellering, Sme-deri) er taget i Entreprise af private; andre Værksteder (Væveri, Skomageri, Snedkeri, Skrædderi) drives af Direk-tionen selv, idet Arbejdet her virker til Fængslets Tary. I Cellerne beskæftiges Fangerne væsentlig med Bobinering. Fangernes daglige Arbejdsfortjeneste varierede efter Arbej-

---

¹⁾ Til Sammenligning tjener, at Kosten i de danske Straffeanstalter er beregnet til at skulle indeholde 114 Gram Æggehvidestof, 51 Gram Fedt og 496 Gram Kulhydrater og i Københavns Arrest til 114,⁶ Gram Æggehvidestof, 63,⁶ Gram Fedt og 457 Gram Kulhydrater.

dets Art i 1901 fra 23 (Bobinering) til 62 Kopek (Snedkeri). En Del af de dømte lejes ogsaa ud til Fragtlæsning, Brændeskæring o. l. under Tilsyn af Vogtere; ligger Arbejdsstedet over $\frac{1}{4}$ Mil fra Fængslet, blive de ude hele Dagen og have Mad med. Endelig ere en Del beskæftigede i Køkken, Vadskeri, Have og ved Reparation af Bygningerne. Fængslets samlede Arbejdsindtægt var i 1901 31,318 Rubler 39 Kopek.

I Forstaden Sokolniki ligger Moskvas Straffeanstalt (prison correctionnelle), en gammel Bygning, som oprindeligt har været bestemt til Forbedringshus, men som nu modtager Mænd og Kvinder, som, særlig ved Fredsdomstolene, ere dømte til kortvarige Straffe; den kan rumme 350 Fanger. Den optager et stort Terræn (6 Hektarer), som for en stor Del benyttes til Dyrkning af Køkkenurter, hvormed Fangene beskæftiges. Hovedbygningen, der er af Sten, danner et firkantet Bygningskompleks uden om en indre Gaard. Façadefløjen optages af Direktørens Bolig, Kontorer, Kaserne for de ugifte Vogtere etc.; den øvrige Del af Komplekset danner Mandsafdelingerne. Træbygninger tjene til Værksteder og Sygehus (18 Senge). Ogsaa Kvindeafdelingerne rummes i Træbarakker. Fængslet er beregnet paa Isolation om Natten (Natceller), men har fælles Opholdsstuer. Det ledes af en Fængselsdirektør med 2 mandlige og 1 kvindelig Assistent, har en mandlig og en kvindelig Vagtmester, 2 Overvogtere, 20 mandlige og 9 kvindelige Vogtere. Den daglige Gennemsnitsbelægning var i 1899 259,¹⁸ Mænd og 111,⁶¹ Kvinder, i 1900 241,⁰⁹ Mænd og 83,⁹¹ Kvinder og i 1901 233,⁶⁶ Mænd og 66,⁹⁸ Kvinder. Mandsfangerne beskæftiges særlig ved udvendigt Arbejde: Havedyrkning og Jordarbejde om Sommeren, Snekastning og Gaderensning om Vinteren. Desuden ved Vævning, Skrædderi og Skomageri, særlig til Fængslets Behov. Kvinderne beskæftiges navnlig ved Vadsk for Hospitaler og lignende Institutioner. Fængslets Arbejde har aarlig en Værdi af 15—16,000 Rubler.

Det mærkeligste Fængsel i Moskva er det store centrale Transfærtfængsel, som kan modtage 3000 Fanger. Det danner en Station for de gennemgaaende Fanger og de deporterede og et Koncentrationssted for Tugthusfangerne (forçats), hvis Transport til Øen Sakhalin finder Sted to Gange om Aaret, i Marts og i August, naar Sejlads er mulig. Endvidere tjener det til Opholdssted for Mænd, der ere inddømte paa lang Tid, naar de andre Fængsler ere fyldte. For Kvindernes Vedkommende modtages foruden deporterede og til Tugthus dømte ogsaa Undersøgelsesfanger. Fængslet er det største og ældste i det europæiske Rusland, men det er helt ombygget i 1879. Dog bibeholdt man den Gang den ualmindelig høje og tykke Ringmur og de 4 Hjørnetaarne, af hvilke det ene er opkaldt efter den bekendte Oprører Pougatchoff, som sad fængslet her, indtil han den 10. Januar 1775 blev henrettet. Fængslets Façadebygning, hvis Ydermur dannes af Ringmuren, er i 2 Etager og indeholder i Stuen Fængselskontorerne, Magasiner og Vagtstue, paa 1. Sal Snedkerværksted, Smedie og Celler. Fra Vestibulen, der stadig overvaages af to Vogtere, kommer man ind i en umaadelig Sal, hvor Fangetransporterne modtages og ordnes. Den egentlige Fængselsbygning, der er i 3 Etager og har en næsten kvadratisk Form, har direkte Forbindelse med denne Sal. I hver Etage af Fængselsbygningen løber langs Ydermuren en stor Korridor, medens Opholdssalene, der kunne rumme 30, 40 eller 80 Fanger, alle vende ud til en indre Gaard. De er 14 Sale i Stuen, 16 paa 1. og 18 paa 2. Sal. Der lukkes ud mod Korridorerne ved massive Trædøre, der ligge lige for et Vindue og have en Observationsluke. Salenes Møblement er overmaade sparsomt, og det lykkedes mig ikke i hele Fængslet at opdage én Seng, og af den noget mangelfulde Konversation med den omvisende Vagt fremgik det, at Fangerne holde Natteleje paa det cementerede Gulv uden Tæpper eller andre Luksusgenstande. Desuden findes 3 Værkstedssale, som hver kan rumme 100 Arbejdere, og 2

Skolesale til 40, resp. 80 Elever. Ud i Indregaarden har man bygget Kirken, men i øvrigt rummer Fængslet ogsaa et luthersk Kapel og en Synagoge. I en 2 Etages Tilbygning findes Køkken, Bageri, Vadskeri, Bade og Magasiner. Selvstændige Bygninger huse Personalet. Alle Gulve ere cementerede. Opvarmningen sker ved Kaloriferer i Kælderen, Belysningen ved Petroleum. Fængslet styres af en Direktør, som under sig har en Souschef af 1. og 5. af 2. Klasse, 2 Læger, en Præst, en Diakon og Kontorpersonale. Op-synspersonalet bestaar af en Vagtmester, 4 Overvogtere og 70 Vogtere. I Kvindeafdelingen er ansat en Overvogterske og 8 Vogtersker. 4 bevæbnede Vogtere patrouillere om Fængslet, 4 Vogtere i hver Korridor; de afløses hver 6. Time. Det daglige Gennemsnitstal af Fanger var i 1899 1754,⁴², i 1900 2010,³⁰ og i 1901 1836,⁴³; af disse sidste vare 232,⁸³ inddømte paa Tid (à terme), 549,⁷⁵ vare Transportanter og 1053,⁸⁰ skulde deporteres (forviste, Tugthusfanger og Vagabonder). Transportanterne ere dels Individder, som paa Domstolenes eller Øvrighedens Befaling skulle overføres fra en Del af Rusland til en anden (60 %), dels Individder uden Papirer, uden lovligt Erhverv, anholdte for Tiggeri eller Drukkenskab, som Mangel paa Villie ofte har bragt til Fald (40 %). De vise sig i Fængslets Værksteder som flinke Arbejdere, men falde, saa snart de løslades, tilbage til deres uordnede og sorgløse Liv. Af de, der skulle deporteres, dannes omtrent 50 % af Individder, der ere dømt for Vagabondering og Rapseri (20 %), af deporterede, der have brudt Forvisningen, og af Tugthusfanger (forçats), der ere undslupne fra Siberien og endog fra Øen Sakhalin. De gøre sig bemærkede ved deres slette Opførelse og den ødelæggende Indflydelse, de have paa deres Kammerater, samt ved deres talrige Undvigelsesforsøg. Vagabonderne ere gamle forhærdede Forbrydere, ude af Stand til alt Arbejde, ofte skjulende deres Navn for at dække deres forbryderske Fortid. Fraregnet disse, repræsentere de, der skulle deporteres, den mest intelligente og bedst

disciplinerede Del af Transfertfængslets Befolkning. Største Delen af dem ere vel lærte Individder, som et Øjeblikks Ophidselse eller Lidenskab har gjort til Forbrydere. — Transfertfængslet har 4 Hovedafdelinger: for Fanger, der skulle transporteres, for Fanger, der ere inddømte paa Tid, for mandlige Tvangsfanger og for Kvinder, der ere dømte til strengt Arbejde. Fangernes Fordeling til de forskellige Afdelinger foregaar i Forsamlingssalen, hvorhen den daglige Fange-transport til Fængslet, der undertiden kan omfatte 600 Individder, føres, og hvor der foretages en overfladisk Lægeundersøgelse af alle de nykomne. I øvrigt tager man ved Fordelingen Hensyn til Fangernes Alder og Religion. Det har saaledes vist sig uklogt at blande de altid meget fanatiske Mahomedanere sammen med de ortodokse. I en fuldstændig isoleret Sal i Kvindeafdelingen anbringes de mindre-aarige (under 16 Aar). I Transfertfængslets Hjørnetaarne, der ere indrettede med Celler, opbevares de politiske Forbrydere, der ere dømte til Deportation til Østsiberien. I to af Taarnene findes tillige Celler, som anvendes til Isolation af de udisciplinerede Fanger, som paa Grund af deres uheldige Indflydelse paa de andre Fanger ikke kunne have paa Fællesstuerne. Da Arbejdet er lidet udviklet i Fængslet, forblive største Delen af Fangerne om Dagen paa Afdelingerne, hvor de kunne spadserere paa Gangene. Skrædderværkstedet, der arbejder til Fængslets Tarv, giver det bedste Udbytte. I øvrigt arbejdes der ogsaa ved Vævning, Smedning og Snedkeri samt Bogbinderi. Den aarlige Arbejdsfortjeneste varierer mellem 6000 og 10,000 Rubler. De privilegerede Fanger og de politiske deporterede faa hver 10 Kopek om Dagen og kunne saa selv gennem en autoriseret Kommissionær skaffe sig Kosten udefra. De øvrige Fanger faa Fangekosten og gaa i Fængslets Klæder, hvortil der for Transportanternes Vedkommende hører en stor Kappe, der paa Rejsen skal tjene som Dække. — Læser man Beskrivelsen af det Moskva'er Transfertfængsel med dens stærke Accentuering af alle de humane Foran-

staltninger, som man søger at overholde, og de kraftige Lovord over Fængslets Reformatør, Dr. Haas, finder man deri intet, som kan forklare den alt overvældende Uhygge, som bemægtiger sig en selv fængselsvant Besøger, naar han naar ind i Vagtstuen og hører Fængslets Port slaa i bag sig, og som varer ved, til han atter naar ud til Dagens Lys. Det er naturligt, at denne Uhygge til Dels hidrører fra, hvad man har læst og hørt om de russiske Fængsler; men dette alene er ikke Grunden, thi der er andre russiske Fængsler, som man gaar ind i og ud af, ganske som naar man beser et hvilket som helst andet europæisk Fængsel. Og ved selve Fangerne i Transfærtfængslet er der intet afstikkende. De se maaske nok noget sløvere ud, men det er ellers ganske de samme Ansigter, som man ser uden for Fængslet. Der blev præsenteret os en udsøgt Samling Mordersker — det var væsentlig Manden, som det var gaaet ud over —; men det vilde sikkert være faldet selv Lombroso svært hos dem at paavise graverende Stigmata. Nej, Grunden er sikkert væsentlig den, at Transfærtfængslets hele Udseende og Indretning saa fuldstændig passer som Ramme om det Billede, man i Fantasien har dannet sig af Livet i de russiske Fængsler. Mørk og skummel, med store kun halvt oplyste, næsten nøgne Rum, i hvilke de med svære Lænker behængte Fanger bestræbe sig for at gøre tillært ydmyg Honnør for Gæsterne — det er det Indtryk, man faar af Transfærtfængslet. Og den, der en Gang har besøgt det, vil aldrig glemme det.

Paa Transfærtfængslets Terræn ligger Tergius-Elisabeth Asylet, som er oprettet for at modtage de deporteredes Familier og de Personer, som af fri Villie følge de dømte til Deportationsstedet. Tidligere maatte disse anbringes i selve Transfærtfængslet, men i 1889 grundede Filantropen Ermakoff Asylet, som blev stillet under en særlig Bestyrelse, sammensat af Medlemmer af de to Fængselselskaber, Kommunalbestyrelsen og Fængselsadministrationen. Det ejer en Kapital paa ca. 20,000 Rubler, men faar i øvrigt Tilskud

af Staten og Bidrag af private. Ledelsen af Asylet, der kan rumme over 300 Personer, er betroet til en Inspektrice. Børnene lære der at læse og skrive og desuden et efter deres Alder afpasset Haandarbejde. Beboernes Antal veksler efter Varigheden af Opholdet i Moskva. Det vokser særlig i Maanederne Februar og Juni, den Tid, da Afrejsen til Sakhalin sker. I 1901 naaedes den højeste daglige Belægning i Juli Maaned, nemlig 145 Kvinder, ledsagede af 234 Børn (100 Drengene og 134 Piger).

Ogsaa det i 1872 grundede Kejserinde Maries Asyl har til Formaal at tage sig af de deporteredes Børn, men af dem, der blive tilbage. Undertiden optages ogsaa Børn af Forældre, der ere dømte til langvarige Frihedsstraffe. Asylet har 200 Pladser. Børnene — af begge Køn — optages kun under 12 Aars Alderen og forlade det ved 18 Aars Alderen eller tidligere, hvis man skønner, at Opdragelsen er endt. I Pigeafdelingen er indrettet en Vuggestue for Børn under 2 Aar. Undervisningen foregaar efter Reglerne for Folkeskolen. Den professionelle Opdragelse omfatter for Drengenes Vedkommende følgende Haandværk: Skomager, Skrædder, Snedker, Drejer, Tømrer, Smed, Gravør etc., for Pigernes: Skræddersyning, Linnedsyning og forskellige andre Haandarbejder. I øvrigt anvender man Pigerne ved Husgerningen. Asylet har en Kirke og — i en særskilt Bygning — et Hospital.

Det centrale Fængselshospital modtager fra de tre Fængsler saadanne syge, hvis Sygdom fordrer en længerevarende Behandling, samt Individder, der overføres fra Moskvas Politiarrester. Det er bygget i en Have, der støder op til Transfærtængslet, og bestaar af en Stenbygning i 3 Etager og 5 Træpavilloner. Det har Plads til 400 Patienter. Stenbygningen rummer Afdelingerne for indre Medicin, Øjensygdomme og Sindssygdomme samt en Del Isolationsværelser, dels for urolige sindssyge, dels for syge, som af en eller anden Grund skulle isoleres. De 5 Træbygninger indeholde Afdelingerne for veneriske Sygdomme, kirurgiske Syg-

domme, Kvinder (med en Afdeling for fødende), smitsomme Sygdomme og Observationspatienter. Endelig findes en Stenbygning med Desinfektionsrum, Prosektorværelse, Obduktionsstue og Kapel. Hospitalet staar under Direktion af Chefen for Transfertsfængslet, men ledes i øvrigt i lægelig Henseende af en Overlæge med Reservelæge og 7 Kandidater, Prosektor, Apoteker etc. Desuden ere forskellige Specialister knyttede til Hospitalet. Ved Sygeplejen anvendes dels uddannede Sygeplejere og Sygeplejersker, dels særlig dertil egnede Fanger. Hospitalet bevogtes i øvrigt af en Styrke paa 33 Mand med 5 indre og 6 ydre Poster. I 1899 behandlede paa Hospitalet i alt 3486 Patienter, af hvilke 242 døde, i 1900 3825 med 329 døde og i 1901 3078 med 197 døde; altsaa en Dødelighedsprocent af 7—8. Hospitalsdagens Antal var i 1899 136,338, i 1900 124,526 og i 1901 94,412. Hvad specielt Sindssygeafdelingen angaar, da har den 56 Pladser (50 Mænd og 6 Kvinder), men kan i Nødsfald modtage 100 syge. Opsynspersonalet bestaar af 15 Mænd. Her som paa de andre Afdelinger koster hver Patients Underhold ca. 50 Kopek daglig.

Til de Institutioner, som man særlig opfordredes til at besøge, hørte ogsaa Tvangsopdragelsesanstalten for Drengene, Ronkavieknikoff Asylet i Moskva. Det er en kommunal Institution, bestemt til at korrigere fordærvede og ved en af Byens eller Guvernementets Kriminaldomstole dømte Drengene i 10—15 Aars Alderen. Det opretholdes dels ved Renterne (4,500 Rubler) af en Kapital, dels ved Tilskud fra Zemstroen (6000 Rubler), Fængselskommissionen (3000 Rubler) og Byen Moskva (indtil 40,000 Rubler). Foruden de dømte, af hvilke der kan optages 150, optager Asylet i en særlig Afdeling med 30 Pladser alle de unge tiltalte (under 17 Aar) under hele Undersøgelsestiden. Hvad de dømte angaar, er Opholdets Minimum 1 Aar, men i øvrigt beholder Asylet Drengene saa længe, til det mener, at de fortjene at sættes paa fri Fod, dog ikke ud over det 18. Aar. Ved Asylet er ansat en Direktør, en Underdirektør, en Præst, en Dia-

kon, 8 Opdragere, en Læge, 2 Opdragersker, 12 Opsyn, 9 Værkførere etc. Drengene ere fordelte i 7 Afdelinger. 1. Afd. (30 Pensionærer). Lejlighedsforbrydere og ny ankomne, hvis moralske Standpunkt skal studeres. 2. Afd. (25 Pensionærer). Ældre af samme Afd. 3. Afd. (25 Pensionærer). Vanetyve, udisciplinerede, uden Tilsyn opvoksede paa Garderne og stadig overladt til sig selv, men som dog ikke ere fuldstændig fordærvede. 4. Afd. (20 Pensionærer). Ældre af foranstaaende Type og yngre, men forstøkkede Børn, der allerede ere kendte med Udskejelser og Drikfældighed. 5. Afd. (18 Pensionærer). Fuldstændig fordærvede Børn, for hvilke Udskejelser ere habituelle, forbryderske for at tilfredsstille deres slette Instinkter. 6. Afd. (15 Pensionærer). Børn, hvis Handlinger ere Udslag af en sørgelig Hereditet, og som ofte ere sygelig irritable. 7. Afd. (17 Pensionærer). Børn af lidet udviklet Moralitet, saakaldte »moralisk sindssyge«. Hver Afdeling er stillet under den direkte Ledelse af en Opdrager, som i Overholdelse af Disciplinen støttes af et Opsyn, valgt mellem forhenværende Underofficerer. Om Dagen ere Børnene stedse under Opdragernes, Opsynets og, under Arbejdet paa Værkstederne, Værkførernes Tilsyn. Om Natten sover der et Opsyn paa hver Stue, og desuden foretage to Nattevagter stadige Ronder. Paa Opholdsstuerne har hvert Barn sit smalle Skab, hvis Dør om Aftenen slaas ned og omdannes til en Art Sovebriks. Børnene undervises i følgende Haandværk: Snedkeri (25—30 Pensionærer), Smederi (25—30), Drejeri (5), Bogbinderi (20—22), Paparbejder (2—3), Skomageri (30—35), Skrædderi (10—15) og Bygningsmalen (3—7). Varetægtsarrestanterne lave Kurvefletning. Arbejdsfortjenesten er ca. 25,000 Rubler om Aaret. Ved Valget af Profession tager man Hensyn til Alderen og den fysiske Udvikling, Opholdstiden i Asylet og Barnets og dets Forældres Ønske. Haand i Haand med den professionelle Opdragelse gaar Undervisning. Børnene lære at læse og skrive og at regne de 4 Species, faa desuden Undervisning i Bibelhistorie, Historie og Geografi (særlig Ruslands), lære

ogsaa lidt Zoologi, Botanik og Fysik. Paa Søn- og Festdage holdes i Reglen Foredrag af moralsk-religiøs og let videnskabelig Natur. Desuden lære Børnene at tegne og at spille Blæscinstrumenter. Ved den Fest, som Mairén i Moskva gav for Kongresdeltagerne paa Raadhuset, musicerede Asyls Drengeorkester. Opstaanningen finder Sted Kl. 5¹/₂. Der er 5 Maaltider om Dagen: Kl. 6 et Stykke Rugbrød. Kl. 8 Te og Brød, Kl. 12¹/₂ Middag paa to Retter (Suppe og Kacha¹), Kl. 4 The og Brød, Kl. 8¹/₄ Aftensmad paa to Retter, Kl. 9¹/₂ er Sengetid. I øvrigt er Døgnet fordelt paa følgende Maade: 2—3 Timer anvendes til Undervisning i snævrere Forstand, 2—2¹/₂ Time til Musik, Tegning etc., 5—10 Timer til Arbejde i Værkstederne (8—10 for de ældre), 5 Timer til Hvile, Spadseren og Leg, 8 Timer til Søvn. Naar Pensionærerne forlade Asylet, bestræber man sig for at anbringe dem ved det Haandværk, de have lært, og de faa en Pengehjælp, hvis Størrelse afhænger af deres egen Fortjeneste. De vedblive til deres 21. Aar at staa under Tilsyn af et særligt Patronage-Selskab, som vedbliver at staa dem bi baade med Raad og Daad. De, som vedblive at vise en god Opførsel, faa senere af Asylet en lille Sum Penge, som sætter dem i Stand til at udstaa Militærtjenesten, gifte sig eller etablere sig.

Tvangsopdragelsesanstalten (asile correctionnel) for unge Piger ligger i Bolchevo, 16 Verst fra Moskva, og er grundlagt 1874. Asylet var oprindelig bestemt til at optage de smaa Tiggersker, der opsamledes paa Moskvas Gader, opdrage dem efter den kristne Religions Forskrifter og lære dem en Haandtering, hvorved de kunde fortjene deres Brød paa en hæderlig Maade; men efterhaanden udvidedes Rammerne til ogsaa at optage Pigebørn, der ere dømt for Mord, Tyveri, Vagabondering og andre Forbrydelser. Asylet har da nu en dobbelt Opgave: Protektion og

---

¹) Kacha, der er den staaende Eftermad ogsaa i Moskvas Fængsler bestaar af Boghvede eller Hirse med Solsikkeolie.

Korrektion. Børnene ere anbragte i en stor Bygning liggende midt i en Skov. Særlige Bygninger indeholde Hospital, Bade og en Hønsegaard. Ved Siden af Undervisning i snævrere Forstand lære Børnene, der optages fra 7 til 18 Aars Alderen, en Haandtering: Skræddersyning, Linnedsyning, Vadsk, Opdrætning af Fjerkræ, Husgerning. Asylet oprettholdes væsentlig ved privat Godgørenhed.

Moskva er en rig By, og man faar ikke alene af dens Patronage-Institutioner, men ogsaa af mange andre Forhold, som man stifter Bekendtskab med, et levende Indtryk af, at den ogsaa forstaar at anvende sin Rigdom paa rette Maade.

Christian Geill.

Teilmanns Opfostringshjem.

Hvor mange Københavnerne kende »Bryggervangen« blot af Navn? Hvor mange ane, at her faa Minutters Gang nord for Vibenshus i Løbet af nogle faa Aar vil opstaa en Park i engelsk Stil med den herligste lille Sø bag jævnt skraanende Bakker, Blomster og Buskadser, at en bred Allé vil gennemskære det ukendte Terræn fra Nørre Allés Endepunkt ved Jagtvejen og til Viadukten ved Strandvejen, og at en Række stolte Bygninger snart vil vokse frem her, stilfuldere og mægtigere end man ellers ser her i Byen, under de bedste Arkitekters Ledelse? Og hvor mange have vel Nys om, at her skal Grunden lægges til et af de mest storlaaede danske Velgørenhedsværker?

Det er Indehaveren af det bekendte Vinfirma, Teilmann & Co., Generalkonsul Teilmann, som har Æren af at ville føre dette Værk ud i Livet, og som dertil anvender hele sin store Formue. Selv ugift har han sat sig til Opgave at redde saa mange Børn som muligt fra at gaa til Grunde ved slet og forsømmelig Behandling i Barnets første Levetid. Og det er Grundlinierne for hans Forehavende i saa Henseende, som her skulle drages.

Den 1. Oktober 1900 aabnede T. i en dertil lejet Villa, Strandvejen Nr. 14, sit Opfostringshjem. I Erkendelse af, at Børnene ved slet Behandling allerede i det første halve Aar af deres Liv kunne lide saa meget, at det aldrig mere kan

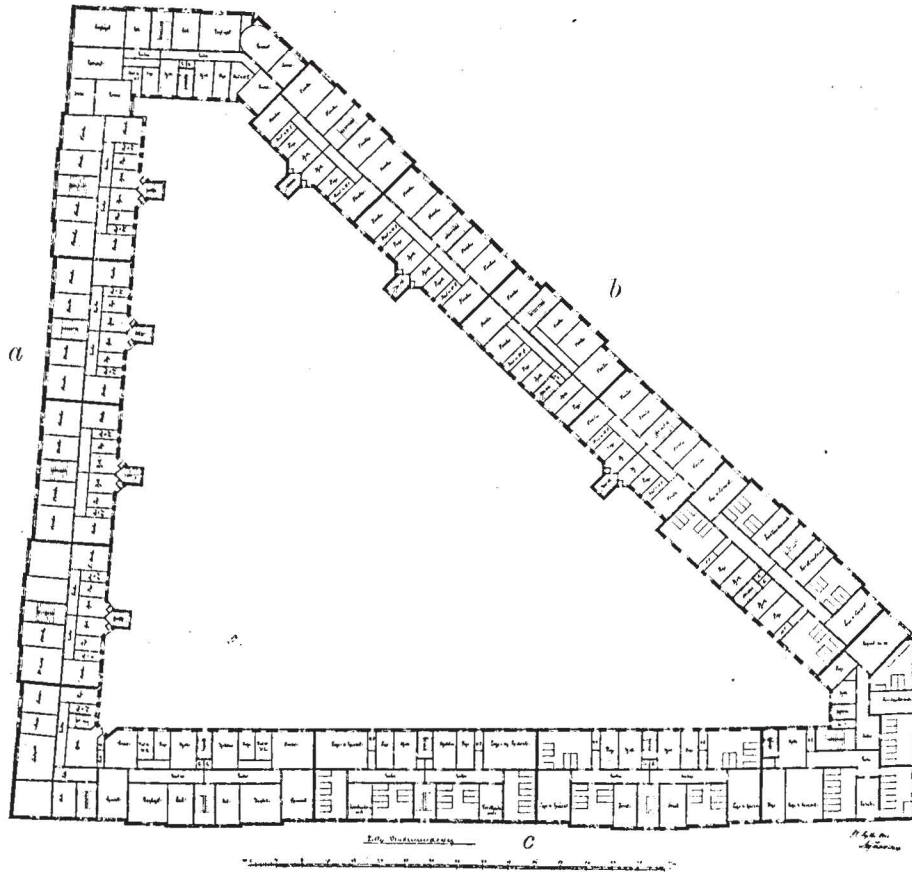
genoprettes, optoges i Reglen ikke Børn, der vare over 8 Dage gamle. Det første Barn modtoges den 27. Oktober 1900, derefter kom snart flere, og Villaen har forlængst naaet sin Maksimumsbelægning, 10 Børn. Det er især uægte Børn, som ere antagne. Kun et ægtefødt Barn er optaget, hvilket er ganske naturligt i Betragtning af, at kun nyfødte Børn finde Optagelse, og det ikke ofte er Tilfældet, at Mødrene blive forladte eller Enker, lige naar de have født. Derimod har der vist sig overordentlig Trang til et Hjem for uægtefødt Børn: Plejemødre forlange i Reglen 16—20 Kr. om Maaneden foruden Klæder til Barnet, og da Faderen meget hyppig unddrager sig sine Forpligtelser, staa slige Mødre ofte lige udskrevne fra Fødselsstiftelsen uden Spor af Subsistensmidler. En Pige kom midt i Vinterens strengeste Kulde med et nyfødt Barn indsvøbt i et Sjal; med dette Barn havde Moderen tilbragt 3 Nætter omkring paa Løfter, hvor hun havde kunnet snige sig ind. Barnet var halvdødt af Kulde, Moderen syg og udhungret. I et andet Tilfælde anbragtes et Barn ved Foranstaltning af Kriminal- og Politiretten. Moderen skulde straffes for Tyveri, og Barnet indbragtes til Hjemmet indpakket i gamle Pjalter, hvorfra de nøgne Fødder stak frem, fulde af Frostknuder, medens det var i den Grad snavset, at det varede flere Dage, inden man fik det ordentlig rensset ud. Nu er det en smuk, livlig og opvakt Dreng. Kan nogen betvivle, at disse Børn vilde være gaaet legemlig og aandelig til Grunde, hvis de havde fortsat Tilværelsen, som de havde begyndt?

Et vigtigt og vanskeligt Punkt var Spørgsmaalet, om det kunde lykkes at føre disse smaa, svage Væsener over det vanskelige, første Aar. De fleste Læger vare enige om, at det ikke var gørligt at opfostre saa mange nyfødte Børn sammen ved kunstig Ernæring; det var forsøgt før, men selv under de bedste Forhold var der bestandig kommet Smitte, som bortrev Børnene. T.s Opfostringshjem er imidlertid i de 2 Aar, det har bestaaet, kommet ud over denne Fare. Med Assistance af Dr. Paulin lykkedes det at engagere

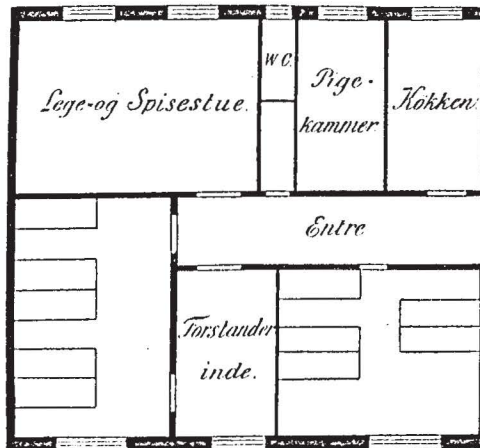
en af Byens dygtigste Sygeplejersker, Frk. Steincke, og med en til det yderste gennemført Hygiejne, særlig gennemført Adskillelse af alt Tøj, Spise-, Vadskeredskaber m. v. har man opnaaet, at af 13 optagne Børn er kun 1 afgaaet ved Døden (af akut Lungebetændelse). Naar der alligevel kun er 10, skyldes det, at 2 maatte udskilles, det ene som lidende af medfødt Syfilis, det andet af Tuberkulose. Disse Tilfælde vise tilstrækkeligt, hvor urigtigt det vilde være at slaa sig til Ro med, at intet Barn optages uden efter forudgaaet Lægeundersøgelse til Konstatering af, hvorvidt det medfører arvelige Sygdomme; selv den omhyggeligste Undersøgelse kan svigte, og uden den gennemførte Isolation af hvert Barn saaledes, at absolut intet er fælles, vilde det hele Forsøg meget let være strandet alene paa de 2 syge Børn.

Ved et Besøg, jeg aflagde Hjemmet, fandt jeg hele »Familien«, hvis Medlemmer jo nu efterhaanden ere naaede op til 2—3 Aars Alderen, ved Middagsmaden. Samlede om et diminutivt Spisebord og tilsete af Forstanderinden samt hendes Assistent sad de 10 Børn, 5 Dreng og 5 Piger. Friske, røde Kinder lyste den besøgende i Møde, og glade Stemmer fyldte hans Øre; en saadan Samling »Præmiebørn« vil vistnok vanskelig kunne findes under ét andetsteds. Forsvundne vare alle Spor af den Nød og Elendighed, hvorunder disse Børn havde begyndt Livet, overvundne vare alle de ulykkelige Følger af den uhyggelige Sygdom, Rakitis, hvoraf de saa godt som alle havde været mere eller mindre angrebne, og bort svandt i forbavsende kort Tid de anselige Kvanta Fødevarer, hvormed de smaa bleve trakterede, og som de med stor Elegance selv kunde behandle og anbringe paa rette Sted. Ikke mindre tilfredsstillende var Besøget i Sove- og Opholdsstuerne. Over de 10 smaa Jernsenge fandtes 10 Skabe, hvor hvert Barn havde sit Lager af uldent og linned Tøj for sig selv; ved hver Seng stod en Servante med alt Tilbehør, lige fra Haandklæde, Kam og Børste til Morgensko. Sengene vare tillige indrettede til smaa »Legepladser«, idet Tæpperne toges bort, saa at kun den med Voksdug betrukne,

Figur A.

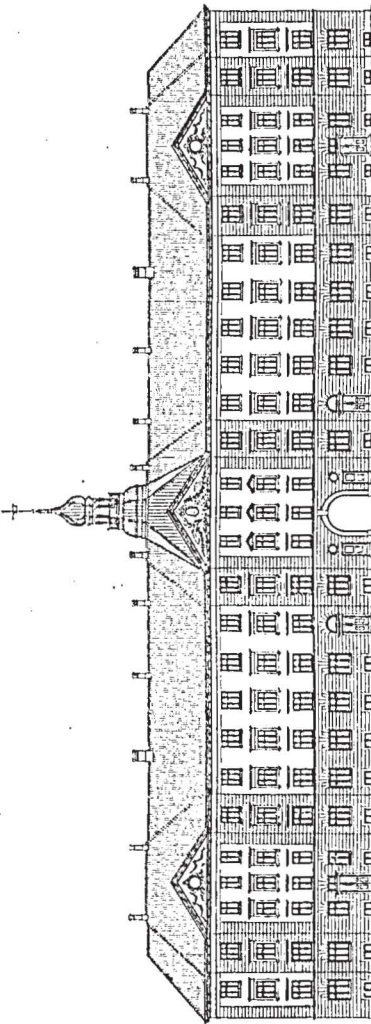
Figur B.

skinnende hvide Madras blev tilbage, høje Sengeheste anbragtes paa Siderne, og nu puttedes hvert Barn ind i sit »Bur« tilligemed sit Legetøj og var saaledes beskæftiget paa en fuldkommen tilfredsstillende Maade, uden at kunne komme til nogen Ulykke. Men desuden strakte den store, gamle Have sig bag Huset ned til Stranden som den herligste Tumbleplads om Sommeren fra Morgen til Aften, om Vinteren til Ophold et Par af de lyseste Middagstimer, og gav Oplysning om, hvorfra de røde, friske Kinder og de klare, fornøjede Øjne for en ikke ringe Del hidrørte.

Hvad skal der nu blive af disse Børn? Hvordan er deres Fremtid og hvordan er den betrygget?

Ja med disse Spørgsmaal gøres Overgangen til Generalkonsul Teilmanns videre Planer, dem, som særlig have givet Anledning til disse Linier.

Anstalten Strandvej Nr. 14 er af Hr. T. kun betragtet som et Forsøg paa at klargøre, om overhovedet Opgavens Løsning, Børnenes Opfostring ved kunstig Ernæring under

Figur C. Teilmanns Opfostringshjem.

ét, var mulig. Efter at dette nu er bekræftet af Erfaringen er det Meningen i stor Stil at udnytte de vundne Resultater. Til dette Øjemed har Hr. T. i Bryggervangen, 3: det Terræn, som afgrænses af Strandvejen fra Jagtvejen indtil Viadukten paa den ene Side og Lyngbyvejen paa den anden, indkøbt 6 Tdr. Land, umiddelbart stødende op til det Terræn, hvorpaa den kommunale Park vil blive anlagt. Her agter Hr. T. at opføre 8 Ejendomme, hver til en Værdi af gennemsnitlig ca. 500,000 Kr. og saaledes, at de 6 danne 2 Karréer, hver udgørende en omtrent ligesidet Trekant (se Figur A), beliggende hver paa sin Side af den store nye Færdselslinie, som det er Meningen at anlægge forbi den nye Park fra Lyngbyvejen til Viadukten paa Strandvejen. De 2 resterende Ejendomme ville blive anlagte Syd for Karréerne paa et tilstødende Stykke Jord. Den ene Karré er paabegyndt, idet den ene af de 3 Ejendomme, hvoraf den skal bestaa, er færdig og taget i Brug (Figur A, a). Den har Façade til Landskronagades Forlængelse og giver med sine smukke, kraftige Linier, sin hvide, palæagtige Masse og stilfulde Ornamenter et ypperligt Indtryk af, hvorledes den hele Karré vil tage sig ud, naar den bliver færdig. Ejendommen indeholder ca. 60 3 og 4 Værelses Lejligheder med W. C. og Baderum og er for en stor Del udlejet. Til Foraaret tages der fat paa de to andre Ejendomme, som skulle danne den resterende Del af Karréen. Den største af disse 3 sammenbyggede Ejendomme (Figur A, c) med Front ud mod den nys omtalte nye Færdselslinie vil da komme til at udgøre det nye Opfostringshjem (Figur C), som i stor Stil skal afløse det nuværende Forsøg. Som det fremgaar af Billedet S. 213, er det en mægtig Bygning, som her vil rejse sig, og som alene antages at ville koste ca. 700,000 Kr. Hvor skulle disse Penge komme fra og hvorfra Pengene til Hjemmets Drift? Her er det Teilmanns Plan, at samtlige 7 andre Ejendomme, der ville blive byggede ligesom den nu fuldendte og ligesom denne indrettede til Udleje og Beboelse, skulle tilsammen ernære den 8de, Opfostringshjem-

met. Efter nøjagtige Overslag vil T. komme til at anbringe af sine egne Midler ca. 1 Million Kr. i det hele Byggeforetagende. Renten heraf, 50,000 Kr., i Forbindelse med Netto-udbyttet af de 7 Ejendomme, der lavt regnet ligeledes vil udgøre ca. 50,000 Kr., udgør Opfostringshjemmets aarlige Budget, samtlige Ejendomme dets Formue. Desuden vil Opfostringshjemmet blandt sine Indtægter faa de Alimentationsbidrag, som det er Hensigten — for ikke at sætte Præmie for Utugt — at paalægge Forældrene til de uægte Børn, som antages, samt de Legater, offentlige Tilskud m. v., der maatte tilfalde Anstalten i Tidens Løb.

For disse Penge skulle 300 Børn underholdes. Det nye Optagelseshjem bliver altsaa Optagelseshjemmet Strandvej 14 i 30dobbel Skikkelse. Og nøjagtig saaledes indrettes det. Det nye Optagelseshjem deles nemlig ligesom andre private Beboelseshuse i Lejligheder (se Figur B), hvert paa 5 Værelser*). I hver saadan Lejlighed findes en Plejemoder, en kvindelig Assistent og 10 Børn i alle Aldre og af begge Køn. Det er altsaa Familiesystemet, modsat Kasernesystemet, som vil blive praktiseret saa nøje som muligt med Familienlivet for Øje. Derfor skulle i Modsætning til Optagelseshjemmet paa Strandvejen ikke alle Børnene inden for samme »Hjem« være lige gamle: den gunstige Indflydelse paa Barnets Udvikling af at omgaas med ældre, og hvis Mangel nu f. Eks. bevirker, at Børnene paa Strandvejen staa noget i Stampe særlig i Henseende til Talefærdighed, vil man ikke undvære, ligesom det ogsaa anses for at være en opdragende Faktor af Betydning at lære de ældre Børn til at passe de yngre. Hver Afdeling vil da danne en egen afsluttet Menage, hvis Medlemmer haabes at ville føle sig knyttede sammen som Søsken uden at forvirres af et alt for stort Kammerateri med de andre Husstandes Medlemmer. Til hver Husstand er

---

*) De to Værelser til højre og venstre for Forstanderindens Værelse (se Figur B) ere Børnenes Sovestuer; de i disse Stuer optegnede Linier angive Sengenens Plads. Sovestuerne have hver en Gulvflade af 50 □ Alen, Legestuen af 70 □ Alen.

knyttet Køkken, dog kun til Tilberedelse af Mælk, kold Mad o. l., idet den varme Mad leveres fra et stort Centralkøkken, hvilket selvfølgelig tillader omfattende Besparelser. Endvidere vil der blive gjort Brud paa Isolationsprincippet for Børnene under 1 Aar. Idet man nemlig vil fastholde saa vidt muligt kun at antage nyfødte Børn, vil det særlig i Begyndelsen meget store Antal af saadanne; tilligemed hygiejniske Hensyn gøre det ønskeligt at opfostre disse under en Slags Hospitalsbehandling efter de paa Strandvejen udviklede Principper under Frk. Steinckes Ledelse. Efter denne Tid fordeles de derefter i de forskellige Hjem, som saaledes gradvis blive befolkede, indtil det fulde Tal er naaet for hvert enkelt. Til den Tid vil da ogsaa Instituttets Have, som udgør den største Del af det af de 3 sammenbyggede Ejendomme indesluttede Areal være vokset til og i Forbindelse med den tilstødende Park afgive en herlig Lege- og Sportsplads for de vordende Samfundsmedlemmer. Naar Børnene vokse til, sendes de i Skole: Optagelseshjemmets Formaal er at erstatte Børnene Savnet af Familie og Hjem, men skal ikke være nogen »Anstalt«. I Kommuneskolerne ville Børnene blandes med andre Børn uden nogen Slags Særstilling, og naar de vokse til, ville de ligesom andre Børn efter Plejebestyrelsens Skøn over deres Anlæg og saa vidt muligt i Overensstemmelse med Børnenes egne rimelige Ønsker anbringes i Tjeneste, i Lære, til Søs o. s. v., i særlige Tilfælde, og, hvis Pengene tillade det, vil Adgang til højere Uddannelse mulig kunne aabnes — ganske som i andre private Familier efter Formue og Lejlighed. Og det er Tanken, at Opfostringshjemmet og dets Bestyrelse ogsaa efter Uddannelsesetidens Tilendebriagelse skal være de udgaaede Alumnens naturlige Tilflugt og Værge, hos hvem de i Livets kritiske Øjeblikke vedvarende kunne søge Raad og Bistand.

Naar man betænker det Princip, hvorefter Hr. T. agter at gaa frem ved Børnenes Antagelse, og som er, at det slettest stillede Barn har Fortrinsret, er det indlysende, at de Børn, det nye Optagelseshjem vil tage sig af, for den

allerstørste Del bliver dem, som nu fylde Fængsler og Hospitaler. Der er da Grund til at glæde sig over dette Foretagende, der paabegyndes med Iagttagelse af Lægevidenskabens, Hygiejnens og Pædagogikkens yderste Krav, og pekuniært sikres med den praktisk dygtige Forretningsmands Blik for den rette økonomiske Anbringelse af Kapital og Værdier. Det maa da haabes, at Generalkonsul Teilmann vil faa Glæde af sit ophøjede Menneskekærlighedens Værk, og at den Bestyrelse, til hvem det efter hans Død skal gaa over, maa fortsætte det i hans Aand. Det er Teilmanns Haab, at Staten vil tage hans Eksempel op og saaledes til Børneopdragelsen efterhaanden komme til at anvende en stor Del af, hvad den nu udgiver til Fængsler og Hospitaler. Tanken er god for Samfundet og lykkebringende for Individet. Men skulde han end heri skuffes, skulde Staten her som saa ofte før vende det døve Øre til endnu i en overskuelig Fremtid, saa har Teilmann dog vist en Vej, ad hvilken Fremtiden vil komme til at gaa. Maatte vort Land aldrig mangle Mænd, der som han have Mod og Evne til at bane den.

Aug. Goll.

Nogle Oplysninger om Odense Tugthus i Begyndelsen af forrige Aarhundrede.

I sin Bog »Fængselsvæsenet i Danmark« behandler Stuckenberg Odense Tugt- og Forbedringshus ud fra et Materiale, der navnlig oplyser om Forholdene ved Anstaltens Stiftelse samt om den indre Tilstand efter 1817, fra hvilket Aar der findes ført en »Deliberationsprotokol«, efter hvis Udvisende Forf. mener at kunne fastslaa, at Tugthuset har været ledet med en ret fast Haand, og at Inspektøren har været mere myndig og pligtopfyldende, end Reglen ellers var den Gang ved de danske Strafanstalter. Det er nu muligt, at nævnte Protokol giver et Billede af de virkelige Forhold; men det er jo ogsaa muligt, at det taalmodige Papirs Indhold ikke ganske stemmer med disse. I første Fald maa et betydeligt Systemskifte være foregaaet siden 1808—9. Som Supplement til Stuckenberg's Oplysninger og Kilder skal jeg her fremdrage en interessant Dom, afsagt af den kgl. Landsover- samt Hof- og Stadsret d. 12. Marts 1809*), som noget skærper Odense Bytings Dom af 29. August 1808. Sidstnævnte Dom havde paalagt Tugthusets Underinspektør og Bogholder Peder Nyeboe for »adskillige Misligheder« en Bøde til Fattigkassen af 30

*) Ørsted: Arkiv f. Retsvidenskaben og dens Anvendelse. 1827. S. 336—47.

Rdlr. samt Udredelsen af et ret betydeligt Aktorsalær, hvorimod det ikke ses af Overretsdømmen, at der var paalagt den ligeledes tiltalte Spindemester Raun nogen Straf for det af ham udviste Forhold. Præmisserne til Overrettens Dom og den deri stedfindende Gennemgang af forskellige Klagepunkter give et Billede af Tugthusets Forhold, der ikke ser saa lyst ud, som det skitseres af Stuckenberg.

Blandt de forskellige Ankeposter findes først en Del, der enten erklæres for ubeviste, eller i hvert Fald ikke kunne lægges de tvende Tiltalte til Last, hvilket navnlig gælder om Ankerne mod den almindelige Tilstand i Tugthuset, først og fremmest om Klagen over Kostens Usselhed og Uforsvarlighed. Maden, som kontraktmæssig leveredes af Tiltalte Nyeboe, er vel af forskellige Vidner og Deponenter erklæret for slet, ligesom Tugthusets Direktion — bestaaende af Stiftamtmand og Biskop — paa Forespørgsel fra Aktor have tiltraadt denne Udtalelse med Tilføjende, at de have maattet paalægge Inspektørerne for Anstalten jævnlige at indfinde sig paa Tugthuset ved Spisetiderne for at paase Fødens Forsvarlighed. Alligevel fritager Dommen Nyeboe for Ansvar paa dette Punkt og gør det ud fra en ejendommelig dobbeltsidig Betragtning, idet man dels ikke tillægger de afgivne Vidneforklaringer større Troværdighed, da de hidrøre fra Personer, der »næsten alle« ere eller have været Tugthusfanger, medens mange andre mere troværdige Vidner have udtalt sig for Kostens Forsvarlighed (tilbage bliver jo rigtignok den af selve Direktionen afgivne Erklæring!), dels gør gældende, at i Forhold til den Betaling, Tugthuset erlægges for Maden, maa denne anses endog for bedre, end man kunde vente. Da nu den foreliggende Sag kun drejede sig om Leverandørens Ansvar, er det vel for saa vidt rigtigt, at dette bedømmes i Forhold til den Betaling, han faar for sin Leverance. Men Dommen gør det paa den anden Side overordentlig sandsynligt, at Kosten har været elendig. Lige saa helskindet slipper Nyeboe fra Sigtelserne for, at Vandet har været for-

dærvet, og at Arbejdsstuerne have været utilstrækkelig opvarmede; disse Beskyldninger ere ikke tilstrækkelig beviste. Derimod faar man Indtrykket af, at det under Sagen er oplyst, at der har været utilstrækkelig Pleje for de syge i Anstalten, at de ikke have faaet passende Kost, og at man ikke har sørget for at adskille dem fra de sunde, samt endelig, at Fangernes Sovesteder ikke have været, som de burde. Ansvar for disse Mangler lægger Dommen over paa Anstaltens Læge og paa Nyeboes »Foresatte«. Nu er der ved dette sidste Udtryk at bemærke, at Underinspektøren i Følge en af Nyeboe selv i 1797 afgiven Erklæring var den højeste paa Stiftelsen værende, lønnede Embedsmænd, og at hans Foresatte, Direktionen og Inspektørerne, kun førte et Tilsyn ved mer eller mindre regelmæssige Besøg. Og dog paalægger Dommen ikke Underinspektøren noget Ansvar for disse Mangler, bebrejder ham end ikke, at han ej har gjort Indstilling om dem til Inspektørerne!

Ved en af H. R. den 4. Septbr. 1806 stadfæstet L. O.-samt H. og St. R. Dom af 4. August s. A. *) var Fange i Odense Tugthus, Erik Lykke, for Mord paa en sammesteds indsat Dreng; forøvet ved et Slag med en Sten i Panden og et Knivstik i Underlivet, dømt til Kagstrygning, Brændemærke og Rasphusarbejde paa Livstid samt Boeslods Forbrydelse. I Anledning af denne Dom var der fremført den Beskyldning, at nævnte Erik Lykke skulde have været Genstand for Mishandling i Tugthuset, dels ved at bruges til for haardt Arbejde, dels ved at faa Prygl, fordi han ikke kunde forrette dette, hvilken Mishandling skulde have indgivet ham den Lede til Livet, hvis Udslag det af ham forøvede Mord maa anses for at være. Det første Punkt blev imidlertid modbevist ved Vidneerklæringer om, at Lykke den meste Tid havde været anvendt til det letteste Arbejde, som var Uldplukning, ved hvilken Lejlighed det tillige oplyses, at Uldskrubningen var det sværeste og Hasperiet et

*) Findes i Ørsted: Arkiv o. s. v. 1825. S. 311 — 7.

•taaleligt• Arbejde. Hvad Pryglene angaar, da er Sigtelsen herfor navnlig rettet mod Spindemester Raun. Imidlertid er det oplyst, at de Prygl, denne har tildelt saavel bemeldte Lykke som de andre Fanger, stedse have været motiverede ved Dovenskab og Genstridighed. Og at selv underordnede Opsynsbetjente i en Strafanstalt maatte være berettigede til paa egen Haand at anvende korporlig Straf i saadanne Tilfælde, det støtter Dommen i fuldt Alvor paa, at endog Tyende og Hovfolk, skønt frie Mennesker, ere undergivne deres Husbonds Revselsesret, og at særlig for Hovfolks Vedkommende denne Rets Udøvelse af Husbonden kan overlades Opsynsmanden ved Arbejdet. Denne Analogi turde tilstrækkelig vise, hvor langt Opfattelsen af en Strafanstalt som den omhandlede var fra de med Begrebet om et Tugthus nu forbundne Forestillinger.

Den nys refererede Sag mod Fangen Lykke har dog afsløret en Uorden af grov Beskaffenhed, for hvilken de Tiltalte findes strafskyldige, nemlig at Fangerne have haft Knive hos sig baade Nat og Dag, og det uagtet Fundatsen af 25. Maj 1752 § 11 udtrykkelig foreskriver, at Fangerne ved Indsættelsen skulle visiteres, at de ikke have Knive, Sakse, Fyrtøj eller lignende hos sig. Ligeledes maa det paadrage de Tiltalte Strafansvar, at enkelte formuende Fanger have ej alene skaffet sig en bedre Underholdning end den, Anstalten gav, men endog været fritagne for Arbejde, som andre forrettede paa deres Vegne — et Forhold, om hvilket Dommen med en uventet moderne penitentiær Tankegang erklærer, at det strider mod de idømte Straffes Hensigt og saaledes er til Skade for den offentlige Sikkerhed. Endvidere paalægges der Ansvar i Anledning af, at Fangerne stundom ere gaaede i Byen, tvært imod, hvad god Orden tilsiger, og imod de begge Tiltalte udtrykkelig givne Instrukser. Sidst, og ikke mindst, ville saavel Nyeboe som Raun være at straffe, fordi de stundom have brugt Fangerne til at forrette deres private Arbejde, endog udenfor Arbejdsstuerne. Til sit Forsvar i denne

Henseende gjorde Nyeboe gældende, at det ifølge Tugthusets Fundats var tilladt at bruge de af »Lemmerne«, som forstod sig herpaa, til at forarbejde Fangernes og Betjentenes Sko og Klæder m. v. Men Dommen anfører herimod, at det i hvert Fald da maatte være en Forudsætning, at Betalingen for sligt Arbejde, udført for en Betjent, blev godtgjort Stiftelsen, hvorom der naturligvis ikke har været Tale i de her foreliggende Tilfælde, samt at Arbejdet udførtes paa Arbejdsstuerne. For at Tugthuset ikke skulde lide Skade ved denne Beslaglæggelse af Lemmernes Arbejdskraft til privat Anvendelse, blev det Arbejde, de skulde have udført, hvilket var normeret med et dagligt Pensum, paalagt de andre Fanger i Stedet for! Der frembød sig endog det abnorme Forhold, at Nyeboes og hans Families Klæder syedes (gratis) af Fanger, medens disses egne Klæder tilvirkedes af andre.

Det vil ses, at de Anker, som saaledes med Føje lagdes de Tiltalte til Last, ikke vare smaa, og at saavel disse som det, der var oplyst om de Klagepunkter, man ikke fandt at kunne paalægge Ansvar, tyde paa en slet Tilstand saa vel i sanitær som i ordensmæssig Henseende. Paa den anden Side læser man imellem Linjerne i Dommen et Ønske om at tage lidt mildt paa de Tiltalte, et Ønske, som vel dels er motiveret ved, at det højere Tilsyn med Anstalten har været slet og derfor bærer Skylden for en Del af den stedfindende Slendrian, dels ogsaa ved et Hensyn til Strafanstaltens Art og Formaal. Dens Befolkning var jo for en stor Del Betlere, Løsgængere, uregerlige Tjenesteyende o. l., og den har derfor i personal Henseende endnu mere end andre samtidige Strafanstalter haft Præget af et Tvangsarbejdshus snarere end af et Korrektionshus. Dommen udtaler derfor ogsaa udtrykkelig, at de skete Uordner ikke ere saa grove, at der kan være Grund til Bestillings Fortabelse for nogen af de Tiltalte, hvorhos den anfører følgende overordentlig betegnende »formildende Omstændigheder«: For Nyeboes Vedkommende, at han siden 1800

har lidt af en smertelig og krampagtig Gigt, som ej alene i lang Tid nødte ham til at holde Sengen, men endog siden havde den Følge, at han ej kunde gaa uden Krykker, hvilken beklagelsesværdige Tilstand naturligvis maa have hindret ham i at føre et saa skarpt og nøjagtigt Opsyn med Stiftelsen, som ellers paalaa ham. Hvad Spindemesteren angaar, viser det sig, at en specielt for ham af Inspektionen udarbejdet Instruks aldrig er kommen ham i Hænde, men er bleven liggende hos et af Inspektionens Medlemmer!

Under disse Omstændigheder fastsættes Straffen for hver til en Bøde af 50 Rdlr. Dette Beløb tager sig yderst beskedent ud, men derved er dog at erindre, at Nyeboes aarlige Pengeløn ifølge den ovenfor omtalte af ham i 1797 afgivne Beretning var 100 Rdlr., medens Spindemesterens androg 105 Rdlr. samt 5 % af Spindet, hvilket omtrent løb op til 25 à 30 Rdlr. aarlig. Desuden bleve de in solidum tilfundne at udrede 100 Rdlr. i Salær til Aktor ved Underretten, samt Raun til Defensor sammesteds 20 Rdlr.; Nyeboes Defensor fik intet tilkendt, da han ingen Paastand havde gjort i saa Henseende.

Endnu skal af Dommens Indhold anføres, at saavel Byfogden som Byskriveren, der have haft med Sagen at gøre; mulkteres for Forhaling af denne. Bl. a. har en Forhørsudskrift henligget paa Byskriverens Kontor fra d. 8. Februar til den 11. Maj, og Sagen altsaa saalænge staaet stille, i hvilken Anledning baade Dommer og Skriver straffes, førstnævnte, fordi han ikke har afhentet, og sidstnævnte, fordi han ikke har afleveret den.

Jesuiterne og de engelske Domstole.

I det franske Tidsskrift »Revue politique et parlementaire«, Augusthæftet, findes en Artikel af A. Esmein, der behandler det ovenstaaende Emne. Afhandlingen, der bl. a. støtter sig til Referater i engelske Blade (Standard, Daily News, Daily Telegraph) og selv betegner sig som vedrørende den sammenlignende Strafferet, frembyder adskiligt af Interesse, hvorfor en kortfattet Gengivelse af dens Hovedindhold kan antages at være paa sin Plads her.

Forfatteren paaviser først, hvorledes den franske Forordningslov af 1ste Juli 1901 har fremkaldt en Frygt i England for, at Jesuiter og andre Medlemmer af de i Frankrig ikke anerkendte gejstlige Broderskaber, som have foretrukket at forlade Frankrig fremfor at underkaste sig Lovens Bestemmelser, skulle strømme sammen og slaa sig ned paa den anden Side af Kanalen. Dog har den engelske Regering forholdt sig passiv, men en stor og indflydelsesrig Forening »Protestant Alliance« har taget Sagen op, vel at mærke rent politisk. Det drejer sig om en Optræden paa Lovens Grund mod de saakaldte »gejstlige Ordener«s Immigration.

Paa Forhaand maatte det antages, at Felttoget skulde kunne gennemføres. To Forhold komme her i Betragtning.

For det første findes der en, aldrig ophævet, Proskriptionslov mod Jesuiter og Medlemmer af lignende Broder-

skaber. Det er den katolske Emancipationsakt af 1829, som, samtidig med at hæve Forbudene mod katolsk Guds-tjeneste og forskellige andre Baand, der vare lagte paa Katolikerne, bevarede Bestemmelsen om de gejstlige Orde-ner. Emancipationsakten udtaler saaledes bl. a., at Jesuiter og Munke, der komme ind i Riget fra fremmede Lande, anses for skyldige i en Forbrydelse (misdemeanour) og ved Dom landsforvises paa Livstid, dog at der administrativt kan tilstaas en Jesuit Opholdstilladelse i England i $\frac{1}{2}$ Aar. At lade sig optage som Medlem af en gejstlig Orden i England er en grov Forbrydelse (high misdemeanour), som straffes med Forvisning paa Livstid. Det bemærkes dog, at disse Bestemmelser aldrig ere blevne anvendte i Praxis.

Den anden Bestemmelse, som maatte antages at be- gunstige et Angreb mod Katolikerne, er det ejendomme- lige engelske Strafferetsprincip, at al retslig Forfølgelse maa føres tilbage til, hvad Romerne kaldte publica accusatio. Enhver engelsk Borger kan indlede en strafferetlig For- følgning, selv om den Forbrydelse, han paataler, aldeles ikke vedrører ham, ja selv om det drejer sig om en Stats- forbrydelse. Ifølge Stephen (History of the criminal law in England) afviger en Retsfølgning for Højforræderi, anlagt af »attorney general«, ikke i noget Punkt principielt fra en Retsfølgning, indledet af en Privatmand mod en Tje- ner, der har fravendt ham en halv Krone. De alvorlige Ulemper, der kunde synes forbundne med dette System, modvirkes ved de engelske Juryers Strenghed mod enhver Anklage, der har Karakteren af Bagvadskelse, og navnlig ved de overordentlige Omkostninger, der ere forbundne med al Rettergang i England. Naar det imidlertid som in casu er en stor Forening, der tager Affære, tabe de nævnte Omstændigheder deres Betydning, og Systemet tillader at bringe alvorlige politiske Spørgsmaal for Domstolene.

Den Sag, som her skal omtales, rejstes af Ch. Stirling, Medlem af »Protestant Alliance«, mod tre engelske Jesuiter- patere, Sidney Smith, Herbert Thurston og John Gerard

for Overtrædelse af § 34 i Akten af 1829, som fastsætter Straffen for at blive Jesuit i England. Man valgte at rejse Sagen paa dette Grundlag, fordi det i det foreliggende Tilfælde ikke var forhindret med nogen Vanskelighed at bevise det paagældende Faktum. Vedkommende Underdommer erklærede Spørgsmaalet for at være i den Stand, at det kunde underkastes Prøvelse af »the high Court». Klageren henvendte sig derpaa til Dommer Kennedy ved Police Court i London og udbad sig Udstedelse af Retsstævning mod de tre fornævnte Patere. Dommeren nægtede imidlertid at udstede Stævning, og Klageren henvendte sig derfor til »the high Court of judicature», Afdelingen Kings Bench, idet han udbad sig en Ordre til Dommer Kennedy om at angive Grunden til den skete Vægning. Retten, der bestod af Lord Chief Justice og Dommer Darling, var aabenbart ugunstig stemt over for den indledede Retsforfølgning, men udtalte dog, at Ordren vilde blive given.

Den 25de April 1902 komparerede for Retten de tre Jesuiterpatere, Dommer Kennedy og Mr. Stirling, alle repræsenterede ved fremragende Advokater. Her diskuteredes saa de Grunde, som Dommer Kennedy paaberaabte sig mod Udlevering af Stævning. Disse kunde henføres under 3 Hovedgrupper.

Den første gik ud paa, at, da den paagældende Bestemmelse aldrig var bleven anvendt, var den praktisk bleven ophævet ved desvetudo. Men Mr. Avory, K. C., Klagerens Advokat, paaviste dette Arguments store Svagheit. Desvetudo kan ifølge engelsk Ret ikke ophæve en Lov. Hertil kommer, at en senere Lovbestemmelse (Promissory Oaths Act) hentyder til Acten af 1829 som bestaaende. En af Modpartiets Advokater fremhævede vel, at Dommer Kennedy havde oplyst, at skønt Akten formelt havde været i Kraft siden 1829, havde dog ingen, forinden denne Sag blev rejst, indfundet sig og forlangt Stævning udstedt for Overtrædelse af samme. Men Dommer Darling

tog da Ordet og rettede følgende Spørgsmaal til Advokaten: »Hvor mange Personer ere blevne Jesuiter i det forenede Kongerige siden 1829?« Da Advokaten hertil bemærkede, at det ikke var bevist, at nogen efter den Tid var bleven Jesuit, ytrede Dommeren: »Den Omstændighed, at et saadant Bevis ikke foreligger, er en meget gyldig Grund til, at der ikke er fordret Udstedelse af Stævninger.« Hermed var dette Argument afslaaet.

Det andet Argument gik ud paa, at kun Kronen kunde optræde i en Straffesag som den foreliggende. De indklagede henholdt sig her til Aktens § 38, der bestemmer, at al Skyld ifølge samme skal indkræves som en Gæld til Kongen ved »Attorney general«s Foranstaltning. Men Klageren paaviste, at dette ikke kunde referere sig til Straffen for »misdemeanour«, der ikke under nogen Form kunde betegnes som Gæld. Desuden fandtes der ikke den Forbrydelse, som ifølge engelsk Ret kun kunde paatales af Kronens Repræsentant, og ikke lige saa vel af en Privatmand. Det gjordes nu gældende, at de Foranstaltninger, som Loven paabød, kun kunde anvendes, naar Kronens Repræsentant sørgede derfor. Her udspandt sig følgende Ordskitte: Dommer Darling: »Hvem dømmer den skyldige?« Sir Edward Clarke (Advokat for en af Jesuiterne): »Dommeren vil dømme ham til Forvisning, og han vil have at forlade Landet. Men derved bliver det.« Dommer Darling: »Ja, her bliver ikke Spørgsmaal om nogen Art af Tvang efter Processens hele Karakter. Det vil blive højtidelig erklæret, at vedkommende er dømt til Landsforvisning, og han kan ikke desto mindre passe sine Forretninger som sædvanlig. Ganske vist kan Kongen, hvis domfældte ikke forlader Riget i Løbet af 30 Dage, lade ham overføre til hvilket som helst Sted uden for det forenede Kongerige, som det behager ham at bestemme. Men hvis Kongen ikke bestemmer noget saadant, vil den paagældende, »i Kraft af en legal Grund« kunne forblive i Riget.« Mr. Ivory beredte sig nu til at bevise, at der ikke i den paagældende

Lovbestemmelse fandtes noget, der kunde berettigede til den Opfattelse, at en Privatmand ikke kunde indlede den paa-gældende Retsforfølgning, men standsedes af Lord Chief Justice, der erklærede et saadant Bevis for unødvendigt, idet ogsaa Retten var af den Mening, at Sagen kunde anlægges af en Privatmand.

Ikke desto mindre gik Rettens Kendelse Mr. Stirling imod. Den udtalte, at, skønt Loven ikke var ophævet, og skønt Forfølgningen var indledet paa rette Maade, havde Dommeren Ret til i Kraft af sin diskretionære Myndighed ikke at idømme nogen Straf for den paatalte Forbrydelse og som Følge deraf ogsaa Ret til at nægte Udstedelse af Retsstævning. Lord Chief Justice udtalte, at han havde den Opfattelse, at Dommer Kennedy i denne Sag netop havde gjort Brug af sin diskretionære Magt og paa fyldestgørende Maade gjort dette gældende som tredje Argument, det tilkom derfor ikke ham at intervenere. Dommer Darling sluttede sig hertil, idet han tilføjede, at en Dommer efter hans Mening kan optræde med større Frihed end under sædvanlige Forhold, naar det drejer sig om Retsforfølgning i Henhold til en Bestemmelse som den foreliggende. Det var en Lov, der var rettet mod Meninger og ikke mod Handlinger. I hans Øjne stred den mod hele Nutidens Tankegang. »Denne Lov siger, at Jesuiterne ikke kunne opholde sig i Landet, og at enhver Jesuit skal landsforvises, men samtidig kan en katolsk Skole opnaa Tilskud af offentlige Midler og, hvis jeg ikke tager fejl, kan en Jesuit undervise i en saadan Skole og bidrage til, at den opnaar Statstilskud!« — Dommer Channel udtalte sig i lignende Retning.

Dette Resultat er jo meget mærkeligt; det lader til, at man altsaa i England kan saa at sige finde sig til rette med Loven. Ganske vist har den engelske Dommer en uomtvistelig Myndighed i Straffesager i Retning af »discretion.« Det betvivles saaledes ikke, at han i Kraft af Common law kan fastsætte Straf for Forbrydelser, som ingen

Lov udtrykkelig har forudset eller belagt med Straf, hvad Sir James Stephens dog fraraader, »da det vil fremkalde Opposition og gøre Dommerstillingen forhadet.« Og i modsat Retning har Dommeren med enkelte Undtagelser Ret til at gaa saa langt ned med Straffen, som han anser for rigtigt. Men den diskretionære Myndighed, hvormed her er Tale, gaar jo aabenbart endnu videre. Den tillader Dommeren at undlade Idømmelsen af Straf, at erklære for uskyldig en Person, som i alle Henseender befinder sig under de Betingelser, som Loven har foreskrevet som afgørende for hans Strafskyld. Hvis engelsk Ret virkelig hjemler noget saadant, gaar den rigtignok meget vidt. »Hvor fremragende end den engelske Dommerstand maa siges at være — og den er beundringsværdig —, det er dog at tilkende den en overordentlig Magtfuldkommenhed!«

Man kan vel være enig om, at den franske Forfatter har Ret i disse Slutningsbemærkninger.

C. E. Cold.

Fængselspraxis.

Spalte 1.

Spalte 2.

ter. Here we found instructions to proceed to Smith's Sound, where Lieut. Peary was to meet us.

"We started for Smith's Sound, but on reaching Cape Sabine our progress northward was impeded by ice, and we were forced to go into winter quarters at Payer Harbor, which is directly across the sound from Cape Sabine. Our only information concerning Mr. Peary was that contained in the instructions found at Etah, and those were dated April 19.

"As after events proved, Lieut. Peary spent the winter at Fort Conger, which was only 50 miles distant, but he was not aware of our being in such close proximity to him, nor did we have the slightest idea that only 50 miles separated us from him.

"It seemed hopeless to attempt to find him during the winter but as soon as spring opened I secured the services of several Eskimos, who, accompanied by two of the Windward's sailors, who volunteered for the trip, set out to find Mr. Peary. They had only journeyed 60 miles when they encountered the Lieutenant and two companions coming south.

"Mr. Peary was greatly surprised to learn that myself and daughter Marie were on the Windward, and you may be sure he lost no time in hastening to us. I was in my bunk when he reached the steamer, but I knew his footsteps the moment he reached the deck, and instructed the steward to open the cabin door before he reached us. It was a happy meeting for all of us, and what made it especially pleasant was the fact that it was the 6th of May, Lieut. Peary's birthday.

In referring to what her husband had accomplished, Mrs. Peary said he had established the fact that the most northerly point of Greenland is 85.39, and that between it and the North Pole

nature.

He was ordained Deacon in Truitts Church, Geneva, N. Y., in 1849, and in the following year was ordained priest the Christ Church, Sackett's Harbor, both by Bishop De Lancey. He received the degree of D. D. from Hobart and Racine Colleges. He was called to Zion Church, Rome, N. Y., in 1850, and the parish increased so rapidly under his rectorship that he soon built a handsome stone church. He received calls to a number of wealthy parishes, but he did not feel that a "call from God" had come to him until he received an urgent summons to go to Chicago, surrender his flourishing parish and pleasant home, and at a smaller salary start a church for hundreds of young men engaged in business, and for all sorts and conditions of humanit. The success of his work in Chicago, and particularly his influence over men, was all but unbounded. His wonderful power of reaching men, his rare eloquence, his courtesy to all those of other religious faiths, his pure, brotherhood of men, including even convicts, and his untiring zeal won for him the love of men of all schools, of all sects and of those of no sect.

His Work in Chicago.

It was Bishop Whipple who established the free church system in Chicago. While there he also devoted much time to the Swedish work. During his rectorship in Chicago, in 1859, he was by unanimous vote elected to the episcopate, and was consecrated first bishop of Minnesota in St. James Church, Richmond, Va., Bishop Komper being one of the consecrators. The diocese over which he had been chosen to preside extended over 81,259 square miles.

One of the chief and probably the most enduring of Bishop Whipple's works was the founding of schools at Faribault, Minn., which have attained world wide repute.

De fede Bogstaver læste fra neden opad og fra højre til venstre:

Cig til ham, at han ikke skal omtale Tyveriet St. Bededag. I maa ikke

De fede Bogstaver læste fra oven nedad og fra venstre til højre:

omtale Uret da min Broder vil blive impliceret. Hils — Stol — Tavhed.

I de københavnske Fængsler udleveres der Arrestanterne til øjeblikkelig Brug i let forstaaeligt Øjemed et Stykke Pa-

pir af særlig dertil indkøbte amerikanske Aviser. — Man har ment ved ikke at udlevere rént Papir at vanskeliggjøre dets Benyttelse til Korrespondance og ved at benytte udenlandske Aviser at sikkre sig, at særlig Varetægtsfangerne ikke kom i Besiddelse af aktuelle Oplysninger vedrørende deres Sag. — Foranstaaende er en tro Kopi af et paa et Kloset i et af Fængslerne fundet Aktstykke, dog at de hér med fede Typer trykte Bogstaver i Originalen vare understregne med et Stik, vistnok udført med Tanden af en Kam.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Saaledes fandtes der prikket med en Naal i en et af de københavnske Fængsler Bogsamling tilhørende, ogsaa paa anden Maade stærkt makuleret Bog. Den mistænkte, Peter Hansen, nægtede haardnakket, indtil det opdagedes, at Prikkerne var det bekendte Banke-System (1 Slag = A, 2 = B) omdannet til Skriftsprog, og skulde læses saaledes:

P	H	v	o	M
e	a	e	t	a
t	n	n	t	a
e	s	t	e	n
r	e	e		e
	n	r		d
				e
				r

Som bekendt er det ikke ganske let for Fængselsmændene at holde Skridt med Fangerne i Opfindsomhed. Det vilde derfor være af Interesse, om slige smaa Opdagelser meddeltes Redaktionen til Optagelse under foranstaaende Rubrik.

S. Grundtvig.

Litteratur og Statistik.

Prof., Dr. juris *Munch-Petersen*: **Retsreformen med Hensyn til vor Strafferetspleje.** (Gads Forlag. Kbhvn. 1902).

Den foreliggende Afhandling, som gengiver en Række Forelæsninger, som Professor Munch-Petersen under livlig Deltagelse særlig fra ældre kundskabssøgende Juristers Side holdt paa Universitetet i sidstafvigte Foraarssemester, har set Dagens Lys paa et overordentlig belejligt Tidspunkt. Det Rigsdagen forelagte Forslag til Omordning af vor kriminelle Retspleje har efterhaanden og vel særlig, fordi det denne Gang mere end hidindtil ser ud til at blive til Alvor, fanget Interessen hos Juristerne, og naar denne Interesse ikke tidligere i nogen synderlig Grad har givet sig offentligt Udslag, har Grunden formentlig alene været den, at man har savnet en Vejledning til at finde sig til rette i nævnte Lovforslags indviklede Labyrinth. Dette Savn er nu afhjulpet ved Prof. M.-P.s Afhandling. Systematisk, i høj Grad anskuelig og dog kortfattet, giver den os en Oversigt over alle væsentlige Punkter i det fornævnte Forslag; paa en let forstaaelig og livlig Maade, der er særlig tiltalende derved, at Forf. i Modsætning til, hvad der ellers er Tilfældet hos Juristerne, kaster sin Person i Brechen for sine Anskuelser, drøfter disses pro og contra, og der er derfor ved den skabt et sjældent godt Grundlag for offentlig Diskussion,

som ikke burde være uden Frugter. Ogsaa af den Grund burde Forf. til Løn for sit Arbejde nyde den Tilfredsstillelse, som en Diskussion paa Basis af hans Afhandling vilde være for ham, at det i modsat Fald og særlig fordi hans Embedsstilling giver ham en stærk Autoritet, kan befrygtes, hvad der alt har vist sig Tegn til, at hans Bog vil blive tagen til Indtægt for Partipolitikken og benyttet til at stoppe Munden paa mulig opponerende eller til at dulme Samvittigheden, og dette har vist sidst af alt været Forf.s Mening.

Blot et Par Hovedpunkter i Afhandlingen skulle omtales. Men forinden er der Anledning til at gøre en mere almindelig Bemærkning med Hensyn til dens Grundtone, om saa maa siges. Det kan ikke nægtes, og det bør siges, at Forf. i for høj Grad har ladet sig lede af sin øjensynlige Antipati mod det inkvisitoriske System; han har aabenbart lade sig falde tilbage paa den herskende Mistillid til dette System, og man kan end ikke undlade at bebrejde ham, at han i sin Begejstring for det akkusatoriske System noget udnytter den saaledes raadende Stemning. Naar Forf. saaledes (p. 11) taler »om den vide Brug af Varetægtsfængsel, der er kun alt for vel kendt til, at jeg her behøver at dvæle nærmere ved den«, p. 15 om Inkvisitionsprincippet som et »Giftstof«, der inficerer hele Konstitutionen, p. 22 om Inkvisitten, der skal »præpareres« (»gøres mørk«) og om Forhørsdommerens »Kunst«, p. 23 om »Hensynet til Borgernes Frihed, som ikke længer tør sættes til Side«, kan det ikke nægtes, at disse Udtalelser ere noget vel tendentiøse, og denne deres Karakter røber en Partiskhed hos Forf., som ikke burde komme til Orde i en videnskabelig Afhandling. Herfra kunde imidlertid bortses, hvis man af Forf.s Argumentation i øvrigt eller af hans Fremstilling af faktiske Forhold fik bibragt den Overbevisning, at Udtalelserne i Virkeligheden svarede til Situationen, men dette er ikke Tilfældet. Den Betragtning, paa Grundlag af hvilken Forf. i de almindelige Bemærkninger, han derom fremsætter i første

Kapitel, bryder Staven over det inkvisitoriske System, er den, at dette System konsekvent fører til en udstrakt Brug af Varetægtsfængsel — »Inkvisitten kastes i Fængsel, afskæres fra enhver Forbindelse med Omverdenen og føler sig forladt af Guder og Mennesker, ganske givet i en ubarmhjærtig Forhørsdommers Vold« (p. 14) — i sin mest tilspidsede Form endog til Tortur — og var dette rigtigt, maatte man jo ubetinget give Forf. Medhold. Men herom kan der dog være begrundet Tvivl. Naar nemlig Forf. til Bevis for sin Paastand henviser til, at den historiske Udviklingsgang viser, at Forholdet til alle Tider har været som af ham skildret, er dette maaske vel rigtigt, men deraf følger ikke, at det ogsaa fremtidig vil vedblive at være saaledes; thi for det første give jo andre Tider andre Mennesker — Forf. antager saaledes selv, at den moderne Tidsaand udelukker den »konsekvent tilspidsede Form af Tortur« —, og dernæst synes den offentlige Mening i saa Henseende virkelig at have frembragt en Strømkæntring; i hvert Fald kan der fra den allersidste Tid — takket være 'et Par kraftige Højesteretsdomme og Loven angaaende Erstatning for uforskyldt Varetægtsfængsel — paavises ikke saa faa Tilfælde, hvor Varetægtsfængsel enten ikke har været anvendt eller dets Anvendelse har været indskrænket til et Minimum, og Kendsgerningerne tale derfor ingenlunde afgjort for den af Forf. forfægtede absolut nødvendige Forbindelse mellem Inkvisitionsprincippet og Inkvisittens Berøvelse af Friheden. Men det maa i det hele overfor Forf.s Argumentation endnu bemærkes, at man blandt de orienterende Betragtninger, som Forf. fremsætter i 1. Kapitel, savner en mere almindelig Prøvelse af baade det inkvisitoriske og det akkusatoriske Systems Fortrin og Mangler, et Savn, der ikke heller senere bliver afhjulpet. Saaledes som Afhandlingen er anlagt, faar man absolut det Indtryk, at det førstnævnte System er idel ondt, og det andet idel godt, men skal Retfærdigheden ske Fyldest, maa den anden Side af Medaillen ogsaa vises og vises os paa én Gang og ikke som hos Forf. i korte Blink;

der havde været Anledning til skarpere end sket er, at fremdrage den større Kraft, hvormed Inkvisionsprincippet virker, og den større Retssikkerhed, som det som Følge deraf frembyder fremfor det akkusatoriske System, et Moment, som det nu til Dags sandelig ikke gaar an at se bort fra, endvidere den vide Adgang til Appel, som nu er tillagt den dømte, samt den store Myndighed til at begære Reassumptionsforhør, som er lagt i Højesteretsadvokaternes Haand, og paa den anden Side den Fare, som den offentlige Forhandling for Nævninger løber for at blive en ren teatralisk Forestilling, hvor tilfældige Stemninger løbe af med Sejren, en Gêne, som en saadan Forhandling i et lille Land, hvor næsten alle kende hinanden, frembyder ikke alene for tiltalte og hans nærmeste, men endnu mere for Vidnerne, hvis Privatliv derved ganske er prisgivet Offentlighedens Nyfigenhed, og endelig det *laisser-aller* Princip, som let kan blive Følgen af, at der under det akkusatoriske Princip ingen bestemt Person er, som bærer Ansvaret for den hele Forfølgning, idet Anklager, Nævninger og Dommer, naar noget galt sker, altid med en vis Berettigelse kunne skyde Skylden over paa hinanden. Havde Fordele og Mangler saaledes paa ét Bræt været afvejede mod hinanden, var det muligt, maaske endog sandsynligt, at Forf. dog var kommen til samme Resultat som nu, men der havde da været den Fordel, at Læserne havde følt sig mere beroligede; de Betragtninger, som han nøjes med i første Kapitel, ere for overfladiske til, at de kunne indgyde Respekt; de give i Virkeligheden kun Stene for Brød.

Med Hensyn til Straffesagens enkelte Punkter skal fremhæves, at efter Komm.-Forslagets Kap. VI skulde Forundersøgelsen lægges ganske i Dommerens Haand, og herefter vilde Ordningen blive principielt den samme som nu. Herimod ivrer Forf. stærkt. Efter hans Mening burde Anklager og sigtet staa som ligeberettigede processuelle Parter over for hinanden; hver af dem skulde da fremsætte sine Begæringer til Dommeren, og denne som den upartiske

Leder prøve Begæringernes Lovlighed og navnlig paase, at den offentlige Anklager, som Forf. i det hele har stærkt mistænkt, ikke misbruger den Overmagt, som hans Stilling som Statsmagtens Repræsentant faktisk giver ham i Forhold til den sigtede. Vel er Forf. ikke blind for den Vidtløftighed og den Bekostelighed, som den af ham ønskede Ordning vil have til Følge, idet den jo forudsætter, at begge Parter og navnlig sigtede ved sin Defensor maatte være repræsenterede i hvert Møde, men disse Vanskeligheder mener Forf., at man kunde komme ud over — for Anklagemagtens Vedkommende derved, at denne nøjedes med skriftlig at fremsætte sine Begæring til Retten og saaledes bestemte Undersøgelsesplanen, og for sigtedes Vedkommende derved, at Dommeren nærmest opfattedes som hans Repræsentant, idet Dommeren ved at befries for Anklagerhvervet kunde komme til at staa alene som »den uskyldig mistænktes Beskytter«. Det skæve i denne Ordning vil imidlertid være indlysende. Skal Anklageren lede Undersøgelsens Gang ved skriftlige Rekvisitioner, er han dermed udelukket fra at udnytte de Chancer, som Forhørene frembyde, og vil man da ikke ganske se bort fra disse Chancer, er man nødt til at lade Dommeren tage fat, supplere Undersøgelsen, som Forf. p. 106 foretrækker at kalde det, men faktisk vil dette ende med, at hele Undersøgelsen glider over i Dommerens Haand, og dermed er det da i hvert Fald givet, at han ikke alene kan betragte sig som »den uskyldig mistænktes Beskytter«. Ad den Vej opnaar Forf. derfor vist ikke at faa rejst en straffeprocessuel Bygning af saadan Beskaffenhed, »at Anklageprocessens frie, lyse Aand dér kan føle sig til Huse, medens der ikke efterlades nogen Krog, hvor Inkquisitionens sorte Spøgelse kan forstikke sig.« — Mere end mod Forslagets Sammenblanding af Anklager- og Dommerfunktionerne drager Forf. dog til Felts mod Forslagets Bestemmelse om sigtedes Afhørelse. Allerhelst saa han, at denne Afhørelse helt afskaffedes, idet »det jo netop er i Forhøret over den sigtede med den hensynsløse Ud-

nyttelse af alle de Chancer, som dette byder, at Inkquisitionen har haft sit Hovedvaaben«, og den anførte Udvej derfor »frembyder sig umiddelbart som den unægtelig simpleste«, men han er paa den anden Side ikke blind for, at sigtedes egne Forklaringer ere »et af de bedste og naturligste Midler til at faa Sagen oplyst, og at man derfor ikke helt bør afskære Muligheden for at benytte disse Forklaringer som Bevismiddel«, og han mener derfor, at der bør anerkendes en Adgang til at afhøre sigtede, »for saa vidt der for denne Afhøring lader sig opstille tilstrækkelige Garantier til alligevel at sikre en sand akkusatorisk Ordning.« I Slutningen af Kapitlet udvikler Forf. nærmere dette, men i de Betragtninger, han derved faar Lejlighed til at anstille, synes hans Sympati og Ængstelse for den sigtede i noget for høj Grad at have faaet Overmagten. Det, som er Hovedøjemedet med den kriminelle Forfølgning: at ramme den skyldige, lader han ganske ude af Sigte; ikke med et Ord omtales det — derimod ser han overalt en Fare for, at en uskyldig bliver mistænkt, og alle hans Bestræbelser gaa ud paa at afværge den heraf yderlig flydende Fare for, at en uskyldig skal blive dømt. Paa denne Maade stilles imidlertid Forholdet fuldstændig paa Hovedet. Naar en Forbrydelse er begaaet, er det Statsmagtens (Politiets) Pligt i alles Interesse at efterspore Gerningsmanden; ledes Mistanken ved de Undersøgelser, der i den Anledning anstilles, hen paa en bestemt Person, synes det ikke at være urimeligt, at det paalægges denne at rense sig, det er i hvert Fald mere rimeligt, end først at ulejligge en hel Mængde andre; paa den anden Side er det en Selvfølge, at Statsmagten maa undgaa baade at mistænke og navnlig at dømme en uskyldig, og er der en Fare herfor paa Grund af Anklagemagtens blinde Iver for at forfølge det en Gang betraadte Spor, maa der naturligvis træffes Kauteler derimod, men disse bør ikke være af den Beskaffenhed, at de svække Undersøgelsens Energi og derved modarbejde det, som er og maa være dens Maal: at ramme den skyldige, og de behøve ikke

heller at være af saadan Beskaffenhed, idet man jo har det simple Middel ved Haanden at stille en Defensor ved Siden af sigtede og lade ham faa Lejlighed til at danne sig en Overbevisning om hans Skyld eller Uskyld. Den Omhu og Ængstelse for den sigtede, som Forf. giver Udtryk, er alt for overdreven, og den nærmer sig næsten det parodiske, naar man betænker, at han ved Siden deraf finder det i sin Orden, at enhver Borger, som er kommen i en maaske tilfældig Berøring med den foreliggende Sag, er pligtig at ofre sin Tid og sine Interesser for at oplyse Sagen, at enhver saadan Borger har en Pligt til at møde maaske langt borte fra sit Hjem for et Vederlag, der hverken er Fugl eller Fisk, at han, hvis han ikke møder, kan afhentes ved Magt og holdes fængslet i indtil 6 Maaneder, at han er pligtig at forklare sig offentlig om sine mest intime Affærer, og at han, hvis han ikke svarer, kan fængsles og holdes fængslet i indtil 6 Maaneder, og hvis han svarer forkert, ifalder streng Straf for falsk Forklaring for Retten eller for Mened.

I Kap. VIII og IX behandler Forf. Reformforslagets egentlige clou — Nævningeinstitutionen. Han er — som det er bekendt — en varm Tilhænger af denne Institution, men han tilstaar aabenhjertig, at hans Standpunkt for ham alene er en Trossag, idet han anser det for ugørligt ad videnskabelig Erkendelses Vej at komme til en Afgørelse af Spørgsmaalet: Læg Dommer ktr. lærd Dommer. Imidlertid giver han os de sædvanlige Grunde for og mod, blandt de første et Par, som i Almindelighed gør stor Lykke, saaledes naar det siges, at Deltagelse i Retsplejen maa anbefales, fordi den er en sjælden god Skole til Opøvelse i politisk Frihed, hvad jo dog ikke er Retsplejens Maal, eller naar der henvises til, at næsten i alle andre Lande har en Reform af Strafferetsplejen taget Nævningeinstitutionen med, og at den først indført intetsteds er bleven fortrængt; udelt Bifald i Fastlandsstaterne har den dog ingen Sinde vundet, og at

den ikke er fortrængt, er ikke det samme som, at den har svaret til Hensigten.

Sluttelig skal endnu blot omtales et Argument, som Forf. ikke saa sjældent benytter, nemlig en Henviſning til Grundlovens Løfteparagraffer, til »dens klare Bud«, som han etsteds udtrykker sig. Heri ligger dog en vel overdreven Pietet for Grundloven. Hvis vi nu i det 20. Aarhundrede ere komne til den Overbeviſning, at Offentlighed eller Mundtlighed i Retsplejen virker uheldig, eller hvis vi af en eller anden Grund nære Mistillid til Nævningeinstitutionen, ere vi sandelig ikke nødte til at lovfæste disse Principper, fordi man i forrige Aarhundrede har hyldet dem og i en Frihedsrus ladet denne Hyldest komme til Orde i en Lov, selv om denne Lov er en Grundlov. Man har ikke da haft nogen som helst Berettigelse til saaledes at foreskrive Eftertiden, hvilke Love den skulde give, og vi have derfor ikke nu nogen som helst Forpligtelse til at indfri Grundlovens Løfter. Og i det hele maa det hævdes, at Tiderne nu opfordre til at vise Forsigtighed med Eksperimenter paa den kriminelle Retsplejes Omraade. Ikke uden Ængstelse ser man paa det voksende Antal af Forbrydelser, det er utvivlsomt, at den Dristighed, hvormed disse foretages, og den Magtløshed fra det offentliges Side, hvorpaa vi snart hver Dag faa Bevis, har vakt en kendelig Mistillid til Retssikkerheden, og det er derfor ikke uden Berettigelse, naar man raaber Vagt i Gevær over for alt for yderliggaaende Omkalfatringer som dem, der ere komne til Orde i det foreliggende Arbejde.

Axel Borgen,
cand. jur.

Forel et Mahaine: Crime et anomalies mentales constitutionnelles. La plaie sociale des déséquilibrés à responsabilité diminuée. Genève—Paris 1902.

Bogens Kærne dannes af 4 Kriminaltilfælde, som Forfatterne med mere eller mindre Ret mene angaa utilregnelige Individuer. Mest tvivlsomt er det første Tilfælde — Kejserinde Elisabeths Morder Luccheni. Forel, der her bygger sin Opfattelse paa Avisreferater, delvis ogsaa paa sin Overværelse af Retsforhandlingerne, hvorunder han »sad i Nærheden af« den anklagede, kommer til det Resultat, at Luccheni var en »impulsiv«. Han er dog ikke enig med Lombroso, der — selvfølgelig — opfatter Luccheni som Epileptiker, uagtet der aldrig hos ham har været det mindste Tegn paa Epilepsi. De Fakta, hvorudfra Forel drager sine Slutninger, synes rigtignok vel tvivlsomme, ere væsentlig Lombrosos neppe fuldt konstaterede Angivelse om, at Lucchenis Fader var Alkoholist, og selve den anarkistiske Handling. Det er rigtignok at vende Sagen om, naar man i et retspsykiatrisk Tilfælde lægger Hovedvægten paa den begaaede Forbrydelses Karakter, men ud fra Forels Tro paa at alle Anarkister ere mere eller mindre abnorme, impulsive eller déséquilibrés, er hans Standpunkt ialfald forklarligt. Det er imidlertid urigtigt, naar Forel vil sammenstille Anarkisterne med tidligere Tidens »Fyrstemordere«. Disse sidste have ganske vist gennemgaaende været afgjort sindssyge, lige fra Ravillac og ned til Præsident Garfields Morder Guiteau, men de have handlet paa egen Haand ud fra deres forrykte Ideer. Det kan jo ogsaa være, at der imellem Anarkisterne findes enkelte fanatiske Idealister, der ere paa Sindssygens Grænse, men den allerstørste Del er sikkert simpelt suggestioneret og ialfald ikke utilregnelig efter de almindelige Anskuelser. Og naar Forel i en Efterskrift tager Lucchenis senere Attentat paa Fængselsdirektøren til Indtægt for sin Anskuelse om hans patologiske Impulsivitet, saa maa det

siges, at det ligesaavel kan forklares tilfredsstillende som en forpint Livsfanges fortvivlede Handling.

Har Forels Opfattelse af Luccheni end vakt nogen Polemik, saa har den dog kun haft en ringe Virkning i Sammenligning med den, som hans Erklæring i det følgende Tilfælde har haft. Han har her sammen med Mahaine observeret og afgivet Erklæring om en for Fosterfordrivelse anklaget Læge, som fandtes lidende af Kværelantforrykthed, hvorfor Juryen frikendte ham som utilregnelig men fratog ham Ret til at praktisere. Han gav sig saa til at skrive løs og holde Folkemøder, hvor han skældte Sindssygelægerne i Almindelighed og Forel og Mahaine i Særdeleshed Hæder og Ære fra, synes at have vundet en Del Sympathi og blev endog af Socialisterne valgt til Medlem af et Kantons store Raad, hvor han dog snart viste sig umulig.

I det tredie Tilfælde drejede det sig om en Musæumsdirektør, der dels havde solgt af de af ham bestyrede Samlinger, dels i Kraft af sin Stilling havde gjort sig skyldig i forskellige store Bedragerier lige overfor private. Retten afslog her at lade den skyldige undersøge af en psykiatrisk Sagkyndig, men paa Defensors Anmodning gik Forel ind paa udfra Sagens Akter og et Par Samtaler med den skyldige at afgive en Erklæring om hans mentale Tilstand. Forel erklærede ham for at være en »patologisk Bedrager«, men Juryen tog intet Hensyn til Forels Udtalelse og dømte den skyldige til 5 Aars Fængsel, hvilket giver Forel Anledning til meget skarpe Bemærkninger om Juristerne, særlig den offentlige Anklager (Generalprokurøren).

At Jurister ogsaa kunne være godmodige, viser det 4de meddelte Tilfælde, hvor Domstolen frikendte en 8 Gange før for Falsk straffet Journalist, som Mahaine havde erklæret for lidende af konstitutionel Psykopathi eller »déséquilibre mentale« og som Følge deraf for partiel utilregnelig; thi man maa her absolut have troet den sag-

kyndige paa hans Ord, da hans Erklæring paa ingen Maade gør Konklusionen troværdig.

Hvis Forels og Mahaines Bog ikke havde indeholdt andet og mere end de nævnte 4 Kriminaltilfælde, vilde der ikke være Grund til at dvæle udførligere ved den. At en Kværlant æreskænder den Sindssygelæge, i hvis sørgelige Lod det falder at skulle erklære sig om ham, er jo desværre intet Nyt, og den Polemik, som Forels forskellige Erklæringer har medført, har ingen synderlig Interesse for Læsere udenfor Schweitz. Desuden ere Forels Theorier her saa svævende og uklare, hans Fordringer saa vidtrækkende, at man aldeles ikke kan følge ham og fuldt ud forstaar den Misstemning Bogen efter en af hans Landsmænds — en anset frisindet Jurists — Udsagn har vakt i hans Hjemstavn.

Men Bogen indeholder en Række særdeles tidssvarende Betragtninger angaaende Samfundets Stilling lige overfor de mindre tilregnelige Forbrydere. Forel tager med stor Varme til orde mod Samfundets Fejghed og Svaghed, der tillader en stor Mængde Individuer, som ere en stadig Trussel for deres Medmenneskers Liv og Velfærd, at være paa fri Fod. Han mener, at det er paa Tide, at man engang for alle kommer bort fra Striden om, hvorvidt den eller den »moralske Idiot« er for idiotisk til at fortjene Straffeanstalt eller for lidt idiotisk til at kunne anbringes i en Sindssygeanstalt. Om man udvider Grænsen for de mindre tilregnelige lidt til den ene eller den anden Side har ikke saa meget at sige, naar man blot tager de passende Forholdsregler. Og her hævder Forel, at det er nødvendigt, at man kommer bort fra det Standpunkt af »social Hysteri« ligeoverfor Forbryderne, hvortil man efterhaanden har arbejdet sig op, det Standpunkt, der er lige saa langt fra det rigtige som dets diametrale Modsætning, den gamle Hævntheori. Naar Hensynet til Samfundets Sikkerhed er det væsentligste for Kriminalpolitikken, synes det ganske meningsløst, at lade de mindre tilregnelige nyde godt af

en Afkortelse af Straffen, da en formindsket Tilregnelighed i de tre Fjerdedele af Tilfældene betyder en forøget social Fare. Forel foreslaar da, at de psykopatiske Undermaalere — hvilket Begreb for ham synes ret omfattende, idet han herind under fører den perverse Hysteriker, Epileptikeren, Tyven og Løgneren af Temperament og Vane, den patologiske Svindler, den impulsive Voldsmænd etc. — og de tilsyneladende uhelbredelige psykopatiske Alkoholister, som ere erkendte farlige eller skadelige, skulle kunne interneres i særlig hertil bestemte Asyler, fra hvilke enhver vanærende Karakter, der minder om, at deres Anvendelse skyldes en juridisk Domfældelse, er fjernet. Da de Individuer, der her skulle interneres, næsten alle ere tilstrækkelig stærke og intelligente til at arbejde med Nytte, og da Arbejde er Grundbetingelsen for deres eget Vel, mener Forel, at et saadant Asyl maa være paa engang agrikolt og industrielt, og at det maa kunne indrettes saaledes, at det kan bære sig uden Statstilskud. De to Køn maa anbringes i hvert sit Asyl men tilstrækkelig nær ved hinanden (4 à 8 Kilometer) til, at Mændenes Agerdyrkning og andet Arbejde kan komme Kvindeasylet tilgode, Kvindernes Arbejde (Vadsk, Køkkengerning, Reparation) Mændenes. Et fælles Køkken og Vadskeri vil kunne muliggøres ved en Skinnevej. Iøvrigt angiver Forel følgende Grundtræk: Hvert Asyl maa — af Hensyn til senere Udvidelser — bygges i Form af uregelmæssigt lejrede Pavilloner til højst 50 Beboere hver, paa flad Mark saa langt som muligt fra alle befolkede Centra. Pavillonerne maa være afpassede efter Beboernes Opførsel; én maa indrettes fængselsmæssig med Celler og andre Sikkerhedsforanstaltninger mod farlige Patienter, en anden skal have de ufarlige men undvigelseslystne, en tredje være saa aaben som mulig for at rumme de Patienter, som kunne holdes i Ave ved Asylets Disciplin alene etc. Foruden paa Agerbrug skal Asylet være indrettet paa at udnytte forskellig Industri og Haandværk (Væveri, Skomageri, Snedkeri, Bogtrykkeri osv.). Asylet skal bestyres af en er-

faren og prøvet Psykolog og overvaages af en Kommission. i hvilken der skal sidde Sindssygelæger, kriminalistisk uddannede Jurister, Fængselsdirektører og Alkoholafholdskyndige — som bekendt er Forel en af Afholdssagen dygtigste og betydeligste Forkæmpere.

Selv om Forels Bog — thi Mahaines Del indskrænker sig til de nævnte Erklæringer — aabenbart delvis er bestemt til at være et Opgør med forskellige Modstandere og derfor gør et mærkeligt usammenhængende Indtryk, er den vel værd at læse. Den indeholder adskilligt, der i al sin Skarphed og Ensidighed ægger til Kritik, men ogsaa meget, der maa vække Eftertanke og Interesse. Spørgsmaalet om de mindre tilregneliges Behandling venter jo paa sin Løsning.

Christian Geill.

Forskellige Meddelelser.

En Forbryderfamilie.

Medicinal News for 31. Maj d. A. meddeler et slaende Eksempel paa, hvad Arvelighed formaar at udrette, naar den belastes med Alkoholisme og Degeneration. Det drejer sig om en Familie, hvis Stammaeder var en stærkt fortrukken Bordelværtinde, som døde 1827, i sit 51de Aar. Hendes Efterkommere udgøre 800 Personer, af hvilke 700 ere mindst én Gang dømte for begaaede Forbrydelser. 342 ere Alkoholikere, 127 prostituerede Kvinder, 37 dømte til Døden for Forbrydelser. Til at straffe denne Forbryderfamilies Gerninger har Staten udgivet ca. 3 Millioner Dollars.

Sotchinis Straf.

Professor Bobroff (Kasan) har for nylig udgivet en Bog om Ruslands Civilisation og Historie i det 19. Aarh. Han fortæller blandt andet heri om Student Sotchini, som i 1840 forsøgte at dræbe en Universitetsprofessor, der paa alle Maader havde chikaneret ham og til Slut drevet ham til Fortvivlelse. Straffen bestod i at løbe Spidsrod mellem 500 Soldater, der fersynedes med Kæppe, 4 Centimeter i Diameter, 2 Meter lange, myge og bøjelige. Blottet til Bæltstedet, med Hænderne bundne over Kors over et Gevær, hvis Ender fastholdtes af 2 Soldater, førtes den ulykkelige ind mellem Geledderne. Hans frygtelige Skrig, hans hjerteskaarende Bønner overdøvedes næppe af Trommernes Hvirvler. Hans Kammerater, som, under Straf af livsvarig Relegation fra Universitetet, vare forpligtede til at overvære Skuespillet, faldt for en stor Del besvimede om, medens de øvrige rædselsslagne vendte Hovederne bort og tilstoppede deres Øren. Snart kunde S. ikke holde sig oprejst mere. Han lagdes da op paa en tohjulet Trækkevogn, som kørtes langsomt frem mellem hans Bødler. Paa dette Tidspunkt skreg Offeret ikke mere, der hørtes ingen anden Lyd end Kæppe-

nes Hvinen gennem Luften. S. døde under Eksekutionen. Nogle af hans Kammerater fik Lejlighed til at se hans Lig. Alt Kodet var flænget af Ribbenene, Brysthinden laa blottet, og selv den var paa flere Steder sønderrevet af de voldsomme Slag. „Alle Former for Dødsstraf, ja alle Inkquisitionens skrækkeligste Opfindelser blegne foran denne forfærdelige Henrettelsesmetode“, tilføjer Forfatteren.

Musolinos Psykologi.

I Archivio di psichiatria har Lombroso givet sit Bidrag til Kendskabet til Aspromontis berømte Røver og hans Psykologi. Lombroso stiller Musolino midt mellem Kriminaloiderne og de fødte Forbrydere, dog snarest blandt de første, siden hans Forbrydelser ere fremkaldte af Grunde, som i hans egne og hans Omgivelsers Øjne retfærdiggjorde dem*). Desuden er han født i et Land, hvor Drab ikke anses for en synderlig grov Forbrydelse, og hvor Vendetta'en betragtes som Pligt. I den barbariske Opfattelse af Retfærdigheden, som han roste sig af at hylde, satte han Straffen i Forhold til Forbrydelsen; saaledes saarede han dem, som kun havde tilføjet ham mindre Krænkelser, i Benene. I psykologisk Henseende frembyder han heller ikke ganske en født Forbryders Type, om han end har vigtige Stigmata, saaledes Asymmetrien og den skraa Pande. Han er, om man vil, en født Forbryder „under formildende Omstændigheder.“ At han staar den fødte Forbryder meget nær, fremgaar af hans Afstamning: hans Bedstefader og Moster vare apoplektiske, en Onkel, en Broder og tre Fætttere ere dømt for Voldsgøringer, hans 2 Søstre, hans Fader og en Tante ere Epileptikere. Hans Søster Ippolita er af et meget voldsomt Naturel, og dette Træk fremtræder ogsaa hos en yngre Broder, der truede en Kammerat med at flække Hovedet paa ham, hvis han ikke fik en Skilling tilbage, som han havde tabt i Spil. Endelig er Musolino selv Epileptiker og har været det fra sit 10. Aar (Epilepsi er jo efter Lombroso Bevis paa den medfødte Forbrydertendens). Det er denne Epilepsi, som har givet ham den uhyre Behændighed, der gør det muligt for ham at foretage de utroligste Spring, Impulsiviteten og Modsigelserne i hans Karakter, hans undertiden ophidsede og nervøse, til andre Tider stumme og stammende Optræden, hans bestialske Vildhed, hans overordentlige Føjelighed. Han er sygelig forfængelig, som den fødte Forbryder stedse er: meget ivrig for at være omtalt i Pressen og ønsker at dømmes af hele Verden. Han anser sig for en overmaade betydelig Person og troede endog, at han kunde lade

*) M. hævnede sig som bekendt for en formentlig urigtig Domfældelse paa alle, som havde spillet en Rolle for at faa ham dømt, Vidner, Dommere, Jurymænd m. m.

sig vælge til deputeret for at tvinge Regeringen til at benaade ham som politisk Forbryder. Han udraaber ofte med dyb Stolthed: „Jeg er Musolino“, hilser den forsamlede Mængde med kongelig Værdighed: Buon giorno, popolo! etc. Han holder meget af at sammenligne sig selv med Greven af Monte-Christo. Hans moral insanity er saa stor, at han ved sin Anholdelse beder Præfekten om et Par Ugers Frihed „paa Æresord“, da han gerne vilde gøre det af med 2 Fjender endnu, som hidtil vare undgaaede ham. Hans Ædelmodighed er som den klassiske Røvers: han opnaar Tilgivelse for den Skade, han har gjort, ved at betale den med andros Penge, som intet koster ham selv. Hans Intelligens aabenbarer sig i hans Vers, der ikke ere ringere end mangfoldige andre tarvelige Poeters, og som afspejle en overdreven Egocentritet. At hans Intelligens i hvert Fald har været hans Omgivelser overlegen, fremgaar af, at han endnu som omtrent Dreng blev udnævnt til Chef for Kalabriens Mafia. Hans Evner til at opdage en Forræder grænse til det utrolige, og de ubetydeligste Indicior i saa Henseende undgaa ikke hans Blik. En Gang havde Gendarmene bestukket en af hans Elskerinder. Musolino holdt stadig Stævnemøder med hende, men Dagen før det aftalte Tidspunkt overraskede han alle ved at tage Pigen med sig op i Bjergene i Stedet for at komme til hende; 3 Dage efter fik hun Lov til at vende tilbage. Hans livlige Intelligens viser sig ogsaa i den Dygtighed, hvormed han har forstaaet at undgaa sine Forfølgere. Han sov altid med Fødderne støttede mod et Træ, hvorved enhver Lyd i hans nærmere Omgivelser meddeltes ham gennem Træet. Han havde ogsaa stedse 2 Hunde hos sig: den ene bragte han ved sin Side, den anden langt borte fra hans Skjulested; nærmede en Fare sig, begyndte den fjerne Hund naturligvis at gø, hvilket straks besvarede af den nære Hund, der saaledes vækkede Musolino i god Tid, naar han sov. Hans Spioneringssystem var saa fortrinligt, at Regeringens slet ikke kunde komme op derimod. — Sluttelig tilføjer Lombroso et Par fornuftige Ord om den skadelige Virkning, som Befolkningen og Pressens Interesse har haft paa Musolino. Havde han overalt mødt den Tavshed, Afsky og Fjendtlighed, som han fortjente, havde han aldrig voyet at anse sig for en Helt.